

DOCUMENTACIÓ LEGAL

corresponent a l'exercici 2016

Comptes anuals i informe de gestió de Criteriacaixa que el Consell d'Administració, en la sessió del 24 de febrer de 2017, després de la seva formulació acorda elevar al seu Accionista únic, la Fundació Bancària "la Caixa".

Traducció dels comptes anuals emesos originalment en castellà. Aquesta versió en català és una traducció de l'original en castellà únicament amb finalitats informatives. En el cas de discrepància, preval la versió en castellà.

INFORME D'AUDITORIA INDEPENDENT DE COMPTES ANUALS

A l'accionista únic de Criteria Caixa, S.A.U.:

Informe sobre els comptes anuals

Hem auditat els comptes anuals adjunts de Criteria Caixa, S.A.U., que comprenen el balanç a 31 de desembre de 2016, el compte de pèrdues i guanys, l'estat de canvis en el patrimoni net, l'estat de fluxos d'efectiu i la memòria corresponents a l'exercici acabat a l'esmentada data.

Responsabilitat dels administradors en relació amb els comptes anuals

Els administradors són responsables de formular els comptes anuals adjunts, de manera que expressin la imatge fidel del patrimoni, de la situació financera i dels resultats de Criteria Caixa, S.A.U., de conformitat amb el marc normatiu d'informació financera aplicable a l'entitat a Espanya, que s'identifica a la Nota 2.a) de la memòria adjunta, i del control intern que considerin necessari per permetre la preparació dels comptes anuals lliures d'incorrecció material, a causa de frau o error.

Responsabilitat de l'auditor

La nostra responsabilitat és expressar una opinió sobre els comptes anuals adjunts basada en la nostra auditoria. Hem dut a terme la nostra auditoria de conformitat amb la normativa reguladora de l'auditoria de comptes vigent a Espanya. Aquesta normativa exigeix que complim els requeriments d'ètica, com també que planifiquem i executem l'auditoria per tal d'obtenir una seguretat raonable que els comptes anuals estiguin lliures d'incorreccions materials.

Una auditoria requereix l'aplicació de procediments per obtenir evidència d'auditoria sobre els imports i la informació revelada en els comptes anuals. Els procediments seleccionats depenen del judici de l'auditor, inclosa la valoració dels riscos d'incorrecció material en els comptes anuals, deguda a frau o error. A l'efectuar aquestes valoracions del risc, l'auditor té en compte el control intern rellevant per a la formulació per part de l'entitat dels comptes anuals, amb la finalitat de dissenyar els procediments d'auditoria que siguin adequats en funció de les circumstàncies, i no amb la finalitat d'expressar una opinió sobre l'eficàcia del control intern de l'entitat. Una auditoria també inclou l'avaluació de l'adequació de les polítiques comptables aplicades i de la raonabilitat de les estimacions comptables realitzades per la direcció, així com l'avaluació de la presentació dels comptes anuals presos en el seu conjunt.

Considerem que l'evidència d'auditoria que hem obtingut proporciona una base suficient i adequada per a la nostra opinió d'auditoria.

Opinió

Segons la nostra opinió, els comptes anuals adjunts expressen, en tots els aspectes significatius, la imatge fidel del patrimoni i de la situació financera de Critería Caixa, S.A.U. a 31 de desembre de 2016, així com dels seus resultats i dels seus fluxos d'efectiu corresponents a l'exercici anual acabat a l'esmentada, de conformitat amb el marc normatiu d'informació financera que resulta d'aplicació i, en particular, amb els principis i criteris comptables que s'hi contenen.

Informe sobre altres requeriments legals i reglamentaris

L'informe de gestió adjunt de l'exercici 2016 conté les explicacions que els administradors consideren oportunes sobre la situació de Critería Caixa, S.A.U., l'evolució dels seus negocis i sobre altres assumptes i no forma part integrant dels comptes anuals. Hem verificat que la informació comptable que conté l'esmentat informe de gestió concorda amb la dels comptes anuals de l'exercici 2016. La nostra feina com a auditors es limita a la verificació de l'informe de gestió amb l'abast esmentat en aquest mateix paràgraf i no inclou la revisió d'informació diferent de l'obtinguda a partir dels registres comptables de Critería Caixa, S.A.U.

DELOITTE, S.L.
Inscrita en el R.O.A.C. Nº S0692

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Francisco Ignacio Ambrós', is written over a horizontal line. The signature is stylized and somewhat cursive.

Francisco Ignacio Ambrós

24 de febrer de 2017

ÍNDEX

- **Comptes Anuals de CriteriaCaixa de l'exercici 2016**
- **Informe de Gestió de CriteriaCaixa de l'exercici 2016**

Comptes Anuals de Criteriacaixa de l'exercici 2016

Balanços	4
Comptes de pèrdues i guanys	6
Estats de canvis en el patrimoni net	7
Estats de fluxos d'efectiu	9

Memòria dels comptes anuals

1. Activitat de la Societat	10
2. Bases de presentació dels comptes anuals	14
3. Aplicació del resultat	17
4. Normes de registre i valoració	17
5. Immobilitzat intangible	30
6. Immobilitzat material	31
7. Inversions immobiliàries	32
8. Arrendaments	34
9. Inversions en empreses del Grup, multigrup i associades a llarg termini i curt termini.....	34
10. Inversions financeres a llarg termini	43
11. Actius no corrents mantinguts per a la venda	45
12. Existències.....	47
13. Inversions financeres a curt termini – dividendes a cobrar.....	48
14. Efectiu i altres actius líquids equivalents.....	49
15. Patrimoni net	49
16. Provisions a llarg termini	51
17. Deutes a llarg i curt termini	52
18. Instruments financers derivats	55
19. Situació fiscal	56
20. Ingressos i despeses.....	62
21. Operacions amb parts vinculades.....	67
22. Notes a l'Estat de Fluxos d'Efectiu	72
23. Informació sobre el medi ambient	73
24. Política sobre la gestió del risc.....	74
25. Informació segmentada.....	85
26. Fets posteriors al tancament	85
ANNEX I Participacions en empreses del Grup	86
ANNEX II Participacions en empreses associades	88
ANNEX III Actius financers disponibles per a la venda – Instruments de capital	89

CRITERIA CAIXA, SAU
BALANÇOS A 31 DE DESEMBRE DE 2016 I 2015

ACTIU	Notes	Milers d'euros	
		31/12/2016	31/12/2015(*)
ACTIU NO CORRENT			
Immobilitzat intangible	(Nota 5)	3.714	801
Immobilitzat material	(Nota 6)	1.529	1.306
Inversions immobiliàries	(Nota 7)	387.997	463.731
Inversions en empreses del Grup, multigrup i associades a llarg termini		20.088.971	21.646.343
Participacions en empreses del Grup	(Nota 9.1)	12.515.142	15.421.585
Participacions en empreses associades i multigrup	(Nota 9.2)	7.399.070	6.160.905
Altres actius financers	(Nota 9.3)	174.759	63.853
Inversions financeres a llarg termini		727.756	822.871
Instrumentes de patrimoni	(Nota 10.1)	699.478	797.131
Altres actius financers a llarg termini	(Nota 10.2)	28.278	25.740
Actius per impostos diferits	(Nota 19)	997.693	989.049
Total actiu no corrent		22.207.660	23.924.101
ACTIU CORRENT			
Actius no corrents mantinguts per a la venda	(Nota 11)	902.308	1.050.321
Existències	(Nota 12)	42.680	87.212
Deutors comercials i altres comptes a cobrar		26.220	2.682
Clients per vendes i prestacions de serveis		436	1.110
Clients, empreses del Grup i associades	(Nota 21)	25.611	1.183
Deutors diversos		112	215
Altres crèdits amb les administracions públiques	(Nota 19)	61	174
Inversions en empreses del Grup i associades corrents		3.501	2.720
Altres actius financers	(Nota 9.3)	3.501	2.720
Inversions financeres a curt termini	(Nota 13)	30.019	159.600
Dividends a cobrar		-	140.131
Altres actius financers		30.019	19.469
Efectiu i altres actius líquids equivalents	(Nota 14)	1.875.296	432.192
Total actiu corrent		2.880.024	1.734.727
TOTAL ACTIU		25.087.684	25.658.828

Les Notes 1 a 26 descrites a la Memòria adjunta i els annexos són part integrant del balanç a 31 de desembre de 2016

(*) Les xifres corresponents a 31 de desembre de 2015 es presenten únicament i exclusivament a efectes comparatius

CRITERIA CAIXA, SAU
BALANÇOS A 31 DE DESEMBRE DE 2016 I 2015

PASSIU	Notes	Milers d'euros	
		31/12/2016	31/12/2015(*)
PATRIMONI NET:			
Fons propis		16.756.560	17.122.725
Capital escriturat		1.834.166	1.834.166
Prima d'emissió		2.344.519	2.344.519
Reserva legal		366.833	366.833
Altres reserves		12.185.407	12.294.123
Altres aportacions de socis		16.800	16.800
Resultat de l'exercici		8.835	586.284
(Dividend a compte lliurat en l'exercici)		-	(320.000)
Ajustos per canvis de valor		(7.466)	108.108
Actius financers disponibles per a la venda		(7.466)	118.490
Operacions de cobertura		-	(10.382)
Total patrimoni net	(Nota 15)	16.749.094	17.230.833
PASSIU NO CORRENT			
Provisions a llarg termini	(Nota 16)	1.872	8.137
Deutes a llarg termini		5.381.453	6.904.335
Obligacions i altres valors negociables	(Nota 17.1)	1.993.418	4.214.039
Deutes amb entitats de crèdit	(Nota 17)	3.366.454	2.667.451
Derivats	(Nota 17)	19.363	20.578
Altres passius financers	(Nota 17.3)	2.218	2.267
Deutes amb empreses del Grup i associades a llarg termini	(Nota 17)	570.012	1.206.159
Passius per impostos diferits	(Nota 19)	-	10.436
Periodificacions a llarg termini		-	20.814
Total passiu no corrent		5.953.337	8.149.881
PASSIU CORRENT			
Provisions a curt termini	(Nota 16)	32.347	-
Deutes a curt termini	(Nota 17)	2.276.267	30.186
Obligacions i altres valors negociables	(Nota 17.1)	2.242.000	-
Interessos a pagar, obligacions i altres valors	(Nota 17)	30.229	29.406
Derivats	(Nota 17)	4.038	780
Deutes amb empreses del Grup, associades i multigrup a curt termini	(Nota 17, 21)	2.254	184.927
Creditors comercials i altres comptes a pagar		72.798	63.001
Proveïdors		39.281	31.906
Proveïdors, empreses del Grup i associades	(Nota 21)	6.494	6.976
Creditors diversos		11.784	11.423
Personal		3.558	2.996
Altres deutes amb les administracions públiques	(Nota 19)	9.505	5.923
Bestretes a clients		2.176	3.777
Periodificacions a curt termini	(Nota 17.1)	1.587	-
Total passiu corrent		2.385.253	278.114
TOTAL PASSIU I PATRIMONI NET		25.087.684	25.658.828

Les Notes 1 a 26 descrites a la Memòria adjunta i els annexos són part integrant del balanç de 31 de desembre de 2016

(*) Les xifres corresponents a 31 de desembre de 2015 es presenten únicament i exclusivament a efectes comparatius

CRITERIA CAIXA, SAU

**COMPTES DE PÈRDUES I GUANYS CORRESPONENTS ALS
EXERCICIS ANUALS FINALITZATS EL 31 DE DESEMBRE DE 2016 I 2015**

	Notes	Milers d'euros	
		2016	2015(*)
A) OPERACIONS CONTINUADES			
Import net del volum de negoci	(Nota 20.a)	543.374	990.740
Ingressos de participacions en capital		619.476	721.083
Variació de valor raonable d'instruments financers		7.558	96.382
Resultat per alienació d'instruments de patrimoni		(109.075)	147.113
Vendes d'immobles i arrendaments		22.845	22.474
Prestació de serveis		2.570	3.688
Variació d'existències de productes acabats i en curs de fabricació		2.496	4.010
Variació d'existències de promocions en curs		2.496	4.010
Treballs efectuats per l'empresa per al seu actiu		17.900	46.477
Existències incorporades a inversions immobiliàries		17.900	46.477
Aprovisionaments		(83.678)	(75.236)
Compres de sòls, promocions en curs i acabades		(23.955)	(52.007)
Deteriorament de sòls, promocions en curs i acabades	(Nota 12)	(59.723)	(23.229)
Altres ingressos d'explotació		88	104
Despeses de personal	(Nota 20.b)	(12.472)	(12.183)
Altres despeses d'explotació		(79.607)	(75.015)
Serveis exteriors		(68.517)	(63.773)
Tributs		(10.028)	(11.531)
Pèrdues, deteriorament i variació de provisions per operacions comercials		(1.062)	289
Amortització de l'immobilitzat	(Notes 5, 6 i 7)	(11.275)	(10.638)
Variació de provisions	(Nota 16)	(30.663)	-
Deteriorament i resultat per alienacions d'immobilitzat	(Nota 20.e)	(112.079)	(217.601)
Deterioraments i pèrdues		(122.203)	(216.579)
Resultats per alienacions i altres		10.124	(1.022)
Deteriorament i pèrdues d'instruments financers	(Nota 20.f)	(35.141)	(7.456)
Diferències de canvi		42	-
Altres resultats		1.243	2.606
RESULTAT D'EXPLOTACIÓ		200.228	645.808
Ingressos financers	(Nota 20.g)	3.802	10.152
Despeses financeres	(Nota 20.h)	(271.602)	(328.345)
Variació de valor raonable en instruments financers	(Nota 20.i)	(39.375)	-
Deteriorament i resultat per alienació d'instruments financers	(Nota 20.j)	440	273.251
RESULTAT FINANCER		(306.735)	(44.942)
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS		(106.507)	600.866
Impost sobre beneficis	(Nota 19)	115.342	(14.582)
RESULTAT DE L'EXERCICI PROCEDENT D'OPERACIONS CONTINUADES		8.835	586.284
B) OPERACIONS INTERROMPUDES		-	-
RESULTAT DE L'EXERCICI		8.835	586.284

Les Notes 1 a 26 descrites a la Memòria adjunta i els annexos són part integrant del compte de pèrdues i guanys de l'exercici 2016

(*) Les xifres corresponents a l'exercici 2015 es presenten únicament i exclusivament a efectes comparatius

CRITERIA CAIXA, SAU

ESTATS DE CANVIS EN EL PATRIMONI NET
CORRESPONENTS ALS EXERCICIS ACABATS EL 31 DE DESEMBRE DE 2016 I 2015
A) ESTATS D'INGRESSOS I DESPESES RECONEGUTS

		Milers d'euros	
		2016	2015(*)
A)	RESULTAT DEL COMPTE DE PÈRDUES I GUANYS	8.835	586.284
B)	INGRESSOS I DESPESES IMPUTADES DIRECTAMENT AL PATRIMONI	(125.956)	105.136
I.	Per valoració d'instruments financers (Nota 15.d)	(136.370)	121.362
II.	Per cobertures de fluxos d'efectiu (Nota 15.d)	-	(11.535)
III.	Per subvencions, donacions i llegats rebuts	-	-
IV.	Per guanys i pèrdues actuàrials i altres ajustos	-	-
V.	Efecte impositiu (Nota 15.d)	10.414	(4.691)
C)	TRANSFERÈNCIES AL COMPTE DE PÈRDUES I GUANYS (Nota 15.d)	10.382	883
VI.	Per valoració d'instruments financers	-	-
VII.	Per cobertures de fluxos d'efectiu	14.831	1.262
VIII.	Subvencions, donacions i llegats rebuts	-	-
IX.	Efecte impositiu	(4.449)	(379)
TOTAL INGRESSOS I DESPESES RECONEGUTS		(106.739)	692.303

Les Notes 1 a 26 descrites a la Memòria adjunta i els annexos són part integrant de l'estat d'ingressos i despeses reconeguts de l'exercici 2016

(*) Les xifres corresponents a l'exercici 2015 es presenten únicament i exclusivament a efectes comparatius

CRITERIA CAIXA, SAU

ESTAT DE CANVIS EN EL PATRIMONI NET
CORRESPONENTS ALS EXERCICIS ANUALS FINALITZATS EL 31 DE DESEMBRE DE 2016 I 2015
B) ESTATS TOTALS DE CANVIS EN EL PATRIMONI NET

	Milers d'euros									
	Capital	Prima de d'emissió	Reserves	Altres aportacions de socis	Resultat de l'exercici	Dividend complementari	Dividend a compte	Fons propis	Ajustos en Patrimoni per valoració	Total Patrimoni Net
Saldo a 31 de desembre de 2014	1.834.166	2.641.125	12.168.008	16.800	346.341	-	(75.000)	16.931.440	2.089	16.933.529
I. Total ingressos i despeses reconeguts	-	-	-	-	586.284	-	-	586.284	106.019	692.303
II. Operacions amb socis propietaris	-	(296.606)	296.606	-	-	(75.000)	(320.000)	(395.000)	-	(395.000)
III. Altres variacions del patrimoni net	-	-	196.342	-	(346.341)	75.000	75.000	1	-	1
Saldo a 31 de desembre de 2015	1.834.166	2.344.519	12.660.956	16.800	586.284	-	(320.000)	17.122.725	108.108	17.230.833
I. Total ingressos i despeses reconeguts	-	-	-	-	8.835	-	-	8.835	(115.574)	(106.739)
II. Operacions amb socis propietaris (Nota 15)	-	-	(375.000)	-	-	-	-	(375.000)	-	(375.000)
III. Altres variacions del patrimoni net (Nota 3)	-	-	266.284	-	(586.284)	-	320.000	-	-	-
Saldo a 31 de desembre de 2016	1.834.166	2.344.519	12.552.240	16.800	8.835	-	-	16.756.560	(7.466)	16.749.094

Les Notes 1 a 26 descrites a la Memòria adjunta i els annexos són part integrant de l'estat de canvis en el patrimoni net de l'exercici 2016

(*) Les xifres corresponents als exercicis 2015 i 2014 es presenten únicament i exclusivament a efectes comparatius

CRITERIA CAIXA, SAU
ESTATS DE FLUXOS D'EFECTIU
CORRESPONENTS ALS EXERCICIS ACABATS EL 31 DE DESEMBRE DE 2016 I 2015

	Milers d'euros	
	2016	2015(*)
A) Fluxos de tresoreria procedents de les operacions	442.880	309.980
1. Resultat de l'exercici abans d'impostos	(106.507)	600.866
2. Ajustos en el resultat	38.343	(658.838)
Amortització de l'immobilitzat	11.275	10.638
Correccions valoratives per deteriorament	217.067	247.264
Variació de les provisions	31.725	1.874
Resultats per baixes i alienacions d'immobilitzat	(10.124)	1.022
Resultats per baixes i alienacions d'instruments financers	109.075	(147.113)
Variació del valor raonable en instruments financers	31.817	(96.382)
Ingressos de participacions en el capital	(619.476)	(721.083)
Ingressos financers	(3.802)	(10.152)
Despeses financeres	271.602	328.345
Deteriorament i resultat per alienació d'instruments financers	(440)	(273.251)
Diferències de canvi	(42)	-
Altres ingressos i despeses	(334)	-
3. Canvis en el capital corrent	(284)	(13.199)
Existències	1.114	676
Deutors i altres comptes a cobrar	(10.965)	(8.914)
Creditors a curt termini	9.366	1.045
Altres actius i passius	201	(6.006)
4. Altres fluxos d'efectiu de les activitats explotació	511.328	381.151
Pagament d'interessos	(245.345)	(310.798)
Cobrament de dividends	805.974	727.091
Cobraments d'interessos	1.139	3.262
Cobrament (Pagament) per cancel·lació d'instruments financers	(21.912)	-
Cobrament (pagament) impost societats	(22.885)	(38.603)
Altres pagaments i cobraments	(5.643)	199
B) Fluxos de tresoreria procedents de les activitats d'inversió	1.464.154	516.025
Inversions (-)	(883.438)	(531.738)
Immobilitzat intangible i material	(4.856)	(596)
Inversions immobiliàries	(1.167)	(3.415)
Empreses del Grup i associades	(802.751)	(365.635)
Actius financers disponibles per a la venda	(70.600)	(150.732)
Actius no corrents mantinguts per a la venda	(4.064)	(11.360)
Desinversions (+)	2.347.592	1.047.763
Inversions immobiliàries	6.737	7.437
Entitats del Grup, negocis conjunts i associades	2.225.351	988.348
Actius financers disponibles per a la venda	31.202	1.857
Actius no corrents mantinguts per a la venda	84.302	50.121
C) Fluxos de tresoreria procedents de les activitats de finançament	(463.930)	(918.010)
Pagaments per dividends i remuneracions d'altres instruments patrimoni	(510.000)	(260.000)
Dividend a compte de l'exercici anterior	(135.000)	-
Dividend amb càrrec a Reserves	(375.000)	-
Dividend a compte exercici en curs	-	(185.000)
Dividend complementari de l'exercici anterior	-	(75.000)
Cobraments i pagaments per instruments de passiu financer	46.070	(658.010)
a) Emissió:	846.070	3.340.990
- Obligacions i altres valors negociables	-	996.740
- Deutes amb entitats de crèdit	846.070	1.794.250
- Deutes amb empreses del Grup i associades	-	550.000
b) Devolució i amortització:	(800.000)	(3.999.000)
- Obligacions i altres valors negociables	-	(3.000.000)
- Deutes amb entitats de crèdit	(150.000)	-
- Deutes amb empreses del Grup i associades	(650.000)	(999.000)
AUGMENT / DISMINUCIÓ NETA DE L'EFECTIU O EQUIVALENTS	1.443.104	(92.005)
Efectiu a l'inici de l'exercici	432.192	524.197
Efectiu al final de l'exercici	1.875.296	432.192

Les Notes 1 a 26 descrites a la Memòria adjunta i els annexos són part integrant de l'estat de fluxos d'efectiu de l'exercici 2016

(*) Les xifres corresponents a l'exercici 2015 es presenten únicament i exclusivament a efectes comparatius

Criteria Caixa, SAU

Memòria de
l'exercici anual acabat el
31 de desembre de 2016

1. Activitat de la Societat

Criteria Caixa, SAU (d'ara endavant, la Societat, Criteria o CriteriaCaixa), anteriorment denominada Criteria CaixaHolding, SA, va ser constituïda el 16 de desembre de 2003 amb la denominació social de Gestora de Microfinances, SAU.

Amb data 25 de juliol de 2007, es van elevar a públic els acords presos en el Consell d'Administració de 16 de juliol de 2007, pels quals es va modificar la denominació social de Gestora de Microfinances, SAU per la de Servihabitat XXI, SAU. Amb data 18 de desembre de 2013, en virtut de la fusió inversa entre Servihabitat XXI, SAU (societat absorbent) i Criteria CaixaHolding, SAU (societat absorbida), la Societat va adoptar la denominació social de Criteria CaixaHolding, SAU. Amb data 7 d'octubre de 2015 es va elevar a públic davant Notari l'acord adoptat pel Patronat de la Fundació Bancària Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, "la Caixa" (accionista únic de la Societat), pel qual es va modificar la denominació social de Criteria CaixaHolding, SAU per la de Criteria Caixa, SAU.

El seu domicili social està situat a l'avinguda Diagonal, 621, de Barcelona.

Criteria Caixa, SAU, de conformitat amb l'article 2 dels seus Estatuts socials, té com a objecte social la realització de les activitats següents:

- a) adquisició, venda i administració de valors mobiliaris i participacions en altres societats, tant si els seus títols cotitzen a Borsa com si no;
- b) administració i gerència de societats, així com la gestió i administració de valors representatius de fons propis d'entitats tant residents en el territori espanyol com no residents;
- c) assessorament econòmic, fiscal, tècnic, borsari i de qualsevol altre tipus;
- d) així com activitats consultores, assessores i promotores d'iniciatives industrials, comercials, urbanístiques, agrícoles i de qualsevol altre tipus;
- e) construcció, rehabilitació, manteniment i assistència tècnica, adquisició, administració, gestió, promoció, venda i explotació en arrendament, llevat de l'arrendament financer de tota mena de béns immobles, propis o de tercers;
- f) comercialització de béns immobles, ja sigui per compte propi o d'altri, en els termes més amplis i a través de tots els mitjans de comercialització, incloent-hi el canal d'Internet a través de la gestió i l'explotació de pàgines web.

La Societat també podrà participar en altres societats, i intervenir fins i tot en la seva constitució, associant-se amb aquestes societats o interessant-s'hi de qualsevol manera.

Criteria Caixa, SAU està integrada en el Grup Fundació Bancària Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona "la Caixa" l'entitat dominant de la qual és Fundació Bancària Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, "la Caixa".

Els comptes anuals consolidats del Grup "la Caixa" de l'exercici 2015 van estar formulats pel Director General de la Fundació Bancària "la Caixa" el 31 de març de 2016 i aprovats pel seu Patronat el 5 de maig de 2016; i, una vegada aprovats, es van dipositar en el Registre Mercantil de Barcelona i en el Registre de Fundacions de competència estatal del Ministeri de Justícia.

A 31 de desembre de 2016, la Fundació Bancària "la Caixa" és l'accionista únic de Criteriacaixa, motiu pel qual la Societat té la consideració de Societat Unipersonal.

Criteriacaixa és capçalera d'un grup d'entitats dependents i, d'acord amb la legislació vigent, està obligada a formular separatament comptes consolidats. Els comptes anuals consolidats han estat formulats pel Consell d'Administració, conjuntament amb els individuals, el 24 de febrer de 2017, d'acord amb les Normes Internacionals d'Informació Financera (NIIF) adoptades per la Unió Europea. Els estats financers adjunts no reflecteixen la situació del Grup, les magnituds principals a 31 de desembre de 2016 es presenten a continuació:

Milions d'euros	2016	2015
Patrimoni net consolidat	30.727	29.387
Benefici de l'exercici atribuïble al Grup	1.005	1.179
Total actius consolidats	361.514	355.930

A la data de formulació d'aquests comptes anuals, Criteriacaixa està qualificada per Fitch Ratings amb un *rating* de BBB-, amb perspectiva positiva.

Les operacions principals dutes a terme durant l'exercici 2016 han estat les següents:

Contracte de permuta entre Criteriacaixa i CaixaBank

El dia 3 de desembre de 2015 el Patronat de la Fundació Bancària "la Caixa" i els Consells d'Administració de Criteriacaixa i de CaixaBank van aprovar la subscripció d'un contracte de permuta sota el qual Criteriacaixa s'obligava a lliurar a CaixaBank el 9,9% d'accions de la mateixa CaixaBank titularitat de Criteriacaixa i 642 milions d'euros en efectiu. Al seu torn, CaixaBank s'obligava a transmetre a Criteriacaixa el 17,24% de The Bank of East Asia, Limited (BEA) i el 9,01% de Grupo Financiero Inbursa, S.A.B. de CV (GFI).

El 30 de maig de 2016 es va perfeccionar l'operació, una vegada obtingudes totes les autoritzacions administratives preceptives i complertes les condicions previstes en el contracte de permuta. D'aquesta manera, Criteriacaixa va transmetre a CaixaBank un nombre d'accions de la mateixa CaixaBank representatives d'aproximadament el 9,89% de seu capital social en aquella data i un import en efectiu que va quedar fixat en 678 milions d'euros i, al seu torn, CaixaBank va transmetre a Criteriacaixa la seva participació al BEA, representativa d'aproximadament un 17,30% de seu capital social, i al GFI, representativa d'aproximadament un 9,01% de seu capital social.

L'import pagat en efectiu es va finançar a través de préstecs bilaterals signats amb diferents entitats de crèdit, per un import conjunt de 500 milions d'euros, i la resta, amb tresoreria disponible.

Tal com estableix el contracte de permuta, la variació en el nombre d'accions i efectiu de la permuta, respecte al que es va anunciar el 3 de desembre de 2015, correspon als fluxos econòmics que va rebre cada part des de la data de la signatura del Contracte de Permuta (3 de desembre de 2015), és a dir, per les accions del BEA que va rebre CaixaBank com a *scrip dividend*, les accions de CaixaBank que va rebre Criteriacaixa com a *scrip dividend* i a l'ajust net pels dividendes que van rebre en efectiu Criteriacaixa i CaixaBank corresponents a les accions objecte de transmissió sota el contracte de permuta.

Com a conseqüència de les transmissions esmentades, es van modificar els acords d'accionistes relatius al BEA i el GFI per tal que Critería ocupés la posició de CaixaBank com a nou accionista. CaixaBank continua amb el seu rol de soci bancari (banking partner) d'ambdós bancs per seguir cooperant amb ells en activitats comercials. En cas de fer inversions estratègiques en bancs que operin en el continent americà i en la zona d'Àsia-Pacífic, Critería i CaixaBank mantenen el seu compromís de fer la inversió a través de GFI i BEA respectivament, excepte en el cas de GFI, si aquest banc decideix no participar en la inversió.

Naturalesa de la inversió sobre CaixaBank:

Al maig de 2016, el Patronat de la Fundació Bancària "la Caixa" i el Consell d'Administració de Critería, després de rebre les condicions sota les quals el BCE consideraria que Critería hauria deixat d'ostentar el control de CaixaBank a efectes prudencials, així com la probable decisió de les autoritats europees de Resolució Bancària de considerar el perímetre de resolució a nivell consolidat de Critería, el qual comprometria tot el patrimoni de l'Accionista Únic de Critería, varen acordar deixar constància de la seva voluntat de complir les condicions per a que es produeixi la desconsolidació prudencial de Critería respecte al grup CaixaBank, abans de finalitzar l'exercici 2017.

Les condicions establertes pel Banc Central Europeu versen sobre tres continguts bàsics:

a) Participació de Critería a CaixaBank

Es limita la participació a CaixaBank, tant en drets polítics com econòmics, a un màxim del 40%.

b) Govern corporatiu

S'estableixen diverses mesures per limitar la influència en els Òrgans de Govern de CaixaBank de l'accionista de referència.

c) Finançament Intragrup

S'estableixen limitacions al finançament de CaixaBank a Grup Critería/Fundació Bancària "la Caixa" i viceversa, a complir en un màxim d'un any des de la desconsolidació.

En el cas de complir-se les condicions indicades pel BCE, aquest avaluarà la situació de pèrdua de control a efectes prudencials de CriteríaCaixa sobre CaixaBank. En cas que el BCE confirmi la pèrdua de control sobre CaixaBank i en absència d'altres participacions de control sobre altres bancs, CriteríaCaixa deixarà de ser considerada una societat financera mixta de cartera als efectes del Reglament UE 575/2013 i per tant CriteríaCaixa no estarà obligat a complir els requisits de capital previstos en aquesta norma.

Adicionalment, sota les Normes Internacionals d'Informació Financera (NIIF 10 – Estats Financers Consolidats) el compliment de les condicions abans exposades, que comportarien la pèrdua de control de CaixaBank per part de Critería, implicarien també la desconsolidació comptable.

A 31 de desembre de 2016 CriteríaCaixa continua considerant la seva participació a CaixaBank com a entitat dependent, en no haver-se complert cap de les condicions que implicarien un canvi en el control de Critería sobre CaixaBank.

A 31 de desembre de 2016, els Administradors de la Societat no han iniciat la formalització d'un pla actiu per al compliment i seguiment de les condicions establertes pel Banc Central Europeu, per tant, i segons la significativitat i incertesa sobre els canvis requerits per al seu compliment, així com de l'obtenció de les autoritzacions regulatòries requerides, no consideren en aquesta data que es pugui considerar com a altament probable que es compleixin durant l'exercici 2017, sense que tot això menyscabi la voluntat d'intentar que aquesta desconsolidació es produeixi el 2017. En conseqüència, no es compleixen les condicions que estableix la NIIF 5 perquè es consideri com a actiu no corrent en venda.

Amb posterioritat al tancament de l'exercici, a principis de febrer de 2017 en sessió de la Comissió d'Auditoria i Control de Criteria, i com a conseqüència de l'evolució positiva dels mercats financers experimentada durant l'inici de 2017, s'ha instruït el Director General de Criteria perquè pugui iniciar la cerca de la millor alternativa per reduir la participació econòmica a CaixaBank, que ha suposat la venda, el 6 de febrer de 2017 de 318.305.355 accions representatives d'aproximadament un 5,322% del capital social de CaixaBank, situant-se la participació econòmica de Criteria a CaixaBank al 40% (vegeu Nota 26). Pel que fa a la resta de condicions necessàries per a la desconsolidació establertes pel BCE, al mes de febrer de 2017 s'ha establert el mandat al Director General perquè iniciï un període d'anàlisi de les implicacions que això pot suposar amb l'objectiu que el Consell d'Administració o la Comissió d'Auditoria i Control tinguin prou elements per avaluar si, sota les esmentades implicacions, Criteria estarà o no en condicions de concretar un programa actiu per assolir la desconsolidació que impliqui un canvi substancial en la naturalesa de la inversió sobre CaixaBank. Tot això, tenint en consideració que cal l'autorització última per part del BCE.

A 31 de desembre de 2016, la participació econòmica que Criteria mantenia sobre CaixaBank, S.A. tenia unes minusvàlues latents, respecte al preu de cotització de 2.701 milions d'euros.

Acord de venda d'un 10% del capital social de Gas Natural SDG, SA a GIP III Canary 1 SÀRL

CriteriaCaixa i Repsol, S.A. (Repsol) van arribar el 12 de setembre de 2016 a un acord amb GIP III Canary 1 S.À R.L. (GIP), societat controlada per Global Infrastructure Management LLC, pel qual Criteria i Repsol venien a GIP, cadascuna d'elles respectivament, un 10% del capital social de Gas Natural S.D.G., S.A. (Gas Natural), per un import de 1.901 milions d'euros, equivalent a un preu de 19 euros per acció (vegeu Nota 9.2).

Com a conseqüència d'això, CriteriaCaixa i Repsol van convenir, així mateix, finalitzar l'acord entre "la Caixa" i Repsol sobre Gas Natural d'11 de gener de 2000, modificat posteriorment el 16 de maig de 2002, el 16 de desembre de 2002 i el 20 de juny de 2003, que els donava el control conjunt de Gas Natural.

D'altra banda, CriteriaCaixa, Repsol i GIP van assumir, en el contracte de compravenda, certs compromisos relatius al govern corporatiu de Gas Natural que tenen per objecte la composició del seu Consell d'Administració i de les seves Comissions.

El tancament de la compravenda estava condicionat que s'implementessin en els òrgans de Gas Natural els canvis derivats dels compromisos de govern corporatiu anteriorment referits, i que es preveïés en el Reglament del Consell d'Administració de Gas Natural una majoria reforçada de dos terços dels Consellers pel que fa a determinades matèries reservades (bàsicament, l'adquisició o alienació d'actius significatius, l'aprovació del pressupost i el pla estratègic, la modificació de la política de dividendes o la subscripció o modificació de contractes materials).

Amb data 21 de setembre de 2016, una vegada complertes les condicions suspensives a què va quedar condicionat el contracte de compravenda, es va perfeccionar la operació.

Caixabank, S.A.

Amb data 13 de desembre de 2016, Criteria va procedir a la venda d'un paquet de 100.000.000 accions de CaixaBank, representatives d'aproximadament un 1,7% de seu capital social, per import de 315 milions d'euros, i el seu preu de venda va ser de 3,15 euros per acció (vegeu Nota 9.1).

2. Bases de presentació dels comptes anuals

a) Marc normatiu d'informació financera aplicable a la Societat i imatge fidel

Els comptes anuals adjunts, formulats pel Consell d'Administració de la Societat, es presenten d'acord amb el marc normatiu d'informació financera que li resulta d'aplicació, que s'estableix a:

- a) Codi de Comerç i la resta d'informació mercantil;
- b) El Pla General de Comptabilitat aprovat pel Reial decret 1514/2007, de 16 de novembre, i les adaptacions sectorials,
- c) Les normes de compliment obligat aprovades per l'Institut de Comptabilitat i Auditoria de Comptes en desplegament del Pla General de Comptabilitat i les normes complementàries, i
- d) La resta de normativa comptable espanyola aplicable.

Els comptes anuals adjunts s'han obtingut dels registres comptables de la Societat i es presenten d'acord amb el marc normatiu d'informació financera aplicable i, en particular, els principis i criteris comptables que contenen, de manera que mostren la imatge fidel del patrimoni, de la situació financera, dels resultats de la Societat i dels fluxos d'efectiu que hi ha hagut durant l'exercici corresponent.

Aquests comptes anuals, formulats pel Consell d'Administració en la sessió del 24 de febrer de 2017, se sotmetran a l'aprovació de l'Accionista Únic de la Societat, i s'estima que s'aprovin sense cap modificació.

L'Accionista Únic va aprovar els comptes anuals de l'exercici 2015 el 5 de maig de 2016.

L'activitat ordinària de la Societat, entesa com la que exerceix l'empresa regularment i per la qual obté ingressos de caràcter periòdic, es correspon amb l'efectuada per una societat *holding*. Per això, els Administradors de la Societat han tingut en compte la resposta de l'Institut de Comptabilitat i Auditoria de Comptes a la consulta publicada al BOICAC núm. 79 (publicada el 28 de juliol de 2009), relativa a la classificació comptable en comptes individuals dels ingressos i les despeses d'una societat *holding* i sobre la determinació del volum de negoci d'aquesta categoria d'entitats, que n'atén l'activitat ordinària.

Segons la consulta, tots els ingressos que obtingui una societat fruit de la seva activitat *holding*, sempre que aquesta activitat es consideri ordinària, formaran part del concepte «Import net del volum de negoci». En conseqüència, tant els dividendes com els beneficis obtinguts per l'alienació de les participacions, baixa en comptes o variació del valor raonable, constitueixen, d'acord amb això, l'«Import net del volum de negoci».

D'acord amb el que s'ha esmentat anteriorment, i considerant que l'activitat ordinària de la Societat inclou la tinença de participacions en el capital d'empreses amb una voluntat estratègica i a llarg termini, a continuació es detallen les rúbriques que formen part integrant de l'«Import net del volum de negoci»:

- Prestacions de serveis: inclouen les prestacions de serveis a altres societats;
- Ingressos de participacions en capital: inclouen els dividendes meritats per la tinença de participació en el capital d'altres societats;
- Variació del valor raonable d'instruments financers; i
- Resultat per alienació d'instruments de patrimoni.

Els deterioraments i les pèrdues d'instruments financers, així com les diferències de canvi, si s'escau, s'inclouen dins el resultat d'exploració de la Societat.

Pel motiu abans assenyalat, es registren com a «Existències» únicament i exclusivament els terrenys i les promocions en curs que té la Societat i a l'epígraf d'«Actius no corrents mantinguts per a la venda» la resta d'immobles procedents de la recuperació d'operacions creditícies que a 31 de desembre de 2016 la Societat espera recuperar mitjançant la seva venda i sobre els quals hi ha un pla formalitzat per a aquesta. La resta d'actius immobiliaris amb origen en operacions creditícies que estan en lloguer o bé s'han incorporat a l'immobilitzat funcional de la Societat, estan classificats com a «Inversions immobiliàries» o «Immobilitzat material», respectivament.

D'acord amb les indicacions de l'ICAC, s'introdueix la rúbrica «Resultat financer», en la qual s'inclouen els ingressos i les despeses financeres en què s'ha incorregut durant l'exercici. Els ingressos financers derivats dels préstecs atorgats a filials es mantenen en el resultat financer, atès que el finançament a les filials no forma part de l'activitat ordinària de la Societat.

b) Principis comptables no obligatoris aplicats

Els Administradors de la Societat han formulat aquests comptes anuals tenint en consideració la totalitat dels principis i les normes comptables d'aplicació obligatòria que tenen un efecte significatiu en aquests comptes anuals. No hi ha cap principi comptable que, sent obligatori, s'hagi deixat d'aplicar. No s'han aplicat principis comptables no obligatoris.

c) Comparació de la informació

La informació que conté la memòria referida a 31 de desembre de 2015 es presenta, a efectes comparatius, amb la informació referida a 31 de desembre de 2016.

D'altra banda, no s'ha produït cap canvi significatiu de normativa que afecti la comparació dels comptes anuals adjunts dels exercicis 2016 i 2015.

d) Aspectes crítics de la valoració i estimació de la incertesa

En l'elaboració dels comptes anuals adjunts s'han utilitzat estimacions efectuades pels Administradors de la Societat per valorar alguns actius, passius, ingressos, despeses i compromisos que hi estan registrats. Aquestes estimacions es refereixen principalment a:

- Les pèrdues per deteriorament de les inversions immobiliàries, existències i actius no corrents mantinguts per a la venda (vegeu Notes 7, 11 i 12).
- La vida útil i les pèrdues per deteriorament de l'immobilitzat intangible i immobilitzat material (vegeu Notes 5 i 6).
- La valoració de les participacions en entitats del Grup, multigrup i associades (vegeu Nota 9).
- Càlcul i registre de provisions i passius contingents (vegeu Nota 16).
- L'activació dels crèdits fiscals i la seva recuperabilitat (vegeu Nota 19).
- El valor de mercat de determinats instruments financers (vegeu Nota 10).

Amb data 1 d'octubre 2016, el Grup Criteria ha iniciat l'ús de models interns per al càlcul de les provisions col·lectives, així com per determinar els ajustos sobre la valoració de referència atorgada en taxacions

individuals completes o sobre el resultat de mètodes automatitzats de valoració per als actius adjudicats. Aquests models interns s'han utilitzat per calcular de forma retroactiva les pèrdues incorregudes per deteriorament d'actius adjudicats a 31 de desembre 2016.

El Grup Criteria ha tractat l'adopció dels anteriors models interns com un canvi en les estimacions comptables, i per tant, ha reconegut l'impacte acumulat a 1 d'octubre de 2016 de l'aplicació dels nous requeriments en el compte de pèrdues i guanys individual de l'exercici 2016.

L'impacte derivat de l'actualització en els models interns de càlcul de deteriorament d'actius adjudicats suposa un registre de provisions de 113 milions d'euros i està recollit en els epígrafs «Deteriorament de sòls, promocions en curs i acabades» (vegeu Nota 12) i «Deteriorament i resultat per alienacions d'immobilitzat» (vegeu Nota 20.e) del compte de pèrdues i guanys adjunt.

Malgrat que aquestes estimacions s'han elaborat sobre la base de la millor informació disponible al tancament de l'exercici 2016, és possible que esdeveniments que puguin tenir lloc en el futur obliguin a modificar-les (a l'alça o a la baixa) en els propers exercicis, cosa que es duria a terme, si escau, de manera prospectiva.

e) Agrupació de partides

Determinades partides del balanç, del compte de pèrdues i guanys, de l'estat de canvis en el patrimoni net i de l'estat de fluxos d'efectiu es presenten de manera agrupada per facilitar-ne la comprensió, per bé que, en la mesura que sigui significativa, s'ha inclòs la informació desagregada en les notes de la memòria corresponents.

f) Canvis de criteris comptables

Durant l'exercici 2016 no s'han produït canvis de criteris comptables significatius respecte dels criteris aplicats en la construcció de la informació relativa a l'exercici 2015.

g) Correcció d'errors

En l'elaboració dels comptes anuals adjunts no s'ha detectat cap error significatiu que hagi representat la reexpressió dels imports inclosos en els comptes anuals de l'exercici 2015.

3. Aplicació del resultat

La proposta d'aplicació del resultat de l'exercici 2016 formulada pels Administradors de Criteria Caixa, S.A.U. i la distribució del resultat de l'exercici 2015 són les següents:

	Milers d'euros	
	2016	2015
Base de repartiment:		
Pèrdues i guanys	8.835	586.284
Distribució:		
A reserva legal	-	-
A reserva voluntària	8.835	266.284
A dividends	-	320.000
Total	8.835	586.284

4. Normes de registre i valoració

Les principals normes de registre i valoració que ha fet servir la Societat per elaborar els comptes anuals per als exercicis 2016 i 2015, d'acord amb les que estableix el Pla General de Comptabilitat vigent, han estat les següents:

a) *Immobilitzat intangible*

Com norma general, l'immobilitzat intangible es comptabilitza inicialment pel seu preu d'adquisició o cost de producció, que inclou, bàsicament, els costos de desenvolupament de les noves aplicacions informàtiques. Posteriorment, es valora al seu cost minorat per l'import de les amortitzacions acumulades i les pèrdues per deteriorament, si s'escau. Aquests actius s'amortitzen en funció de la seva vida útil, que s'ha estimat en tres anys. Quan la vida útil d'aquests actius no es pot estimar de manera fiable, s'amortitzen a un termini de deu anys.

Sempre que hi hagi indicis de deteriorament, la Societat procedeix a estimar la possible existència de pèrdues de valor que redueixin el valor recuperable dels actius intangibles a un import inferior al del seu valor en llibres.

L'import recuperable es determina com l'import més elevat entre el valor raonable menys els costos de venda i el valor en ús i, sempre que sigui possible, els càlculs de deteriorament s'efectuen element a element, de manera individualitzada.

Quan una pèrdua per deteriorament de valor reverteix posteriorment, l'import en llibres de l'actiu s'incrementa en l'estimació revisada del seu import recuperable, però de manera que l'import en llibres incrementat no superi l'import en llibres que s'hauria determinat si no s'hagués reconegut cap pèrdua per deteriorament en exercicis anteriors. Aquesta reversió d'una pèrdua per deteriorament de valor es reconeix com a ingrés.

b) *Immobilitzat material*

Els immobles per ús propi, així com el mobiliari i equips d'oficina, es reconeixen inicialment pel seu preu d'adquisició i posteriorment es minora per la corresponent amortització i les pèrdues per deteriorament, si les assumís.

El cost històric inclou les despeses directament atribuïbles a l'adquisició dels immobles d'ús propi.

Els costos posteriors s'inclouen en l'import en llibres de l'actiu o es reconeixen com un actiu separat, només quan és probable que els beneficis econòmics futurs associats amb els elements hagin de fluir a la Societat i el cost de l'element es pugui determinar de manera fiable. La resta de reparacions i manteniments es carreguen en el compte de pèrdues i guanys durant l'exercici en què s'hi incorre.

La Societat amortitza els immobles per a ús propi i un altre immobilitzat material seguint el mètode lineal, distribuint el cost dels actius entre els anys de vida útil estimada, segons el detall següent:

	Anys de vida útil estimada
Immobles:	
Instal·lacions tècniques	6 - 12,5
Equips per a processos d'informació	4
Altres immobilitzats	6 - 10

Els beneficis o les pèrdues sorgits de la venda o la retirada d'un actiu es determinen com la diferència entre el seu valor net comptable i el preu de venda, i es reconeixen en l'epígraf de «Deteriorament i resultats per alienacions de l'immobilitzat» del compte de pèrdues i guanys.

c) Inversions immobiliàries

L'epígraf «Inversions immobiliàries» del balanç recull els valors de terrenys, edificis i altres construccions que es mantenen, o bé per explotar-los en règim de lloguer, o bé per obtenir-ne una plusvàlua en la venda com a conseqüència dels increments que es produeixin en el futur en els respectius preus de mercat.

Les inversions immobiliàries es reconeixen pel cost d'adquisició menys l'amortització i les pèrdues per deteriorament acumulades corresponents.

Els costos d'ampliació, modernització o millora que representen un augment de la productivitat, capacitat o eficiència, o un allargament de la vida útil dels béns, es capitalitzen com a cost superior dels béns corresponents, mentre que les despeses de conservació i manteniment es carreguen al compte de pèrdues i guanys de l'exercici en el qual s'hi incorren.

En relació amb els projectes en curs, únicament es capitalitzen els costos d'execució i les despeses financeres, sempre que aquestes despeses s'hagin meritat abans de la posada en condicions d'explotació de l'actiu i que la durada de les obres sigui superior a 1 any.

La Societat no ha capitalitzat costos financers durant els exercicis 2016 i 2015.

El traspàs de les inversions immobiliàries en curs a inversions immobiliàries es fa quan els actius estan disponibles per a la seva entrada en funcionament.

La Societat amortitza les inversions immobiliàries seguint el mètode lineal, i distribueix el cost dels actius entre els anys de vida útil estimada, segons el detall següent:

	Anys de vida útil estimada
Immobles:	
Construccions	50
Instal·lacions tècniques	12,5

Els beneficis o les pèrdues sorgits de la venda o la retirada d'un actiu es determinen com la diferència entre el seu valor net comptable i el preu de venda, i es reconeixen en l'epígraf de «Deteriorament i resultats per alienacions de l'immobilitzat» del compte de pèrdues i guanys.

Deteriorament de valor de les inversions immobiliàries i de les immobilitzacions materials

La Societat compara, periòdicament, el valor net comptable de les diferents inversions immobiliàries amb el seu valor recuperable, el qual es determina com el més alt entre el valor en ús i el valor raonable menys els costos de venda. En la determinació del valor recuperable, els administradors han considerat, fonamentalment, les taxacions efectuades per tercers experts independents, així com si l'immoble estava llogat al tancament de l'exercici, de manera que, al tancament de cada període, el valor raonable reflecteix les condicions de mercat dels elements de les propietats d'inversió en aquesta data.

Quan aquest valor recuperable és inferior al valor net comptable de l'actiu en qüestió, la Societat constitueix el deteriorament oportú amb càrrec al compte de pèrdues i guanys de l'exercici.

De manera similar, quan es constata que s'ha recuperat el valor dels actius, es registra la reversió de la pèrdua per deteriorament reconeguda en períodes anteriors i s'ajusten els càrrecs futurs en concepte d'amortització. En cap cas la reversió de la pèrdua per deteriorament d'un actiu no pot representar un increment del seu valor en llibres superior al que tindria si no s'haguessin reconegut pèrdues per deteriorament en exercicis anteriors.

d) Arrendaments

Els arrendaments es classifiquen com a arrendaments financers sempre que de les condicions d'aquests es dedueixi que es transfereixen a l'arrendatari substancialment els riscos i beneficis inherents a la propietat de l'actiu objecte del contracte. Els altres arrendaments es classifiquen com a arrendaments operatius.

A 31 de desembre de 2016 la totalitat dels arrendaments de la Societat tenen el tractament d'arrendaments operatius.

Arrendament operatiu

Els ingressos i les despeses derivats dels acords d'arrendament operatiu s'imputen al compte de pèrdues i guanys en l'exercici en què es meriten.

Així mateix, quan la Societat actua com a arrendador, el cost d'adquisició del bé arrendat es presenta en el balanç de conformitat amb la seva naturalesa, incrementat per l'import dels costos del contracte directament imputables, els quals es reconeixen com a despesa en el termini del contracte, aplicant el mateix criteri utilitzat per al reconeixement dels ingressos de l'arrendament.

Qualsevol cobrament o pagament, llevat de les fiances, que es pugui fer en contractar un arrendament operatiu es tractarà com un cobrament o pagament anticipat que s'imputarà a resultats durant el període de l'arrendament, a mesura que se cedeixin o es rebin els beneficis de l'actiu arrendat.

e) Inversions en empreses del Grup, multigrup i associades

La Societat considera empreses del grup les que sobre les quals es té capacitat per exercir control. Aquesta capacitat de control es manifesta quan:

- es disposa del poder per dirigir-ne les activitats rellevants, és a dir, les que afecten de manera significativa el rendiment, per disposició legal, estatutària o acord;

- es té capacitat present, és a dir, pràctica, d'exercir els drets per fer servir aquell poder per tal d'influir en el seu rendiment,
- i a causa de la seva implicació, s'està exposat o es té dret a rendiments variables de l'entitat participada.

La Societat considera entitats multigrup aquelles que no són dependents i que, per un acord contractual, controla conjuntament amb altres accionistes no vinculats entre si.

Les entitats associades són aquelles sobre les quals la Societat, directament o indirectament, exerceix una influència significativa i no són entitats dependents o multigrup. La influència significativa es fa patent, en la majoria dels casos, mitjançant una participació igual o superior al 20% dels drets de vot de l'entitat participada, encara que, en el cas que sigui inferior, es considera que aquesta influència s'evidencia si es dona alguna de les circumstàncies assenyalades a la normativa comptable, com ara (i) els drets de vot corresponents a altres accionistes, (ii) la representació en els òrgans de govern o (iii) la signatura de pactes i acords entre entitats.

Les inversions en què es té influència significativa amb un percentatge inferior al 20% són les següents:

- The Bank of East Asia (BEA): el Grup "la Caixa" va iniciar la relació amb aquesta participada el 2007 i es va reclassificar com a entitat associada el 2009. Criteria té establert amb aquesta entitat bancària un acord estratègic d'inversió i col·laboració. Així mateix, el Consell d'Administració de BEA compta amb un membre vinculat a Criteria, que també és membre del Comitè de Nomenaments. Cal indicar que CaixaBank, filial de Criteria, té un rol de soci bancari amb BEA per desenvolupar activitats comercials. Addicionalment, hi ha acords de col·laboració entre les fundacions de la participada i la Fundació Bancària "la Caixa". A 31 de desembre de 2016, la participació de Criteria a BEA és del 17,33% (vegeu Nota 1).
- Grupo Financiero Inbursa (GFI): el Grup "la Caixa" va iniciar la relació amb aquesta participada el 2008 amb una participació inicial d'un 20%, i es va classificar des de llavors com a associada. Criteria té establert un pacte d'accionistes amb els seus accionistes de control. Així mateix, el Consell d'Administració de GFI té dos membres vinculats a Criteria, un dels quals també és membre de la Comissió de Pràctiques Societàries, i, l'altre, membre del Comitè de Direcció. Cal indicar que CaixaBank, filial de Criteria, té un rol de soci bancari amb GFI per desenvolupar activitats comercials. A 31 de desembre de 2016, la participació de Criteria a GFI és del 9,01% (vegeu Nota 1).

Les inversions en el patrimoni d'empreses del Grup, multigrup i associades es valoren inicialment al cost, que equival al valor raonable de la contraprestació lliurada més els costos de transacció que li són directament atribuïbles. Forma part de la valoració inicial l'import dels drets preferents de subscripció que, si s'escau, s'hagin adquirit.

Amb posterioritat, aquestes inversions es valoren pel seu cost menys, si s'escau, l'import acumulat de les correccions valoratives per deteriorament.

Com a mínim al tancament de l'exercici, i sempre que es tingui indicis que el valor en llibres podria no ser recuperable, la Societat efectua els corresponents tests de deteriorament per quantificar-ne la possible correcció valorativa. Aquesta correcció valorativa es calcula com la diferència entre el valor en llibres i l'import recuperable, entenent-se aquest com l'import més gran entre el seu valor raonable en aquell moment, menys els costos de venda, i el valor actual dels fluxos d'efectiu futurs derivats de la inversió. Llevat que hi hagi una millor evidència del valor recuperable, es té en compte el patrimoni net de l'entitat participada, corregit per les plusvàlues tàcites existents en la data de la valoració.

Les correccions valoratives per deteriorament i, si s'escau, la seva reversió, es registren com una despesa o un ingrés, respectivament, en el compte de pèrdues i guanys.

La reversió d'un deteriorament tindrà com a límit el valor en llibres de la inversió que estaria reconeguda en la data de reversió si no s'hagués registrat el deteriorament de valor.

f) Instruments financers

La Societat reconeix un instrument financer en el seu balanç quan es converteix en part obligada del contracte o negoci jurídic que l'origina.

a. Actius financers

Inversions financeres

La Societat classifica les seves inversions financeres, ja siguin corrents o no corrents, d'acord amb el que es descriu a continuació:

a) Préstecs i partides a cobrar

Són els actius financers originats en la venda de béns o en la prestació de serveis per operacions de tràfic de l'empresa, o els que no tenint un origen comercial, no són instruments de patrimoni ni derivats i els cobraments dels quals són d'una quantia fixa o determinable i no es negocien en un mercat actiu.

La Societat valora els actius financers inclosos en aquesta categoria inicialment pel seu valor raonable que, en general, és el preu de la transacció. Les operacions el venciment de les quals és inferior a l'any i no tenen un tipus d'interès contractual, així com per als dividends a cobrar i els desemborsaments exigits sobre instruments de patrimoni, l'import dels quals s'espera rebre a curt termini, es valoren al seu valor nominal, atès que l'efecte de no actualitzar els fluxos d'efectiu no és significatiu.

Posteriorment, aquests actius financers es valoren al cost amortitzat i els interessos meritats es registren en el compte de pèrdues i guanys utilitzant el mètode de l'interès efectiu. Almenys un cop a l'any, i sempre que es tingui evidència objectiva que un préstec o compte a cobrar s'ha deteriorat, la Societat efectua els tests de deteriorament. Partint d'aquestes anàlisis, la Societat registra, si s'escau, les correccions valoratives corresponents.

La pèrdua per deteriorament del valor d'aquests actius financers és la diferència entre el valor en llibres i el valor actual dels fluxos d'efectiu futurs que s'estimi que es generaran, descomptats al tipus d'interès efectiu.

Les correccions valoratives per deteriorament, així com la seva reversió, es reconeixeran com una despesa o ingrés, respectivament, en el compte de pèrdues i guanys. La reversió per deteriorament tindrà com a límit el valor en llibres del crèdit que estaria reconegut en la data de reversió si no s'hagués registrat el deteriorament de valor.

b) Actius financers mantinguts per negociar

Són els actius adquirits amb l'objectiu d'alienar-los en el curt termini o aquells que formen part d'una cartera de la qual hi ha evidències d'actuacions recents amb aquest objectiu. Aquesta categoria també inclou els derivats financers que no siguin contractes de garanties financeres ni hagin estat designats com a instruments de cobertura.

Aquests actius es valoren pel seu valor raonable sense deduir els costos de transacció en què es pugui incórrer en l'alienació. Els canvis en el seu valor raonable s'imputen al compte de pèrdues i guanys.

c) Actius financers disponibles per a la venda

La Societat inclou en aquesta classificació els valors que no es consideren per negociar, ni els actius financers a valor raonable amb canvis en el compte de pèrdues i guanys, ni les inversions mantingudes fins al venciment, ni els préstecs i els comptes a cobrar, ni les inversions en el patrimoni d'empreses del Grup, multigrup i associades. A 31 de desembre de 2016, inclou principalment participacions en el capital de societats cotitzades.

Els actius financers disponibles per a la venda es registren, inicialment, al valor raonable de la contraprestació lliurada, més els costos de transacció.

Posteriorment, els actius financers disponibles per a la venda es valoren al seu valor raonable, i es registra en el patrimoni net el resultat de les variacions en aquest valor raonable, fins que l'actiu s'aliena o hagi patit un deteriorament de valor (de caràcter permanent), moment en el qual aquests resultats acumulats reconeguts prèviament en el patrimoni net passen a registrar-se en el compte de pèrdues i guanys. En aquest sentit, hi ha la presumpció que hi ha deteriorament (caràcter permanent) si s'ha produït una caiguda de més del 40% del valor de cotització de l'actiu i si se n'ha produït una davallada de manera prolongada durant un període d'un any i mig sense que se'n recuperi el valor.

Almenys al tancament de l'exercici, la Societat fa un test de deteriorament per als actius financers que no estan registrats a valor raonable. Es considera que hi ha evidència objectiva de deteriorament si el valor recuperable de l'actiu financer és inferior al seu valor en llibres. Quan es produeix, el registre d'aquest deteriorament es registra en el compte de pèrdues i guanys.

Si posteriorment es recupera la totalitat o una part de les pèrdues per deteriorament, el seu import es reconeixerà en el compte de pèrdues i guanys del període en què es produeixi la recuperació (en «Ajustos per valoració» del balanç, en el cas d'instruments de capital).

Efectiu i altres actius líquids equivalents

La Societat registra en aquest epígraf l'efectiu en caixa i comptes bancaris, els dipòsits a curt termini i altres inversions de gran liquiditat, el venciment de les quals es produirà en un termini màxim de tres mesos des de la data de contractació.

Baixa d'actius financers

La Societat dóna de baixa els actius financers quan expiren o se n'han cedit els drets sobre els fluxos d'efectiu de l'actiu financer corresponent i s'han transferit substancialment els riscos i beneficis inherents a la seva propietat, com ara en vendes en ferm d'actius, cessions de crèdits comercials en operacions de factoring en les quals la Societat no reté cap risc de crèdit ni d'interès, les vendes d'actius financers amb pacte de recompra pel seu valor raonable o les titulitzacions d'actius financers en què l'empresa cedent no reté finançaments subordinats ni concedeix cap tipus de garantia o assumeix cap altre tipus de risc.

Al contrari, la Societat no donaria de baixa els actius financers, i reconeixeria un passiu financer per un import igual a la contraprestació rebuda, en el cas que es produís cessions d'actius financers en les quals es retinguessin substancialment els riscos i els beneficis inherents a la seva propietat, com ara els préstecs de valors, el descompte d'efectes, el factoring amb recurs, les vendes d'actius financers amb pactes de recompra a un preu fix o al preu de venda més un interès i les titulitzacions d'actius financers en les quals l'empresa cedent reté finançaments subordinats o un altre tipus de garanties que absorbeixen substancialment totes les pèrdues esperades.

b. Passius financers

Són passius financers els dèbits i les partides a pagar que té la Societat i que s'han originat en la compra de béns i serveis per operacions de tràfic de l'empresa, o també aquells que, sense tenir un origen comercial, no poden ser considerats com a instruments financers derivats.

Els dèbits i les partides a pagar, que inclouen els deutes amb entitats de crèdit i les obligacions emeses, es valoren inicialment al valor raonable de la contraprestació rebuda, ajustada pels costos de la transacció directament atribuïbles. Amb posterioritat, aquests passius es valoren d'acord amb el seu cost amortitzat. Les despeses financeres meritedes es comptabilitzen en el compte de pèrdues i guanys pel mètode de la taxa d'interès efectiva.

La Societat dóna de baixa els passius financers quan s'extingeixen les obligacions que els han generat.

c. Instruments derivats i cobertures

La Societat utilitza instruments financers derivats com a eina de gestió dels riscos financers. Quan aquestes operacions compleixen determinats requeriments, es consideren «de cobertura».

Quan la Societat designa una operació de cobertura, ho fa des del moment inicial de l'operació o de l'instrument inclòs en aquesta cobertura i documenta l'operació de manera adequada, d'acord amb la normativa vigent. En la documentació d'aquestes operacions de cobertura s'identifiquen l'instrument o els instruments coberts i l'instrument o els instruments de cobertura, a més de la naturalesa del risc que es pretén cobrir i els criteris o els mètodes que segueix la Societat per valorar l'eficàcia de la cobertura durant tota la seva durada, tenint en compte el risc que s'intenta cobrir.

La Societat considera operacions de cobertura aquelles que són altament eficaces. Una cobertura és altament eficaç si durant el termini previst de durada les variacions que es produeixen en el valor raonable o en els fluxos d'efectiu atribuïts al risc cobert en l'operació de cobertures es compensen quasi totalment per les variacions en el valor raonable o en els fluxos d'efectiu, segons el cas, de l'instrument o els instruments de cobertura.

Per mesurar l'efectivitat de les operacions de cobertura, la Societat analitza si, des del principi i fins al final del termini definit per a l'operació de cobertura, es pot esperar, de manera prospectiva, que els canvis en el valor raonable o en els fluxos d'efectiu de la partida coberta atribuïbles al risc cobert siguin compensats gairebé del tot pels canvis en el valor raonable o en els fluxos d'efectiu, segons el cas, de l'instrument o els instruments de cobertura i que, retrospectivament, els resultats de la cobertura hagin oscil·lat dins un rang de variació d'entre el 80% i el 125% respecte al resultat de la partida coberta.

Les operacions de cobertura efectuades es classifiquen en dues categories:

- Cobertures de valor raonable, que cobreixen l'exposició a la variació en el valor raonable d'actius i passius financers o de compromisos en ferm encara no reconeguts o d'una porció identificada dels actius, passius o compromisos en ferm esmentats, atribuïble a un risc en particular i sempre que afectin el compte de pèrdues i guanys.

- Cobertures dels fluxos d'efectiu, que cobreixen la variació dels fluxos d'efectiu que s'atribueixen a un risc particular associat a un actiu o passiu financer o a una transacció prevista molt probable, sempre que pugui afectar el compte de pèrdues i guanys.

Pel que fa específicament als instruments financers designats com a partides cobertes i de cobertura comptable, les diferències de valoració es registren segons els criteris següents:

- En les cobertures de valor raonable, les diferències produïdes tant en els elements de cobertura com en els elements coberts, pel que fa al tipus de risc cobert, es reconeixen directament al compte de pèrdues i guanys.

- En les cobertures de fluxos d'efectiu, les diferències de valoració sorgides en la part de cobertura eficaç dels elements de cobertura es registren transitòriament a l'epígraf del patrimoni net "Ajustos en patrimoni per valoració - Cobertures dels fluxos d'efectiu" i no es reconeixen com a resultats fins que les pèrdues o els guanys de l'element cobert es registren com a resultats, o fins a la data de venciment de l'element cobert en determinades situacions d'interrupció de la cobertura. El resultat del derivat es registra en el mateix epígraf del compte de pèrdues i guanys en què ho fa el resultat de l'element cobert. Les diferències en la valoració de l'instrument de cobertura corresponents a la part ineficaç es registren directament en l'epígraf «Resultats d'operacions financeres» del compte de pèrdues i guanys.

La Societat interromp la comptabilització de les operacions de cobertura quan l'instrument de cobertura venç o es ven, quan l'operació de cobertura deixa de complir els requisits per ser considerada com a tal o, finalment, quan es procedeix a revocar la consideració de l'operació com de cobertura.

d. Instruments de patrimoni

Un instrument de patrimoni representa una participació residual en el patrimoni de la Societat, una vegada deduïts tots els passius.

Els instruments de capital emesos per la Societat es registren en el patrimoni net per l'import rebut, net de les despeses d'emissió.

g) Existències

Les existències, constituïdes per terrenys i promocions en curs es valoren per l'import menor entre el seu cost, incloses les despeses de finançament i el seu valor net de realització. Per valor net de realització s'entén el preu estimat de venda neta dels costos estimats de producció i comercialització. Els principis comptables i criteris de valoració aplicats als actius rebuts en pagament de deutes, classificats en aquest epígraf, són els mateixos que estan recollits en la Nota 4.h.

El cost d'execució recull les despeses directes i indirectes necessàries per a la seva construcció, així com les despeses financeres incorregudes en el finançament de les obres mentre aquestes estan en curs de construcció, sempre que les obres tinguin una durada superior a un any.

La Societat no ha capitalitzat costos financers durant els exercicis 2016 i 2015. No hi ha cost financer capitalitzat al tancament de l'exercici.

Els lliuraments a compte fruit de la subscripció de contractes d'opció de compra es registren com a bestretes d'existències i assumeixen el compliment de les expectatives sobre les condicions que en permetin l'exercici.

Tant les disminucions com, si escau, les recuperacions posteriors del valor net de realització de les existències es reconeixen en l'epígraf «Deteriorament de sòls, promocions en curs i acabades» del compte de pèrdues i guanys de l'exercici en què tenen lloc.

El valor en llibres de les existències es dóna de baixa del balanç i es registra com a despesa en el compte de pèrdues i guanys en el període en què es reconeix l'ingrés procedent de la venda. La despesa es registra en l'epígraf «Compres de sòls, promocions en curs i acabades» del compte de pèrdues i guanys.

h) Actius no corrents mantinguts per a la venda

Es classifiquen en aquest epígraf bàsicament els actius, o grups d'actius, el valor dels quals es preveu recuperar fonamentalment a través d'una transacció de venda, la qual és altament probable. La Societat inclou en aquest epígraf actius materials que no han estat destinats a ús propi o que no han estat classificats com a inversions immobiliàries i sobre els quals, en qualsevol cas, hi ha un pla destinat a la seva venda.

En el cas que els actius romanguin en el balanç durant un període de temps superior a l'inicialment previst, el seu valor es revisa per reconèixer qualsevol pèrdua per deteriorament que la dificultat de trobar compradors o ofertes raonables hagi pogut posar de manifest.

Aquests actius o grups alienables es valoren pel menor entre el seu valor comptable o el seu valor raonable deduïts els costos necessaris per a la venda, i se'n registra qualsevol possible deteriorament addicional en el compte de pèrdues i guanys. L'esmentat valor raonable es determina sobre la base de les taxacions o valoracions efectuades per experts independents, seguint els criteris establerts per l'Ordre ECO/805/003, que tenen una antiguitat màxima de 2 anys, i aquestes s'ajusten posteriorment d'acord amb un model intern de valoració.

L'esmentat model de valoració considera principalment la diferència que hi ha entre el preu de venda dels actius, o grup d'actius, i el seu valor de taxació per a aquells immobles transferits per la Societat en els últims 12 o 18 mesos en funció de la tipologia que tingui. Així mateix, es consideren en la determinació de l'esmentat ajust aspectes com la zona geogràfica en què s'ubica l'actiu, el període i els costos de comercialització estimats, així com l'evolució previsible del valor dels actius fins al moment de la venda.

Les pèrdues per deteriorament posades de manifest després de la seva activació es reconeixen en l'epígraf «Deteriorament i resultat per alienacions d'immobilitzat» del compte de pèrdues i guanys. Per part seva, quan el valor raonable menys els costos de venda és superior a l'import en llibres, la Societat reconeix la diferència en el compte de pèrdues i guanys com un ingrés per reversió del deteriorament amb el límit de l'import del deteriorament acumulat des del reconeixement inicial de l'actiu adjudicat, sempre que el període de permanència de l'actiu en els llibres de la Societat sigui inferior a 3 anys.

En aquest sentit, el Grup Criteria té una política corporativa que garanteix la competència professional, la independència i l'objectivitat de les agències de valoració externes, d'acord amb el que estableix la normativa, que requereix que les agències de valoració compleixin els requisits de neutralitat i credibilitat per tal que l'ús de les seves estimacions no menyscabi la fiabilitat de les seves valoracions.

Aquesta política estableix que totes les societats i agències de valoració i taxació amb les quals el Grup Criteria treballa a Espanya han d'estar inscrites en el Registre Oficial del Banc d'Espanya i les seves valoracions s'han d'efectuar seguint la metodologia que estableix l'Ordre ECO/805/2003, de 27 de març. Els habitatges el valor raonable dels quals és inferior a 250.000 euros s'actualitzen mitjançant taxacions estadístiques. A aquests últims també els és aplicable el període transitori per a l'obtenció de taxacions individuals completes.

i) Partides corrents / no corrents

En el balanç adjunt es classifiquen com a corrents els actius i els deutes amb venciment igual o inferior a un any, i no corrents si el seu venciment supera aquest període, excepte per a l'epígraf «Existències», que es classifiquen com a actius corrents, en tractar-se d'actius que s'han de fer en el cicle normal d'explotació de la Societat. S'entén per cicle normal d'explotació, el període de temps que transcorre entre l'adquisició dels actius que s'incorporen al desenvolupament de les diferents promocions i la realització dels productes en forma d'efectiu o equivalents a l'efectiu.

Així mateix, les obligacions i altres valors negociables i els deutes amb entitats de crèdit es classifiquen com a no corrents si la Societat disposa de la facultat irrevocable d'atendre'ls en un termini superior a dotze mesos a partir del tancament de l'exercici.

j) Transaccions en moneda estrangera

Els comptes anuals de la Societat es presenten en milers d'euros, i és l'euro la moneda funcional de la Societat.

Totes les transaccions efectuades en moneda estrangera es registren inicialment al tipus de canvi vigent en la data de la transacció. Les partides monetàries es valoren, a la data de tancament, al tipus de canvi vigent en aquesta data. Les diferències de canvi, tant positives com negatives, que s'originen en aquest procés, així com les que es produeixen en liquidar aquests elements, es reconeixen en el compte de pèrdues i guanys de l'exercici en què sorgeixen.

k) Provisions i contingències

Les provisions cobreixen obligacions presents en la data de formulació dels comptes anuals que han sorgit com a conseqüència de fets passats dels quals poden derivar perjudicis patrimonials per a la Societat, i es considera probable que esdevinguin; són concrets respecte a la seva naturalesa, però indeterminats respecte al seu import i/o moment de cancel·lació.

Els passius contingents són obligacions possibles sorgides com a conseqüència de fets passats, i la seva materialització està condicionada a l'esdeveniment, o no, d'un o més fets futurs independents de la voluntat de la Societat.

Els comptes anuals de la Societat recullen totes les provisions significatives respecte a les quals s'estima que la probabilitat que sigui necessari atendre l'obligació és superior que la de no fer-ho. En el cas que es considerin remots, els passius contingents no es reconeixen en els comptes anuals sinó que se n'informa en les notes de la memòria.

Les provisions es valoren pel valor actual de la millor estimació possible de l'import necessari per cancel·lar o transferir l'obligació, tenint en compte la informació disponible sobre el succés i les seves conseqüències, i registrant-se els ajustos que sorgeixin per l'actualització d'aquestes provisions com una despesa financera conforme es va meritant.

La compensació a rebre d'un tercer en el moment de liquidar l'obligació, sempre que no hi hagi dubtes que aquest reemborsament serà percebut, es registra com a actiu, excepte en el cas que hi hagi un vincle legal pel qual s'hagi exterioritzat una part del risc, i en virtut del qual la Societat no estigui obligada a respondre; en aquesta situació, la compensació es tindrà en compte per estimar l'import pel qual, si s'escau, constarà la provisió corresponent.

l) Impost sobre beneficis

L'impost sobre beneficis de l'exercici es calcula com la suma de l'impost corrent, que resulta de l'aplicació del tipus de gravamen corresponent sobre la base imposable de l'exercici després d'aplicar-hi les bonificacions i les deduccions existents, i de la variació dels actius i els passius per impostos diferits comptabilitzats. En aquest sentit, l'impost corrent és l'import estimat a pagar o a cobrar, de conformitat amb els tipus impositius en vigor a la data del balanç.

L'impost diferit es comptabilitza per a totes les diferències temporànies entre la base fiscal dels actius i passius i els seus valors comptables en llibres. D'acord amb això, la Societat reconeix un passiu per impost diferit per a totes les diferències temporànies imposables en les quals no concorren les excepcions que la norma comptable estableix per exonerar de l'esmentat registre. Respecte als actius per impostos diferits, es registren per a totes

les diferències temporànies deduïbles, crèdits fiscals i deduccions no utilitzades i bases imposables negatives no aplicades, en la mesura que sigui probable que hi hagi un benefici fiscal contra el qual es pugui utilitzar el dret davant la Hisenda pública. La Societat tributa en règim de consolidació fiscal (vegeu Nota 19), per la qual cosa es reconeixen els impostos anticipats i diferits derivats de les eliminacions dels resultats obtinguts per operacions realitzades amb altres societats del Grup per al càlcul de la base imposable consolidada, i que poden ser objecte d'incorporació en el futur.

Els actius i passius fiscals es valoren als tipus efectius que s'espera que siguin aplicables en l'exercici en què aquests es realitzin o es liquidin, d'acord amb els tipus impositius i la legislació fiscal aprovats o que estiguin aprovats a la data del balanç.

El benefici fiscal corresponent a les possibles deduccions aplicables es considera com a menor import de l'Impost sobre beneficis de l'exercici en què neix o se n'exerceix el dret a la deducció (vegeu Nota 19). Perquè aquestes deduccions es facin efectives, s'han de complir els requisits que estableix la normativa vigent.

La despesa per impost sobre beneficis es reconeix en el compte de pèrdues i guanys, llevat que aquest impost estigui relacionat amb partides directament reflectides en el patrimoni net, en aquest cas l'impost es reconeix també en el patrimoni net.

En cada tancament comptable es reconsideren els actius per impostos diferits registrats, i s'hi efectuen les correccions oportunes en la mesura que hi hagi dubtes sobre la seva recuperació futura. Així mateix, en cada tancament s'avaluen els actius per impostos diferits no registrats en balanç i aquests són objecte de reconeixement en la mesura que passi a ser probable la seva recuperació amb beneficis fiscals futurs.

m) Impost sobre el valor afegit (IVA)

La Societat aplica la regla de prorrata de l'impost sobre el valor afegit. Per això, l'IVA suportat no deduïble forma part del cost d'adquisició dels actius corrents i no corrents, així com dels serveis que són objecte de les operacions gravades per l'impost.

n) Ingressos i despeses

criteri general

Els ingressos i les despeses s'imputen en funció del criteri de meritació, és a dir, quan es produeix el corrent real de béns i serveis que aquests representen, independentment del moment en què es produeixi el corrent monetari o financer derivat d'aquests. Aquests ingressos es valoren pel valor raonable de la contraprestació rebuda, deduïts descomptes i impostos.

El reconeixement dels ingressos per vendes es produeix en el moment en què s'han transferit al comprador els riscos i beneficis significatius inherents a la propietat del bé venut, no mantenint la gestió corrent sobre aquest bé, ni retenint el control efectiu sobre aquest.

Pel que fa als ingressos per prestació de serveis, aquests es reconeixen considerant el grau de realització de la prestació a la data de balanç, sempre que el resultat de la transacció pugui ser estimat amb fiabilitat.

Els interessos rebuts d'actius financers es reconeixen utilitzant el mètode de tipus d'interès efectiu. En qualsevol cas, els interessos d'actius financers meritats amb posterioritat en un moment de l'adquisició es reconeixen com a ingressos en el compte de pèrdues i guanys.

L'import net del volum de negoci inclou els dividendes rebuts de les inversions financeres, que es registren com a ingressos en l'exercici en el qual s'anuncia la distribució d'aquest benefici per part de l'òrgan d'Administració corresponent de la societat participada (vegeu Nota 20.a).

Reconeixement de les vendes de promocions i sòl

La Societat reconeix els ingressos per vendes de promocions i sòl en el moment en què s'han transferit al comprador els riscos i beneficis significatius inherents a la propietat.

En qualsevol altre cas, es manté el cost incorregut en la construcció de la promoció en l'epígraf d'«Existències», i l'import rebut es registre a compte del preu total de la venda com a «Bestretes de clients» en el balanç adjunt.

o) Transaccions amb vinculades

La Societat efectua totes les seves operacions amb vinculades a valors de mercat. A més, els preus de transferència estan adequadament suportats, per la qual cosa els administradors de la Societat consideren que no hi ha riscos significatius per aquest aspecte dels quals puguin derivar passius de consideració en el futur.

p) Costos repercutits a arrendataris

Les despeses directes d'operacions relacionades amb propietats d'inversió que van generar ingressos per rendes durant els exercicis 2016 i 2015, inclosos dins l'epígraf «Resultat d'explotació» del compte de pèrdues i guanys adjunt, pugen a 1.465 i 2.119 milers d'euros, respectivament. L'import d'aquestes despeses associades a propietats d'inversió que no van generar ingressos per rendes no ha estat significatiu.

q) Estat de fluxos d'efectiu

L'estat de fluxos d'efectiu es presenta pel mètode indirecte i està compost pels conceptes següents:

- Fluxos d'efectiu: entrades i sortides de diners en efectiu i d'actius financers equivalents, entenent com a tals les inversions corrents de gran liquiditat i baix risc d'alteracions en el seu valor. També comprenen els pagaments i cobraments de la societat, incloent-hi els pagaments per interessos, dividendes rebuts i impostos, així com altres activitats que no poden ser qualificades d'inversió o de finançament.
- Activitats d'explotació: activitats típiques de l'explotació, així com altres activitats que no poden ser qualificades d'inversió o finançament.
- Activitats d'inversió: les d'adquisició, alienació o disposició per altres mitjans d'actius no corrents i altres inversions no incloses en l'efectiu i els seus equivalents.
- Activitats de finançament: activitats que produeixen canvis en la grandària i la composició del patrimoni net i dels passius que no formen part de les activitats d'explotació. Inclouen els cobraments procedents de l'adquisició per tercers de títols valors emesos per l'empresa o de préstecs o altres instruments de finançament concedits per entitats financeres o tercers, així com els pagaments efectuats per amortització o devolució d'aquests. També es consideren els dividendes pagats als accionistes.

r) Indemnitzacions per acomiadament

D'acord amb la legislació vigent, la Societat està obligada al pagament d'indemnitzacions als empleats amb els quals, amb determinades condicions, rescindeixi les relacions laborals. Per tant, les indemnitzacions per acomiadament susceptibles de quantificació raonable es registren com a despesa en l'exercici en el qual s'adopta la decisió de l'acomiadament. En els comptes anuals adjunts no s'ha registrat cap provisió per aquest concepte, ja que no estan previstes situacions d'aquesta naturalesa.

s) Elements patrimonials de naturalesa mediambiental

Es consideren actius de naturalesa mediambiental els béns que són utilitzats de manera duradora en l'activitat de la Societat, la finalitat principal dels quals és la minimització de l'impacte mediambiental i la protecció i la millora del medi ambient, incloent-hi la reducció o l'eliminació de la contaminació futura.

L'activitat de la Societat, per la seva naturalesa, no té un impacte mediambiental significatiu.

t) Permutes d'actius

S'entén per «permuta d'actius» l'adquisició d'actius materials o intangibles a canvi del lliurament d'altres actius no monetaris o d'una combinació d'aquests amb actius monetaris.

Com a norma general, en operacions de permuta amb caràcter comercial, l'actiu rebut es valora pel valor raonable de l'actiu lliurat més, si s'escau, les contrapartides monetàries que s'hagin lliurat a canvi. Les diferències de valoració que sorgeixen en donar de baixa l'element lliurat a canvi es reconeixen en el compte de pèrdues i guanys.

Es considera que una permuta té caràcter comercial quan la configuració dels fluxos d'efectiu de l'immobilitzat rebut difereix (risc, calendari i import) de la configuració dels de l'actiu lliurat o el valor actual dels fluxos d'efectiu després d'impostos de les activitats de l'empresa afectades per la permuta queda modificat com a conseqüència de l'operació.

Quan la permuta no tingui caràcter comercial, l'actiu rebut es valora pel valor comptable del bé lliurat més, si s'escau, les contrapartides monetàries que s'hagin lliurat a canvi, amb el límit del valor raonable de l'actiu rebut si aquest és inferior.

5. Immobilitzat intangible

El moviment d'aquest epígraf del balanç en els exercicis 2016 i 2015 ha estat el següent:

Exercici 2016

	Milers d'euros			
	31/12/2015	Addicions	Retirades	31/12/2016
Cost:	2.006	3.420	(424)	5.002
Aplicacions informàtiques	2.006	3.420	(424)	5.002
Amortització acumulada:	(1.205)	(507)	424	(1.288)
Aplicacions informàtiques	(1.205)	(507)	424	(1.288)
Total net	801	2.913	-	3.714

Exercici 2015

	Milers d'euros			
	31/12/2014	Addicions	Retirades	31/12/2015
Cost:	1.443	563	-	2.006
Aplicacions informàtiques	1.443	563	-	2.006
Amortització acumulada:	(899)	(306)	-	(1.205)
Aplicacions informàtiques	(899)	(306)	-	(1.205)
Total net	544	257	-	801

El valor de cost dels actius totalment amortitzats que encara estan en condicions d'ús a 31 de desembre de 2016 i 2015 són de 440 i 638 milers d'euros, respectivament.

6. Immobilitzat material

El moviment d'aquest epígraf del balanç en els exercicis 2016 i 2015, així com la informació més significativa que afecta el mateix epígraf, ha estat el següent:

Exercici 2016

	Milers d'euros			
	31/12/2015	Addicions	Retirades	31/12/2016
Cost:	3.334	1.436	(2.759)	2.011
Terrenys i construccions	-	-	-	-
Instal·lacions tècniques	2.020	1.365	(1.965)	1.420
Altres	1.314	71	(794)	591
Amortització acumulada:	(2.028)	(317)	1.863	(482)
Construccions	-	-	-	-
Instal·lacions tècniques	(973)	(232)	1.108	(97)
Altres	(1.055)	(85)	755	(385)
Total	1.306	1.119	(896)	1.529

Exercici 2015

	Milers d'euros			
	31/12/2014	Addicions	Retirades	31/12/2015
Cost:	3.301	33	-	3.334
Terrenys i construccions	-	-	-	-
Instal·lacions tècniques	2.020	-	-	2.020
Altres	1.281	33	-	1.314
Amortització acumulada:	(1.663)	(365)	-	(2.028)
Construccions	-	-	-	-
Instal·lacions tècniques	(682)	(291)	-	(973)
Altres	(981)	(74)	-	(1.055)
Total	1.638	(332)	-	1.306

Les baixes de l'exercici 2016, que corresponen bàsicament a instal·lacions tècniques, han suposat unes pèrdues de 896 milers d'euros que s'han registrat en l'epígraf «Deteriorament i resultat per alienacions d'immobilitzat» del Compte de pèrdues i guanys adjunt (vegeu Nota 20.e).

El valor de cost dels actius totalment amortitzats que encara estan en condicions d'ús a 31 de desembre de 2016 i 2015 són de 141 i 989 milers d'euros, respectivament.

La política de la Societat és formalitzar pòlisses d'assegurances per cobrir els possibles riscos als quals estan subjectes els diversos elements de l'immobilitzat material. Al tancament dels exercicis 2016 i 2015 no hi havia cap dèficit de cobertura relacionat amb aquests riscos.

7. Inversions immobiliàries

El moviment d'aquest capítol del balanç en els exercicis 2016 i 2015, així com la informació més significativa que afecta aquest epígraf, han estat els següents:

Exercici 2016

	Milers d'euros				31/12/2016
	31/12/2015	Altes	Baixes	Traspassos	
Cost:	739.133	1.167	(9.431)	(81.095)	649.774
Terrenys i construccions	728.326	1.082	(9.378)	(89.310)	630.720
Instal·lacions tècniques	10.807	85	(53)	8.215	19.054
Amortització acumulada:	(37.628)	(10.451)	447	1.747	(45.885)
Construccions	(34.319)	(9.139)	441	768	(42.249)
Instal·lacions tècniques	(3.309)	(1.312)	6	979	(3.636)
Deterioraments	(237.774)	(12.738)	3.031	31.589	(215.892)
Total	463.731	(22.022)	(5.953)	(47.759)	387.997

Exercici 2015

	Milers d'euros				31/12/2015
	31/12/2014	Altes	Baixes	Traspassos	
Cost:	765.551	3.415	(12.227)	(17.606)	739.133
Terrenys i construccions	755.413	2.746	(12.227)	(17.606)	728.326
Instal·lacions tècniques	10.138	669	-	-	10.807
Amortització acumulada:	(31.967)	(9.967)	1.284	3.022	(37.628)
Construccions	(30.156)	(8.469)	1.284	3.022	(34.319)
Instal·lacions tècniques	(1.811)	(1.498)	-	-	(3.309)
Deterioraments	(210.132)	(33.613)	3.343	2.628	(237.774)
Total	523.452	(40.165)	(7.600)	(11.956)	463.731

Durant l'exercici 2016, i com a conseqüència del lloguer de determinats actius immobiliaris que tenien la consideració d'actius no corrents mantinguts per a la venda, s'ha procedit a la corresponent reclassificació cap a inversions immobiliàries, per un import net de 17.900 milers d'euros (vegeu Nota 11).

Adicionalment, la Societat ha traspassat diversos immobles de l'epígraf «Inversions immobiliàries» a l'epígraf «Actius no corrents mantinguts per a la venda», atès que han estat destinats a la venda. L'import net total d'aquests traspassos ha pujat a 65.659 milers d'euros (vegeu Nota 11).

Durant l'exercici 2016, la Societat ha registrat un deteriorament de valor per import de 12.738 milers d'euros en l'epígraf «Deteriorament i resultat per alienacions d'immobilitzat» del Compte de pèrdues i guanys adjunt en les inversions immobiliàries en què el valor raonable determinat a partir de taxacions i valoracions de tercers experts independents era inferior al valor net comptabilitzat. Durant l'exercici 2015 es van registrar provisions per deteriorament per un import de 33.613 milers d'euros (vegeu Nota 20.e).

Durant l'exercici 2016, la Societat ha alienat elements de les inversions immobiliàries per un valor de cost de 9.431 milers d'euros, i s'ha obtingut un benefici abans d'impostos de 784 milers d'euros com a resultat d'aquestes vendes, registrat en l'epígraf «Deteriorament i resultat per alienacions d'immobilitzat» del Compte de pèrdues i guanys adjunt (vegeu Nota 20.e).

Tipus d'inversions i destinació d'aquestes

A 31 de desembre de 2016, les inversions més significatives destinades a la seva explotació via lloguer, incloses en l'epígraf «Inversions immobiliàries» corresponen a un edifici destinat a oficines situat al carrer Provençals, número 39 (Barcelona), l'antiga seu dels serveis centrals de "la Caixa" ubicada al carrer Via Laietana, número 56 (Barcelona), un local comercial situat al carrer Ribera, número 16 (València), un edifici d'habitatges situat al carrer República Argentina, número 258 (Barcelona) i un edifici d'habitatges situat al carrer Gran Via de les Corts Catalans, número 655 (Barcelona).

Pel que fa a l'ús i la ubicació geogràfica d'aquestes inversions, es distribueix al tancament dels exercicis 2016 i 2015 de la manera següent:

Exercici 2016

	Metres quadrats	Metres quadrats arrendats	% d'ocupació
Habitatges	328.453	300.323	91%
Oficines i locals	52.488	45.512	87%
Naus industrials	6.080	4.247	70%
Total	387.021	350.082	90%

	Metres quadrats	Metres quadrats arrendats	% d'ocupació
Madrid	33.164	27.163	82%
Barcelona	77.487	68.732	89%
Altres	276.370	254.187	92%
Total	387.021	350.082	90%

Exercici 2015

	Metres quadrats	Metres quadrats arrendats	% d'ocupació
Habitatges	426.176	360.946	85%
Oficines i locals	23.117	16.074	70%
Naus industrials	14.780	4.093	28%
Total	464.073	381.113	82%

	Metres quadrats	Metres quadrats arrendats	% d'ocupació
Madrid	33.554	25.115	75%
Barcelona	75.563	66.496	88%
Altres	354.956	289.502	82%
Total	464.073	381.113	82%

El valor dels actius totalment amortitzats i en ús al 31 de desembre de 2016 puja a 3.542 milers d'euros (2.406 milers d'euros a 31 de desembre de 2015).

La política de la Societat és formalitzar pòlisses d'assegurances per cobrir els possibles riscos als quals estan subjectes els diversos elements de les seves inversions immobiliàries. Els Administradors de la Societat revisen anualment, o quan alguna circumstància ho fa necessari, les cobertures i els riscos coberts, i s'acorden els imports que raonablement s'han de cobrir per a l'any següent.

Al tancament de l'exercici 2016 no hi havia cap tipus de restricció per a la realització de noves inversions immobiliàries, ni per al cobrament d'ingressos meritats d'aquestes, ni tampoc en relació amb els recursos obtinguts d'una possible alienació.

Els ingressos meritats durant els exercicis 2016 i 2015 derivats del lloguer d'aquestes inversions immobiliàries han pujat a 18.189 i 21.048 milers d'euros, respectivament (vegeu Nota 20.a), i figuren registrats en l'epígraf «Import net del volum de negoci – vendes d'immobles i arrendaments» del compte de pèrdues i guanys adjunt.

Així mateix, la major part dels costos de reparacions i manteniment incorreguts per la Societat, com a conseqüència de l'explotació dels seus actius, són repercutits en la seva majoria als corresponents arrendataris dels immobles.

8. Arrendaments

Al tancament dels exercicis 2016 i 2015, tots els arrendaments operatius d'habitatges que la Societat té contractats són rescindibles pels arrendataris amb un preavis, la majoria, d'un mes, per la qual cosa no hi havia quotes d'arrendament mínimes no cancel·lables, d'acord amb els actuals contractes en vigor.

Pel que fa als arrendaments d'oficines, locals i naus industrials, la Societat té contractat amb els arrendataris les següents quotes d'arrendament mínimes, d'acord amb els actuals contractes en vigor, sense tenir en compte la repercussió de les despeses comunes, els increments futurs per IPC, ni les actualitzacions futures de rendes pactades contractualment (en milers d'euros):

Arrendament operatiu		
Quotes mínimes	2016	2015
Menys d'1 any	4.346	4.248
Entre 1 i cinc anys	11.955	14.828
Més de cinc anys	18.431	13.712
Total	34.732	32.788

En la seva posició d'arrendador, la Societat té un elevat nombre de contractes d'arrendament, amb una elevada dispersió geogràfica, i no hi ha cap contracte que, per si sol, pugui ser considerat significatiu.

9. Inversions en empreses del Grup, multigrup i associades a llarg termini i curt termini

La informació més significativa relativa als títols inclosos en «Participacions en empreses del Grup» i «Participacions en empreses multigrup i associades» s'adjunta en els annexos I i II, respectivament.

9.1. Participacions en empreses del Grup

El moviment de les inversions en empreses del Grup durant els exercicis 2016 i 2015 és el següent:

Exercici 2016

	Milers d'euros					Total
	Altes	Baixes	Dividends contra cost	Traspassos i Altres	Deterioraments	
Saldo a 31/12/2015						15.421.585
Cotitzades						
Caixabank, S.A.	-	(2.873.691)	-	-	-	(2.873.691)
No cotitzades						
Caixa Capital Micro II, FCR	1.682	-	-	-	(534)	1.148
Criteria Venture Capital SICCC, SA	19.000	-	-	-	(172)	18.828
Inmo Criteria Caixa, S.A.(*)	-	-	-	-	(725)	(725)
Inversiones Autopistas, SA	-	-	(13.238)	-	-	(13.238)
Saba Infraestructuras, SA	-	-	(4.999)	-	-	(4.999)
Servihabitat Alquiler, SL	-	-	-	-	(37.286)	(37.286)
Servihabitat Alquiler II, SLU	-	-	-	-	3.576	3.576
Altres	-	(56)	-	-	-	(56)
Moviments de l'any 2016	20.682	(2.873.747)	(18.237)	-	(35.141)	(2.906.443)
Saldo a 31/12/2016						12.515.142

(*) Anteriorment denominada Foment Immobiliari Assequible, S.A.

Exercici 2015

	Milers d'euros					Total
	Altes	Baixes	Dividends contra cost	Traspassos i Altres	Deterioraments	
Saldo a 31/12/2014						15.820.596
Cotitzades						
Caixabank, S.A.	-	(567.246)	-	-	-	(567.246)
No cotitzades						
Caixa Capital Micro II, FCR	561	(2.938)	-	-	-	(2.377)
Caixa Capital TIC II, FCR	-	(2.250)	-	-	-	(2.250)
Caixa Innvierte Biomed II, FCR	1.500	(6.000)	-	-	-	(4.500)
Caixa Innvierte Industria, SCR, SA	1.440	(4.320)	-	-	-	(2.880)
Criteria Venture Capital, SAU	35.864	-	-	-	-	35.864
Els Arbres de la Tardor, SLU	149.448 ⁽¹⁾	-	-	200	-	149.648
Foment Immobiliari Assequible, S.A.	-	-	-	-	(3.210)	(3.210)
Mediterrànea Beach & Golf Com. SAU	6.700	-	-	-	-	6.700
Saba Infraestructuras, SA	-	-	(4.998)	-	-	(4.998)
Servihabitat Alquiler, SL	-	-	-	-	(367)	(367)
Servihabitat Alquiler II, SLU	-	-	-	-	(3.440)	(3.440)
Altres	45	-	-	-	-	45
Moviments de l'any 2015	195.558	(582.754)	(4.998)	200	(7.017)	(399.011)
Saldo a 31/12/2015						15.421.585

⁽¹⁾ Ampliació de capital dinerària i per compensació de crèdits

Durant l'exercici 2016, Criteria ha dut a terme les operacions amb empreses del Grup detallades a continuació:

Caixabank, SA (d'ara endavant, CaixaBank)

Com a conseqüència de l'acord de permuta entre Criteria i CaixaBank descrit en la Nota 1, amb data 30 de maig de 2016, Criteria va transmetre a CaixaBank un nombre d'accions de la mateixa CaixaBank, representatives d'aproximadament el 9,89% de seu capital social a la data de transacció i un import en efectiu de 678 milions d'euros, i va registrar un resultat negatiu de 458 milions d'euros a l'epígraf de «Resultats per alienació d'instruments de patrimoni» del Compte de pèrdues i guanys adjunt (vegeu Nota 20.a).

Així mateix, amb data 13 de desembre de 2016, es va col·locar, mitjançant la modalitat de col·locació accelerada o *accelerated book building* entre inversors institucionals o qualificats, un paquet de 100.000.000 accions de CaixaBank titularitat de Criteria, que representaven aproximadament l'1,7% de seu capital social. L'import de l'operació va pujar a un total de 315 milions d'euros, i el preu de venda va ser de 3,15 euros per acció, i va registrar un resultat negatiu de 106 milions d'euros en l'epígraf «Resultats per alienació d'instruments de patrimoni» del compte de pèrdues i guanys adjunt (vegeu Nota 20.a).

En el marc del Programa Dividend/Acció, CaixaBank ha distribuït quatre dividendos opcionals durant l'exercici 2016, pels quals l'accionista pot optar entre rebre efectiu o acudir a un augment de capital alliberat, per un import de 0,04 euros per acció el març i el desembre de 2016. La Societat ha optat per rebre un total de 90.060.901 accions de CaixaBank.

Al 31 de desembre de 2016, el percentatge de participació econòmica de la Societat en el capital social de CaixaBank puja al 45,32% i la participació en drets de vot al 44,68%.

Criteria té emès un bo bescanviable per 164,8 milions d'accions de CaixaBank per un import nominal total de 750 milions d'euros i venciment al novembre de 2017, cosa que significaria un 2,76% del capital social de CaixaBank assumint el bescanvi dels bons a data actual (vegeu Nota 17).

CaixaBank és una societat anònima les accions de la qual estan admeses a cotització a les borses de Barcelona, Madrid, València i Bilbao i en el mercat continu, i forma part de l'IBEX 35 des del 4 de febrer de 2008. La cotització mitjana de l'últim trimestre de l'exercici ha estat de 2,808 euros per acció i la cotització al tancament de l'exercici ha estat de 3,140 euros per acció. El valor de mercat de la participació a CaixaBank a 31 de desembre de 2016 puja a 8.512.165 milers d'euros segons la cotització de tancament d'exercici (10.624.411 milers d'euros a 31 de desembre de 2015), i el valor en llibres a 31 de desembre de 2016 és d'11.213.592 milers d'euros.

Criteria Venture Capital SICC, SA

Amb data 16 de novembre de 2016, Criteria Venture Capital, S.A.U. va fer una ampliació de capital per un import de 19.000 milers d'euros, mitjançant l'emissió de 4.750.000 accions noves d'1 euro de valor nominal, amb una prima d'emissió de 14.250 milers d'euros, que Criteria ha subscrit i desemborsat íntegrament.

A 31 de desembre de 2016, la participació de la Societat a Criteria Venture Capital és del 100%.

Inversiones Autopistas, SA (anteriorment, Inversiones Autopistas, SL)

Amb data 19 d'abril de 2016, Inversiones Autopistas va aprovar un repartiment de dividendos contra prima d'emissió de 0,26423 euros per acció, que es va registrar com el menor cost de cartera, per un import de 13.238 milers d'euros.

En juny de 2016 es va acordar transformar la societat Inversiones Autopistas, SL en societat anònima amb idèntica denominació, llevat del que respectava al tipus de societat, i es va passar a denominar Inversiones Autopistas, SA.

Inversiones Autopistas, SA manté una inversió directa del 7,17% del capital social d'Abertis Infraestructuras, SA.

A 31 de desembre de 2016, la participació de la Societat en Inversiones Autopistas, SA és del 54,50%.

Saba Infraestructuras, SA

Amb data 15 de juny de 2016, Saba Infraestructuras, S.A. va aprovar un repartiment de dividendes contra prima d'emissió de 0,0135 euros per acció, que ha estat registrat com a menor cost de cartera, per un import de 4.999 milers d'euros. A 31 de desembre de 2016, la participació de la Societat a Saba Infraestructuras, SA és del 50,10%.

9.2. Participacions en empreses multigrup i associades

A 31 de desembre de 2016 i 2015, el valor raonable de les participacions en empreses multigrup i associades puja a 9.007.449 i 8.570.402 milers d'euros, respectivament. En la determinació del valor raonable s'ha considerat el valor de la cotització a 31 de desembre de 2016 per a les societats cotitzades i els valors recuperables calculats per la Societat mitjançant mètodes de valoració generalment acceptats per a les societats no cotitzades.

Els moviments d'aquest epígraf del balanç adjunt per als exercicis 2016 i 2015 es mostren a continuació:

Exercici 2016	Milers d'euros		
	Altes	Baixes	Total
Saldo a 31/12/2015			6.160.905
Abertis Infraestructuras, SA	7.118	-	7.118
Gas Natural, SDG, SA	15.870	(1.448.147)	(1.432.277)
Grupo Financiero Inbursa, SAB de CV	1.101.681	-	1.101.681
Palau migdia, SL	-	(1.856)	(1.856)
The Bank of East Asia, Ltd.	1.550.499	-	1.550.499
Vithas Sanidad, SL	13.000	-	13.000
Moviments de l'any 2016	2.688.168	(1.450.003)	1.238.165
Saldo a 31/12/2016			7.399.070

Exercici 2015	Milers d'euros		
	Altes	Baixes	Total
Saldo a 31/12/2014			6.087.606
Abertis Infraestructuras, SA	211.347	(141.315)	70.032
Gas Natural, SDG, SA	9.174	(5.907)	3.267
Moviments de l'any 2015	220.521	(147.222)	73.299
Saldo a 31/12/2015			6.160.905

Durant l'exercici 2016, Criteria ha dut a terme les operacions en empreses multigrup i associades detallades a continuació:

Abertis Infraestructuras, SA (d'ara endavant, Abertis)

Durant l'exercici 2016, la Societat ha comprat 570.000 accions representatives d'un 0,06% del capital social d'Abertis Infraestructuras SA per un import de 7.118 milers d'euros.

A 31 de desembre de 2016, la participació econòmica de Criteria a Abertis és del 18,99%, un 15,081% del qual s'ostenta de manera directa. La participació mercantil del Grup Criteria a Abertis és del 22,25% en què s'inclou la participació del 7,17% que s'ostenta a través d'Inversiones Autopistas, S.A. (societat en què Criteria participa en un 54,5%).

L'1 de desembre de 2016 Criteria va signar sengles pactes parasocials amb les societats G3T, SL i BCN Godia, SLU, respectivament, amb l'objectiu de sindicar accions d'Abertis. Amb aquests dos pactes, a partir de l'1 de gener de 2017, Criteria sumarà els drets de vot de 2.887.500 accions d'Abertis (0,292% del capital social d'Abertis) i d'1.459.500 accions d'Abertis (0,147% del capital social d'Abertis), respectivament, i la participació mercantil a Abertis passarà del 22,25% al 22,69%.

Gas Natural, SDG, SA

Amb data 21 de setembre de 2016 Criteria i Repsol van transmetre, a parts iguals, a GIP III Canary S.à. R.L. (GIP) un 20% del capital social de Gas Natural, S.D.G., S.A. (Gas Natural) per un import total de 3.803 milions d'euros (vegeu Nota 1). Aquesta transacció ha suposat el reconeixement d'una plusvàlua abans d'impostos de 450 milions d'euros que s'ha registrat en l'epígraf «Resultats per alienació d'instruments de patrimoni» del Compte de pèrdues i guanys adjunt (vegeu Nota 20.a).

Amb anterioritat a aquest acord, Criteria considerava la seva participació a Gas Natural com a negoci conjunt, en tenir subscrit un acord entre "la Caixa" i Repsol sobre Gas Natural, qualificat com una situació de concertació comunicada a la CNMV. Tanmateix, l'acord de venda assolit amb GIP ha comportat la finalització de l'esmentat acord entre Criteria i Repsol. Aquest fet, juntament amb els canvis en govern corporatiu implementats en els òrgans de govern de Gas Natural i a la introducció en el Reglament del Consell d'Administració de Gas Natural d'una majoria reforçada de dos terços dels consellers respecte a determinades matèries reservades, també conseqüència de l'acord de venda assolit, han derivat en el fet que la participació que Criteria ostenta a Gas Natural tingui la consideració d'associada, en lloc de negoci conjunt, des de la data de l'acord.

D'altra banda, al febrer de 2016, han vençut opcions *put* venudes sobre un total d'1.000.000 accions de Gas Natural que s'han executat. Criteria ha optat per la liquidació per lliurament físic de les accions. Així mateix, durant l'exercici 2016, han vençut altres opcions *put* venudes i opcions *call* venudes sobre un total de 3.000.000 accions i 2.000.000 accions de Gas Natural, respectivament, que no s'han executat. El resultat negatiu obtingut per aquestes operacions ha pujat a 404 milers d'euros i s'ha registrat en l'epígraf de «Variació de valor raonable d'instruments financers» del compte de pèrdues i guanys adjunt.

A 31 de desembre de 2016, la participació de la Societat a Gas Natural, SDG, SA és del 24,44%.

Grupo Financiero Inbursa, SAB de CV (GFI) i The Bank of East Asia, Limited (BEA)

El passat 30 de maig de 2016 es va perfeccionar l'operació de permuta entre Criteria i CaixaBank (vegeu Nota 1) de manera que CaixaBank va transmetre a Criteria la seva participació a GFI, representativa d'un 9,01% de seu capital social i la seva participació a BEA representativa d'un 17,30% de seu capital social.

A 31 de desembre de 2016, la participació de la Societat en ambdues participades puja a 9,01% i 17,33%, respectivament.

Palau migdia, SL

Amb data 29 de desembre de 2016 Criteria ha formalitzat la venda del 50% del capital social de Palau Migdia que ostentava per import de 2.786 milers d'euros. L'operació de venda ha generat unes plusvàlues brutes de 930 milers d'euros, que estan registrades en l'epígraf «Resultats per alienació d'instruments de patrimoni» del Compte de pèrdues i guanys adjunt (vegeu Nota 20.a).

Vithas Sanidad, SL

Amb data 29 de juliol de 2016, la societat va fer una ampliació de capital mitjançant l'emissió de 3.262.316 noves participacions socials de classe A i 815.579 participacions socials de classe B, d'1,9 euros de valor nominal cadascuna, conjuntament amb una prima d'assumpció de 57.252 milers d'euros. Criteria ha subscrit el 20% de l'ampliació de capital (la totalitat de les participacions de classe B), cosa que ha suposat un desemborsament de 13.000 milers d'euros.

A 31 de desembre de 2016, la participació de la Societat a Vithas Sanidad és del 20%.

9.3 Altres actius financers

Crèdits a empreses del Grup

Exercici 2016	Milers d'euros			
	31/12/2015	Altes	Amortitzacions	31/12/2016
Crèdits concedits	-	53.145	-	53.145
Interessos de crèdits	63.853	38	-	63.891
No corrents	63.853	53.183	-	117.036
Crèdits concedits	2.700	13.500	(12.700)	3.500
Interessos de crèdits	20	322	(341)	1
Corrents	2.720	13.822	(13.041)	3.501

Exercici 2015	Milers d'euros			
	31/12/2014	Altes	Amortitzacions	31/12/2015
Crèdits concedits	150.758	8.475	(159.233)	-
Interessos de crèdits	75.405	2.830	(14.382)	63.853
No corrents	226.163	11.305	(173.615)	63.853
Crèdits concedits	-	88.300	(85.600)	2.700
Interessos de crèdits	-	68	(48)	20
Corrents	-	88.368	(85.648)	2.720

Els venciments dels crèdits concedits a les diverses entitats del Grup registrats en el capítol «Altres actius financers» a 31 de desembre de 2016 i 2015 es detallen en el quadre següent:

Exercici 2016

	Milers d'euros					Total
	2017	2018	2019	2020	2021 i següents	
Mediterránea Beach & Golf Community	3.500	-	-	-	-	3.500
Els Arbres de la Tardor	-	-	-	3.145	-	3.145
Arrendament Inmo Criteria Caixa	-	-	-	-	50.000	50.000
Total	3.500	-	-	3.145	50.000	56.645

Exercici 2015

	Milers d'euros					Total
	2016	2017	2018	2019	2020 i següents	
Mediterránea Beach & Golf Community	2.700	-	-	-	-	2.700
Total	2.700	-	-	-	-	2.700

Les operacions més significatives dutes a terme en l'exercici 2016 han estat les següents:

- Amb data 13 d'abril de 2016, es va amortitzar anticipadament el préstec concedit a Mediterránea Beach & Golf Community per import de 2.700 milers d'euros i venciment el 31 de desembre de 2016 amb un tipus d'interès referenciat a Euríbor 12 mesos més 80 punts bàsics.
- Amb data 29 d'abril de 2016, Criteria va concedir un préstec a la societat Els Arbres de la Tardor, SLU per import de 3.145 milers d'euros i venciment el 30 d'abril de 2020, amb un tipus d'interès fix de l'1,75%.
- Amb data 29 d'abril de 2016, Criteria va concedir al seu Accionista únic, la Fundació Bancària "la Caixa", un préstec per import de 10.000 milers d'euros, a un tipus d'interès fix del 0,8% i venciment el 6 de maig de 2016. A la data de venciment, el préstec es va amortitzar íntegrament.
- Amb data 22 de setembre de 2016, Criteria va concedir un préstec a Arrendamiento Inmo Criteria Caixa, SLU (anteriorment, Arrendament Immobiliari Assequible), per import de 50.000 milers d'euros i venciment el 30 de setembre de 2021, amb un tipus d'interès fix del 2,25%.
- Amb data 23 de desembre de 2016, Criteria va concedir un préstec a Mediterránea Beach & Golf Community per import de 3.500 milers d'euros i venciment 23 de desembre de 2017 amb un tipus d'interès fix del 0,95%.

Altres actius financers

A 31 de desembre de 2016, l'epígraf «Altres actius financers» també recull 57.723 milers d'euros en concepte d'estimació de la liquidació de l'Impost sobre beneficis de l'exercici 2016. Criteria tributa en règim de consolidació fiscal (vegeu Nota 19). La Societat, quan realitza la presentació de la liquidació definitiva de l'impost al mes de juliol, regularitza els imports calculats al tancament amb la liquidació presentada.

9.4. Deteriorament en el valor de les participacions en empreses del Grup, multigrup i associades

La Societat, i en especial atenció a l'actual situació econòmica nacional i internacional, ha procedit a efectuar les anàlisis de possibles deterioraments per a totes les seves participacions amb l'objectiu de registrar, si s'escau, la correcció valorativa corresponent.

Per a les principals participacions en empreses del Grup, multigrup i associades, la Societat ha calculat els valors recuperables, mitjançant mètodes de valoració generalment acceptats, basats bàsicament en l'estimació de la seva participació en els fluxos d'efectiu que s'espera que siguin generats per l'empresa participada, procedents tant de les seves activitats ordinàries com de la seva alienació o baixa en comptes.

D'acord amb la política del Grup, s'ha procedit a realitzar els tests de deteriorament oportuns d'aquestes participacions, per determinar el seu valor raonable.

Participació a CaixaBank i altres participacions bancàries

Criteria estima el valor recuperable partint del valor en ús, que s'ha determinat mitjançant el descompte dels dividendes esperats a mitjà termini obtinguts a partir dels plans estratègics de cadascuna de les participades i d'estimacions internes fins al 2021 (cinc exercicis).

Les hipòtesis principals utilitzades en el model s'han basat en hipòtesis conservadores i han estat obtingudes de fonts de prestigi reconegut, tenint en consideració els països on opera cadascuna de les participades. Així, preveuen un ROE sostenible de entre el 8,8% i el 15,9%, una taxa de creixement de entre el 1% i el 3,8% i un objectiu de capital CET1 *fully loaded* de entre el 10,3% i el 12%. La taxa de descompte aplicada en les projeccions ha estat de entre el 8,1% i el 9,3%, calculada sobre el tipus d'interès del bo alemany a 10 anys, més una prima de risc i beta històrica de cadascuna de les participades obtinguda de Bloomberg.

Així mateix, s'ha fet una anàlisi de sensibilitat sobre les variables més significatives. En aquest sentit, de manera complementària a l'escenari central, s'han calculat variacions possibles en les principals hipòtesis del model, taxa de descompte: -1%, +1%, taxa de creixement: -1%, +1%, ROE sostenible: -1%, +1% i Resultat net: -10%, +10%, a fi de confirmar que el valor recuperable segueix excedint l'import a recuperar.

Després de l'anàlisi de sensibilitat efectuada, incloent-hi hipòtesis adverses no s'ha posat de manifest la necessitat de fer dotacions en l'exercici 2016.

Participacions industrials i de serveis

S'ha utilitzat bàsicament la metodologia de suma de parts de negocis per Descompte de Fluxos de Caixa (DCF). S'han utilitzat hipòtesis conservadores i obtingudes de fonts de prestigi reconegut. S'han utilitzat taxes de descompte individualitzades per a cada negoci i país, que han oscil·lat entre el 5,9% i el 8,6%, i no s'han considerat primes de control en la valoració de les participades. Les taxes de creixement que s'han fet servir per calcular el valor residual més enllà del període cobert per les projeccions que s'han fet se situen com a màxim en l'1,5%. Aquest creixement s'ha determinat en funció de les dades de l'últim període projectat i no superen mai l'increment del PIB nominal estimat per al país o països on les entitats participades exerceixen la seva activitat.

Atès el grau d'incertesa d'aquestes assumpcions, se'n fan anàlisis de sensibilitat utilitzant canvis raonables en les hipòtesis clau sobre les quals es basa l'import recuperable de les unitats generadores d'efectiu per tal de confirmar si aquest import recuperable continua excedint l'import per recuperar. En aquest sentit, de manera complementària a l'escenari central, s'han calculat variacions possibles en les principals hipòtesis dels models i s'ha efectuat l'anàlisi de sensibilitat sobre les variables més significatives, inclosos els diferents *drivers* de negoci i de compte de resultats de les participades, per contrastar la resistència del valor d'aquestes participacions a escenaris més adversos.

Les anàlisis de sensibilitat efectuades són les següents:

- a) Per a Abertis: variacions en les principals hipòtesis clau del model, taxa de descompte: -0,5%, +0,5% i creixement del trànsit (IMD): -1%
- b) Per a Gas Natural: variacions possibles en les principals hipòtesis clau del model, taxa de descompte: -0,5%, +0,5% i taxa de creixement: -0,5%, +0,5%

Les projeccions de resultats utilitzades en les estimacions de descompte han estat, en determinats casos, de més de 5 anys a causa de les circumstàncies particulars de cada participació, per exemple, terminis de concessió, els plans d'inversió rellevants, ubicació de les inversions en països emergents i altres factors equivalents. Paral·lelament, s'han tingut en compte aspectes molt específics en les inversions de la Societat, entre altres, situacions litigants o risc de país, sense que aquests factors tinguin impactes potencials rellevants en la valoració de les participacions.

En concret, per a les participacions en empreses del Grup immobiliàries, el valor recuperable s'ha determinat a partir del valor teòric comptable més les plusvàlues (o minusvàlues) tàcites d'aquestes participades, nets del seu efecte fiscal, bàsicament atribuïbles a actius immobiliaris, i se n'ha determinat la quantia a partir de taxacions i valoracions efectuades al tancament del període per tercers experts independents.

De l'anàlisi efectuada, se n'ha derivat la necessitat de registrar 35.141 milers d'euros en concepte de deteriorament en les participacions en empreses del grup de la Societat en l'epígraf «Deteriorament i pèrdues d'instruments financers» del Compte de pèrdues i guanys adjunt durant l'exercici 2016 (7.017 milers d'euros en l'exercici 2015) (vegeu Nota 20.f).

En relació amb les participacions en empreses multigrup i associades, de les anàlisis realitzades, i aplicant criteris conservadors i de màxima prudència, s'ha conclòs que no hi ha la necessitat del registre de deterioraments relacionats amb el valor de les participacions.

És política de la Direcció de la Societat dur a terme un procés de revisió continu de la valoració de les seves participacions.

10. Inversions financeres a llarg termini

10.1. Instruments de patrimoni

Els moviments d'aquest epígraf durant els exercicis 2016 i 2015 han estat els següents:

Exercici 2016

	Milers d'euros					
	Altes	Baixes	Dividends contra cost	Deterioraments	Variació valor raonable	Total
Saldo a 31/12/2015						797.131
Aguas de Valencia, SA	-	(26.894)	(4.726)	-	-	(31.620)
Cellnex Telecom, SA	36.393	-	(12)	-	(38.502)	(2.121)
Suez Environnement Company	34.207	-	-	-	(97.868)	(63.661)
Altres	-	(251)	-	-	-	(251)
Moviments de l'any 2016	70.600	(27.145)	(4.738)	-	(136.370)	(97.653)
Saldo a 31/12/2016						699.478

Exercici 2015

	Milers d'euros					
	Altes	Baixes	Dividends contra cost	Deterioraments	Variació valor raonable	Total
Saldo a 31/12/2014						533.478
Aguas de Valencia, SA	-	-	(6.063)	-	-	(6.063)
Cellnex Telecom, SA	150.000	-	-	-	34.714	184.714
Suez Environnement Company	310	-	-	-	86.648	86.958
Altres	422	(1.939)	-	(439)	-	(1.956)
Moviments de l'any 2015	150.732	(1.939)	(6.063)	(439)	121.362	263.653
Saldo a 31/12/2015						797.131

La informació més significativa relativa als títols inclosos en «Actius financers disponibles per a la venda – Instruments de patrimoni» s'adjunta en l'annex III.

La Societat registra aquests actius al seu valor de mercat, i comptabilitza contra l'epígraf «Ajustos per canvi de valor – Actius financers disponibles per a la venda» del patrimoni net del balanç adjunt, les diferències, netes del seu impacte fiscal, entre el valor de mercat i el cost d'adquisició. L'impacte fiscal es recull en els corresponents epígrafs no corrents del balanç, «Passius per impostos diferits» o «Actius per impostos diferits».

Les operacions més significatives que s'han dut a terme durant l'exercici 2016 han estat les que es detallen a continuació:

Aguas de Valencia, SA

Amb data 20 de juliol de 2016 es va formalitzar la venda de la totalitat de la participació que Critería ostentava en el capital d'Aguas de Valencia (14,51%) a favor de Fomento Urbano de Castellón per import de 30,7 milions d'euros i es va registrar una plusvàlua abans d'impostos de 3.819 milers d'euros en l'epígraf «Resultat per alienació d'instruments de patrimoni» del compte de pèrdues i guanys (vegeu Nota 20.a).

Cellnex Telecom, SA

Durant l'exercici 2016, la Societat ha comprat 2.647.781 accions representatives d'un 1,14% del capital social de Cellnex Telecom, SA per un import de 36.393 milers d'euros.

A 31 de desembre de 2016, la participació de la Societat a Cellnex Telecom, S.A. és del 5,77% (4,62% a 31 de desembre de 2015).

Suez Environnement Company

Durant l'exercici 2016, la Societat ha comprat 2.558.797 accions representatives d'un 0,37% del capital social de Suez Environnement Company per un import de 34.207 milers d'euros.

A 31 de desembre de 2016 la participació total de Critería en el capital social de Suez Environnement Company puja al 5,89% (5,65% a 31 de desembre de 2015).

Deteriorament de valor dels actius financers disponibles per a la venda – Instruments de patrimoni

D'acord amb els criteris de la Direcció, es revisa de manera regular l'evidència objectiva de deteriorament dels actius financers disponibles per a la venda.

La Societat ha efectuat les anàlisis de possibles deterioraments per a tots els seus instruments de capital classificats com a actius financers disponibles per a la venda amb l'objectiu de registrar, si s'escau, la correcció de valor corresponent. A aquests efectes, es considera que hi ha evidència objectiva de deteriorament quan les caigudes acumulades dels valors de mercat s'han produït de manera continuada durant un període superior a 18 mesos i en més d'un 40%. En el cas d'instruments de patrimoni que es valoren a cost, per no poder determinar-se amb confiabilitat el seu valor raonable, la correcció valorativa per deteriorament s'ha calculat com la diferència entre el valor en llibres de l'instrument de patrimoni i l'import recuperable, entès aquest com el patrimoni net de l'instrument de patrimoni corregit per les plusvàlues tàcites existents en la data de la valoració.

De l'esmentada anàlisi, no ha procedit la necessitat de registrar cap deteriorament durant l'exercici 2016 (439 milers d'euros en l'exercici 2015).

10.2. Altres actius financers a llarg termini

A 31 de desembre de 2016, aquest epígraf de balanç recull el préstec subordinat que va concedir Critería, amb data 11 de febrer de 2014, per import de 20 milions d'euros, a la societat Resort Holdings, BV (societat propietària indirectament del 100% de PortAventura Entertainment, S.A.) a un tipus d'interès del 10,25% i venciment el 2021. Al 31 de desembre de 2016, els interessos meritats pugen a 6.666 milers d'euros, i són pagadors al venciment del préstec.

Així mateix, aquest epígraf també recull l'import de les fiances lliurades per les quals la Societat és arrendatària, que pugen, a 31 de desembre de 2016, a 1.612 milers d'euros (1.560 milers d'euros a 31 de desembre de 2015).

11. Actius no corrents mantinguts per a la venda

En aquest epígraf de balanç es registren els actius immobiliaris que no han estat destinats a ús propi o que no han estat classificats com a inversions immobiliàries i existeix, en qualsevol cas, un pla destinat a la seva venda.

El moviment que hi ha hagut durant els exercicis 2016 i 2015 en aquest epígraf ha estat el següent:

Exercici 2016

	Milers d'euros				
	31/12/2015	Altes	Baixes	Traspassos	31/12/2016
Solars	1.588.144	1.774	(46.917)	(9.962)	1.533.039
Promocions acabades	972.021	2.290	(117.485)	67.436	924.262
Bestretes	18.383	-	-	(9.193)	9.190
Deteriorament	(1.528.227)	(109.465)	90.285	(16.776)	(1.564.183)
Total	1.050.321	(105.401)	(74.117)	31.505	902.308

Exercici 2015

	Milers d'euros				
	31/12/2014	Altes	Baixes	Traspassos	31/12/2015
Solars	1.590.214	7.958	(11.425)	1.397	1.588.144
Promocions acabades	1.045.753	3.402	(79.565)	2.431	972.021
Bestretes	18.050	333	-	-	18.383
Deteriorament	(1.387.685)	(182.966)	40.010	2.414	(1.528.227)
Total	1.266.332	(171.273)	(50.980)	6.242	1.050.321

Les baixes de l'exercici corresponen al cost dels habitatges venuts durant l'exercici 2016, que han suposat uns beneficis de 10.236 milers d'euros, 859 milers d'euros de pèrdues en l'exercici 2015 (vegeu Nota 20).

Durant l'exercici 2016, i com a conseqüència del lloguer de determinats actius immobiliaris que tenien la consideració d'actiu no corrent, s'ha procedit a la corresponent reclassificació cap a inversions immobiliàries, per un import net de 17.900 milers d'euros (vegeu Nota 7).

Així mateix, al tancament de l'exercici 2016 la Societat ha traspasat diversos immobles de l'epígraf d'«Inversions immobiliàries» a l'epígraf d'«Actius no corrents mantinguts per a la venda», atès que han estat destinats a la venda. L'import total d'aquests traspassos ha pujat a un import net de 65.659 milers d'euros (vegeu Nota 7).

Adicionalment, durant l'exercici 2016, la Societat ha traspasat diversos immobles per un import net de 20.073 milers d'euros de l'epígraf «Actius no corrents mantinguts per a la venda» a l'epígraf «Existències» del balanç adjunt.

Així mateix, durant l'exercici 2016 la Societat ha traspasat diversos immobles per un import net de 3.819 milers d'euros de l'epígraf «Existències» a l'epígraf «Actius no corrents mantinguts per a la venda» del balanç adjunt.

Al 31 de desembre de 2016, el compte de «Bestretes» recull els imports i conceptes següents:

- Imports dipositats en els jutjats per participar en les subhastes de béns immobles, per import de 3.838 milers d'euros (3.892 milers d'euros a 31 de desembre de 2015).
- El compte també recull, a 31 de desembre de 2016, 1.669 milers d'euros corresponents a pagaments fets a CaixaBank en concepte de bestreta dels immobles que es preveu que la Societat adquirirà a curt termini (5.995 milers d'euros a 31 de desembre de 2015).
- Addicionalment, s'inclouen, a 31 de desembre de 2016, 3.683 milers d'euros corresponents a provisions de fons efectuades (8.496 milers d'euros a 31 de desembre de 2015).

La Societat ha deteriorat en l'exercici 2016 109.465 milers d'euros (182.966 milers d'euros en l'exercici 2015) com a depreciació en els actius no corrents mantinguts per a la venda, en què el valor raonable era inferior al cost comptabilitzat partint del criteri descrit en la Nota 4.h.

El detall dels actius no corrents mantinguts per a la venda per àrea geogràfica, al tancament dels exercicis 2016 i 2015, es mostra a continuació:

	Milers d'euros	
	Valor comptable brut	
	2016	2015
Catalunya	547.150	570.997
Madrid	441.059	448.103
Andalusia	309.336	319.334
Castella-la Manxa	288.158	292.444
País Basc	252.087	276.725
Comunitat Valenciana	164.014	168.262
Astúries	91.865	91.796
Castella i Lleó	71.129	70.505
Canàries	48.380	64.866
Aragó	60.705	62.076
Múrcia	47.150	47.578
La Rioja	37.011	37.298
Balears	33.784	37.306
Galícia	31.999	33.903
Navarra	12.608	16.233
Cantàbria	13.290	14.184
Extremadura	7.576	8.111
Melilla	-	444
Total	2.457.301	2.560.165

12. Existències

El moviment que hi ha hagut durant els exercicis 2016 i 2015 en aquest epígraf ha estat el següent:

Exercici 2016

	Milers d'euros				31/12/2016
	31/12/2015	Altes	Baixes	Traspassos	
Solars i promocions en curs	731.249	2.496	(10.242)	31.067	754.570
Promocions acabades	-	-	-	-	-
Bestretes	-	-	-	-	-
Deteriorament	(644.037)	(59.723)	6.683	(14.813)	(711.890)
Total	87.212	(57.227)	(3.559)	16.254	42.680

Exercici 2015

	Milers d'euros				31/12/2015
	31/12/2014	Altes	Baixes	Traspassos	
Solars i promocions en curs	721.405	4.010	(4.922)	10.756	731.249
Promocions acabades	-	-	-	-	-
Bestretes	-	-	-	-	-
Deteriorament	(617.835)	(23.229)	2.069	(5.042)	(644.037)
Total	103.570	(19.219)	(2.853)	5.714	87.212

L'epígraf d'«Existències» inclou, bàsicament, terrenys i immobles en curs de construcció, que es valoren per l'import inferior entre el seu cost, incloses les despeses de finançament, i el valor de realització, entès com el preu estimat de venda net dels costos estimats de producció i comercialització.

Durant l'exercici 2016, la Societat ha traspassat diversos immobles per un import net de 20.073 milers d'euros de l'epígraf «Actius no corrents mantinguts per a la venda» a l'epígraf «Existències» del balanç adjunt.

Així mateix, durant l'exercici 2016 la Societat ha traspassat diversos immobles per un import net de 3.819 milers d'euros de l'epígraf «Existències» a l'epígraf «Actius no corrents mantinguts per a la venda» del balanç adjunt.

Les retirades de l'exercici corresponen al cost de sòl i habitatges venuts durant l'exercici 2016, que han suposat uns beneficis de 1.097 milers d'euros (94 milers d'euros de pèrdues en l'exercici 2015).

El detall de les existències per àrea geogràfica, al tancament dels exercicis 2016 i 2015, es mostra a continuació:

	Milers d'euros	
	Valor comptable brut	
	2016	2015
Catalunya	198.576	193.734
Andalusia	154.428	152.285
Comunitat Valenciana	145.456	138.698
Aragó	54.880	54.854
País Basc	39.066	39.139
Madrid	35.984	35.973
Balears	33.039	32.914
Castella-la Manxa	42.030	32.135
Extremadura	10.634	11.210
Cantàbria	11.822	11.034
Canàries	8.548	10.010
Múrcia	7.280	7.057
Castella i Lleó	6.894	6.381
Galícia	4.942	4.835
La Rioja	991	990
Total	754.570	731.249

13. Inversions financeres a curt termini

Dividends a cobrar

El detall dels dividends meritats i pendents de cobrament a 31 de desembre de 2016 i 2015 és el que es mostra a continuació:

	Milers d'euros				
	31/12/2015	Cobraments	Meritacions (Nota 20)	Dividends contra cost i altres	31/12/2016
Dividends a cobrar	140.131	(805.974)	619.476	46.367	-
Total	140.131	(805.974)	619.476	46.367	-

	Milers d'euros				
	31/12/2014	Cobraments	Meritacions (Nota 20)	Dividends contra cost i altres	31/12/2015
Dividends a cobrar	136.374	(727.091)	721.083	9.765	140.131
Total	136.374	(727.091)	721.083	9.765	140.131

Altres actius financers

A 31 de desembre de 2016 i 2015, els saldos d'aquest epígraf del balanç adjunt corresponen, bàsicament, a dipòsits constituïts en garantia en relació amb derivats financers contractats.

Dels anteriors, a 31 de desembre de 2016 i 2015, hi ha dipòsits constituïts en garantia a CaixaBank per imports de 18.900 i 10.450 milers d'euros, respectivament (vegeu Nota 21).

14. Efectiu i altres actius líquids equivalents

A 31 de desembre de 2016 i 2015, els saldos d'aquest epígraf del balanç adjunt corresponen, bàsicament, a saldos de comptes corrents i a termini mantinguts amb entitats de crèdit.

El tipus d'interès mitjà per als saldos deutors dels comptes corrents ha estat la mitjana de l'Euríbor a tres mesos més 5 punts bàsics durant el primer trimestre, que han passat a ser 10 punts bàsics durant el segon trimestre i 0% la resta de l'any.

Durant l'exercici 2016, Criteria ha contractat diversos dipòsits amb CaixaBank i amb altres entitats financeres que han meritat un tipus d'interès nominal mínim de 0,10% i un màxim de 0,32%. A 31 de desembre de 2016, hi ha dipòsits contractats en altres entitats diferents de CaixaBank per un import total de 225.000 milers d'euros i amb venciment al gener de 2017.

Els interessos meritats en els exercicis 2016 i 2015 per l'efectiu dipositat en el compte corrent i a termini han pujat a 690 i 2.588 milers d'euros, respectivament, i figuren registrats en l'epígraf «Ingressos financers» dels comptes de pèrdues i guanys adjuntes (vegeu Nota 20.b).

15. Patrimoni net

a) Capital social

A 31 de desembre de 2016 i 2015, el capital social de la Societat està representat per 45.854.145 accions de 40 euros de valor nominal cadascuna, totalment subscrietes i desemborsades.

b) Prima d'emissió

El saldo de la prima d'emissió a 31 de desembre de 2016 i 2015 puja a 2.344.519 milers d'euros.

La Llei de societats de capital permet expressament utilitzar el saldo de la prima d'emissió per ampliar capital i no estableix cap restricció respecte a la disponibilitat d'aquest saldo.

c) Reserves

El detall per conceptes és el que es mostra a continuació:

	Milers d'euros	
	31/12/2016	31/12/2015
Legal i estatutàries	366.833	366.833
Altres reserves	12.185.407	12.294.123
Total	12.552.240	12.660.956

Reserva legal

D'acord amb la Llei de societats de capital, la societat anònima ha de destinar una xifra igual al 10% del benefici de l'exercici a la reserva legal fins que aquesta assoleixi, almenys, el 20% del capital social. La reserva legal es podrà utilitzar per augmentar el capital en la part del saldo que excedeixi el 10% del capital ja augmentat.

Excepte per a la finalitat esmentada anteriorment, i mentre no superi el 20% del capital social, aquesta reserva només es podrà destinar a la compensació de pèrdues i sempre que no hi hagi altres reserves disponibles suficients per a aquesta finalitat.

Al tancament dels exercicis 2016 i 2015, aquesta reserva està completament constituïda.

Altres reserves

La distribució del resultat de l'exercici 2015 va suposar un increment de 266.284 milers d'euros (vegeu Nota 3).

Així mateix, l'Accionista Únic, en les seves reunions dels dies 5 de maig, 30 de juny i 8 de setembre de 2016, va acordar la distribució de dividendes amb càrrec a reserves voluntàries per imports de 100.000, 150.000 i 125.000 milers d'euros que es van pagar els dies 6 de maig, 4 de juliol i 5 d'octubre de 2016, respectivament.

Amb data 19 de gener de 2017, l'Accionista Únic ha acordat distribuir un import de 100.000 milers d'euros amb càrrec a la partida «Altres reserves» que s'ha pagat amb data 23 de gener de 2017.

d) Ajustos en patrimoni per valoració

Actius financers disponibles per a la venda

Aquest epígraf del patrimoni net del balanç recull, bàsicament, l'import, net del seu efecte fiscal, de les diferències entre el valor de mercat i el cost d'adquisició dels actius classificats com a disponibles per a la venda (vegeu Nota 10). Aquestes diferències es transfereixen al Compte de Pèrdues i Guanys quan es produeix la venda dels actius o quan es registra un deteriorament d'aquests actius.

Cobertures dels fluxos d'efectiu

Aquest epígraf del patrimoni net del balanç recull l'import, net de l'efecte fiscal, de les variacions de valor dels derivats financers designats com a instruments de cobertura de fluxos d'efectiu, en la part de les esmentades variacions considerades com a «cobertura eficaç» (vegeu Nota 18).

El moviment corresponent als exercicis 2016 i 2015 dels ajustos en patrimoni per valoració es detalla a continuació:

Exercici 2016

	Milers d'euros				
	Saldo 31/12/2015	Altes – plusv. Baixes – (minusv.) per valoració abans d'imp.	Actius i passius fiscals diferits	Imports transferits a resultats nets d'impostos	Saldo 31/12/2016
Actius disponibles per a la venda	118.490	(136.370)	10.414	-	(7.466)
Cobertures de fluxos d'efectiu	(10.382)	-	-	10.382	-
Total	108.108	(136.370)	10.414	10.382	(7.466)

Exercici 2015

	Milers d'euros				
	Saldo 31/12/2014	Altes – plusv. Baixes – (minusv.) per valoració abans d'imp.	Actius i passius fiscals diferits	Imports transferits a resultats nets d'Impostos	Saldo 31/12/2015
Actius disponibles per a la venda	5.279	121.362	(8.151)	-	118.490
Cobertures de fluxos d'efectiu	(3.190)	(11.535)	3.460	883	(10.382)
Total	2.089	109.827	(4.691)	883	108.108

16. Provisions a llarg i curt termini

El moviment d'aquests epígrafs en els exercicis 2016 i 2015 és el que es detalla a continuació:

	Milers d'euros				
	Saldo 31/12/2015	Dotacions	Aplicacions	Traspassos i altres	Saldo a 31/12/2016
No corrents	8.137	-	(6.684)	419	1.872
Corrents	-	32.347	-	-	32.347
Total provisions per a contingències legals i altres	8.137	32.347	(6.684)	419	34.219

	Milers d'euros				
	Saldo 31/12/2014	Dotacions	Aplicacions	Traspassos i altres	Saldo 31/12/2015
No corrents	9.538	6	(1.407)	-	8.137
Total provisions per a contingències legals i altres	9.538	6	(1.407)	-	8.137

Les dotacions fetes durant l'exercici 2016 corresponen al cost de cancel·lació anticipada del contracte de gestió dels actius immobiliaris que fins llavors tenia la Societat.

Contingències i compromisos

A 31 de desembre de 2016, Criteria té avals davant de tercers prestats per entitats financeres per import de 9.540 milers d'euros, que corresponen a avals contrets en garantia de l'activitat immobiliària desenvolupada per la Societat (bàsicament, relacionats amb gestions urbanístiques com desenvolupament de sòls i obres d'urbanització).

17. Deutes a llarg i curt termini

El detall dels epígrafs de «Deutes a llarg termini i curt termini» i «Deutes amb empreses del Grup i associades a llarg i curt termini» a 31 de desembre de 2016 i 31 de desembre de 2015 és el que es mostra a continuació:

	Milers d'euros			
	31/12/2016		31/12/2015	
	Llarg termini	Curt termini	Llarg termini	Curt termini
Obligacions i altres valors negociables (Nota 17.1)	1.993.418	2.270.168	4.214.039	28.100
Deutes amb entitats de crèdit (Nota 17.2)	3.366.454	2.061	2.667.451	1.306
Instruments financers derivats (Nota 18)	19.363	4.038	20.578	780
Altres passius financers (Nota 17.3)	2.218	-	2.267	-
Total deutes amb tercers	5.381.453	2.276.267	6.904.335	30.186
Obligacions i altres valors negociables (Nota 17.1)	-	-	-	-
Deutes amb entitats de crèdit (Nota 17.2)	550.000	2.254	1.197.322	5.504
Instruments financers derivats (Nota 18)	20.012	-	8.837	-
Altres passius financers (Nota 17.3)	-	-	-	179.423
Total deutes amb empreses del Grup i associades	570.012	2.254	1.206.159	184.927
Total	5.951.465	2.278.521	8.110.494	215.113

El detall dels deutes i dels deutes amb empreses del Grup i associades, segons el seu venciment, es detalla a continuació:

Desembre 2016

(Milers d'euros)	2017	2018	2019	2020	2021	Més de 5 anys	Total
Obligacions i altres valors negociables (nominal)	2.283.667	-	1.000.000	-	-	1.000.000	4.283.667
Deutes amb entitats de crèdit (nominal)	4.315	-	575.000	300.000	2.150.000	900.000	3.929.315
Primes i despeses per deutes	(13.499)	-	(5.418)	(1.120)	(5.611)	(2.979)	(28.627)
Instruments financers derivats	4.038	-	-	19.093	16.831	3.451	43.413
Altres passius financers	-	-	-	-	2.218	-	2.218
Total deutes	2.278.521	-	1.569.582	317.973	2.163.438	1.900.472	8.229.986

Desembre 2015

(Milers d'euros)	2016	2017	2018	2019	2020	Més de 5 anys	Total
Obligacions i altres valors negociables (nominal)	28.100	2.255.499	-	1.000.000	-	1.000.000	4.283.599
Deutes amb entitats de crèdit (nominal)	6.810	-	-	875.000	1.100.000	1.900.000	3.881.810
Primes i despeses per deutes	-	(32.660)	-	(6.649)	(4.675)	(7.703)	(51.687)
Instruments financers derivats	780	11.459	-	11.911	4.252	1.793	30.195
Altres passius financers	179.423	-	-	-	2.267	-	181.690
Total deutes	215.113	2.234.298	-	1.880.262	1.101.844	2.894.090	8.325.607

Durant l'exercici 2016, els interessos meritats i les despeses d'emissió pel total de deutes amb tercers i amb empreses del Grup han pujat a 256.684 milers d'euros (319.507 milers d'euros a 31 de desembre de 2015) i figuren en l'epígraf «Despeses financeres» del Compte de pèrdues i guanys adjunt (vegeu Nota 20.h).

Durant el 2016, els interessos meritats pendents de pagament per «Obligacions i altres valors negociables» i «Deutes amb entitats de crèdit» pugen a 28.168 milers d'euros i 2.061 milers d'euros, respectivament, i estan registrats en l'epígraf «Deutes a curt termini» del passiu del balanç adjunt (28.100 milers d'euros i 1.306 milers d'euros, respectivament, a 31 de desembre de 2015).

Així mateix, durant el 2016, els interessos meritats pendents de pagament «Deutes amb entitats de crèdit» corresponents a empreses del Grup pugen a 2.254 milers d'euros i estan registrats en l'epígraf «Deutes amb empreses del Grup, associades i multigrup a curt termini» del passiu del balanç adjunt (5.504 milers d'euros a 31 de desembre de 2015).

17.1 Obligacions i altres valors negociables

El detall d'aquest epígraf del balanç és el que es detalla a continuació:

(Milers d'euros)	31/12/2016		31/12/2015	
	Llarg termini	Curt termini	Llarg termini	Curt termini
Bons simples	1.993.418	26.774	1.991.200	26.731
Obligacions subordinades	-	1.505.738	1.500.372	619
Bons bescanviables	-	737.656	722.467	750
Total d'obligacions i altres valors negociables	1.993.418	2.270.168	4.214.039	28.100

Bons simples

A 31 de desembre de 2016, aquest epígraf inclou dues emissions de bons simples sènior no garantits dutes a terme en els exercicis 2014 i 2015 per un import nominal total de 1.000 milions d'euros cadascuna i amb venciment a 5 i 7 anys, respectivament. El preu de les emissions va ser de 99,577% i 99,974% i la remuneració va quedar fixada en el 2,375% i l'1,625%, respectivament.

Ambdues emissions de bons simples es van adreçar exclusivament a inversors qualificats o institucionals nacionals i estrangers i cotitzen a AIAF Mercado de Renta Fija.

Obligacions subordinades

A 31 de desembre de 2016 i 2015, aquest epígraf recull l'emissió de deute subordinat a AIAF Mercado de Renta Fija per un import de 1.505 milions d'euros a un tipus d'interès del 7,50% amb venciment al gener de 2017. El gener de 2013 es va cancel·lar el derivat de tipus d'interès contractat per a la cobertura de l'emissió. Això va suposar un ingrés d'efectiu per un import de 77.870 milers d'euros que es periodifica fins al venciment de l'emissió. A 31 de desembre de 2016, el saldo periodificat puja a 1.587 milers d'euros i està registrat en l'epígraf «Periodificacions a curt termini» del balanç.

A la data de formulació d'aquests comptes anuals, aquestes obligacions han estat totalment amortitzades a venciment (vegeu Nota 26).

Bons bescanviables

El mes de novembre de 2013, "la Caixa" va fer una emissió a la Borsa d'Irlanda per un import nominal total de 750 milions d'euros de bons bescanviables per 164,8 milions d'accions de CaixaBank, que representaven un 3,37% del capital social en el moment de l'emissió assumint el canvi dels bons, que representaven, a 31 de desembre de 2016, un 2,76% del capital social de CaixaBank. Els bons, que formaven part del patrimoni segregat a favor de Critería el 2014, es van emetre a la par, i amb venciment el 25 de novembre de 2017, llevat que es cancel·lin o s'amortitzin anticipadament.

Els bons meriten un interès fix anual de l'1%, pagador per semestres vençuts. El preu de les accions a l'efecte del canvi va quedar fixat en 4,55 euros, cosa que va suposar una prima del 30% respecte a la cotització a la data d'emissió.

L'emissió pot ser objecte de canvi voluntari a instàncies dels titulars dels bons en qualsevol moment mitjançant el lliurament d'accions al preu de canvi, i d'amortització anticipada a instàncies de l'emissor en determinats casos mitjançant el lliurament del valor nominal dels bons. En el moment del venciment dels bons, els titulars rebran el valor nominal dels bons en efectiu, llevat que amb anterioritat els bonistes hagin triat el lliurament en accions segons el preu de canvi. No obstant això, en determinades circumstàncies Criteria podrà escollir lliurar una combinació d'efectiu i accions de CaixaBank als bonistes que equivalgui al valor nominal dels bons, i la part en efectiu serà la que es determini en els termes i les condicions dels bons.

L'emissió té la consideració de passiu financer híbrid, format per un passiu financer i un derivat implícit (vegeu Notes 18 i 20).

Valor raonable de les obligacions i altres valors negociables

El valor raonable de les Obligacions simples i altres valors negociables puja, a 31 de desembre de 2016, a 4.285.231 milers d'euros. Aquest valor s'ha estimat mitjançant el descompte de fluxos de caixa previstos, incorporant en aquest descompte una estimació dels riscos de tipus d'interès, crèdit i liquiditat.

17.2 Deutes amb entitats de crèdit

A 31 de desembre de 2016, aquest epígraf inclou préstecs contractats amb catorze entitats financeres, cinc de les quals són espanyoles i les altres nou pertanyen a la Zona Euro, per un import total de 3.925 milions d'euros i venciments entre el 2019 i el 2022 (un d'aquests préstecs és contractat amb CaixaBank, per un import de 550 milions d'euros). El tipus d'interès d'aquests préstecs és variable segons Euríbor a 3 mesos més un diferencial d'entre un 1,40% i un 2,20%.

Durant l'exercici 2016 s'han subscrit diversos contractes de préstec bilaterals amb entitats financeres alienes al Grup per un import total de 850 milions d'euros, amb venciments entre 3 i 7 anys (2019 i 2023) i a tipus d'interès variable segons l'Euríbor a 3 i 6 mesos més un diferencial d'entre un 1,00% i un 1,90%.

D'altra banda, amb data 22 de setembre de 2016, s'ha procedit a la cancel·lació total anticipada d'un préstec de 650 milions d'euros amb CaixaBank, SA, amb venciment el 30 de juny de 2019.

Així mateix, amb data 7 d'octubre de 2016, s'ha procedit a la cancel·lació total anticipada d'un préstec de 150 milions d'euros concedit per una entitat financera aliena al Grup, amb venciment el 27 de maig de 2019.

17.3 Altres passius financers

L'epígraf «Altres passius financers a llarg termini» inclou 2.218 milers d'euros corresponents a les fiances a llarg termini cobrades als arrendataris d'immobles (2.267 milers d'euros a 31 de desembre de 2015).

18. Instruments financers derivats

A 31 de desembre de 2016 i 2015, els instruments financers derivats contractats són els següents:

PASSIUS	Milers d'euros			
	31/12/2016		31/12/2015	
	No corrents	Corrents	No corrents	Corrents
Instruments financers derivats de negociació	-	(4.038)	(14.584)	(780)
Permutes financeres de tipus d'interès	(39.375)	-	(14.831)	-
Total instruments financers derivats	(39.375)	(4.038)	(29.415)	(780)

Derivats de negociació

Aquest epígraf del balanç recull, bàsicament el valor raonable del derivat implícit en l'emissió de bons bescanviables per accions de CaixaBank, d'import nominal de 750 milions d'euros (vegeu Nota 17), per import de 3.822 milers d'euros (11.459 milers d'euros a 31 de desembre de 2015 classificats com a no corrents). Les variacions de valor d'aquest derivat implícit es registren en el compte de pèrdues i guanys sota l'epígraf «Variació de valor raonable d'instruments financers» (vegeu Nota 20.a), i a 31 de desembre de 2016, ha resultat un ingrés de 7.637 milers d'euros (ingrés de 96.962 milers d'euros a 31 de desembre de 2015).

Així mateix, a 31 de desembre de 2015, la Societat tenia contractat un derivat de tipus d'interès de caràcter especulatiu de 300.000 milers d'euros de nocional, que s'ha cancel·lat durant l'exercici 2016, i s'ha registrat un resultat negatiu de 2.475 milers d'euros en l'epígraf «Deteriorament i resultat per alienació d'instruments financers» del Compte de pèrdues i guanys adjunt (vegeu Nota 20.j).

Permutes financeres de tipus d'interès

El quadre següent proporciona informació sobre els contractes de derivats a 31 de desembre de 2016 i a 31 de desembre de 2015:

(Milers d'euros)	Classificació	Nocional	Tipus d'interès mitjà	Venciment	Ineficàcia registrada en resultats	Valor raonable (milers d'euros)	
						Actiu	Passiu
Exercici 2016	Permutes de tipus d'interès de variable a fix	Negociació	2.550.000	0,23%	2020 - 2022	(39.375)	- (39.375)
Exercici 2015	Permutes de tipus d'interès de variable a fix	Cobertura de tipus d'interès	2.925.000	0,23%	2019 - 2022	-	- (14.831)

Durant l'exercici 2016, s'han cancel·lat anticipadament diverses permutes financeres de tipus variable a fix, per un import nocional de 875.000 milers d'euros, i s'ha registrat un resultat negatiu de 16.312 milers d'euros en l'epígraf «Deteriorament i resultat per alienació d'instruments financers» del Compte de pèrdues i guanys adjunt (vegeu Nota 20.j).

La Societat utilitza instruments financers derivats per cobrir els riscos a què es troben exposats els seus fluxos d'efectiu futurs. Fins a l'exercici 2015, la Societat complia amb els requisits detallats en la Nota 4 sobre normes de valoració per poder classificar les permutes de tipus d'interès de variable a fix que tenia contractades com a cobertura, i verificava que la cobertura resultava eficaç. A 31 de desembre de 2016, per a les permutes financeres existents fins a la data, de les anàlisis realitzades, s'ha determinat que la cobertura no és eficaç. Com a conseqüència, s'ha deixat d'aplicar comptabilitat de cobertures sobre aquests instruments i s'ha

transferit una pèrdua per import de 4.231 milers d'euros al Compte de pèrdues i guanys des del Patrimoni net (vegeu Nota 15).

A 31 de desembre de 2016, hi ha contractes de permutes de tipus d'interès contractats amb CaixaBank per un valor nominal de 1.100 milions d'euros (vegeu Nota 21).

El venciment dels préstecs als quals aquests contractes de permuta d'interès fan referència és 2020-2022 (vegeu Nota 17).

L'impacte en el Compte de pèrdues i guanys de les liquidacions d'aquests instruments financers derivats es reconeix en l'epígraf «Despeses financeres» (vegeu Nota 20).

Per determinar el valor raonable dels derivats de tipus d'interès, s'han utilitzat valoracions basades en l'anàlisi de fluxos d'efectiu descomptats considerant hipòtesis que es basen, principalment, en les condicions de mercat existents a la data de balanç.

19. Situació fiscal

a) *Actius i passius fiscals*

	Milers d'euros			
	31/12/2016		31/12/2015	
	Corrents	No corrents	Corrents	No corrents
Hisenda pública, deutora per l'impost del valor afegit	61	-	174	-
Impostos diferits d'actiu	-	997.693	-	989.049
Total deutors	61	997.693	174	989.049
Hisenda pública, creditora per retencions de l'IRPF	5.838	-	4.975	-
Hisenda pública, creditora per l'impost del valor afegit	883	-	855	-
Organismes Seguretat Social, creditors	102	-	93	-
Prestació patrimonial	2.682	-	-	-
Impostos diferits de passiu	-	-	-	10.436
Total creditors	9.505	-	5.923	10.436

b) *Tributació consolidada*

De conformitat amb la legislació vigent, la Societat tributa en règim de consolidació fiscal i forma part, com a entitat dependent, del grup fiscal número 20/1991, la societat dominant de la qual és CaixaBank.

Així mateix, la Societat també forma part del Grup de Consolidació Fiscal de l'Impost sobre el Valor Afegit del qual CaixaBank és entitat dominant.

c) Conciliació resultat comptable i base imposable fiscal

L'impost sobre beneficis es calcula a partir del resultat econòmic o comptable, obtingut per l'aplicació de principis de comptabilitat generalment acceptats, encara que no coincideixi necessàriament amb el resultat fiscal, entès com la base imposable de l'impost.

La conciliació entre el resultat comptable i la base imposable de l'impost sobre societats és la següent:

Exercici 2016

	Milers d'euros		
	Augment	Disminució	Import
Resultat comptable del període (abans d'impostos)			(106.507)
Diferències permanents:			
Diferències cost comptable i fiscal participacions transmeses	1.386.137	-	1.386.137
Ajustos per deteriorament valors de participacions en capital	38.717	(3.576)	35.141
Exempció dividendes i transmissió de participacions (art. 21 LIS)	-	(1.895.989)	(1.895.989)
Limitació en la deduïbilitat de despeses financeres	175.192	-	175.192
Altres	1.379	-	1.379
Diferències temporals:			
Deteriorament de cartera	604	-	604
Provisió insolvències	2.220	(2.338)	(118)
Deteriorament d'existències i actius no corrents en venda	596.091	(651.190)	(55.099)
Depreciació d'immobilitzat	93.974	(61.601)	32.373
Aplicació del límit de l'11.12 LIS	203.974	-	203.974
Altres provisions	38.919	(7.374)	31.545
Altres	396	(926)	(530)
Base imposable (resultat fiscal)			(191.898)

Exercici 2015

	Milers d'euros		
	Augment	Disminució	Import
Resultat comptable del període (abans d'impostos)			600.866
Diferències permanents:			
Diferències cost comptable i fiscal participacions transmeses	215.035	(62.071)	152.964
Ajustos per deteriorament valors de participacions en capital	3.210	-	3.210
Exempció dividendes i transmissió de participacions (art. 21 LIS)	-	(1.021.490)	(1.021.490)
Limitació en la deduïbilitat de despeses financeres	243.640	-	243.640
Altres	450	-	450
Diferències temporals:			
Deteriorament instruments financers – AFDV	4.991	(4.606)	385
Deteriorament de cartera	3.807	-	3.807
Provisió insolvències	2.338	(2.350)	(12)
Deteriorament d'existències i actius no corrents en venda	651.190	(653.783)	(2.593)
Depreciació d'immobilitzat	15.345	(2.400)	12.945
Depreciació d'immobilitzat no deduïble (art. 13.2.a)	46.255	-	46.255
Aplicació del límit de l'11.12 LIS	2.593	-	2.593
Altres provisions	9.135	(10.003)	(868)
Altres	808	(813)	(5)
Base imposable (resultat fiscal)			42.147

La diferència entre la base imposable i el resultat comptable correspon principalment a (i) determinades provisions per deterioraments d'existències i actius no corrents mantinguts per a la venda considerades no deduïbles, (ii) diferències entre els costos comptables i fiscals de participacions transmises durant l'exercici, (iii) despeses financeres no deduïbles fiscalment, (iv) provisions comptables no deduïbles fiscalment i (v) exempció de dividends i transmissions de participacions.

Com a conseqüència de les diferències existents entre les normes comptables i les tributàries, i de la tributació en règim de consolidació fiscal, la despesa (ingrés) per l'impost corresponent al resultat comptable no coincideix amb l'import de la liquidació tributària que determina la quota de l'impost sobre societats; això comporta comptabilitzar els actius per impostos diferits, per l'excés d'impost pagat respecte a l'impost meritat, i els passius per impostos diferits, per l'excés de l'impost sobre beneficis meritat respecte a l'import a pagar.

d) Conciliació entre resultat comptable i despesa per impost sobre societats

La conciliació entre el resultat comptable i la despesa per impost sobre societats dels exercicis 2016 i 2015 és la següent:

Exercici 2016

	Milers d'euros
Resultat comptable abans d'impostos	(106.507)
Diferències permanents	(298.140)
Quota al 30%	121.394
Deduccions	-
Impacte reforma RDL 3/2016 (*)	(35.608)
Regularització de l'impost sobre societats de l'exercici anterior	29.556
Total (despesa) / ingrés per impost reconegut en el compte de pèrdues i guanys	115.342

() Impacte de la reforma fiscal del Reial Decret Llei 3/2016*

Amb les modificacions introduïdes pel Reial Decret Llei 3/2016, que ha incorporat limitacions a la deducció de pèrdues en la transmissió de participacions, s'ha procedit a cancel·lar determinats actius i passius fiscals diferits derivats de deterioraments de participacions. Això ha suposat el registre, durant l'exercici 2016, d'una despesa superior per impost en la Societat per cancel·lació d'actius i passius fiscals diferits per un import de 35.608 milers d'euros.

Exercici 2015

	Milers d'euros
Resultat comptable abans d'impostos	600.866
Diferències permanents	(621.226)
Quota al 30%	6.108
Deduccions	-
Regularització de l'impost sobre societats de l'exercici anterior	(20.690)
Total (despesa) / ingrés per impost reconegut en el compte de pèrdues i guanys	(14.582)

e) Actius i passius per impost diferit registrats

El detall i moviment del saldo «Actius per impostos diferits» són els següents, en milers d'euros:

Exercici 2016

	Milers d'euros				
	Reforma RDL		Variacions de		31/12/2016
	31/12/2015	3/2016	l'exercici	Traspassos	
Diferències temporàries (impostos anticipats):					
Provisió per a insolvències	701	-	(35)	-	666
Amortització	2.438	-	(86)	-	2.352
Aportacions a plans de pensions	198	-	-	-	198
Deteriorament immobles	259.997	-	54.374	-	314.371
Deteriorament participacions	36.166	(35.516)	181	-	831
Ajustos de valoració cobertures de fluxos d'efectiu	4.827	-	(4.827)	-	-
Altres	2.844	(92)	9.752	-	12.504
Crèdit fiscal per bases imposables negatives	193.036	-	-	-	193.036
Deduccions	488.842	-	(15.107)	-	473.735
Total actius per impost diferit	989.049	(35.608)	44.252	-	997.693

Exercici 2015

	Milers d'euros			
	Variacions de			31/12/2015
	31/12/2014	l'exercici	Traspassos	
Diferències temporàries (impostos anticipats):				
Provisió per a insolvències	648	53	-	701
Amortització	2.660	(222)	-	2.438
Aportacions a plans de pensions	-	198	-	198
Deteriorament immobles	219.639	22.415	17.943	259.997
Deteriorament participacions	34.908	1.258	-	36.166
Ajustos de valoració cobertures de fluxos d'efectiu	1.367	3.460	-	4.827
Altres	8.043	(5.199)	-	2.844
Crèdit fiscal per bases imposables negatives	193.036	-	-	193.036
Deduccions	488.513	-	329	488.842
Total actius per impost diferit	948.814	21.963	18.272	989.049

El detall i moviment del saldo «Passius per impostos diferits» són els següents, en milers d'euros:

Exercici 2016

	Milers d'euros		
	Variacions de		31/12/2016
	31/12/2015	l'exercici	
Per ajustos de valoració d'AFDV	10.414	(10.414)	-
Altres passius per impostos diferits	22	(22)	-
Total passius per impost diferit	10.436	(10.436)	-

Exercici 2015

	Milers d'euros		
	31/12/2014	Variacions de l'exercici	31/12/2015
Per ajustos de valoració d'AFDV	2.262	8.152	10.414
Altres passius per impostos diferits	-	22	22
Total passius per impost diferit	2.262	8.174	10.436

L'import dels actius fiscals diferits monetitzables estimats d'acord amb el Reial Decret Llei 14/2013, de 29 de novembre, a 31 de desembre de 2016, és de 265.552 milers d'euros.

La Societat, com a societat dependent del Grup fiscal, fa, amb caràcter semestral, una anàlisi del valor recuperable de tots els actius fiscals registrats en el balanç, monetitzables o no.

Per fer-ho, a escala de Grup, s'ha desenvolupat un model dinàmic que analitza la recuperabilitat dels actius fiscals registrats comptablement i d'aquells que es generin en exercicis posteriors fins a la data d'abast del model. El model té com a finalitat verificar que el Grup pot compensar amb futurs beneficis tributables totes les bases imposables negatives, deduccions i altres actius fiscals registrats en el balanç i, addicionalment, la millor estimació dels nous actius fiscals que es puguin generar en el futur.

El model té com a estimacions més rellevants les següents:

- El resultat previst per a cadascun dels exercicis inclosos en l'abast del model. Les estimacions són coherents amb els diferents informes utilitzats pel Grup per a la seva gestió interna i per a informació de caràcter supervisor, incorporant-se alguns detalls de la seva composició i,
- La reversibilitat dels principals actius fiscals registrats en el balanç.

La informació utilitzada en el model té la condició de rellevant i estratègica per al Grup.

El model s'actualitza semestralment amb la informació facilitada per les diverses àrees del Grup i posteriorment un expert fiscal independent contractat pel Grup, revisa i valida la raonabilitat de les hipòtesis de treball, de naturalesa fiscal, utilitzades en aquest.

A 31 de desembre de 2016 i 2015, el model conclou que el Grup té prou capacitat per recuperar els actius fiscals diferits.

En els actuals entorns de tipus d'interès, el valor nominal dels actius fiscals diferits no difereix significativament del seu valor actual.

Els actius i els passius per impostos diferits pels actius financers disponibles per a la venda es generen en valorar a valor de mercat aquests actius (vegeu Nota 10).

f) Bases imposables negatives i deduccions pendents d'aplicar

A 31 de desembre de 2016 i 31 de desembre de 2015, els impostos anticipats per bases imposables negatives generades per la Societat pendents de compensar pel grup fiscal i els seus corresponents imports són els següents:

Exercici	Milers d'euros
2013	54.894
2012	588.555
Total	643.449

Els impostos anticipats per deduccions pendents d'aplicar a 31 de desembre de 2016 inclouen, bàsicament, deduccions per doble imposició. L'import de les deduccions acreditades en cada exercici és el següent:

Exercici	Milers d'euros
2014	133.344
2013	153.953
2012	139.933
2011	46.505
Total	473.735

A més, en l'exercici 2012, Criteria (societat absorbida) va obtenir una renda de 26.998 milers d'euros susceptibles d'acollir-se a la deducció de beneficis extraordinaris acreditant una deducció per un import de 3.240 milers d'euros. L'import obtingut en la transmissió que va generar el resultat extraordinari va ser reinvertit pel grup fiscal en el mateix exercici 2012 en valors de renda variable que atorguen una participació superior al 5% i en immobilitzat material, intangibles i inversions immobiliàries afectes a l'activitat.

Els Administradors de la Societat consideren que el grup fiscal en què s'integra la Societat generarà bases fiscals suficients per a la recuperació íntegra dels crèdits fiscals activats.

g) Exercicis pendents de comprovació i actuacions inspectores

Segons estableix la legislació vigent, els impostos no es poden considerar definitivament liquidats fins que les declaracions presentades hagin estat inspeccionades per les autoritats fiscals o hagi transcorregut el termini de prescripció de quatre anys.

Amb data 24 de juliol de 2015 l'Administració tributària va comunicar a la Societat l'inici d'un procediment inspector en relació amb els principals impostos que li són aplicables dels exercicis 2010 a 2012, tots dos inclosos. D'acord amb això, la Societat té oberts a Inspecció els exercicis 2013 i següents dels principals impostos que li són aplicables.

Els Administradors de la Societat consideren que s'han practicat adequadament les liquidacions dels impostos, per la qual cosa, fins i tot en el cas que sorgissin discrepàncies en la interpretació normativa vigent pel tractament fiscal atorgat a les operacions, els eventuais passius resultants, en cas de materialitzar-se, no afectarien de manera significativa els comptes anuals adjunts.

h) Operacions acollides al règim fiscal especial

La informació relativa a operacions sotmeses al règim fiscal especial d'exercicis anteriors consta en les notes fiscals dels comptes anuals de la Societat d'exercicis anteriors.

20. Ingressos i despeses

a) Import net del volum de negoci

Ingressos de participacions en capital

L'epígraf d'«Ingressos de participacions en capital» dels comptes de pèrdues i guanys adjunts correspon als dividendes rebuts de les societats participades i presenta, per als exercicis 2016 i 2015, el detall següent:

Societat	Milers d'euros	
	2016	2015
Gas Natural, SDG, SA	284.792	315.461
Caixabank, SA	196.373	268.345
Abertis Infraestructuras, SA	104.575	90.496
Suez Environnement Company	19.935	19.935
Inversiones Autopistas, SA	7.612	23.569
Aigües de Barcelona, Empresa Metropolitana del Cicle Integral de l'Aigua, SA	3.928	2.828
Cellnex Telecom, SA	1.085	428
Palau Migdia, SL	863	-
Altres	313	21
Total	619.476	721.083

Variació de valor raonable d'instruments financers

Aquest epígraf del compte de pèrdues i guanys recull, bàsicament, la variació del valor raonable del derivat implícit en l'emissió de bons bescanviables en accions de CaixaBank per un import de 750 milions d'euros (vegeu Nota 18).

Resultats per alienació d'instruments de patrimoni

Aquest epígraf del compte de pèrdues i guanys inclou, bàsicament, els resultats per la venda d'accions i participacions mantingudes per la Societat (vegeu Notes 9 i 10). A continuació es presenta el detall dels resultats generats per l'alienació d'instruments financers per als exercicis 2016 i 2015:

Societat	Milers d'euros	
	2016	2015
Caixabank, SA	(564.181)	(2.077)
Gas Natural, SDG, SA	450.121	3.190
Aguas de Valencia, SA	3.819	-
Palau Migdia, SL	930	-
Altres	236	(350)
Abertis Infraestructuras, SA	-	146.350
Total	(109.075)	147.113

Vendes d'immobles i arrendaments

El detall d'epígraf de «Vendes» dels comptes de pèrdues i guanys dels exercicis 2016 i 2015 és el que es mostra a continuació:

	Milers d'euros	
	2016	2015
Venda d'immobles	4.656	1.426
Arrendament d'edificis (Nota 4.c i 7)	18.189	21.048
Total	22.845	22.474

Prestació de serveis

La línia «Prestació de serveis» del compte de pèrdues i guanys recull majoritàriament els ingressos per serveis oferts a empreses del Grup (2.570 milers d'euros el 2016 i 3.688 milers d'euros el 2015), especialment a CaixaBank, S.A., en la gestió i administració de participades (vegeu Nota 21).

b) Despeses de personal

L'epígraf de «Despeses de personal» del compte de pèrdues i guanys dels exercicis 2016 i 2015 adjunta presenta la composició següent:

	Milers d'euros	
	2016	2015
Sous i salaris i indemnitzacions	(10.309)	(10.230)
Seguretat Social a càrrec de l'empresa	(963)	(918)
Altres despeses socials	(1.200)	(1.035)
Total	(12.472)	(12.183)

El nombre mitjà de persones treballadores durant els exercicis 2016 i 2015, distribuït per categories, ha estat el següent:

Categoria professional	2016	2015
Directius	10	10
Tècnics	56	50
Administratius	12	13
Total	78	73

(*) Ni en l'exercici 2016 ni en l'exercici 2015 no hi ha empleats amb una discapacitat superior o igual al 33%.

Així mateix, la distribució per sexes al final dels exercicis 2016 i 2015, detallat per categories, és el següent:

Categoria professional	2016		2015	
	Homes	Dones	Homes	Dones
Directius	10	-	10	-
Tècnics	32	26	27	24
Administratius	1	12	1	12
Total	43	38	38	36

c) Altres despeses d'explotació

Arrendaments

En la seva posició d'arrendatari, el contracte d'arrendament operatiu més significatiu que té la Societat al tancament de l'exercici 2016 correspon a l'arrendament a CaixaBank de les oficines de Criteria ubicades a l'avinguda Diagonal, 621, de Barcelona.

Al tancament de l'exercici 2016, la Societat té contractades amb CaixaBank les següents quotes d'arrendament mínimes, d'acord amb els actuals contractes en vigor, sense tenir en compte repercussió de despeses comunes, increments futurs per IPC, ni actualitzacions futures de rendes pactades contractualment:

Arrendaments operatius Quotes mínimes	Milers d'euros	
	2016	2015
Menys d'un any	1.372	1.041
Entre un i cinc anys	4.115	1.637
Més de cinc anys	-	-
Total	5.487	2.678

L'import de les quotes fixes d'arrendament operatiu reconegudes com despesa en l'exercici 2016 s'inclou en «Altres despeses d'explotació» i puja a 1.122 milers d'euros (1.251 milers d'euros en l'exercici 2015).

Honoraris d'auditoria

Durant els exercicis 2016 i 2015, els honoraris relatius als serveis d'auditoria de comptes i a altres serveis prestats per l'auditor de la Societat, Deloitte, SL, o per una empresa vinculada a l'auditor per control, propietat comuna o gestió, han estat els següents (en milers d'euros):

	Serveis prestats per l'auditor de comptes i per empreses vinculades	
	2016	2015
Serveis d'auditoria	424	304
Altres serveis de verificació	116	228
Total serveis d'auditoria i relacionats	540	532
Serveis d'assessorament fiscal	-	-
Altres serveis	-	-
Total serveis professionals	540	532

d) Informació sobre els ajornaments de pagament efectuats a proveïdors. Disposició addicional tercera. «Deure d'informació» de la Llei 15/2010, de 5 de juliol.

L'entrada en vigor de la Llei 15/2010, de 5 de juliol, que va modificar la Llei 3/2004, de 29 de desembre, per la qual s'estableixen mesures de lluita contra la morositat en les operacions comercials, estableix l'obligació per a les societats de publicar de manera expressa les informacions sobre els terminis de pagament als proveïdors en la memòria dels comptes anuals. En relació amb aquesta obligació d'informació, el 4 de febrer de 2016 s'ha publicat al BOE una nova resolució emesa per l'Institut de Comptabilitat i Auditoria de Comptes (ICAC) que deroga l'anterior de 29 de desembre de 2010.

D'acord amb el que s'indica en la resolució de 29 de gener de 2016, a continuació es desglossa la informació requerida amb relació als pagaments efectuats i pendents de pagament en la data del tancament del balanç:

	2016	2015
	Dies	Dies
Període mitjà de pagament a proveïdors	35	35
Ràtio d'operacions pagades	35	36
Ràtio d'operacions pendents de pagament	23	8
	Import	Import
	(Milers d'euros)	(Milers d'euros)
Total pagaments fets	80.039	64.178
Total pagaments pendents	1.329	2.110

e) Deteriorament i resultat per alienacions d'immobilitzat

El detall d'aquest epígraf del compte de pèrdues i guanys per als exercicis 2016 i 2015 és el que es mostra a continuació:

		Milers d'euros	
		2016	2015
Deteriorament d'immobilitzat:		(122.203)	(216.579)
Inversions immobiliàries	(Nota 7)	(12.738)	(33.613)
Actius no corrents mantinguts per a la venda	(Nota 11)	(109.465)	(182.966)
Resultat per alienacions d'immobilitzat:		10.124	(1.022)
Immobilitzat material	(Nota 6)	(896)	-
Inversions immobiliàries	(Nota 7)	784	(163)
Actius no corrents mantinguts per a la venda	(Nota 11)	10.236	(859)
Total		(112.079)	(217.601)

f) Deteriorament i pèrdues d'instruments financers

Tal com s'ha explicat en les notes corresponents de «Participacions en empreses del Grup» (vegeu Nota 9.1) i «Actius financers disponibles per a la venda» (vegeu Nota 10), Criteria ha registrat en aquest epígraf els imports per deteriorament següents:

	Milers d'euros	
	2016	2015
Per participacions en empreses del Grup (Notes 9.1 i 9.4)	(35.141)	(7.017)
Per actius financers disponibles per a la venda (Nota 10)	-	(439)
Total	(35.141)	(7.456)

g) Ingressos financers

L'epígraf «Ingressos financers» dels comptes de pèrdues i guanys adjunts corresponen en la seva totalitat a ingressos de valors negociables i altres instruments financers, i la composició és la següent:

	Milers d'euros	
	2016	2015
En empreses del Grup i associades:	706	6.755
Interessos comptes corrents i termini CaixaBank (Nota 14)	153	1.440
Interessos de crèdits a empreses Grup (Nota 9.3)	359	5.315
Altres ingressos financers	194	-
En tercers:	3.096	3.397
Interessos comptes en entitats financeres (Nota 14)	537	1.148
Altres ingressos financers	2.559	2.249
Total	3.802	10.152

h) Despeses financeres

En els exercicis 2016 i 2015, el saldo d'aquest epígraf dels comptes de pèrdues i guanys adjunts es desglossa, en funció de la naturalesa de les operacions financeres que l'han originat, de la manera següent:

	Milers d'euros	
	2016	2015
En empreses del Grup i associades:	(41.819)	(41.669)
Despesa financera obligacions emeses	(11.875)	(20.970)
Interessos de préstecs i altres	(21.832)	(16.780)
Instruments financers derivats	(8.112)	(3.919)
En tercers:	(229.783)	(286.676)
Despesa financera obligacions emeses	(169.985)	(254.971)
Interessos de préstecs i altres	(53.170)	(26.802)
Instruments financers derivats	(6.628)	(4.903)
Total	(271.602)	(328.345)

i) Variació de valor raonable en instruments financers

Aquest epígraf del compte de pèrdues i guanys recull les variacions de valor dels contractes de permuta de tipus d'interès que la Societat té contractats (vegeu Nota 18).

j) Deteriorament i resultat per alienació d'instruments financers

Aquest epígraf del compte de pèrdues i guanys per a l'exercici 2016, recull:

- La periodificació dels ingressos per la cancel·lació de derivats de tipus d'interès sobre obligacions subordinades (vegeu Nota 17.1) per import de 19.227 milers d'euros (53.695 milers d'euros el 2015).

- Els resultats negatius per import de 18.787 milers d'euros resultants de la cancel·lació anticipada de derivats de tipus d'interès sobre deutes amb entitats de crèdit (vegeu Nota 18).

En l'exercici 2015, aquest epígraf inclouïa l'ingrés per l'import pendent de periodificar en el compte de pèrdues i guanys, a data de l'amortització anticipada de l'emissió d'obligacions subordinades per import de 3.000 milions d'euros (30 de setembre de 2015), per la cancel·lació del derivat de tipus d'interès contractat sobre el compte per import de 219.557 milers d'euros.

21. Operacions amb parts vinculades

a) Operacions amb vinculades

Totes les operacions amb parts vinculades, segons la definició continguda a l'Ordre EHA/3010/2004, de 15 de setembre, efectuades durant l'exercici 2016, són pròpies del tràfic ordinari i s'han fet en condicions de mercat. Les operacions efectuades amb societats vinculades s'han desglossat al llarg de les notes anteriors, i es resumeixen de la manera següent:

Operacions efectuades amb la Fundació Bancària "la Caixa", Accionista únic:

- A l'abril de 2016, Criteria va concedir al seu Accionista únic, la Fundació Bancària "la Caixa", un préstec per import de 10.000 milers d'euros, a un tipus d'interès fix del 0,8% i venciment el 6 de maig de 2016, que s'ha amortitzat íntegrament quan ha vençut (vegeu Nota 9.3).

Operacions realitzades amb empreses del Grup Criteria:

- Contracte de permuta entre Criteria i CaixaBank, vegeu Notes 1, 9.1 i 9.2.
- Contracte d'arrendament dels serveis de Criteria per part de CaixaBank, relacionats amb el control de gestió, comptabilitat, administració i gestió financera de societats participades per CaixaBank.
- Contracte marc per a la prestació de determinats serveis per part de CaixaBank a favor de Criteria, havent-se subscrit, mitjançant un document d'encàrrec, serveis en matèria d'auditoria interna.
- Contracte marc per a la prestació de determinats serveis per part de CaixaBank a favor de Criteria. Mitjançant documents d'encàrrec, entre d'altres, CaixaBank presta serveis a Criteria en matèries com ara la preparació d'estats financers consolidats, la gestió i la planificació del capital, el control intern de la informació financera, el control de riscos, l'assessoria fiscal, l'assessoria jurídica i el servei d'estudis.
- Contracte per a la prestació de serveis subscrit per part d'Inmo Criteria Caixa, SAU (anteriorment, Foment Immobiliari Assequible) a favor de Criteria entre els quals s'inclouen serveis de consultoria immobiliària, i comercialització i gestió de la cartera d'immobles en lloguer destinats a programes de l'Obra Social.
- Arrendament a CaixaBank de les oficines de Criteria Caixa, SAU, ubicades a l'avinguda Diagonal, 621, de Barcelona.
- La Societat té contracte de depositària de valors amb CaixaBank. Addicionalment, Criteria té contractes de depositària de valors amb The Bank of East Asia i Grupo Financiero Inbursa, en virtut dels quals les accions de The Bank of East Asia i Grupo Financiero Inbursa propietat de Criteria estan dipositades en els respectius bancs.

- Contracte de prestació de serveis per part de Serveis Informàtics La Caixa, SA (SILK), en concepte de manteniment i gestió de determinades aplicacions informàtiques, a Criteriacaixa.
- Contracte de prestació de serveis informàtics per part de Criteriacaixa a Caixa Capital Risc SGEIC, S.A.
- Pòlissa de crèdit amb CaixaBank, sense disposar, que té un límit de 750 milions d'euros.
- A 31 de desembre de 2016, Criteriacaixa té concedit un préstec per part de CaixaBank, S.A. per import de 550 milions d'euros i venciment 30 de setembre de 2022 (vegeu Nota 17.2).
- Durant l'exercici 2016 s'ha contractat un dipòsit a curt termini amb CaixaBank per import de 150.000 milers d'euros, que ha meritat un tipus d'interès nominal del 0,10%. A 31 de desembre de 2016 la Societat no manté contractat cap dipòsit amb CaixaBank (vegeu Nota 14).
- A 31 de desembre de 2016 Criteriacaixa té contractades amb CaixaBank permutes financeres de tipus variable a fix per un nominal de 1.100 milions d'euros, amb venciments entre el 2020 i el 2022 (vegeu Nota 18).
- Amb data 29 d'abril de 2016, Criteriacaixa ha concedit un préstec a la societat Els Arbres de la Tardor, S.L.U. per import de 3.145 milers d'euros i venciment el 30 d'abril de 2020, amb un tipus d'interès fix de l'1,75%.
- Amb data 22 de setembre de 2016, Criteriacaixa ha concedit un préstec a Arrendamiento Inmo Criteriacaixa SLU (anteriorment, Arrendament Immobiliari Assequible) per import de 50.000 milers d'euros i venciment el 30 de setembre de 2021, amb un tipus d'interès fix del 2,25%.
- Durant l'exercici 2015, es van concedir dos crèdits a favor de Mediterránea Beach & Golf Community per imports de 2.700 i 600 milers d'euros. Amb data 31 de desembre de 2015 es va procedir a l'amortització del préstec per import de 600 milers d'euros i amb data 13 d'abril de 2016 s'ha procedit a l'amortització del préstec per import de 2.700 milers d'euros.
- A 31 de desembre de 2016 la Societat avala diverses operacions de crèdit de societats dependents (Inmo Criteriacaixa i Arrendament Inmo Criteriacaixa) per un límit conjunt de 185 milions d'euros.

Operacions efectuades amb empreses associades del Grup Criteriacaixa:

- Contracte per a la prestació de serveis per part de Servihabitat Servicios Inmobiliarios a favor de Criteriacaixa, entre els quals s'inclouen, bàsicament, serveis immobiliaris i de *back office* respecte als immobles propietat de Criteriacaixa. Aquest contracte ha estat cancel·lat de forma anticipada (vegeu Nota 16).

D'altra banda, hi ha compromisos postocupacionals amb l'Alta Direcció per import de 6,7 milions d'euros.

Com a conseqüència de la transformació de "la Caixa" en fundació bancària i la finalització de l'exercici indirecte de l'activitat bancària a través de CaixaBank, i d'acord amb el que disposa la Llei 26/2013 de 27 de desembre, de caixes d'estalvis i fundacions bancàries, el Patronat de la Fundació Bancària "la Caixa" va aprovar, amb data 24 de juliol de 2014, i va modificar, el 31 de març de 2016, un protocol de gestió de la participació financera que regula, principalment:

- Els criteris bàsics de caràcter estratègic que regeixen la gestió per part de la Fundació Bancària "la Caixa" de la seva participació en CaixaBank.
- Les relacions entre el Patronat i els òrgans de govern de CaixaBank.

- Els criteris generals per a la realització d'operacions entre la Fundació Bancària "la Caixa" i CaixaBank, i els mecanismes previstos per evitar possibles conflictes d'interès.
- Els mecanismes per evitar l'aparició de conflictes d'interès.
- Els criteris bàsics relatius a la cessió i l'ús de signes distintius i noms de domini titularitat de la Fundació Bancària "la Caixa" per part de CaixaBank i de societats del Grup.
- L'atorgament d'un dret d'adquisició preferent a favor de la Fundació Bancària en cas de transmissió per CaixaBank del Mont de Pietat del qual és titular.
- Els principis bàsics d'una possible col·laboració a l'efecte que (a) CaixaBank pugui implementar polítiques de responsabilitat social corporativa a través de la Fundació bancària "la Caixa", i, alhora, (b) la Fundació Bancària doni difusió als programes de l'Obra Social per mitjà de la xarxa de sucursals de CaixaBank i, si s'escau, a través d'altres mitjans materials.
- El flux d'informació adequat que permeti totes dues entitats l'elaboració dels seus estats financers i el compliment d'obligacions d'informació periòdica i de supervisió davant el Banc d'Espanya i organismes reguladors.

El Consell d'Administració de Criteria va prendre nota del protocol de gestió descrit en la seva sessió del 30 de juny de 2016. En el marc d'aquest Protocol de Gestió, la Fundació Bancària "la Caixa", Criteria i CaixaBank van acordar formalitzar un nou Protocol Intern de Relacions que modifiqués el de juliol de 2011 i que recollís els aspectes del Protocol de Gestió que requereixen la participació de CaixaBank com a contrapart de la Fundació Bancària "la Caixa" i de Criteria.

Amb data 19 de desembre de 2016 es va subscriure el Protocol Intern de Relacions entre la Fundació Bancària "la Caixa", CaixaBank i Criteria, que havia estat prèviament aprovat pel Patronat de la Fundació Bancària "la Caixa" i els respectius Consells d'Administració. En particular, Criteria va aprovar el Protocol esmentat en la sessió del Consell d'Administració del mateix dia 19 de desembre de 2016.

El resum de les transaccions efectuades durant els exercicis 2016 i 2015 amb empreses del Grup i amb empreses associades i multigrup ha estat el següent:

Exercici 2016

	Milers d'euros		
	2016		
	Grup Criteria	Fundació Bancària "la Caixa"	Associades i multigrup
Serveis rebuts	13.612	-	23.664
Serveis prestats	2.473	-	97
Ingressos per interessos	704	2	-
Despeses per interessos	41.819	-	-
Dividends rebuts	203.985	-	390.230
Dividends contra cost cartera	18.237	-	-
Dividends pagats	-	510.000	-
Ingressos per lloguers	1.001	-	2.257

Exercici 2015

	Milers d'euros		
	2015		
	Grup Criteria	Fundació Bancària "la Caixa"	Associades i multigrup
Serveis rebuts	10.792	-	21.320
Serveis prestats	3.643	-	45
Ingressos per interessos	6.707	48	-
Despeses per interessos	41.669	-	-
Dividends rebuts	291.914	-	405.957
Dividends contra cost cartera	4.998	-	-
Dividends pagats	-	260.000	-
Ingressos per lloguers	2.786	-	154

b) Saldos amb vinculades

L'import dels saldos en balanç amb vinculades a 31 de desembre de 2016 i a 31 de desembre 2015 és el següent:

Exercici 2016

	Nota	Milers d'euros		
		2016		
		Grup Criteria	Fundació Bancària "la Caixa"	Associades i multigrup
Crèdits a llarg termini	(Nota 9.3)	53.145	-	-
Interessos pendents de cobrament	(Nota 9.3)	63.892	-	-
Deutors a curt termini		23.478	-	2.133
Crèdits a curt termini	(Nota 9.3)	3.500	-	-
Bestretes	(Nota 11)	1.669	-	4
Dipòsits constituïts en garantia		18.900	-	-
Efectiu i altres actius líquids equivalents		1.647.558	-	-
Deutes a llarg termini	(Nota 17)	570.012	-	-
Interessos pendents de pagament	(Nota 17)	2.254	-	-
Dividends acordats pendents de pagament		-	-	-
Deutes a curt termini		-	-	-

Exercici 2015

	Nota	Milers d'euros		
		2015		
		Grup Criteria	Fundació Bancària "la Caixa"	Associades i multigrup
Crèdits a llarg termini	(Nota 9.3)	-	-	-
Interessos pendents de cobrament	(Nota 9.3)	63.873	-	-
Deutors a curt termini		1.129	-	54
Crèdits a curt termini	(Nota 9.3)	2.700	-	-
Bestretes	(Nota 11)	5.995	-	-
Dipòsits constituïts en garantia		10.450	-	-
Efectiu i altres actius líquids equivalents		79.760	-	-
Deutes a llarg termini	(Nota 17)	1.206.159	-	-
Interessos pendents de pagament	(Nota 17)	5.504	-	-
Dividends acordats pendents de pagament		-	135.000	-
Deutes a curt termini		18.031	29.279	4.089

Adicionalment, la Societat manté les participacions financeres descrites en la Nota 9.

L'epígraf «Deutors a curt termini», a 31 de desembre de 2016, inclou saldos generats en transaccions de naturalesa comercial, així com la posició derivada de la liquidació definitiva de l'impost sobre Societats de l'exercici 2015 per un import de 23.238 milers d'euros mantinguda amb la capçalera del grup fiscal, CaixaBank, que s'ha fet efectiva el dia 1 de febrer de 2017.

c) Retribucions al Consell d'Administració i a l'Alta Direcció

Retribució al Consell d'Administració

Les retribucions percebudes pels membres del Consell d'Administració de Criteria en concepte de dietes d'assistència a les reunions dels òrgans d'administració i altres remuneracions dels exercicis 2016 i 2015 són les que es detallen a continuació:

	Milers d'euros			
	2016 Individual	Grup	2015 Individual	Grup
Total remuneració fixa	3.110	1.058	2.645	1.788
Nombre de persones	15		15	
Homes	14		14	
Dones	1		1	

Les remuneracions percebudes durant els exercicis 2016 i 2015 pels membres del Consell d'Administració de Criteria per la seva funció de representació de la Societat en els Consells d'Administració de societats cotitzades i altres societats en les quals aquella tingui una presència o representació significativa i que siguin societats del perímetre Criteria, excloses les societats del Grup, pugen a 2.193 i 2.161 milers d'euros, respectivament, i estan registrades en els comptes de pèrdues i guanys de les societats esmentades.

Les despeses en concepte de prima de responsabilitat civil derivada dels càrrecs de consellers i directius han pujat a 190 i 174 milers d'euros en els exercicis 2016 i 2015, respectivament.

No s'han fet aportacions a plans de pensions de consellers per part de Criteria en els exercicis 2016 i 2015.

Criteria Caixa, SAU no té concretes obligacions respecte als membres del Consell d'Administració, antics i actuals, en matèria de pensions per la seva condició de consellers, ni d'altres que no s'hagin descrit en els paràgrafs anteriors.

No hi ha acords sobre indemnitzacions per cessament unilateral per part de la Societat amb els membres dels òrgans de govern de CriteriaCaixa.

Els Administradors de la Societat no han dut a terme, durant els exercicis 2016 i 2015, operacions alienes al trànsit ordinari o que no s'hagin fet en condicions normals de mercat amb Criteria Caixa, SAU o les societats del seu Grup.

Retribució a l'Alta Direcció

L'Alta Direcció de Criteria està integrada, a 31 de desembre de 2016, per 7 persones (8 persones a 31 de desembre de 2015).

Les remuneracions a l'Alta Direcció dels exercicis 2016 i 2015 es detallen a continuació:

Milers d'euros	Sous	Dietes	Altres conceptes	Plans de pensions	Primes d'assegurances	Indemnitzacions per cessament	Pagaments basats en instruments de patrimoni
Exercici 2016	3.426	398	41	230	7	-	-
Exercici 2015	3.791	301	46	240	7	-	-

Hi ha pactes amb membres de l'Alta Direcció sobre indemnitzacions en cas de cessament o rescissió anticipada dels contractes.

Informació addicional referent al Consell d'Administració

Conflictes d'interès

L'article 229 de la Llei de Societats de Capital estableix, entre altres deures dels administradors, el deure de comunicar al Consell d'Administració de la Societat qualsevol situació de conflicte, directe o indirecte, que cadascun dels Consellers o les persones que hi estiguin vinculades puguin tenir amb l'interès de la Societat.

A aquests efectes, els Consellers han declarat no haver tingut cap supòsit de conflicte d'interès durant l'exercici 2016.

Prohibició de competència

De conformitat amb el que disposa l'article 229.1r de la Llei de Societats de Capital actualment vigent, els membres del Consell d'Administració s'han d'abstenir de desenvolupar activitats per compte propi o per compte d'altri que comportin una competència efectiva, sigui actual o potencial, amb la Societat o que, de qualsevol altra manera, el situïn en un conflicte permanent amb els interessos de la Societat. De conformitat amb l'article 230 de la Llei de Societats de Capital, la Societat pot dispensar aquesta prohibició en el cas que no s'espera un perjudici per a la Societat o que, si se n'espera algun, sigui compensat pels beneficis que preveu obtenir-se de la dispensa. La dispensa s'ha de concedir mitjançant un acord exprés i separat de la Junta General. En relació amb això, es fa constar que cap Conseller ha comunicat a la Societat cap situació que requereixi valorar i, si s'escau, aprovar la dispensa oportuna.

22. Notes a l'Estat de Fluxos d'Efectiu

L'efectiu i uns actius líquids equivalents han augmentat 1.443 milions d'euros respecte al tancament de l'exercici anterior. Aquest increment s'explica perquè els fluxos positius obtinguts en les activitats d'explotació i inversió, 443 milions d'euros i 1.464 milions d'euros, respectivament, han servit per compensar els fluxos negatius resultants de les activitats de finançament, 464 milions d'euros. Aquest augment té per objectiu l'amortització de l'emissió de deute subordinat per un import de 1.505 milions d'euros (vegeu Nota 17) que, a 31 de gener de 2017, va vèncer.

Amb relació als fluxos de les activitats d'explotació, destaquen els fluxos obtinguts pels dividends cobrats de les participacions mantingudes en societats que han pujat a 806 milions d'euros (vegeu Nota 13). Aquests fluxos positius han minorat pels pagaments efectuats durant l'exercici, entre els quals destaquen els pagaments en concepte d'interessos de deutes que han pujat a 245 milions d'euros.

En relació amb les activitats d'inversió, en l'exercici 2016, la Societat ha fet desinversions en empreses del grup i associades per un import de 2.225 milions d'euros, que corresponen, bàsicament, a la venda d'aproximadament un 1,7% de la participació a CaixaBank, així com a la venda del 10% de la participació a Gas Natural (vegeu Nota 9). D'altra banda, la Societat ha fet inversions per un import de 883 milions d'euros, la més significativa de les quals és l'operació de permuta entre Critería i CaixaBank descrita en la Nota 1, per un import en efectiu de 678 milions d'euros. Addicionalment, la Societat ha dut a terme adquisicions d'accions a mercat d'Abertis, Cellnex Telecom i Suez Environnement (vegeu Notes 9.2 i 10). Així mateix, la Societat ha fet ampliacions de capital a Critería Venture Capital i Vithas Sanidad per import de 19 i 13 milions d'euros, respectivament (vegeu Nota 9).

Es fluxos obtinguts de les activitats de finançament es corresponen, bàsicament, amb la subscripció de diversos contractes de préstec per un import conjunt de 850 milions d'euros. D'altra banda, la Societat ha amortitzat anticipadament contractes de préstec per un import conjunt de 800 milions d'euros (vegeu Nota 17). Així mateix, amb data 8 de gener de 2016, es van pagar a l'Accionista Únic 135 milions d'euros corresponents a l'import pendent de pagament del dividend a compte del resultat de l'exercici 2015; i amb dates 6 de maig, 4 de juliol i 5 d'octubre de 2016, es van pagar a l'Accionista Únic dividends amb càrrec a reserves voluntàries per import de 100, 150 i 125 milions d'euros, respectivament (vegeu Nota 3).

23. Informació sobre el medi ambient

Tenint en compte l'activitat a la qual es dedica la Societat, aquesta no té despeses, actius, provisions ni contingències de caràcter mediambiental que puguin ser significatives en relació amb el patrimoni, la situació financera i els resultats de la Societat. Per aquest motiu, en aquesta memòria dels comptes anuals no s'inclouen desglossaments específics respecte a qüestions mediambientals.

Critería està compromesa amb el respecte a l'entorn natural, un compromís que va més enllà de les seves obligacions legals i que es concreten en un sistema de gestió mediambiental integrat en la seva activitat de negoci, que engloba tots els seus projectes, seguint la norma ISO 14001. Així mateix, Critería continua desenvolupant, amb l'estreta col·laboració de CaixaBank i "la Caixa", i a través de la seva política d'«Active Management» mitjançant la presència als òrgans de govern de les seves participades, els processos interns d'avaluació i control de risc social i ambiental de les seves participades, amb la finalitat de poder assegurar que les organitzacions esmentades treballen de forma responsable i ètica.

En aquest sentit, CaixaBank ha concretat les seves accions de respecte i protecció al medi ambient en la implantació d'un sistema de gestió ambiental segons el reglament europeu EMAS 1221/2009 i la norma ISO 14001. Així mateix, en la Política Ambiental de CaixaBank destaquen l'adhesió als Principis de l'Equador des de l'exercici 2007 i als Principis del Pacte Mundial de les Nacions Unides i el seu compromís d'impulsar tecnologies respectuoses amb el medi ambient, la integració de criteris ambientals en l'oferta de productes i serveis, i el suport a iniciatives de lluita contra el canvi climàtic.

Les companyies energètiques i de serveis en les quals Critería Caixa, SAU participa, disposen d'estratègies ben definides en matèria de responsabilitat corporativa, i són a més multinacionals que reporten periòdicament d'acord amb les millors pràctiques de *reporting* amb relació al desenvolupament de les seves estratègies de sostenibilitat. El seu compromís i responsabilitat han estat premiats per diferents organismes nacionals i internacionals en els rànquings o índexs reconeguts com poden ser el FTSE4Good o el Dow Jones Sustainability Index, entre d'altres.

24. Política sobre la gestió del risc

Criteria gestiona el patrimoni empresarial del Grup "la Caixa" compost per les participacions accionaries en sectors estratègics com ara el bancari, energètic, les infraestructures, els serveis i el negoci immobiliari. Criteria es va incloure en l'exercici 2015 en el perímetre de supervisió prudencial segons el Banc Central Europeu (BCE), en ser considerada societat financera mixta i matriu d'un conglomerat financer.

Criteria, com a societat patrimonialista, gestiona tant els riscos relacionats amb la seva activitat financera com riscos que puguin afectar la continuïtat de la seva activitat. Els primers són derivats de l'activitat d'inversió, desinversió i tinença de participacions accionaries (bàsicament, risc de mercat i de crèdit), la tinença d'actius immobiliaris (risc de mercat) i la gestió de l'endeutament de Criteria (risc de liquiditat). D'entre els segons, destaquen el risc de compliment normatiu, el de fiabilitat de la informació financera, el legal/regulatori, l'operacional i el reputacional.

Estructura de govern i organització

El Consell d'Administració, mitjançant la Comissió d'Auditoria i Control, supervisa l'eficàcia dels sistemes de control interns i de gestió de riscos de la Societat, inclosos els fiscals.

Adicionalment, la Comissió d'Auditoria i Control supervisa els serveis d'auditoria interna i tot el procés d'elaboració i presentació de la informació financera de Criteria, abans que el Consell d'Administració els aprovi.

Mapa de riscos

Criteria té un catàleg de riscos aprovat pel Consell d'Administració el 2015 que agrupa els riscos en dues categories principals: riscos específics del negoci i riscos específics per a la continuïtat de l'activitat. El catàleg de riscos es va actualitzar el juliol de 2016 com a conseqüència de l'acord de permuta entre Criteria i CaixaBank, descrit en la Nota 1, pel qual les participacions a The Bank of East Asia i Grupo Financiero Inbursa van passar a dependre directament de Criteria.

A continuació s'enumeren els riscos principals que poden afectar la rendibilitat econòmica de les activitats de Criteria, pel que fa a la capdavantera del Grup Criteria, la seva solvència financera i la seva reputació corporativa:

- Riscos específics de negoci:

- Risc de mercat. Pèrdua de valor dels actius o increment de valor dels passius per fluctuacions dels tipus o preus en els mercats en què aquests actius/passius es negocien. Inclou el valor de les inversions en altres empreses, classificades com a actius financers disponibles per a la venda, i la variació del tipus d'interès. En aquest apartat, la Societat també incorpora el risc de l'activitat immobiliària, referint-se a aquell pel qual el valor d'un actiu immobiliari pot variar i, com a conseqüència, es pot incórrer en pèrdues. S'inclou el valor de les inversions en els actius immobiliaris classificats com a inversions immobiliàries, actius no corrents mantinguts per a la venda i existències.
- Risc de liquiditat. Principalment per la falta de liquiditat d'algunes de les seves inversions o les necessitats derivades dels compromisos o plans d'inversió.
- Risc de crèdit. Derivat del fet que alguna de les contraparts no atengui les obligacions de pagament, i de les possibles pèrdues per variacions en la qualitat creditícia. També s'inclou conceptualment en aquest tipus de risc la inversió en cartera d'entitats del grup, multigrup i associades.
- Situació de recursos propis. Restricció de la capacitat de Criteria per adaptar el seu volum de recursos propis a les exigències normatives o a la modificació del seu perfil de risc

- Riscos per a la continuïtat de l'activitat:

- Risc operacional. Al·ludeix al frau intern, extern, relacions laborals i seguretat en el lloc de treball, clients, processos i sistemes i danys materials.
- Risc legal o regulatori. Al·ludeix a possibles modificacions legislatives o decisions judicials contràries.
- Risc de compliment. Fa referència a possibles sancions derivades de l'incompliment de disposicions normatives.
- Risc reputacional. Correspon al risc que es deteriori la confiança d'algun dels grups d'interès.
- Risc de fiabilitat de la informació financera. Fa referència a qüestions de transparència i aplicació de la normativa comptable, al frau comptable i a errors en la informació financera.

La prioritat de la Direcció és identificar els riscos principals en relació amb els negocis significatius i aplicar les polítiques amb un alt grau de descentralització, atesa la gran varietat de negocis i l'alt grau d'especialització.

Per a un adequat mesurament i anàlisi de riscos inherents a l'activitat de Criteria, la Direcció de Criteria també utilitza les eines i la metodologia del Grup CaixaBank, que disposa d'una Direcció General de Riscos pròpia, d'acord amb les millors pràctiques del sector financer.

Aquests mètodes i eines permeten avaluar i quantificar de manera adequada l'exposició al risc i, consegüentment, prendre les decisions tendents a minimitzar l'impacte d'aquests riscos amb la finalitat d'estabilitzar:

- Els fluxos de caixa, per facilitar la planificació financera i prendre decisions d'inversió o desinversió apropiades.
- El compte de resultats, amb un objectiu d'estabilitat i creixement a mitjà i llarg termini.
- El valor del patrimoni net, amb l'objecte de protegir el valor de la inversió efectuada per l'accionista.

En el marc legal de supervisió prudencial, del conglomerat financer i en el context d'avaluació de qualitat de govern corporatiu del Grup CriteriaCaixa per part del Banc Central Europeu, Criteria ha dut a terme les actuacions següents durant l'exercici 2016:

- ***Internal Capital Adequacy Assessment Process*** (ICAAP) i ***Internal Liquidity Adequacy Assessment Process*** (ILAAP)

Adaptació dels desenvolupaments d'ICAAP & ILAAP per (i) complir les recomanacions i expectatives explícites traslladades pel MUS a totes les entitats, incloent-hi més informació en la determinació dels requisits de capital i liquiditat en el marc de l'SREP, així com (ii) maximitzar el compliment del document consultiu del Comitè de Basilea que, per bé que estava en període consultiu fins al juny, els equips de supervisió l'han inclòs en els seus processos d'avaluació de l'exercici. El resultat de l'exercici de l'ICAAP & ILAAP ha estat aprovat pel Consell d'Administració de Criteria el 29 d'abril de 2016.

- **Informació amb Rellevància Prudencial**

Ha publicat l'Informe de Rellevància Prudencial del Grup CriteríaCaixa, amb l'objectiu de facilitar als agents del mercat l'avaluació de la suficiència de capital regulatori del Grup CriteríaCaixa en l'exercici 2015, i proporcionar la informació addicional del que aporta Critería, com a societat dominant de CaixaBank, al perímetre de consolidació prudencial del Grup CriteríaCaixa. El Consell d'Administració de Critería va aprovar l'Informe de Rellevància Prudencial el 29 d'abril de 2016. Amb data 19 de desembre de 2016, el Consell va aprovar una lleugera modificació a l'Informe de 2015.

- **Aprovació del Pla de Recuperació CriteríaCaixa 2015**

En compliment de la Directiva 2014/59/UE (article 7), Llei 11/2015 (article 6), per la qual s'estableix que les societats matrius d'un grup consolidable d'entitats de crèdit preparin i lliurin a les autoritats supervisores un Pla de Recuperació en base consolidada, s'ha elaborat un Pla de Recuperació a 31 de desembre de 2015, que el Consell d'Administració de Critería va aprovar el 23 de setembre de 2016.

- **Adequació de les estructures i procediments de Critería a la seva condició de capçalera del Conglomerat Financer**, regulat per la Directiva 2002/87/EC i la seva transposició a Espanya principalment feta a través de la Llei 5/2005, de 22 d'abril, de supervisió dels conglomerats financers, per la qual es modifiquen altres lleis del sector financer, i en el Reial Decret 1332/2005.

La normativa de conglomerats financers estableix una capa addicional de supervisió per als denominats Conglomerats Financers, plasmada en uns requeriments qualitius i quantitius addicionals als que estableix la normativa aplicable a les entitats de crèdit i financeres (Directiva de Requeriments de Capital (CRD IV), i Reglament de Requeriments de Capital (CRR), bàsicament). En aquest sentit, el Grup ha treballat per combinar aquests requeriments amb l'autonomia de gestió entre Critería i el Grup CaixaBank, ja que tenen models de negoci diferents i naturaleses de riscos diferents. Per a això ha implantat una sèrie de procediments de govern, control de riscos i control intern que reforcen els estàndards de compliment de la regulació de conglomerats financers.

Marc d'Apetit al Risc

Des de l'exercici 2015, Critería té formalitzat un Marc d'Apetit al Risc (o RAF, per les seves sigles en anglès *Risk Appetite Framework*), una eina de gestió amb què ha establert la tipologia i els nivells de risc que està disposat a acceptar en la consecució dels seus objectius de negoci, amb l'objectiu de mantenir en tot moment l'equilibri entre rendibilitat i risc. Així mateix, el RAF permet fer un seguiment i control de totes les obligacions prudencials. En aquest marc s'expressen les polítiques, els processos de govern i els indicadors a través dels quals s'estableix, es comunica i es monitora l'apetit al risc de Critería. El perímetre de referència en el RAF és el consolidat de Critería, sense integrar-hi globalment CaixaBank, que coincideixi amb el perímetre de gestió de riscos. Aquest es coneix com a «perímetre de gestió» i és el més apte i representatiu per a la gestió dels riscos de la societat. Aquest perímetre no es correspon ni amb els comptes consolidats públics ni amb els estats financers consolidats reservats, utilitzats a l'efecte de la consolidació prudencial.

Només s'utilitza el perímetre consolidat del Grup CriteríaCaixa, incloent-hi CaixaBank, per al còmput de límits de compliment regulatori necessari, atès que, malgrat que no es troba dins aquest «perímetre de gestió», la seva vulneració pot sotmetre Critería a restriccions addicionals en l'exercici de la seva activitat mentre Critería estigui subjecta a la supervisió prudencial.

S'han definit 15 indicadors (10 per al perímetre de gestió i 5 per al perímetre prudencial del Grup CriteríaCaixa), que s'emmarquen en el mapa de riscos identificats per Critería, d'acord amb la seva naturalesa de societat instrumental de caràcter patrimonial. S'han calibrat tres llindars diferents (objectiu - verd, alerta primerenca – ambre, i límit - vermell) per a cada indicador del RAF. Amb aquest calibratge s'aconsegueix un enfocament gradual que atorga a Critería més flexibilitat i capacitat de prevenció i reacció davant un escenari de crisi, i s'especifiquen els nivells de tolerància al risc assumibles per Critería.

Les mètriques considerades mesuren les següents dimensions de risc definits en el marc d'apetit al risc:

- Rendibilitat de negoci
- Liquiditat
- Tipus d'interès i divisa
- Crèdit
- Deteriorament de participacions accionaries
- Mercat
- Situació de recursos propis

Adicionalment, algunes de les mètriques del RAF han estat seleccionades com a indicadors de *Recovery Plan* (*recovery indicators*). Per a aquestes mètriques s'han definit els llindars de recuperació (semàfor negre) que, si s'activés, desencadenaria els processos de comunicació i de governança propis, d'acord amb la gravetat de les situacions definides.

La Subdirecció General Adjunta de Finances, Mitjans i RH és l'encarregada de recopilar i consolidar informació i reportar-la al Comitè de Direcció. També s'encarrega de coordinar amb els responsables de les diferents àrees d'Inversions i finalment amb la Direcció General, per dur a terme les mesures per gestionar els riscos de Criteria.

El Comitè de Direcció rep i revisa la informació de la Subdirecció General Adjunta de Finances, Mitjans i RH i la fa arribar a la Comissió d'Auditoria i Control i al Consell d'Administració.

La Comissió d'Auditoria i Control té com a funció revisar el RAF enviat pel Comitè de Direcció i enviar la seva opinió al Consell d'Administració.

El Consell d'Administració és l'òrgan responsable de l'establiment i l'actualització anual de l'apetit al risc, del seguiment continuat del perfil de risc i d'assegurar la consistència entre tots dos.

Actualització

En la Governança del Marc d'Apetit al Risc es defineix un procés d'actualització del RAF de caràcter anual, llevat que hi hagi canvis de situació prou importants que puguin requerir una modificació de l'apetit al risc.

En aquest sentit, durant l'exercici 2016, el Consell d'Administració ha formalitzat actualitzacions de la RAF de 2015 i RAF de 2016 pel que fa als requisits de capital regulatori partint de les decisions del Banc Central Europeu. Concretament pel que fa a la RAF de 2016, el mes de novembre el Grup Criteria va rebre la decisió del Banc Central Europeu sobre els requisits mínims de capital regulatori propis del Grup Criteria per a l'exercici 2017, una vegada analitzats els resultats del Procés d'Avaluació i Revisió Supervisora (SREP, en el seu acrònim en anglès). S'exigeix que CriteriaCaixa mantingui el 2017 una ràtio Common Equity Tier 1 (CET1) a efectes regulatoris ("*phase-in*") del 7,375% en base consolidada, que inclou: el mínim exigít per Pilar I (4,50%); el requeriment de Pilar II del BCE (1,50%); el requeriment de coixí de conservació de capital (1,25%); i el requeriment de coixí OEIS (0,125%) derivat del comunicat del 2 de novembre de 2016 de Banc d'Espanya que CriteriaCaixa es continuava identificant com Altra Entitat d'Importància Sistèmica (OEIS).

Marc de Control Intern de Criteria

L'evolució del sistema financer, l'entorn macroeconòmic i la transformació del marc regulatori posen de manifest la importància creixent de l'avaluació del nivell de risc i de l'entorn de control de les entitats, amb més exigència i responsabilitat de l'Alta Direcció i els Òrgans de Govern.

Criteria disposa d'un marc de control intern que proporciona un grau de seguretat raonable en la consecució dels objectius de l'Entitat. L'entorn de control de Criteria està alineat amb les directrius del regulador i les millors pràctiques del sector, i s'estructura d'acord amb el model de les 3 línies de defensa:

- La primera línia de defensa està formada per les unitats de negoci i de suport, responsables d'identificar, mesurar, controlar, mitigar i comunicar els principals riscos que afecten l'entitat en l'exercici continu de la seva activitat.
- La segona línia de defensa actua de manera independent de les unitats de negoci i té la funció d'identificar, valorar, monitorar i reportar tots els riscos materials, així com establir i desenvolupar els sistemes per a la seva gestió i el control, i dissenyar les polítiques de compliment. La segona línia de defensa inclou, entre d'altres, les funcions de gestió de riscos, compliment normatiu i control intern.
- La tercera línia, constituïda per Auditoria Interna, es responsabilitza de l'avaluació de l'eficàcia i l'eficiència de la gestió de riscos, i dels sistemes de control intern, aplicant-hi els principis d'independència i objectivitat.

Auditoria i Control Intern de Criteria

L'Àrea d'Auditoria i Control Intern de Criteria és la responsable d'assegurar l'adequada gestió i supervisió del Sistema de Control Intern de l'Entitat. Reporta a l'Alta Direcció de Criteria, així com a la Comissió d'Auditoria i Control, òrgan supervisor del Sistema de Control Intern de Criteria.

Les funcions de Control Intern i Auditoria Interna actuen sota el principi d'independència respecte a la resta d'Àrees de l'Organització i societats de Criteria, d'acord amb les directrius establertes per les Autoritats de Regulació i Supervisió.

L'objectiu de la funció de Control Intern de Criteria és analitzar i garantir, amb una seguretat raonable, l'existència d'un Sistema de Control Intern adequat a Criteria per tal de reportar el seu estat a la Comissió d'Auditoria i Control.

Les seves principals funcions són:

- La coordinació del Mapa de Riscos Corporatiu.
- L'assessorament a l'Alta Direcció en relació amb els procediments de control i plans d'actuació adequats per solucionar les eventuais deficiències de control.
- El *reporting* periòdic a l'Alta Direcció i als Òrgans de Govern sobre l'entorn de control del Grup.

En l'exercici de les seves funcions, proporciona una visió transversal dels principals riscos assumits per l'Entitat i avalua el seu entorn de control.

L'objectiu de la funció d'Auditoria Interna de Criteria és informar la Comissió d'Auditoria i Control del funcionament adequat del Sistema de Control Intern implantat per l'Entitat i formular millores a un cost raonable.

Sota els principis d'independència i objectivitat, i aplicant un enfocament sistemàtic i disciplinat, Auditoria Interna efectua serveis d'assegurament i consulta que aporten valor a l'Entitat.

Les principals funcions d'Auditoria Interna inclouen:

- Avaluar l'eficàcia i l'eficiència dels sistemes de control intern establerts per a la mitigació dels riscos associats a l'activitat de l'Entitat, amb especial atenció al següent:
 - el compliment de la legislació externa vigent, els requeriments dels organismes supervisors.
 - el compliment de les polítiques i normatives internes, i l'alineació amb les millors pràctiques i bons usos sectorials.

- La fiabilitat i integritat de la informació financera i operativa, incloent-hi l'efectivitat del Sistema de Control Intern de la Informació Financera (SCIIF).
- L'ús econòmic i eficient dels recursos per part de l'Entitat.
- Aportar valor mitjançant la formulació de recomanacions proposades per solucionar les debilitats detectades en les revisions efectuades i el seguiment del seu grau d'implantació per part dels centres responsables.
- Reportar de manera periòdica a l'Alta de Direcció i a la Comissió d'Auditoria i Control informació rellevant sobre les conclusions dels treballs realitzats, les debilitats detectades i les recomanacions formulades.

Sistemes de control intern sobre la informació financera (SCIIF)

El Consell d'Administració de Critería és el responsable de l'existència d'un SCIIF adequat i eficaç. D'altra banda, la Comissió d'Auditoria i Control és l'òrgan responsable d'avaluar si el SCIIF ha funcionat correctament. Finalment, la Subdirecció General Adjunta de Finances, Mitjans i RH de Critería n'és la responsable del disseny, la implantació i el funcionament.

Atès que és una responsabilitat a nivell consolidat i atesa la importància de CaixaBank en la generació de la informació financera del Grup CriteríaCaixa, a través d'un contracte de serveis entre ambdues entitats, Critería té subcontractades diverses funcions relatives al SCIIF en la Funció de Control Intern de la Informació Financera, adscrita a la Direcció de Control Intern d'Informació i Models financers, que depèn de la Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital de CaixaBank.

El model implantat es basa en els estàndards internacionals del *Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission* (COSO), així com en el conjunt de principis generals i bones pràctiques recomanats per la Comissió Nacional del Mercat de Valors a l'Esborrany de Guia en matèria de Control Intern sobre la informació financera en les entitats cotitzades, publicat el juny de 2010.

En l'Informe anual de govern corporatiu de l'exercici es descriuen amb més profunditat els mecanismes que componen els sistemes de control i gestió de riscos en relació amb el procés d'emissió d'informació financera en la Societat.

Compliment Normatiu

L'objectiu de la funció de Compliment Normatiu és la supervisió del risc de compliment, definit com el risc de patir deficiències en els procediments que originin actuacions o omissions no ajustades al marc jurídic, regulatori, o als codis i normes interns, de les quals es puguin derivar sancions administratives, judicials o danys reputacionals.

La supervisió del risc de compliment s'efectua mitjançant l'establiment de controls de segon nivell, que permeten detectar possibles deficiències en els procediments implantats a Critería per assegurar el compliment de la normativa dins el seu àmbit d'actuació. En cas de detecció de deficiències, es desenvolupen, juntament amb les àrees de gestió afectades, propostes d'accions de millora sobre les quals es fa un seguiment periòdic fins que queden efectivament implantades. Així mateix, es fa seguiment de les bones pràctiques en matèria d'integritat i normes de conducta de l'Entitat, entre les quals hi ha el Codi Ètic, el Reglament Intern de Conducta en l'àmbit del Mercat de Valors, la Política de Gestió de Sancions i Contramesures Financeres Internacionals i el Codi d'Ús dels Sistemes d'Informació.

Així mateix, el Consell d'Administració de Criteria va aprovar un Manual de Prevenció de Blanqueig de Capitals i Finançament del Terrorisme, en què es recullen les obligacions establertes a la Llei 10/2010, de 28 d'abril, de prevenció de blanqueig de capitals i finançament del terrorisme, així com en el Reial Decret 304/2014, de 5 de maig, pel qual s'aprova el Reglament d'aquesta Llei.

L'objectiu de Criteria és, d'una banda, minimitzar la probabilitat que es materialitzin aquests riscos i, de l'altra, en el cas que es materialitzin, que les deficiències es detectin, reportin i solucionin amb celeritat.

La gestió del risc de compliment es basa en l'estructura següent:

- Consell d'Administració: Entre les seves funcions hi ha supervisar els riscos (entre altres, el risc de compliment, com a qualsevol altre risc).
- Comissió d'Auditoria i Control: Entre les seves funcions hi ha la de supervisar el compliment del Reglament Intern de Conducta en l'àmbit del Mercat de Valors i les altres Polítiques, Codis i Manuals com a normes de compliment obligat a l'empresa i, en general, de les regles de govern corporatiu que li siguin aplicables.
- Comitè de Direcció: Impulsa la cultura del compliment en l'organització, i controla i efectua el seguiment del risc de compliment i de les mesures de mitigació que s'estableixin.
- Àrees de negoci i gestió: És el màxim exponent del control de primer nivell de l'activitat de la Societat, perquè estableix aquests controls a prop dels riscos i es tracta d'un control expert. Les seves principals funcions són:
 - Aplicar la normativa vigent i detectar possibles situacions de risc de compliment, desenvolupant i implantant les mesures de mitigació.
 - Implantar controls de primer nivell adequats per assegurar el compliment de les obligacions anteriors.
- Funcions d'assessorament: Conformada pels diferents experts interns i externs que ofereixen assessorament en les matèries que requereixen una especialització. Entre altres, cal esmentar l'Assessoria Jurídica, la Secretaria del Consell d'Administració, els consultors externs, etc. Les seves funcions són:
 - Assessorar les àrees de negoci i gestió per mantenir actualitzats els procediments interns en relació amb la normativa vigent.
 - Efectuar la interpretació de les lleis i les normes.
 - Aportar coneixement i anàlisi de la normativa vigent i dels projectes normatius en potència per tal de preveure'n l'impacte a Criteria.
- Supervisió: S'atribueix principalment a Auditoria Interna, i les seves funcions són:
 - Informar sobre el seu funcionament i promoure, si s'escau, mitjançant recomanacions de valor per al negoci, les millores oportunes per a un control intern efectiu a un cost raonable.
 - Fer les auditories internes de Criteria i supervisar les auditories internes de les participades amb control que no disposin d'àrees d'auditoria interna pròpia.
 - Facilitar informació sobre els riscos de compliment detectats a través de les seves verificacions o efectuar tasques d'investigació a instàncies d'aquesta funció.

El compliment normatiu no correspon a una àrea específica sinó a tota la Societat que, a través dels seus empleats, ha d'assegurar el compliment de la normativa vigent, aplicant procediments que traslladin aquesta normativa a l'activitat que duen a terme.

A fi de gestionar el risc de compliment, els òrgans d'administració i direcció impulsen la difusió i promoció dels valors i principis d'actuació inclosos en el Codi Ètic i altres normes de conducta, i tant els seus membres com la resta de treballadors, directius i Administradors, han d'assumir el seu compliment com a criteri principal i orientador de la seva activitat diària. Així mateix, Criteria ha implementat a la seva pàgina web un canal confidencial de consultes i denúncies, la norma d'ús del qual va aprovar el Consell d'Administració el 29 d'abril de 2016, per consultar els dubtes que pugui suscitar la interpretació o aplicació del Codi Ètic, el Codi d'Ús dels Sistemes d'Informació i la Normativa del Sistema de Control Intern sobre la Informació Financera (SCIIF), així com denunciar els incompliments es que puguin donar de les esmentades normes internes.

En virtut d'això, les àrees l'activitat de les quals generen riscos de compliment implanten i gestionen indicadors de risc o controls de primer nivell que permetin detectar possibles riscos d'incompliment i actuar eficaçment per a la seva mitigació. A més, han de mantenir en qualsevol moment les seves normes adaptades a la legislació, normes reguladores i codis i estàndards de conducta vigents, i mantenir els mecanismes necessaris per preveure, detectar tendències i conèixer les novetats que es produeixin. En aquest sentit, és fonamental la col·laboració de les funcions d'assessorament.

Una de les missions de la funció de control Intern, en dependència de l'Àrea d'Auditoria i Control Intern, és la de coordinar el mapa de riscos corporatiu, entre els quals s'inclou el risc de compliment normatiu, i fer-ne una revisió independent.

Les societats del Grup CriteriaCaixa tenen les seves pròpies estructures de control i supervisió de les seves respectives activitats. A Criteria, però, pel fet que és la capdavantera del Grup, s'afegeix una estructura complementària per a la gestió de riscos propis i per al seguiment dels riscos de les seves societats dependents.

24. 1 Risc de mercat

Es refereix al risc que el valor d'un instrument financer pugui variar a causa dels canvis en el preu de les accions, els tipus d'interès o els tipus de canvi. La conseqüència d'aquests riscos són la possibilitat d'incórrer en decrements del patrimoni net o en pèrdues pels moviments dels preus de mercat i/o per la fallida de les posicions que formen la cartera de participacions, no de negociació, amb un horitzó a mitjà i llarg termini.

Criteria té fixats límits per a la seva operativa de derivats de negociació, aprovats pel Consell d'Administració de Criteria:

- Límit VaR (*Value at Risk* o valor en risc) de 2 milions d'euros
- Límit de Stress VaR de 5 milions d'euros
- Stop-loss setmanal de 3,5 milions d'euros

Els límits de VaR i Stress VaR autoritzats seran de 3 i 7,5 milions d'euros respectivament, si la posició que genera el risc consisteix en la venda de *calls* amb l'objectiu de tancar el preu d'una transacció futura de venda de cartera que es considera altament probable.

Risc de preu

A 31 de desembre de 2016, el 93% del valor de mercat de les inversions de la Societat en instruments de capital corresponen a valors cotitzats (93% a 31 de desembre de 2015). En conseqüència, el Grup està exposat al risc de mercat generalment associat a les companyies cotitzades. Els valors cotitzats estan exposats a fluctuacions en el preu i els volums de negociació a causa de factors que s'escapen del control de la Societat.

La Societat disposa d'equips especialitzats que fan un seguiment continuat de les operacions de les entitats participades, en major o menor mesura, segons el grau d'influència en la Societat, utilitzant un conjunt d'indicadors que són actualitzats periòdicament. Addicionalment, conjuntament amb la Direcció Corporativa de Gestió Global del Risc de CaixaBank es fan mesuraments del risc de les inversions, des del punt de vista del risc implícit en la volatilitat dels preus de mercat utilitzant models VaR (*Value at Risk* o valor en risc) sobre el diferencial de rendibilitat amb el tipus d'interès sense risc, com des del punt de vista de l'eventualitat de la fallida (vegeu l'apartat 24.3 «Risc de crèdit»), aplicant models basats en l'enfocament PD/LGD.

L'Àrea d'Inversions i l'Àrea de Gestió d'Actius de la Societat duu a terme un seguiment continuat de les participacions de manera individualitzada amb la finalitat de poder adoptar en cada moment les decisions més oportunes en funció de l'evolució observada i prevista dels mercats i de l'estratègia de la Societat. Així mateix, fa una monitorització constant dels valors per avaluar si es donen evidències objectives de deteriorament, tal com s'ha descrit en la Nota 9.

Així mateix, hi ha indicadors de gestió inclosos en el Marc d'Apetit al Risc que tenen en compte diferents mètriques relacionades amb el risc de preu (valor de mercat de participades, valor intern de participades).

Risc de tipus d'interès

Es manifesta principalment en la variació dels costos financers pel deute a tipus variable. Per tant, el risc es deriva bàsicament del mateix endeutament de la Societat. En aquest sentit, en la gestió del risc de tipus d'interès es considera la sensibilitat en el valor raonable dels actius i passius davant els canvis en l'estructura de la corba del tipus de mercat.

El tipus d'interès de mercat afecta els resultats financers atès que hi ha determinats passius financers i actius financers que estan contractats a tipus variable (referenciat a l'Euríbor). Per tant, hi ha una exposició rellevant a la variació del tipus d'interès. L'exposició al resultat d'acord amb els instruments indicats a la data del balanç es presenta a continuació:

Variació	Milions d'euros
	Efecte en resultat nets d'impostos
-0,5%	5
+0,5%	(5)
+1%	(10)

La Societat monitora l'impacte de les variacions de tipus d'interès en el Marc d'Apetit al Risc que té definit.

Així mateix, amb l'objecte de mitigar el risc a variacions de tipus d'interès sobre l'endeutament a tipus variable, la Direcció de la Societat avalua l'oportunitat d'entrar en contractes de permuta financera, tenint en compte els tipus d'interès actuals i les expectatives d'interès futures. En aquest sentit, la Societat ha subscrit determinats contractes de permuta financera de tipus d'interès variable a fix (vegeu Nota 18).

Risc de tipus de canvi

La major part dels actius i passius del Balanç de la Societat tenen com a moneda funcional l'euro. Els actius principals del Balanç que estan subjectes a les oscil·lacions canviàries són els següents:

Epígraf del Balanç	Actiu	Moneda	Milions d'euros (1)	Observacions
Participacions en empreses associades i multigrup	GF Inbursa	MXN	901	Vegeu Notes 1 i 9
	The Bank of East Asia	HKD	1.575	Vegeu Notes 1 i 9

(1) Contravalor en euros a 31 de desembre de 2016

Regularment, la Direcció avalua la conveniència de prendre o no prendre posicions de cobertura davant dels seus riscos de canvi. Respecte a les posicions accionàries, és decisió de la Societat no cobrir-les en considerar que són molt a llarg termini.

A més, la Societat pot estar exposada al risc de divisa de manera indirecta a través de les inversions en moneda estrangera que hagin fet les societats participades degudes, en alguns casos, a la forta presència internacional.

Les polítiques de la Societat, en funció de la quantificació global del risc, consideren la idoneïtat de la contractació o bé d'instruments financers derivats o d'endeutament de la mateixa moneda o monedes de l'entorn econòmic a la dels actius en què s'efectua la inversió.

Risc de país

Per gestionar o mitigar el risc de país de les inversions indirectes, la Societat principalment segueix una política de seguiment de l'entorn geogràfic on emprèn les inversions tant abans d'executar la inversió com de manera periòdica sobre les inversions actuals. A més, el risc de país és considerat en el moment de decidir eventuais desinversions o diversificar-les en diferents entorns geogràfics.

Risc immobiliari

Criteria posseeix la cartera d'actius immobiliaris adquirits majoritàriament amb anterioritat al procés de reorganització del Grup "la Caixa" el 2011. Els actius de Criteria es gestionen a través de l'Àrea de Gestió d'Actius de Criteria.

Per assegurar que la cartera d'actius immobiliaris figura registrada d'acord amb el seu valor raonable en el balanç, la Societat utilitza models interns per determinar els ajustos sobre la valoració de referència atorgada en taxacions individuals completes o sobre el resultat de mètodes automatitzats de valoració. El procés de taxació es fa periòdicament; així, més de la meitat dels actius tenen taxacions amb una antiguitat inferior a un any i la resta no supera els dos anys, en gairebé la totalitat dels casos.

Els actius immobiliaris es gestionen amb l'objectiu de recuperar, mitjançant la seva comercialització, la liquiditat invertida o bé sigui mitjançant el lloguer (inversions immobiliàries), el desenvolupament immobiliari (existències) o bé mitjançant l'existència d'un pla generalitzat de venda en el curt termini (actius no corrents en la venda).

24. 2 Risc de liquiditat

El risc de liquiditat es refereix a la possibilitat de no poder complir les obligacions de pagament perquè no es pot desinvertir en un instrument financer amb la suficient rapidesa i sense incórrer en costos addicionals significatius o a l'obtenció de finançament addicional. El risc de liquiditat associat a la possibilitat de materialitzar en efectiu les inversions financeres és poc significatiu atès que aquestes, en general, cotitzen en mercats actius i profunds.

Dins l'activitat de cartera, Criteria Caixa, SAU considera en la gestió de la seva liquiditat la generació de fluxos sostinguts i significatius per part dels seus negocis i inversions i la capacitat de realització de les seves inversions que, en general, cotitzen en mercats actius i profunds, mantenint una adequada estructura de finançament a llarg termini.

Dins el Marc d'Apetit al Risc, Criteria ha inclòs diferents mètriques de risc de liquiditat que incorporen tant el perímetre de gestió (3 indicadors), com el regulatori (LCR, o Liquidity Coverage Ràtio, per les seves sigles en anglès).

La totalitat del finançament de la Societat té venciment a llarg termini, i se situa majoritàriament a partir de l'exercici 2019 (vegeu Nota 17). En aquest sentit, la Societat continua treballant en la gestió del termini del deute així com en el seu cost. Per a això la Societat té un Programa de renda fixa («Euro Medium Term Note») registrat a la Comissió Nacional del Mercat de Valors amb data 17 de maig de 2016, que té una capacitat d'emissió de fins a 3.000 milions d'euros.

El venciment dels actius i passius financers de la Societat es mostra en les notes corresponents de la memòria.

24.3 Risc de crèdit

És el risc d'incórrer en pèrdues per l'incompliment de les obligacions contractuals de pagament per part d'un deutor o les variacions en la prima de risc lligades a la solvència financera d'aquest. El principal risc de crèdit és el derivat de la participació en entitats del grup, multigrup i associades, principalment cotitzades, diferenciat del risc del valor de mercat de les seves accions.

El valor de cost de les inversions en entitats del grup, multigrup i associades, preliminarment, afecte al risc de variació en el preu de les accions, atès que la seva cotització no influeix en les xifres del Balanç o el Compte de Pèrdues i Guanyos a causa del criteri de comptabilització al cost d'adquisició. El risc en aquest tipus d'inversions està associat a l'evolució dels negocis de la participada, i eventualment a la fallida d'aquesta, i la cotització és un simple indicador. Aquest risc s'ha conceptualitzat, de manera general, com un risc de crèdit.

L'Àrea d'Inversions i l'Àrea de Gestió d'Actius de Criteria porten el seguiment dels resultats de les participacions de Criteria, fan els test de deteriorament periòdics i analitzen la corresponent rendibilitat per a la Societat.

Addicionalment, la Direcció Corporativa de Gestió Global del Risc de CaixaBank mesura el risc de les participacions de Criteria des del punt de vista de risc bancari, de la mateixa manera que l'efectua per a les participacions del Grup CaixaBank. Les eines utilitzades en la valoració d'aquests riscos són els models basats en l'enfocament PD/LGD (Probability of Default and Loss Given Default o probabilitat i severitat d'una pèrdua).

25. Informació segmentada

La distribució de l'import net del volum de negoci corresponent a les activitats ordinàries de la Societat per categories d'activitats és la següent:

Segment de negoci	Milers d'euros	
	2016	2015
Holding	324.131	699.423
Bancari	196.373	268.345
Immobilari	22.870	22.972
Import net de la xifra de negoci	543.374	990.740

26. Fets posteriors al tancament

Amb data 31 de gener de 2017, ha arribat a venciment l'emissió de deute subordinat d'un import de 1.505 milions d'euros (vegeu Nota 17.1). En aquesta data, Criteria ha procedit a la seva amortització.

Adicionalment, amb data 6 de febrer de 2017, s'ha col·locat, mitjançant la modalitat de col·locació accelerada o *accelerated book building* entre inversors institucionals o qualificats, un paquet de 318.305.355 accions de CaixaBank titularitat de Criteria, representatives d'aproximadament el 5,3% de seu capital social. L'import de l'operació ha pujat a un total de 1.069 milions d'euros, amb un preu de venda de 3,36 euros per acció. A la data de formulació d'aquests comptes anuals, el percentatge de participació de la Societat en el capital social de CaixaBank puja al 40,00%.

ANNEX I PARTICIPACIONS EN EMPRESSES DEL GRUP

Denominació social i activitat	Domicili	Milers d'euros											
		% participació		Capital social	Reserves i dividends a compte	Resultats	Altres Patrimoni Net	Total Patrimoni Net	Dividends meritats en l'exercici per la participació directa	Deteriorament per la participació directa	Valor net en llibres per la participació directa	Cotització 31/12/2016	Cotització mitjana últ. trimestre 2016
		Directa	Total										
Caixabank, SA(C) Banca	Av. Diagonal, 621-629 08028 Barcelona	45,32	45,32	5.981.438	16.371.377	1.047.004	155.743	23.555.562	196.373	-	11.213.592	3,14	2,81
Inversiones Autopistas, SA Societat de cartera	Av. Diagonal, 621-629 08028 Barcelona	54,50	54,50	91.934	75.959	96.317	-	264.210	20.817	-	127.903	-	-
Mediterrànea Beach & Golf Community, SA Explotació i gestió urbanística dels àmbits annexos al parc temàtic	Hipólito Lázaro 43481 La Pineda (Vila-Seca) Tarragona	100,00	100,00	104.324	191.690	(4.258)	-	291.756	-	-	311.930	-	-
Lumine Travel, SAU Agència de viatges	Hipólito Lázaro, s/n 43481 La Pineda (Vila-Seca) Tarragona	0,00	100,00	60	245	127	-	431	-	-	-	-	-
Saba Infraestructuras, SA Gestió d'aparcaments i parcs logístics	Av. del Parc Logístic, 22-26 08040 Barcelona	50,10	50,10	73.904	343.736	32.535	111.422	561.598	4.999	-	184.130	-	-
Servihabitat Alquiler II, SL Explotació, gestió i administració, en règim d'arrendament, d'habitatges	Provençals, 39 (Torre Pujades) 08019 Barcelona	100,00	100,00	3	54.527	3.757	-	58.288	-	72.992	58.288	-	-
Servihabitat Alquiler, SL Explotació, gestió i administració, en règim d'arrendament, d'habitatges	Provençals, 39 (Torre Pujades) 08019 Barcelona	100,00	100,00	10.503	206.660	(35.798)	-	181.365	-	174.334	183.169	-	-
Inmo Critería Caixa, S.A.U. Promoció d'habitatges, inclosos els de protecció oficial	Roger de Flor, 193-195 08013 Barcelona	100,00	100,00	231.775	(1.203)	(1.468)	-	229.104	-	6.070	223.511	-	-
Arrendamiento Inmo Critería Caixa, S.L.U. Explotació habitatges de protecció oficial	Roger de Flor, 193-195 08013 Barcelona	0,00	100,00	190.708	42.410	551	(2.305)	231.363	-	-	-	-	-
Els Arbres de la Tardor, SL Adquisició de terrenys i desenvolupament de projectes urbanístics	c/ Constitució, Salita Parc D Parròquia d'Escaldes-Engordany Andorra	100,00	100,00	10.000	48.435	(18.887)	-	39.548	-	-	149.950	-	-
Caixa Capital Risc, SGEER, SA Societat de gestió de capital de risc	Av. Diagonal, 613 08028 Barcelona	99,99	100,00	1.000	3.821	119	-	4.940	-	-	4.200	-	-
Caixa Invierte Industria, SCR de Régimen Simplificado, SA Societat de gestió de capital de risc	Av. Diagonal, 613 08028 Barcelona	0,00	46,57	21.702	(439)	(731)	-	20.532	-	-	-	-	-
Caixa Invierte Start, F.C.R. Societat de gestió de capital de risc	Av. Diagonal, 613 08028 Barcelona	0,00	41,71	7.807	(85)	(427)	-	7.295	-	-	-	-	-

Denominació social i activitat	Domicili	Milers d'euros										Cotització 31/12/2016	Cotització mitjana últ. trimestre 2016
		% participació		Capital social	Reserves i dividends a compte	Resultats	Altre Patrimoni Net	Total Patrimoni Net	Dividends meritats en l'exercici per la participació directa	Deteriorament pe la participació directa	Valor net en llibres per la participació directa		
		Directa	Total										
Caixa Iniverte Biomed II, FCR de Régimen Simplificado Societat de gestió de capital de risc	Av. Diagonal, 613 08028 Barcelona	0,00	45,15	24.503	(1.609)	(646)	-	22.248	-	-	-	-	-
Caixa Capital TIC II, FCR de Régimen Simplificado Societat de gestió de capital de risc	Av. Diagonal, 613 08028 Barcelona	0,00	53,53	10.396	(784)	(2.822)	-	6.790	-	-	-	-	-
Caixa Capital Micro II, FCR de Régimen Simplificado Societat de gestió de capital de risc	Av. Diagonal, 613 08028 Barcelona	34,72	56,80	12.109	(671)	(866)	455	11.027	-	534	3.671	-	-
Criteria Venture Capital SICC, SA Societat de cartera	Av. Diagonal, 621-629 08028 Barcelona	100,00	100,00	16.750	38.067	(347)	-	54.470	-	172	54.705	-	-
Caixa Assistence, SA Societat de cartera	Av. Diagonal, 621-629 08028 Barcelona	100,00	100,00	60	(50)	-	-	10	-	-	12	-	-
Caixa Titol, SA Societat de cartera	Av. Diagonal, 621-629 08028 Barcelona	100,00	100,00	60	(48)	-	-	13	-	-	14	-	-
Club Caixa I, SA Societat de cartera	Av. Diagonal, 621-629 08028 Barcelona	100,00	100,00	60	(50)	-	-	10	-	-	12	-	-
Caixa Podium I, SA Entitat no financera	Av. Diagonal, 621-629 08028 Barcelona	100,00	100,00	60	(49)	(1)	-	10	-	-	11	-	-
GrupCaixa, SA Administració d'inversions	Av. Diagonal, 621-629 08028 Barcelona	100,00	100,00	60	(16)	(1)	-	43	-	-	41	-	-
Servei de Prevenció Mancomunitat del Grup la Caixa, CB Assessoria i prevenció de riscos laborals i desenvolupament de l'activitat preventiva	Gran Via Carles III, 103 08028 Barcelona	10,00	100,00	30	-	-	-	30	-	-	3	-	-

(C) Societats que cotitzen en Borsa: Últimes dades públiques disponibles en el moment de redactar aquesta Memòria.

Nota: La informació de les societats que no cotitzen en Borsa correspon a les últimes dades disponibles (reals o estimades) en el moment de redactar aquesta Memòria.

ANNEX II PARTICIPACIONS EN EMPRESAS ASSOCIADAS

Denominació social i activitat	Domicili	Milers d'euros										
		% participació		Capital social	Reserves i dividendes a compte	Resultats	Altre Patrimoni Net	Total Patrimoni Net	Dividends meritats en l'exercici per la participació total	Valor en llibres per la participació directa	Cotització 31/12/2016	Cotització mitjana últ. trimestre 2016
		Directa	Total									
Abertis Infraestructuras, SA (C) Gestió d'infraestructures de transport i comunicacions	Av. Pedralbes, 17 08034 Barcelona Espanya	15,08	22,25	2.971.144	230.023	718.000	2.042.226	5.961.393	104.575	1.133.466	13,30	13,18
Gas Natural, SDG, SA(C) Negoci del gas i electricitat	Plaça del Gas, 1 08003 Barcelona Espanya	24,44	24,44	1.000.689	13.376.953	930.000	3.770.969	19.078.611	284.792	3.539.111	17,91	17,18
The Bank of East Asia, LTD (C)(1) Banca	10, des Voeux rd. Hong-Kong Xina	17,33	17,33	34.875	39.359	2.095	9.105	85.434	-	1.550.499	3,63	3,77
Grupo Financiero Inbursa, SAB de CV (C) (G) (2) Banca	Paseo de las Palmas, 736 11000 Lomas de Chapultepec México D.F.	9,01	9,01	27.398	75.457	6.733	98	109.686	-	1.101.681	1,44	1,38
Vithas Sanidad, SL Gestora	Príncipe de Vergara, 110 28002 Espanya	20,00	20,00	24.438	202.601	15.190	4.640	246.869	-	74.313	-	-

(C) Societats que cotitzen en Borsa: Últimes dades públiques disponibles en el moment de redactar aquesta Memòria.

G) Dades públiques segons les normes Mexican GAAP

Totes les dades, llevat del cost de la participació i els dividendes meritats, estan expressades en moneda local: (1) Dòlar de Hong Kong (milions), (2) Pes mexicà (milions).

Nota: La informació de les societats que no cotitzen en Borsa correspon a les últimes dades disponibles (reals o estimades) en el moment de redactar aquesta Memòria.

ANNEX III ACTIUS FINANCERS DISPONIBLES PER A LA VENDA – INSTRUMENTS DE CAPITAL

Denominació social i activitat	Domicili	% participació		Milers d'euros	Cotització 31/12/2016	Cotització mitjana últ. trimestre 2016
		Directa	Total	Dividends meritats en l'exercici per la participació directa		
Vehículo de Tenencia y Gestión 9, SL Serveis immobiliaris	Paseo de la Castellana, 95 28046 Madrid Espanya	19,89	19,89	-	-	-
Sociedad Bilbao Gas Hub, SA Serveis logístics, de mercat i financers requerits per facilitar transaccions de gas	C/ Gran Vía de Don Diego López de Haro 23 48.001 Bilbao Espanya	5,84	5,84	-	-	-
Suez Environnement Company (C) Gestió de serveis del cicle integral de l'aigua i residus	Tour CB21 – 16, Place de l'Iris 92040 Paris – La Défense France	5,89	5,89	19.935	14,02	13,62
Aigües de Barcelona, Empresa Metropolitana de Gestió del Cicle Integral de l'Aigüa, SA Gestió de serveis del cicle integral de l'aigua	Carrer General Batet 1-7 08028 Barcelona Espanya	15,00	15,00	3.928	-	-
Oquendo SCA SICAR	19-21, boulevard du Prince Henri L-1724 Luxembourg	8,28	8,28	-	-	-
Cellnex Telecom, SA (C) Operador independent d'infraestructures de telecomunicacions sense fil	Avinguda del Parc Logístic, 12-20 08040 Barcelona Espanya	5,77	5,77	1.085	13,67	14,18

(C) Societat cotitzada

Informe de gestió de Critería Caixa, SAU de l'exercici 2016

La informació financera que conté aquest informe de gestió s'ha obtingut a partir dels registres de comptabilitat i de gestió consolidats del Critería Caixa, SAU (d'ara endavant, Critería). De la mateixa manera que els comptes anuals de Critería de l'exercici 2016, als quals aquest informe de gestió complementa, aquesta informació financera s'ha elaborat segons el Pla General de Comptabilitat.

A continuació es presenten les dades i fets més rellevants de l'exercici 2016, de manera que es puguin apreciar la situació de Critería i l'evolució del seu negoci, així com els riscos i les perspectives futures previsible.

Informe de gestió

de Criteria de l'exercici 2016

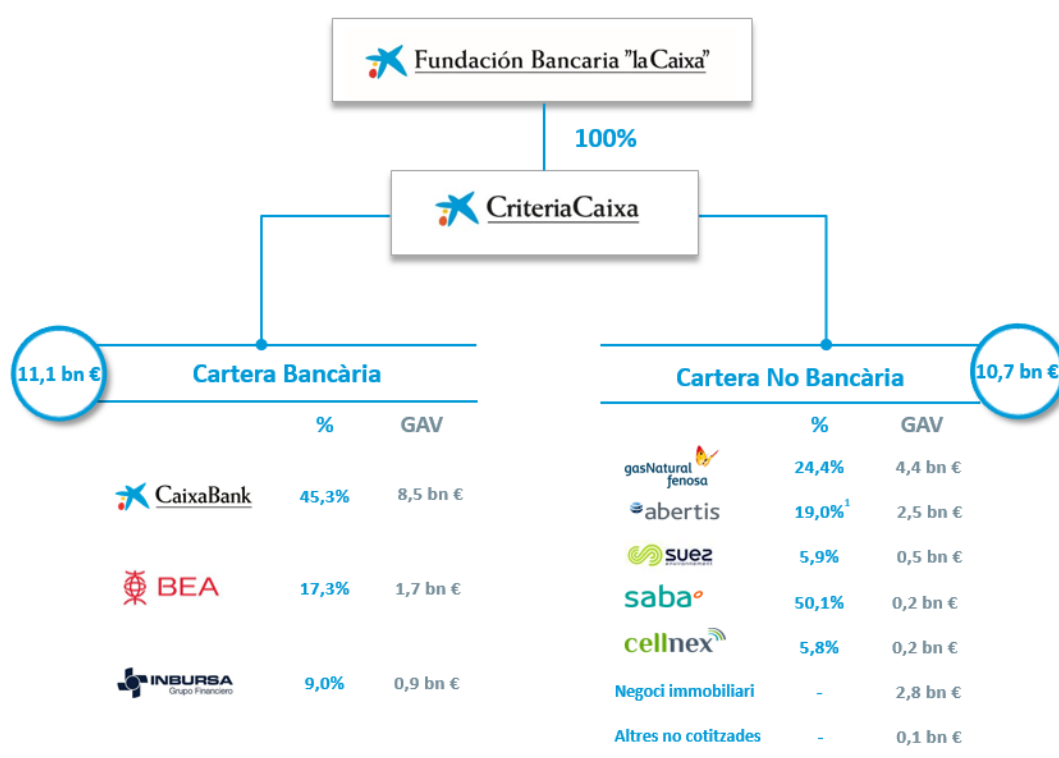
ÍNDEX	PÀGINA
1. ESTRUCTURA DEL GRUP	3
1.1. Estructura del Grup	3
1.2. Marc normatiu	4
2. EVOLUCIÓ I RESULTATS DELS NEGOCIS	6
2.1. Escenari macroeconòmic de l'exercici 2016	6
2.2. Descripció de les participacions i Valor Net dels Actius	10
2.3. Resultat dels negocis	15
3. RISCOS I INCERTESES	18
4. INFORMACIÓ SOBRE QUALIFICACIONS CREDITÍCIES	21
5. ACTIVITATS DE RECERCA I DESENVOLUPAMENT	21
6. OPERACIONS SOBRE ACCIONS PRÒPIES	21
7. OBRA SOCIAL "la Caixa"	22
8. ALTRA INFORMACIÓ	25
9. PERSPECTIVES 2017	27
10. FETS POSTERIORS	30
11. INFORME DE GOVERN CORPORATIU CORRESPONENT A L'EXERCICI 2016	30
12. ANNEX – GLOSSARI D'INFORMACIÓ FINANCERA	31

1. ESTRUCTURA DEL GRUP

1.1. Estructura del Grup

Criteria és la societat instrumental patrimonialista de la Fundació Bancària "la Caixa" (únic accionista de Criteria), que gestiona el seu patrimoni empresarial, compost per participacions en entitats financeres, així com participacions accionàries en sectors estratègics com l'energètic, les infraestructures, els serveis i el negoci immobiliari.

L'estructura del Grup, a 31 de desembre de 2016, és la següent:

(1) Participació econòmica: 19,0%. Participació mercantil: 22,7%

La política d'inversió de Criteria respon a un horitzó temporal a llarg termini, majoritàriament en empreses que compleixen les característiques següents:

- Líders en els seus sectors.
- Amb una política de remuneració a l'accionista atractiva i recurrent.
- S'hi ha dut a terme una gestió activa gràcies a la presència en els seus òrgans de govern.

Aquesta política d'inversió és la que ha permès a Criteria poder distribuir els recursos necessaris perquè la Fundació Bancària "la Caixa" continuï desenvolupant i executant un dels pressupostos més importants en Obra Social, ja que és la primera fundació privada d'Espanya i una de les més importants del món.

1.2. Marc normatiu

En l'actual estructura del Grup Fundació Bancària "la Caixa", Criteria té dues característiques significatives, que impacten en el seu marc normatiu:

a) Criteria és una societat participada un 100% per una fundació bancària

Les fundacions bancàries estan regulades per la Llei 26/2013 de Caixes d'Estalvis i Fundacions Bancàries, que s'ha desplegat a través del Reial decret 877/2015 i de les Circulars del Banc d'Espanya 6/2015 i 7/2016.

Aquesta normativa suposa la supervisió per part del Banc d'Espanya i del Ministeri d'Economia de les diverses tipologies de fundacions bancàries. Com més gran és el percentatge de participació o nivell de control, directe o indirecte, sobre les entitats financeres participades, més elevat és el grau de requeriments previstos en la normativa.

Atès que la Fundació Bancària "la Caixa" té el control sobre CaixaBank, a través de Criteria, els requeriments normatius per a la fundació versen sobre:

- Govern corporatiu.
- Protocol de gestió de la participació bancària.
- Pla financer reforçat, que ha d'incloure:
 - Pla de diversificació d'inversions i de gestió de riscos.
 - Dotació d'un fons de reserva o, al contrari, un Programa de desinversió en la participació bancària fins a nivells de no-control.

b) Criteria és l'accionista de control d'una entitat financera

Criteria, com a accionista de control directe de CaixaBank, ha estat definida pel Banc Central Europeu com una Societat Financera Mixta de Cartera, i al seu torn, matriu del Conglomerat Financer que forma juntament amb les seves filials regulades.

Les autoritats de supervisió del Banc Central Europeu (BCE) han determinat, així mateix, que CaixaBank compleixi amb els requisits de capital sobre la base consolidada de Criteria i també subconsolidada de CaixaBank.

Un cop coneguts els resultats del Procés de revisió i avaluació supervisora (SREP, en el seu acrònim en anglès), al novembre de 2016, tant Criteria com CaixaBank van rebre cadascuna les decisions del BCE pel que fa als requisits mínims prudencials de capital.

Aquestes decisions exigeixen que Criteria i CaixaBank mantinguin el 2017 una ràtio *Common Equity Tier 1* (CET1) a efectes regulatoris (*phase-in*) del 7,375%, que inclou: el mínim exigít per Pilar I (4,50%); el requeriment de Pilar II del BCE (1,50%); el requeriment de coixí de conservació de capital (1,25%); i el requeriment de coixí AEIS (0,125%) derivat de la seva consideració com «Altra Entitat d'Importància Sistèmica», comunicat el 2 de novembre de 2016 pel Banc d'Espanya. Addicionalment s'exigeix que mantinguin el 2017 una ràtio de Capital Total a efectes regulatoris (*phase-in*) del 10,875%, amb els mateixos components de la ràtio CET1 excepte en el seu Pilar I, que puja al 8% per a la ràtio de Capital Total.

Adicionalment, Criteria té les següents obligacions en l'àmbit del Conglomerat Financer:

- Compliment de ràtios de capital.
- Obligacions d'informació sobre concentració de riscos.
- Obligacions d'informació sobre transaccions intragrup.
- Obligacions sobre el Marc de Polítiques, Gestió de Riscos i Control Intern.

Finalment, cal destacar que al maig de 2016 el Patronat de la Fundació Bancària "la Caixa" i el Consell d'Administració de Criteria, després de rebre les condicions sota les quals el BCE consideraria que Criteria hauria deixat de tenir el control de CaixaBank a efectes prudencials, així com la probable decisió de les autoritats europees de Resolució Bancària de considerar el perímetre de resolució a nivell consolidat de Criteria, cosa que comprometria tot el patrimoni de l'Accionista Únic de Criteria, van acordar deixar constància de la seva voluntat de complir les condicions perquè es produeixi la desconsolidació prudencial de Criteria respecte del grup CaixaBank, abans de finalitzar l'exercici 2017.

Les condicions establertes pel Banc Central Europeu versen sobre tres continguts bàsics:

a) Participació de Criteria a CaixaBank:

Es limita la participació a CaixaBank, tant en drets polítics com econòmics, a un màxim del 40%.

b) Govern corporatiu:

S'estableixen diverses mesures per limitar la influència en els Òrgans de Govern de CaixaBank de l'accionista de referència.

c) Finançament Intragrup:

S'estableixen limitacions al finançament de CaixaBank a Grup Criteria/Fundació Bancària "la Caixa" i viceversa, a complir en un màxim d'un any des de la desconsolidació.

En el cas de complir les condicions indicades pel BCE, aquest avaluarà la situació de pèrdua de control a efectes prudencials de Criteria sobre CaixaBank. En cas que el BCE confirmi la pèrdua de control sobre CaixaBank i en absència d'altres participacions de control sobre altres bancs, Criteria es deixarà de considerar una societat financera mixta de cartera als efectes del Reglament UE 575/2013 i, per tant, Criteria no estarà obligada a complir els requisits de capital previstos en aquesta norma.

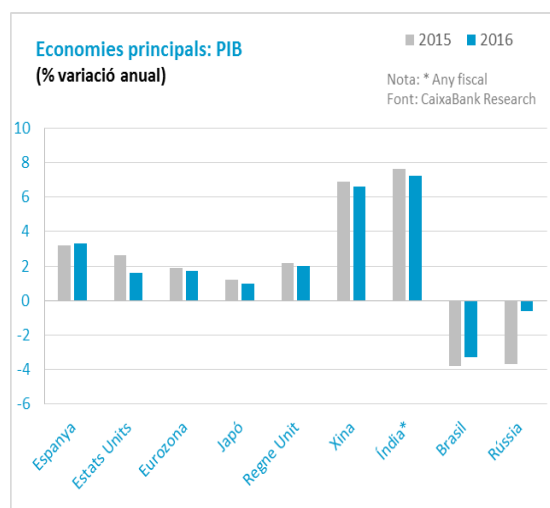
2. EVOLUCIÓ I RESULTATS DELS NEGOCIS

2.1. Escenari macroeconòmic de l'exercici 2016

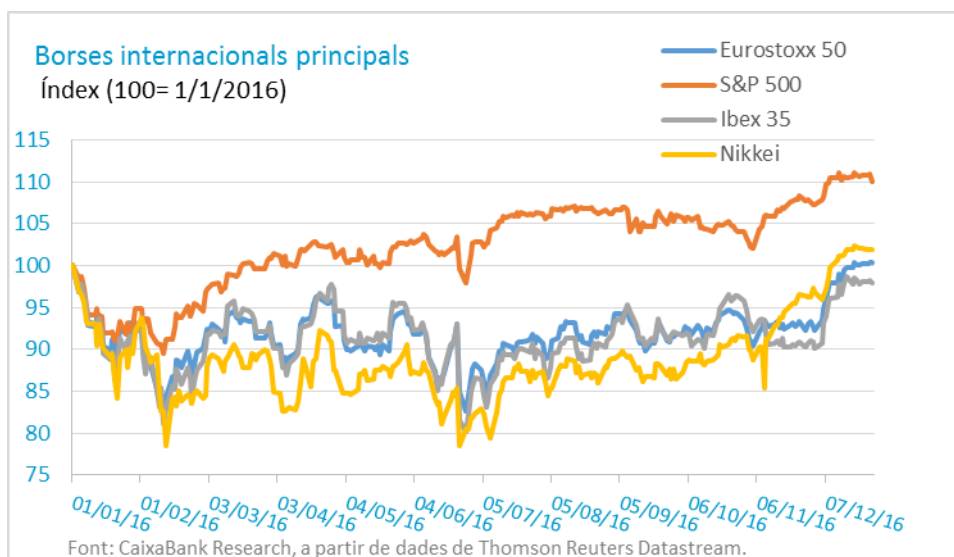
Evolució global i mercats

El 2016, el creixement mundial es va situar en el 3,1%, una xifra similar al 3,2% del 2015. Encara que aquesta xifra s'allunya del que es preveu abans de l'inici de l'exercici, el cert és que l'any ha anat de menys a més. Així, en el primer semestre, l'economia mundial es va mantenir a ritmes d'avenç del PIB del 3,0%, i després va guanyar tracció fins al 3,2% durant la segona meitat. Tot i que pot semblar una acceleració modesta, cal assenyalar que s'ha donat en un context financer i polític complex. Específicament, durant l'exercici hi ha hagut tres episodis que van elevar de forma notable la incertesa.

El primer, de caràcter estrictament financer, es va produir en els dos primers mesos de l'any, arran de la incertesa que va envoltar a la política canviària xinesa i la caiguda del preu del petroli i es va caracteritzar per una apreciable correcció a la baixa de les cotitzacions dels actius de risc i una sensible disminució dels rendiments del deute públic. A partir de finals de febrer, uns indicadors macroeconòmics més favorables van servir per temperar els ànims dels inversors i van propiciar un procés, encara que irregular, de gradual recuperació dels preus dels actius financers. El final del primer semestre es va tancar, no obstant això, amb un segon episodi d'incertesa, ja que el resultat favorable al Brexit va agafar els inversors per sorpresa, es va saldar amb fortes caigudes en les borses i els actius de risc, i amb un flux de capitals cap als valors refugi.

Encara que els inversors van recuperar de forma ràpida la confiança i les cotitzacions dels actius de risc van repuntar a l'estiu, els mesos de setembre i octubre es van veure afectats pel tercer episodi d'incertesa, que va envoltar les eleccions presidencials nord-americanes. Malgrat que les borses han reaccionat a la victòria de Donald Trump amb avenços significatius i el mercat de bons ha registrat augments importants dels tipus d'interès, aquest últim episodi d'incertesa no s'aclarirà definitivament fins que es vegi amb claredat com es concreten les propostes de política econòmica de la nova Administració Trump.

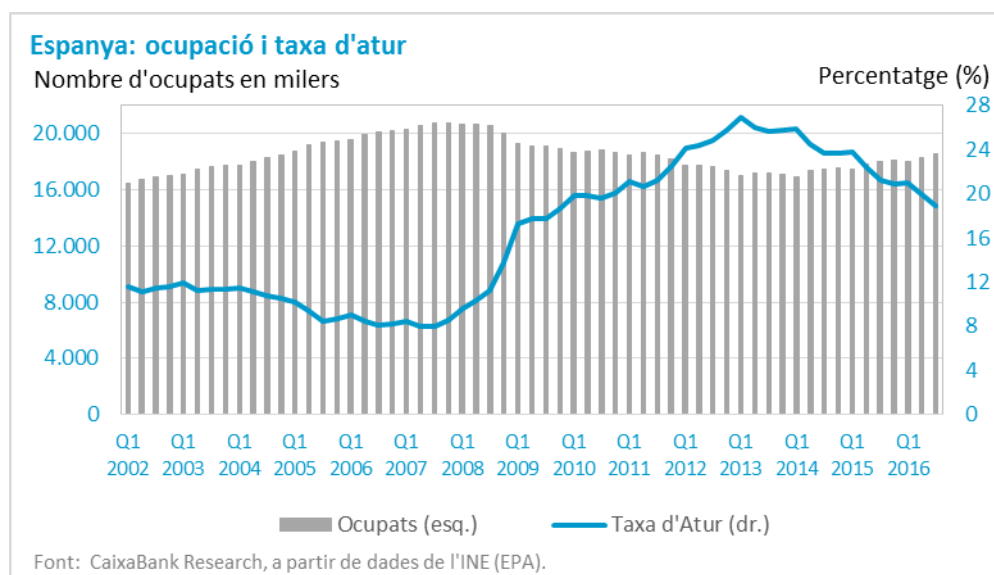
Aquesta evolució general, raonablement positiva en termes macroeconòmics, engloba situacions diferents per regions i països. Així, entre els emergents, cal destacar que la Xina manté el rumb cap a una etapa de menys creixement. Si el 2015 acabava amb un avenç del PIB del 6,9%, al tancament de 2016 es va situar en el 6,7%. Aquesta evolució ha matisat els temors més exacerbats d'un «ateratge brusca», però els dubtes sobre la situació de la banca xinesa, especialment les entitats locals, les contínues sortides de capitals i la bombolla immobiliària no permeten baixar la guàrdia. Els riscos en altres països emergents tampoc no s'han dissipat. El 2016 s'ha confirmat que el Brasil es manté en una situació de recessió greu, que està acompanyada d'un complicat escenari polític, i que altres emergents, com Turquia o Sud-Àfrica, segueixen mostrant desequilibris macroeconòmics que els situen en posició de vulnerabilitat exterior. En un to una mica més positiu, cap a finals d'any, els indicadors suggerien que la recessió russa podria començar a quedar enrere, en gran mesura a causa d'una lenta consolidació de la recuperació del petroli. En aquest sentit, cal recordar que el petroli va repuntar apreciablement fins al maig (per bé que és cert que procedia dels nivells atípicament deprimits de 2015), i que després va entrar en una etapa de forta volatilitat i absència de tendència clara. Les cotitzacions es van escapar d'aquesta situació després dels diversos acords dels productors, tant OPEP com NO-OPEP, de finals d'any, que apunten a una reducció de l'oferta significativa durant el 2017.

Entre les economies avançades, cal destacar que els EUA va confirmar que està en una fase de maduresa del cicle econòmic. El país va registrar el 2016 el seu setè any consecutiu de creixement positiu i està immers en una situació de pràcticament plena ocupació, cosa que s'ha reflectit en un avenç més fort dels salaris, que, sumat a la recuperació de la inflació, suggeria que, després del primer augment del tipus de referència de la Fed, el 2016 la normalització monetària hauria d'haver avançat de manera clara. En canvi, la Reserva Federal va optar per mantenir inalterat el seu tipus de referència fins a l'última reunió de l'any, en què va decidir un augment de 0,25 punts, fins al 0,50%-0,75%. En gran mesura, es tracta d'una resposta que s'ha vist condicionada pels *shocks* d'incertesa esmentats abans. El Japó, per la seva part, continua varat en una etapa de baix avenç de l'activitat malgrat els esforços d'actuar mitjançant la política monetària sobre el creixement nominal.

Evolució de l'Eurozona i d'Espanya

L'Eurozona va mantenir el 2016 el camí de recuperació gradual de l'activitat econòmica. Encara que en aquest any el creixement no va ser extraordinàriament dinàmic, tampoc va ser mediocre, ja que va créixer a un ritme en consonància amb el seu potencial. Així mateix, es tracta d'un resultat que es dona, com s'ha esmentat, en el context d'un *shock* d'incertesa important, el del Brexit. Amb tot això, les xifres corroboren que, fins a la data, l'impacte econòmic real d'aquest ha estat relativament contingut i centrat en el Regne Unit. En gran mesura, l'expansió registrada ha estat a causa de suports temporals com l'abaratiment de les primeres matèries (respecte al 2015), la depreciació de l'euro o l'expansió quantitativa del BCE. En aquest sentit, s'ha d'insistir en recordar les diverses mesures d'expansió monetària que la institució va prendre el 2016, entre les quals destaquen les que es van adoptar al març (retallada de tipus, ampliació del programa de compres mensuals fins a 80.000 milions d'euros fins al març de 2017, inclusió de deute corporatiu en el programa de compres i noves subhastes bancàries de liquiditat) i al desembre, quan es va anunciar l'extensió temporal del programa de compres fins al desembre de 2017 i la disminució del volum de compres fins als 60.000 milions a partir de l'abril de 2017.

En aquest context complex, amb notables focus d'incertesa global però també amb creixement mundial i europeu, Espanya ha destacat positivament. En aquest exercici, el creixement econòmic es va situar en el 3,2%, una xifra elevada i que se suma a un 2015 igualment positiu (mateix augment del PIB, el 3,2%). En aquesta trajectòria expansiva, el dinamisme de la demanda domèstica es deu, sobretot, a l'avenç del consum privat. La millora del mercat de treball (creació d'aproximadament 400.000 llocs de treball el 2016, una xifra una mica inferior a la de 2015) i de les condicions financeres continua ajudant a la recuperació de la renda disponible de les llars, la qual cosa, al seu torn, permet mantenir un bon ritme de creixement del consum i continuar amb el procés de despallanquejament. D'altra banda, s'ha anat reduint l'impuls de la inversió en béns d'equipament, per bé que ha mantingut taxes d'avenç notables, mentre que la inversió en construcció avança gradualment.

D'igual manera, el consum públic va continuar registrant un comportament expansiu el 2016. Encara que això suposa un impuls al creixement econòmic a curt termini, s'han de tenir en compte les conseqüències sobre el deute públic, que frega el 100% del PIB. La situació de les finances públiques, precisament, ha estat objecte de reconvençió per part de la Comissió Europea, quan es va constatar la notable desviació del dèficit públic el 2015 respecte a l'objectiu acordat. El juliol, la Comissió va optar per no imposar sancions a Espanya per aquest incompliment, atès que el Govern va anunciar noves mesures d'ajust

pressupostari per complir amb els nous objectius de dèficit, fixats en el 4,6% del PIB el 2016 i el 3,1% el 2017, i així va ajornar dos anys la correcció del dèficit excessiu.

Pel que fa als desequilibris macroeconòmics restants, cal assenyalar la millora clara del sector exterior i la normalització gradual de l'evolució dels preus. En aquest sentit, el saldo per compte corrent s'haurà situat a finals de 2016 a la zona del 2% del PIB, una xifra positiva que supera l'1,4% de 2015. L'ampliació del superàvit per compte corrent es va deure, fonamentalment, a l'abaratiment de la factura energètica i, en menor mesura, a la disminució del dèficit de la balança de rendes. Pel que fa a la inflació, després de situar-se reiteradament en la zona de les caigudes interanuals, l'IPC es va començar a recuperar amb força en el tram final de 2016 en desfer-se l'efecte graó de la caiguda del preu del petroli a finals de 2015, cosa que representa l'allunyament d'una situació anòmala de caiguda de preus.

2.2. Descripció de la cartera de participacions i Valor Net dels Actius

En aquest apartat es detallen diverses magnituds financeres, principalment sobre les inversions i el deute, partint de perímetre de gestió de Criteria que s'han definit en l'Annex – Glossari d'informació financera.

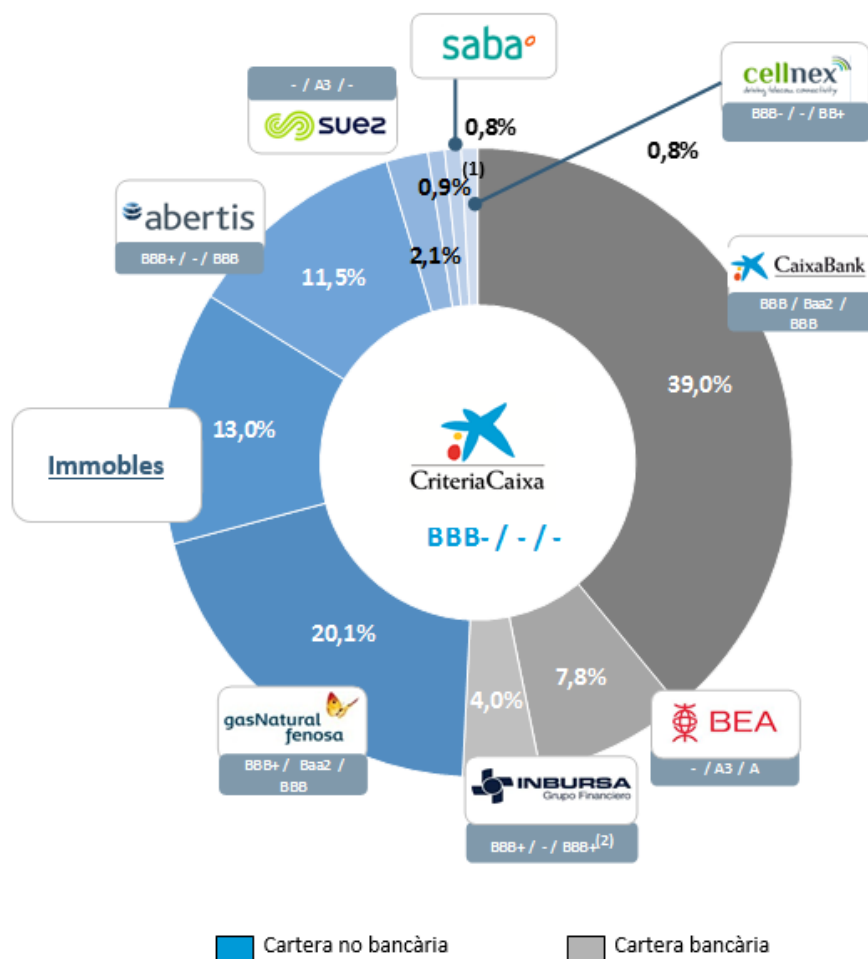
El **Valor Net dels Actius (NAV)** de Criteria, a 31 de desembre de 2016 i 2015, és el següent:

Milions d'euros	2016	2015	Variació
Gross Asset Value (GAV)	21.822	23.793	-8,28%
<i>...dels quals, actius cotitzats</i>	<i>18.608</i>	<i>20.237</i>	<i>-8,05%</i>
<i>% actius cotitzats sobre GAV</i>	<i>85,3%</i>	<i>85,1%</i>	<i>0,2 pp</i>
Posició de deute net	(6.909)	(8.418)	-17,93%
Net Asset Value (NAV)	14.913	15.375	-3,00%
<i>% de deute net sobre GAV</i>	<i>31,7%</i>	<i>35,4%</i>	<i>-3,7 pp</i>

Desglossament i evolució del GAV de Criteria a 31 de desembre de 2016

A 31 de desembre de 2016, el 51% del GAV correspon a la cartera bancària, formada per CaixaBank i les societats adquirides el 2016 en la permuta d'actius feta amb CaixaBank, el Grupo Financiero Inbursa i The Bank of East Asia. D'altra banda, el 49% del GAV està invertit en empreses que pertanyen a sectors estratègics, com ara l'energètic i infraestructures, així com al negoci immobiliari.

Destaca l'alta liquiditat i qualitat creditícia de la nostra cartera, atès que el 85,3% és cotitzat i amb una qualificació creditícia mitjana de BBB+ (segons criteri Fitch).

⁽¹⁾ Correspon a: Vithas Sanidad, Aigües de Barcelona i Caixa Capital Risc

⁽²⁾ Els ratings corresponen a Banco Inbursa

Nota: Els ratings segueixen l'ordre següent: Fitch/Moody's/S&P

Les variacions principals del GAV durant l'exercici 2016 són les següents:

Permuta entre CriteríaCaixa i CaixaBank sobre les participacions del Grupo Financiero Inbursa i The Bank of East Asia

El passat 30 de maig de 2016, Critería va transmetre a CaixaBank un nombre d'accions pròpies de CaixaBank representatives d'aproximadament el 9,89% del seu capital social i un import en efectiu de 678 milions d'euros i, al seu torn, CaixaBank va transmetre a Critería la seva participació a The Bank of East Asia, Limited (BEA), representativa d'aproximadament un 17,30% del seu capital social, i en Grupo Financiero Inbursa, SAB de CV (GFI), representativa d'aproximadament un 9,01% del seu capital social.

Com a conseqüència de les transmissions efectuades, s'han modificat els acords d'accionistes relatius al BEA i el GFI a fi que Critería ocupi la posició de CaixaBank com a nou accionista. CaixaBank continuarà amb el seu rol de soci bancari (*banking partner*) de tots dos bancs per seguir cooperant amb ells en activitats comercials. En cas de fer inversions estratègiques en bancs que operin en el continent americà i en la zona

d'Àsia-Pacífic, Critería i CaixaBank mantindran el seu compromís de fer la inversió a través del GFI i el BEA respectivament, excepte en el cas del GFI, si aquest banc decideix no participar en la inversió.

Amb aquesta permuta d'actius, Critería no varia el pes de la cartera bancària, augmenta la diversificació de la seva cartera, tant geogràficament com entre entitats financeres.

Venda del 10% de Gas Natural

El 21 de setembre de 2016, Critería i Repsol van vendre, cadascuna d'elles, un 10% del capital social de Gas Natural a Global Infrastructure Management (GIP). El preu de venda va ser de 19 euros per acció, la qual cosa va suposar, a cadascun d'ells, uns ingressos de 1.901 milions d'euros. La plusvàlua registrada per Critería per la transmissió d'aquest 10% va pujar a 450 milions d'euros.

Com a conseqüència d'això, Critería i Repsol van donar per finalitzat l'acord previ en relació amb la seva participació a Gas Natural, i van assumir, amb GIP, certs compromisos relatius al govern corporatiu de Gas Natural, entre els quals, per ser l'accionista majoritari, Critería té dret a nomenar el President no executiu. Amb aquesta venda, la participació de Critería a Gas Natural, a 31 de desembre de 2016, puja al 24,4%.

Venda de l'1,7% de CaixaBank

El 13 de desembre de 2016, Critería va formalitzar la venda a mercat, a través d'un procés de col·locació accelerada, d'un paquet de 100 milions d'accions de CaixaBank, representatives d'aproximadament l'1,7% del capital social de CaixaBank. L'import total de l'operació va pujar a 315 milions d'euros, i el preu de venda va ser de 3,15 euros per acció.

Variació de valor

Durant el 2016 les principals societats de la cartera de Critería han tingut una evolució negativa en borsa, igual que els principals índexs de referència.

En concret, l'índex de l'IBEX 35 s'ha reduït un 2,0% el 2016, similar a la variació de la cotització de CaixaBank, que ha experimentat una reducció del 2,3%, evolució que compara bé respecte de l'Eurostoxx Bancs (-8,0% el 2016). D'altra banda, les principals participacions industrials cotitzades han tingut una evolució més negativa que l'IBEX 35, ja que la cotització de Gas Natural Fenosa el 2016 ha disminuït un 4,8%, i la d'Abertis s'ha reduït un 7,7%.

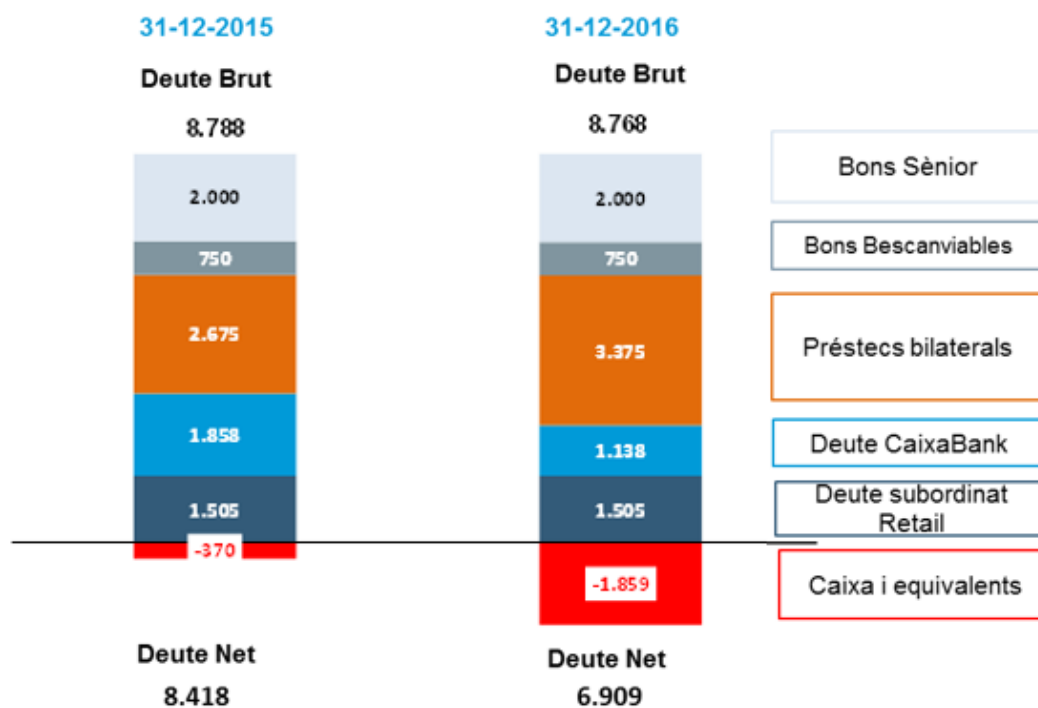
Desglossament i evolució del Deute Net de Critería a 31 de desembre de 2016

Durant el 2016 el deute net ha disminuït 1.509 milions d'euros fins als 6.909 milions d'euros, gràcies bàsicament a la venda del 10% de Gas Natural comentada anteriorment. Per això, la posició en tresoreria i equivalents, a 31 de desembre de 2016, puja a 1.859 milions, import que ha estat utilitzat per afrontar l'amortització, el 31 de gener de 2017, de l'última emissió viva de deute subordinat *retail*, per un import de 1.505 milions d'euros.

Malgrat que el deute brut s'ha mantingut estable, durant l'exercici 2016 s'ha dut a terme una gestió activa del passiu, en què s'han formalitzat 6 préstecs bilaterals per un total de 850 milions d'euros, i a un termini d'entre 3 i 7 anys, amb un cost inferior al 2% en tots els casos. D'altra banda, s'han amortitzat anticipadament préstecs bilaterals per 850 milions d'euros d'un cost lleugerament superior.

El desglossament del deute net, a 31 de desembre de 2016 i 2015, és el següent:

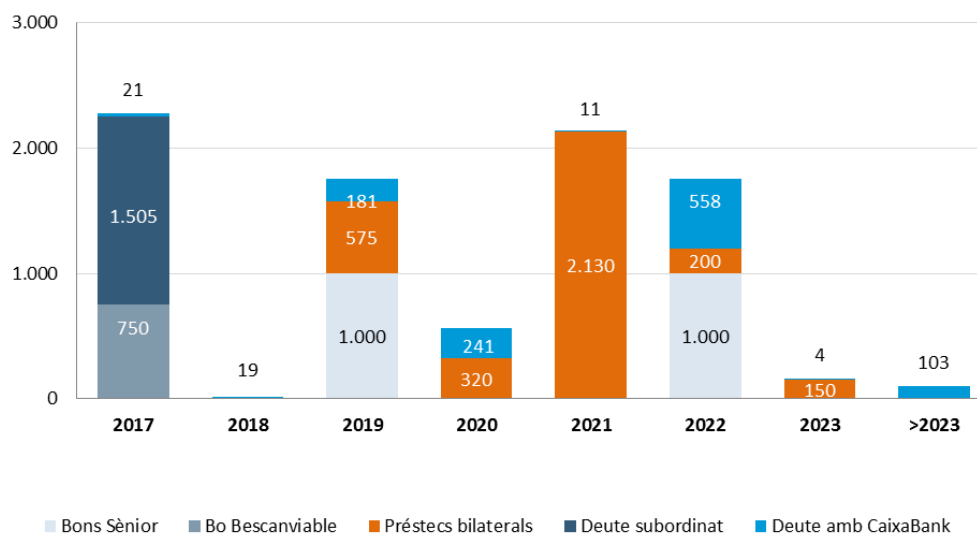
(Milions €)

A desembre de 2016, el *pool* de bancs finançadors de Critería, sense tenir en compte CaixaBank, està format per 13 entitats financeres (4 espanyoles i 9 internacionals).

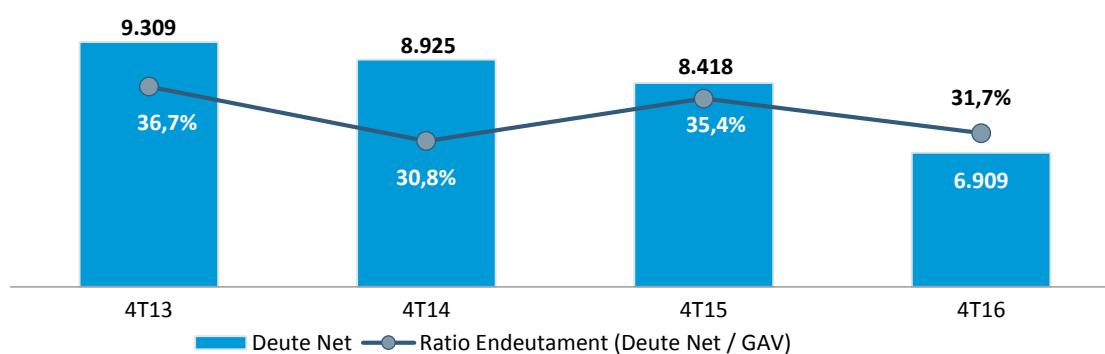
El perfil de venciments del deute brut a 31 de desembre de 2016 és el següent:

(Milions €)

En el gràfic següent es pot observar l'evolució tant del deute net com de la ràtio d'endeutament, definida com a Deute Net / GAV:

(Milions €)

Aquest gràfic mostra l'esforç que ha fet Criteria amb relació a la disminució del seu palanquejament, mantenint la ràtio d'endeutament com un factor essencial en la seva gestió.

Gestió del tipus d'interès

A 31 de desembre de 2016, un 81% del deute brut del perímetre de gestió és a tipus fix (84% a 31 de desembre de 2015).

2.3. Resultat dels negocis

Compte de resultats individual de Criteria a l'efecte de gestió:

MM d'€	2016	2015	% Var.
Dividends Cartera Bancària	196	268	-27%
Dividends Cartera Industrial	423	453	-7%
Gas Natural	285	316	-10%
Abertis	112	114	-2%
Suez	20	20	-
Altres	6	3	-
Gestió d'actius immobiliaris	(275)	(285)	-3%
Despeses d'estructura	(39)	(33)	16%
Resultat d'exploració	305	403	-24%
Resultat financer	(249)	(261)	-5%
Resultats per vendes i altres	(160)	459	-135%
Resultat abans d'impostos	(104)	601	-117%
Impost de Societats	113	(15)	-
Resultat Net Criteria Individual	9	586	-98%

El resultat després d'impostos de Criteria de l'exercici 2016 puja a 9 milions d'euros, fet que suposa una disminució del 98% respecte als 586 milions d'euros del 2015.

Dividends de la Cartera Bancària

Els dividends de la cartera bancària han pujat, el 2016, a 196 milions d'euros (-26,9% respecte de l'any anterior) i corresponen en la seva totalitat a dividends de CaixaBank. Els principals motius d'aquesta variació són:

- Criteria ha reduït la seva participació a CaixaBank del 56,8% a 31 de desembre de 2015 fins al 45,3% a 31 de desembre de 2016, a causa de les operacions descrites en l'apartat 2.2 d'aquest informe de gestió.
- En l'exercici 2016, CaixaBank ha distribuït 4 dividends per un import total de 0,15 euros per acció (0,16 euros per acció el 2015), dos d'ells rebuts en accions (*scrip dividend*), per un import equivalent de 241 milions d'euros (sense cap impacte en el compte de resultats adjunt, per bé que redueixen el cost comptable per acció).

D'altra banda, els dividends de The Bank of East Asia (BEA) i Grupo Financiero Inbursa (GFI) rebuts amb anterioritat al maig de 2016 no han estat registrats per Criteria, en no haver-se perfeccionat la permuta d'actius.

Finalment, el BEA ha distribuït, a Critería, un dividend a compte de l'exercici 2016, rebut en accions (*scrip dividend*), per un import equivalent de 16 milions d'euros (sense cap impacte en el compte de resultats adjunt, per bé que redueixen el cost comptable per acció).

Dividends de la Cartera Industrial

Els dividends de la cartera industrial han pujat, el 2016, a 423 milions d'euros (-7,0% respecte de l'any anterior). Aquesta variació està provocada, bàsicament, per la venda del 10% de Gas Natural al setembre de 2016.

Un exercici més, es continua posant de manifest l'estabilitat en la política de dividends de les dues participacions industrials principals, Gas Natural i Abertis, que suposen un 93,8% dels dividends d'aquesta cartera.

A més, tot i que no té impacte en el compte de resultats adjunt, Abertis ha continuat duent a terme la seva habitual ampliació de capital alliberada on lliuren una nova acció per cada 20 d'antigues.

D'altra banda, Saba Infraestructuras ha distribuït dividends per 5 milions d'euros, que s'han comptabilitzat contra cost de cartera.

Gestió d'actius immobiliaris

El valor dels actius immobiliaris propietat de Critería i de societats sota la seva gestió directa, a 31 de desembre de 2016, puja a 2.842 milions d'euros. Critería gestiona, a nivell individual, una cartera d'immobles amb un valor net comptable de 1.333 milions d'euros, dels quals 514 milions d'euros estan classificats com a cartera en venda, 391 milions d'euros com a cartera en lloguer i 428 milions d'euros com a sòl.

El negoci de la gestió d'actius immobiliaris ha estat afectat, el 2016, per l'entrada en vigor de la Circular 4/2016 del Banc d'Espanya, que actualitza l'Annex IX de la Circular 4/2014, que ha provocat canvis en la valoració dels actius adjudicats, que juntament amb el procés de taxació anual, ha representat un sanejament en la cartera immobiliària per un import de 174 milions d'euros (240 milions d'euros el 2015). Tanmateix, la bona evolució de les vendes, respecte de l'exercici 2015, i el manteniment dels ingressos per lloguers, permeten que el negoci immobiliari tingui fluxos de caixa positius.

A principis de 2017, s'ha arribat a un acord amb l'actual proveïdor de serveis immobiliaris perquè el 2017 aquest servei el faci una empresa del grup, per internalitzar la gestió i posar un major focus en la gestió de la cartera a llarg termini.

Resultat financer

El resultat financer ha millorat un 5% respecte al mateix període de 2015, per la combinació dels factors següents:

- Volum inferior de deute net mitjà com a conseqüència de la reducció derivada de les vendes de participació del 2,28% i 1,7% de CaixaBank, el 2015 i 2016, respectivament, i del 10% de Gas Natural el 2016, parcialment compensat pel finançament necessari per completar el contracte de permuta d'actius entre Critería i CaixaBank.
- Reducció del cost mitjà del deute gràcies a la gestió activa del passiu (realitzada des de mitjan el 2015), captant nou finançament amb venciments entre 3 i 7 anys, amb un cost mitjà inferior al 2% anual i la finalitat del qual ha estat substituir altres instruments més costosos.

Resultat per vendes i altres

L'epígraf «Resultats per vendes i altres» inclou, el 2016, principalment, les transaccions següents:

- Resultat per l'operació de permuta entre Critería i CaixaBank sobre les participacions del Grupo Financiero Inbursa i The Bank of East Asia, amb un impacte negatiu de 458 milions d'euros.
- Resultat per la venda d'accions representatives d'un 10% del capital social de Gas Natural, cosa que ha suposat unes plusvàlues de 450 milions d'euros.
- Resultat per la venda d'accions representatives d'un 1,7% del capital social de CaixaBank, que ha representat unes pèrdues de 106 milions d'euros.

D'altra banda, en l'exercici 2015 es van registrar, bàsicament, les transaccions següents:

- Amortització anticipada de les obligacions subordinades de 3.000 milions d'euros, que van generar un resultat positiu de 220 milions d'euros, vinculats a la cancel·lació dels derivats de cobertura.
- Resultat per la venda d'accions d'Abertis, en el marc de l'OPA llançada per aquesta companyia. La venda de títols va generar unes plusvàlues de 146 milions d'euros.
- Variació del valor raonable del derivat implícit de l'emissió de bons bescanviables en accions de CaixaBank per un import de 750 milions d'euros, amb un resultat positiu de 97 milions d'euros.

3. RISCOS I INCERTESES

Gestió del Risc

El perfil de riscos del Grup Criteria està fonamentalment determinat per la composició societària del Grup, en què es distingeixen dos àmbits de gestió de riscos:

- Criteria, la matriu del Grup, com a societat patrimonialista, gestiona tant riscos relacionats amb la seva activitat financera com riscos que puguin afectar la continuïtat de la seva activitat; d'entre els primers podem destacar: el risc de crèdit, el de deteriorament d'actius, l'estructural de tipus, el de liquiditat, el de mercat, el de rendibilitat del negoci i el de situació de recursos propis regulatoris. Dels riscos no financers, destaquen el risc de compliment normatiu, el de fiabilitat de la informació financera, el legal/regulatori, l'operacional i el reputacional.
- D'altra banda, en consolidar un grup bancari com CaixaBank a través del mètode d'integració global, la gran majoria dels riscos als quals s'enfronta i gestiona el Grup Criteria són riscos vinculats a l'activitat bancària i asseguradora del Grup CaixaBank.

Mapa de riscos

A continuació s'enumeren els riscos principals que poden afectar la rendibilitat econòmica de les activitats de Criteria, la seva solvència financera i la seva reputació corporativa:

- Riscos específics de negoci:
 - Liquiditat. Principalment el risc d'actius líquids (falta de liquiditat d'alguna de les seves inversions i possible pèrdua sobtada de valor dels actius), risc de finançament (incapacitat per renovar finançament o la necessitat de fer-ho a un cost elevat) i el risc de concentració de liquiditat (concentració de fonts de finançament).
 - Crèdit. Possibilitat que alguna de les contraparts no atengui les obligacions de pagament i les possibles pèrdues que se'n derivin. Aquest risc comprèn el risc d'impagament i el de concentració de crèdit. S'inclou conceptualment en aquest tipus de risc la inversió en cartera d'entitats de grup, multigrup i associades.
 - Mercat. Pèrdua de valor dels actius o increment de valor dels passius per fluctuacions dels tipus o preus en els mercats en què aquests actius/passius es negocien. Inclou la variació de valor de les inversions en altres empreses, classificades com a actius financers disponibles per a la venda, i el risc de l'activitat immobiliària.
 - Situació de recursos propis. Restricció de la capacitat de Criteria per adaptar el seu volum de recursos propis a les exigències normatives o a la modificació del seu perfil de risc
- Riscos per a la continuïtat de l'activitat:
 - Risc legal o regulatori. Al·ludeix a possibles modificacions legislatives o decisions judicials contràries.
 - Risc de compliment. Fa referència a possibles sancions derivades de l'incompliment de disposicions normatives.

- Risc operacional. Al·ludeix al frau intern, extern, relacions laborals i seguretat en el lloc de treball, clients, processos i sistemes i danys materials.
- Risc reputacional. Correspon al risc que es deteriori la confiança d'algun dels grups d'interès.
- Risc de fiabilitat de la informació financera. Fa referència a qüestions de transparència i aplicació de la normativa comptable, al frau comptable i a errors en la informació financera.

La prioritat de la Direcció és identificar els riscos principals en relació amb els negocis significatius i aplicar les polítiques amb un alt grau de descentralització, atesa la gran varietat de negocis i l'alt grau d'especialització.

- Per a un adequat mesurament i anàlisi de riscos inherents a l'activitat de Criteria com a *holding* (riscos relacionats amb la seva activitat financera i riscos que puguin afectar la continuïtat de la seva activitat, és a dir, els riscos corresponents al «perímetre de gestió»), la Direcció de Criteria té un Marc d'Apetit al Risc (RAF, per les seves sigles en anglès *Risk Appetite Framework*). El RAF és una eina de gestió amb la qual ha establert la tipologia i els nivells de risc que està disposat a acceptar en la consecució dels seus objectius de negoci, cercant mantenir en tot moment l'equilibri entre rendibilitat i risc.
- Així mateix, per a l'anàlisi de riscos vinculats a l'activitat bancària i asseguradora del Grup CaixaBank, conegut com el «perímetre consolidat», la Direcció de Criteria també utilitza les eines i metodologia del Grup CaixaBank, que disposa d'una Direcció General de Riscos pròpia, d'acord amb les millors pràctiques del sector financer.

Aquests mètodes i eines permeten avaluar i quantificar de manera adequada l'exposició al risc i, consegüentment, prendre les decisions tendents a minimitzar l'impacte d'aquests riscos amb la finalitat d'estabilitzar:

- Els fluxos de caixa, per facilitar la planificació financera i prendre decisions d'inversió o desinversió apropiades.
- El compte de resultats, amb un objectiu d'estabilitat i creixement a mitjà i llarg termini.
- El valor del patrimoni net, amb l'objecte de protegir el valor de la inversió efectuada per l'accionista.

Conglomerat financer

Criteria, en tenir una posició de control sobre CaixaBank, ha estat definida pel Banc Central Europeu com a Societat Financera Mixta de Cartera i la matriu d'un Conglomerat Financer.

La normativa de conglomerats financers estableix una capa addicional de supervisió per als denominats Conglomerats Financers, plasmada en uns requeriments qualitius i quantitius addicionals als que estableix la normativa aplicable a les entitats de crèdit i financeres (Directiva de Requeriments de Capital (CRD IV), i Reglament de Requeriments de Capital (CRR), bàsicament). En aquest sentit, el Grup ha treballat per combinar aquests requeriments amb l'autonomia de gestió entre Criteria i el Grup CaixaBank, ja que tenen models de negoci diferents i naturaleses de riscos diferents. Per a això ha implantat una sèrie de procediments de govern, control de riscos i control intern que reforcen els estàndards de compliment de la regulació de conglomerats financers.

Requeriments normativa prudencial

Com a conseqüència de l'actual marc normatiu (vegeu l'apartat 1.2.b), Criteria ha dut a terme les següents actuacions durant l'exercici 2016:

1. *Internal Capital Adequacy Assessment Process (ICAAP) i Internal Liquidity Adequacy Assessment Process (ILAAP) de 2015*

Adaptació dels desenvolupaments d'ICAAP & ILAAP per (i) complir les recomanacions i expectatives explícites traslladades pel Mecanisme Únic de Supervisió a totes les entitats, incloent-hi més informació en la determinació dels requisits de capital i liquiditat en el marc de l'SREP, així com (ii) maximitzar el compliment del document consultiu del Comitè de Basilea que, per bé que estava en període consultiu fins al juny, els equips de supervisió l'han inclòs en els seus processos d'avaluació de l'exercici. El resultat de l'exercici de l'ICAAP & ILAAP ha estat aprovat pel Consell d'Administració de Criteria el 29 d'abril de 2016.

2. *Informació amb Rellevància Prudencial*

Elaboració i publicació de l'Informe de Rellevància Prudencial del Grup Criteria, amb l'objectiu de facilitar als agents del mercat l'avaluació de la suficiència de capital del Grup Criteria en l'exercici 2015, i proporcionar la informació addicional del que aporta Criteria, com a societat dominant de CaixaBank, al perímetre de consolidació prudencial del Grup Criteria.

El Consell d'Administració de Criteria va aprovar l'Informe de Rellevància Prudencial de 2015 el 29 d'abril de 2016 (en data 19 de desembre de 2016, es va aprovar i va publicar una petita modificació a l'Informe de 2015).

3. *Aprovació del Pla de Recuperació Criteria 2015*

En compliment de la Directiva 2014/59/UE (article 7), Llei 11/2015 (article 6), per la qual s'estableix que les societats matrius d'un grup consolidable d'entitats de crèdit preparin i lliurin a les autoritats supervisores un Pla de Recuperació en base consolidada, s'ha elaborat un Pla de Recuperació a 31 de desembre de 2015, que el Consell d'Administració de Criteria va aprovar el 23 de setembre de 2016.

Grup CaixaBank

En consolidar un grup bancari com CaixaBank a través del mètode d'integració global, la gran majoria dels riscos a què s'enfronta el Grup Criteria i que gestiona són riscos vinculats a l'activitat bancària i asseguradora del Grup CaixaBank. És per aquest motiu que en els comptes anuals es fa una descripció detallada de l'Estructura de Govern i Organització del Grup CaixaBank en relació amb la gestió de riscos, així com la descripció del Mapa de Riscos Corporatiu, el Marc d'Apetit al Risc i el Model de Control Intern del Grup CaixaBank.

4. INFORMACIÓ SOBRE QUALIFICACIONS CREDITÍCIES

Criteria està qualificada per Fitch Ratings amb un *rating* de BBB-, amb perspectiva positiva (última revisió de 26 d'abril de 2016).

Tenint en compte que CaixaBank és el principal actiu de Criteria, així com l'actual marc de supervisió prudencial, Fitch Ratings aplica a Criteria la metodologia de *Banking Holding Company* i, en conseqüència, vincula la seva qualificació al *rating* de CaixaBank i li atorga una qualificació d'un graó per sota del de l'entitat financera. Així mateix, aquesta agència valora positivament la participació de Criteria en empreses cotitzades rellevants (Gas Natural, Abertis Infraestructuras, Suez Environnement Company i Cellnex), la posició de liquiditat, així com un nivell i estructura adequats de l'endeutament.

És previsible que, en cas que el Banc Central Europeu deixi de considerar Criteria com la capçalera del Conglomerat Financer, Fitch Ratings passi a aplicar la metodologia d'*Investment Holding Company*.

5. ACTIVITATS DE RECERCA I DESENVOLUPAMENT

Criteria no ha dut a terme activitats en matèria de recerca i desenvolupament.

D'entre les societats del Grup Criteria, cal destacar la inversió que CaixaBank ha fet en R+D+I, que ha pujat a 84 milions d'euros durant el 2016.

D'altra banda, Criteria, a través de la seva filial Caixa Capital Risc, participa en societats, bàsicament *start-up*, centrades en els sectors de ciències de la vida, alta tecnologia i negocis digitals.

6. OPERACIONS SOBRE ACCIONS PRÒPIES

Al 31 de desembre de 2016, la Fundació Bancària "la Caixa" és propietària del 100% de les accions de Criteria.

7. OBRA SOCIAL "la Caixa"

7.1. Pla estratègic de Fundació Bancària "la Caixa"

L'Accionista únic de Critería, la Fundació Bancària "la Caixa", va tancar l'exercici passat registrant resultats significatius en el primer any d'execució del seu Pla Estratègic 2016-2019, que té com a lema «Construïm presents. Canviem futurs». Un pla que té en compte una inversió de més de 2.000 milions d'euros en acció social durant el seu període de vigència i que consolida l'entitat com la Fundació més important d'Espanya i una de les més rellevants a Europa i al món.

Durant el 2016, l'entitat ha desplegat les línies d'actuació principals fixades en aquest document rector amb un objectiu ineludible: contribuir a la construcció d'una societat millor i més justa, donant oportunitats a les persones que més ho necessiten.

La focalització en els programes socials més transformadors, amb especial atenció als dedicats a la infància i la creació de llocs de treball; l'increment de la inversió en la recerca mèdica; el manteniment de l'excel·lència en la divulgació del coneixement i la cultura; i l'establiment de mètriques i sistemes d'avaluació que han permès avenços significatius en l'eficiència en l'ús dels recursos han estat les principals línies mestres.

D'acord amb aquests principis i objectius, l'entitat afronta el 2017 amb la mateixa voluntat de consolidar i intensificar la tasca de l'Obra Social. Això es traduirà en un augment del pressupost fins a arribar als 510 milions d'euros, en contrast amb els 500 dels nou anys anteriors.

Tal com recull el Pla Estratègic esmentat, la lluita contra la pobresa infantil i el foment de l'ocupació són dos dels eixos principals, que es concreten en l'impuls de dos programes estratègics: CaixaProinfància i Incorpora.

Durant el 2016, el programa de superació de la pobresa infantil, CaixaProinfància, ha atès més de 63.600 menors i les seves famílies en les ciutats espanyoles principals, i s'ha posat el focus en les zones i barris amb les taxes d'exclusió més altes. El projecte va ampliar el seu radi d'actuació durant l'any passat i es continuarà implementant en noves ciutats el 2017 amb l'objectiu de garantir el benestar de la infància amb menys oportunitats. En el terreny de l'acció social directa per lluitar contra l'exclusió, la Fundació de l'Esperança, ubicada en el districte de Ciutat Vella a Barcelona, ha incrementat la seva activitat i el nombre de beneficiaris atesos.

7.2. OBRA SOCIAL "la Caixa": més de 10 milions de beneficiaris

Globalment, la Fundació Bancària "la Caixa" ha impulsat el 2016 més de 46.000 iniciatives, de les quals s'han beneficiat més de 10 milions de persones.

Més de 28.000 oportunitats laborals

Respecte al foment de l'ocupació, Incorpora ha celebrat el seu desè aniversari i ha superat els 28.000 llocs de treball facilitats a persones en situació de vulnerabilitat. Una dada destacable que reflecteix un increment substancial comparat amb les 23.626 contractacions de 2015. Aquest programa d'integració laboral ha tingut la col·laboració de més de 9.500 empreses de tot Espanya durant l'exercici. Entre les línies d'actuació més innovadores d'aquest projecte destaquen els Punts de Formació Incorpora, dirigits a millorar l'ocupabilitat dels usuaris amb més dificultats per trobar feina, i els Punts d'Autoocupació per afavorir l'emprenedoria entre persones en risc o situació d'exclusió. El Pla Estratègic de la Fundació Bancària també posa èmfasi especial en la lluita contra la desocupació juvenil a través de diverses iniciatives.

El 2016, el programa de Gent Gran, amb més d'un segle de trajectòria, ha comptat amb 813.000 participants en propostes socials, culturals, de salut i tecnològiques, dirigides al foment de l'envelliment actiu, la participació social i el respecte i la dignitat de les persones grans. Aquests xifres afermen el vincle històric entre l'entitat i aquest col·lectiu.

El programa de Voluntaris de "la Caixa" ja té 14.200 participants encarregats d'organitzar, dinamitzar o donar suport a accions locals en totes les comunitats autònomes. Des que es va posar en marxa del projecte, han impulsat activitats dirigides a més d'1,2 milions de persones.

Facilitar l'accés a l'habitatge és una altra de les prioritats del Pla Estratègic, en consonància amb les preocupacions dels ciutadans. A través de diferents iniciatives (habitatge assequible, lloguer solidari, lloguer social i el Fons Social d'Habitatges), el Grup "la Caixa" té ja un important estoc d'habitatges destinats a aquestes fins. Aquests habitatges, amb rendes mensuals a partir de 85 euros, estan repartides per tot Espanya i a disposició de les persones amb menys recursos.

En l'àmbit de la salut, l'Obra Social ja desenvolupa el seu programa d'atenció a persones amb malalties avançades en 109 centres hospitalaris i àrees d'atenció domiciliària. En total, 19.800 pacients han rebut suport psicosocial el 2016, dins d'un programa que també comprèn el suport als familiars i l'atenció al dol.

Fidel al seu compromís amb l'educació com a motor de progrés individual i col·lectiu, la formació continua sent un pilar fonamental en l'acció de l'Entitat. Concretament, el programa eduCaixa ha arribat a més de 2,3 milions d'alumnes de 9.000 escoles espanyoles. Aquesta iniciativa engloba recursos pedagògics, innovadors, pràctics i de fàcil accés, amb propostes educatives pensades per despertar habilitats emprenedores; potenciar vocacions científiques; divulgar l'art i la cultura, i promoure el creixement personal fomentant els hàbits saludables, l'educació en valors i la sensibilització social.

En aquesta mateixa línia, l'emblemàtic programa de Beques de "la Caixa" ha permès que més de 200 estudiants puguin ampliar la seva formació en les universitats de més renom internacional, així com en centres de recerca de referència, durant el 2016. Entre les novetats en aquest àmbit destaca la posada en marxa d'INPhINIT, una nova convocatòria de beques cofinançada per la Comissió Europea. Aquest projecte pretén atreure el millor talent internacional per fer estudis de doctorat en els centres d'investigació d'excel·lència d'Espanya.

El foment de la cohesió i la convivència intercultural, la reinserció dels interns en centres penitenciaris o la promoció de més de 863 projectes d'entitats de tot Espanya a través de les Convocatòries d'Ajudes a Iniciatives Socials, amb una inversió de més de 20 milions d'euros, han estat unes altres de les línies d'actuació destacades.

Aposta per la investigació

El Pla Estratègic 2016-2019 aposta decididament per la investigació mèdica, amb la visió de triplicar el pressupost destinat a aquest àmbit fins arribar a 90 milions d'euros al final d'aquest període. Durant el 2016 la inversió en aquesta àrea va pujar a 35 milions.

La promoció de l'avenç científic s'ha intensificat amb el suport a projectes centrats en la investigació de l'Alzheimer, la sida, les malalties neurodegeneratives o les afeccions cardiovasculars. En paral·lel, CaixaImpulse, el primer programa integral per a la transformació del coneixement científic en empreses que generin valor a la societat, ha presentat els 20 projectes seleccionats en la segona convocatòria. En aquesta línia, l'Institut de Salut Global (ISGlobal) s'ha consolidat com un dels centres de referència en l'avenç de la lluita contra les malalties associades a la pobresa, ja que juga un paper clau en la lluita contra la malària o el pian.

Internacionalment, durant el 2016 s'ha consolidat la col·laboració amb entitats de referència a nivell mundial, com la Fundació Bill & Melinda Gates, per promoure la vacunació infantil als països en vies de desenvolupament, o UNICEF, amb l'objectiu de reduir la mortalitat infantil a causa de la pneumònia.

Així mateix, la Fundació Bancària "la Caixa" i la Fundación Telefónica han presentat la seva aliança estratègica per crear el projecte ProFuturo. Aquesta iniciativa, inspirada pel papa Francisco, impulsa l'educació i la formació de nens, joves i adults entre els sectors més desfavorits de països de l'Àfrica, Amèrica Llatina i el Sud-est asiàtic per promoure la igualtat d'oportunitats a través de la formació digital.

Suport a la programació cultural i científica

L'oferta cultural, científica i educativa de l'Obra Social "la Caixa" a tot Espanya ha assolit la xifra de 5.194.881 visitants durant l'any 2016, cosa que significa un augment del 3,6% respecte a l'any anterior.

A CaixaForum Barcelona, l'exposició «Impressionistes i moderns». «Obres mestres de la Phillips Collection» ha estat la més visitada de l'any, seguida per les mostres «Philippe Halsman. Sorprèn-me!» i «Un Thyssen mai vist».

Pel que fa a CosmoCaixa, el Museu de la Ciència de l'Obra Social "la Caixa" a Barcelona, entre les propostes que han registrat més afluència destaquen «El bressol de la humanitat» i «Wildlife Photographer of the Year», a les quals s'afegeix «Sapiens, Comprendre per crear», la mostra organitzada en col·laboració amb el xef Ferran Adrià i inaugurada a finals d'any.

D'altra banda, a CaixaForum Madrid, la màxima afluència de visitants, la van registrar les exposicions «Impressionistes i moderns»; «Els pilars d'Europa», fruit de la col·laboració estable entre l'Obra Social i el British Museum per a l'organització conjunta d'exposicions, i, en tercer lloc, es va situar «Dones de Roma».

Altres propostes destacades de l'any han estat «Settecento» (a CaixaForum Saragossa); «Sorolla. Apunts a la sorra» (a CaixaForum Tarragona); «Dones de Roma» (a CaixaForum Palma); «Sebastião Salgado. Gènesi» (a CaixaForum Lleida) i «Art mochica de l'antic el Perú» (a CaixaForum Girona).

El 2016 també s'han commemorat els 30 anys de la Col·lecció "la Caixa" d'Art Contemporani, un dels fons privats més complets de tot Europa i un autèntic referent al nostre país.

El Palau Macaya de l'Obra Social "la Caixa" s'ha consolidat com un espai clau en la divulgació de les idees i l'avenç del pensament, que durant l'any ha acollit 923 activitats amb més de 51.000 participants. La ubicació, en aquest centre, de l'Escola Europea d'Humanitats, sota la direcció de Josep Ramoneda, suposa un nou pas en aquesta direcció.

Fruit de tot això, la Fundació Bancària "la Caixa" ha tancat l'exercici amb una campanya de reconeixement i agraïment als col·laboradors, voluntaris i entitats socials que contribueixen a l'objectiu de la construcció d'una societat millor: els Imprescindibles.

La fi fundacional per excel·lència en el naixement de l'entitat bancària al 1904, que avui, 110 anys després, executa la Fundació Bancària "la Caixa" a través dels dividends que obté de Critería, roman més vigent que mai.

8. ALTRA INFORMACIÓ

8.1. Informació sobre medi ambient

El Grup integra el compromís amb el respecte i la protecció de l'entorn en la gestió del negoci, els seus projectes, productes i serveis. Amb aquest objectiu, fomenta el finançament de projectes respectuosos amb el medi ambient i que contribueixin a aconseguir més eficiència energètica i més sostenibilitat ambiental a llarg termini.

En aquest sentit, CaixaBank ha concretat les seves accions de respecte i protecció al medi ambient en la implantació d'un sistema de gestió ambiental segons el reglament europeu EMAS 1221/2009 i la norma ISO 14001. Així mateix, en la Política Ambiental de CaixaBank destaquen l'adhesió als Principis de l'Equador i als Principis del Pacte Mundial de les Nacions Unides i el seu compromís d'impulsar tecnologies respectuoses amb el medi ambient, la integració de criteris ambientals en l'oferta de productes i serveis, i el suport a iniciatives de lluita contra el canvi climàtic. Hi destaca el Grup Espanyol de Creixement Verd.

Criteria està compromesa amb el respecte a l'entorn natural, un compromís que va més enllà de les seves obligacions legals i que es concreten en un sistema de gestió mediambiental integrat en la seva activitat de negoci, que engloba tots els seus projectes, seguint la norma ISO 14001.

Les companyies energètiques i de serveis en què Criteria participa disposen d'estratègies ben definides en matèria de responsabilitat corporativa, i són a més multinacionals que reporten periòdicament d'acord amb les millors pràctiques de *reporting* en relació amb el desenvolupament de les seves estratègies de sostenibilitat. El seu compromís i responsabilitat han estat premiats per diferents organismes nacionals i internacionals en els rànquings o índexs reconeguts com poden ser el FTSE4Good o el Dow Jones Sustainability Index, entre d'altres.

8.2. Informació sobre el període mitjà de pagament a proveïdors

Informació sobre ajornaments de pagaments efectuats a proveïdors: Deure d'informació de la Llei 15/2010, de 5 de juliol

L'entrada en vigor de la Llei 15/2010, de 5 de juliol, que va modificar la Llei 3/2004, de 29 de desembre, per la qual s'estableixen mesures de lluita contra la morositat en les operacions comercials, estableix l'obligació per a les societats de publicar de manera expressa les informacions sobre els terminis de pagament als proveïdors en la memòria dels comptes anuals. En relació amb aquesta obligació d'informació, el 4 de febrer de 2016 es va publicar al BOE la corresponent resolució emesa per l'Institut de Comptabilitat i Auditoria de Comptes (ICAC).

D'acord amb el que indica la disposició transitòria segona de la resolució esmentada, a continuació es desglossa la informació requerida en relació amb els pagaments efectuats i pendents de pagament en la data del tancament del balanç:

	2016	2015
	Dies	Dies
Període mitjà de pagament a proveïdors	35	35
Ràtio d'operacions pagades	35	36
Ràtio d'operacions pendents de pagament	23	8

	2016	2015
	Import	Import
	(Milers d'€)	(Milers d'€)
Total pagaments fets	80.039	64.178
Total pagaments pendents	1.329	2.110

En els exercicis 2016 i 2015, i d'acord amb la Disposició Transitòria Segona de la Llei 15/2010, amb caràcter general el termini màxim legal és de 30 dies, ampliable mitjançant pacte de les parts fins a un termini no superior a 60 dies.

8.3. Canals d'informació de Criteria

Criteria disposa dels canals d'informació següents:

- Web corporatiu (www.criteria.com) en què s'informa principalment de la cartera d'inversions, de l'activitat emissora de la Societat, dels òrgans de govern i de la informació economicofinancera anual i semestral. S'han comptabilitzat 60.236 visites el 2016.
- Dues bústies de correu electrònic: un d'atenció a inversors institucionals i analistes (investor.relations@criteria.com) i una altra d'informació general (info@criteria.com)

9. PERSPECTIVES 2017

9.1. Perspectives per a l'exercici 2017:

Quan ja falta poc perquè faci deu anys de l'inici de la crisi més important des de la Gran Depressió del segle passat, l'economia internacional, incloent-hi l'espanyola, va curant les ferides. La recuperació està sent un procés lent, no exempt d'alguns passos endarrere i notables carències per a molts. Però la tendència de millora té bases sòlides, que només errors greus de política econòmica podrien soscar. Amb prudència i control de riscos, cal esperar que el 2017 acabi deparant saldos favorables tant en els àmbits macroeconòmic i financer com en els sectors empresarials en què opera el Grup Critería.

El creixement mundial, que el 2016 ha acabat en una cota similar a la mitjana històrica (3,1%), s'accelerará de forma notable el 2017 (3,4%). Per a aconseguir-ho serà crucial que millorin les economies emergents principals. Els països desenvolupats, per la seva part, consolidaran taxes de creixement pròximes al seu potencial. Hi ha diversos arguments que conviden a aquest optimisme moderat. Primer, els quadres macros són, en general, raonablement sòlids després de diversos anys de correcció laboriosa de desequilibris aguts previs, tant als països avançats com en els emergents (ja fos d'inflació, de compte corrent o de deute del sector privat, incloent-hi les entitats financeres, per bé que amb el contrapunt de més deute públic). Segon, el manteniment d'una política monetària expansiva als països desenvolupats i polítiques ortodoxes en els emergents. Tercer, una recuperació gradual del preu del petroli, que allunya el risc de deflació als països avançats i proporciona oxigen a alguns dels emergents grans. Aquests factors cíclics se sumen a les forces de fons que han marcat el creixement durant els últims anys, que seguiran actives: impacte de les noves tecnologies, envelliment de la població als països desenvolupats però no en els emergents i millora de la qualitat de les institucions que gestionen la política econòmica en aquests últims.

El mapa de riscos es pot dividir en tres blocs entrelaçats estretament. Primer, els riscos estrictament macroeconòmics, en què en destaquen dos: incapacitat de la Reserva Federal dels EUA (Fed) per evitar un lliscament a l'alça de la inflació, i fracàs de les autoritats xineses a seguir avançant en el canvi de model productiu sense aturar els motors econòmics (el denominat «aterratge suau»). Segon, els riscos financers, que bàsicament es deriven dels dos anteriors: possibles turbulències en els mercats internacionals si la Fed s'equivoca en la *periodificació* de les pujades de tipus (i els inversors percebessin que són massa lentes o massa ràpides), o si a Xina descontrola algun dels excessos actuals (sector immobiliari i deute dels governs locals). Tercer, els riscos procedents de l'esfera política, dels quals no és exagerat afirmar que són els més importants. En els països desenvolupats principals, el suport a les formacions polítiques populistes/extremistes ha augmentat de forma gradual durant algunes dècades, però en els últims anys la tendència s'ha accelerat. Les causes són múltiples (globalització, noves tecnologies, demografia, immigració i lenta sortida de la recessió) i apunten que l'auge d'aquests partits podria persistir en els propers anys. El 2017, el resultat que obtinguin en les múltiples cites electorals programades, o simplement la capacitat que tinguin de condicionar l'agenda dels partits en el govern, es convertiran en aspectes clau. La possibilitat d'errors de política econòmica és, per tant, el risc principal que cal vigilar.

Durant 2017 serà visible l'orientació que adopti l'Administració Trump en tres àmbits molt importants per a l'economia i els negocis internacionals: polítiques fiscals, comercials i exteriors. L'escenari més probable és que dugui a terme unes polítiques fiscals i comercials pragmàtiques (amb mesures puntuals per satisfer els seus missatges electorals, però d'impacte limitat), encara que la incertesa és elevada. Si la política fiscal és massa expansiva, es corre el risc que s'elevi la inflació, cosa que podria comportar pujades ràpides de tipus per part de la Fed. Si la política comercial (aranzels, etc.) és massa agressiva, podria desencadenar una escalada internacional del proteccionisme. D'altra banda, la política exterior pot ser erràtica i generar períodes de volatilitat financera i tensions geopolítiques (la Xina, Mèxic i l'Orient Mitjà són focus de conflicte potencial).

El creixement de l'eurozona continuarà sent aparentment modest (1,5%), malgrat que compta amb condicions propícies: política monetària laxa, política fiscal que ja no és restrictiva, depreciació de l'euro i preu del petroli més baix que en els anys 2007-14. La qüestió és que aquest 1,5% està en línia amb la taxa de creixement potencial, que no és un mal registre en termes cíclics. Desafortunadament, no s'esperen reformes estructurals de calat ni avenços institucionals significatius (unió fiscal, econòmica, bancària i política) que puguin elevar aquest potencial. Més aviat caldrà conformar-se amb evitar retrocessos. En aquest sentit, l'atenció se centrarà en els esdeveniments de l'esfera política (calendari electoral i Brexit) i en l'actuació del BCE com a element estabilitzador en cas de rebrots de la tensió financera.

Les eleccions a França i Alemanya marcaran l'agenda de l'any, amb el risc potencial d'una victòria del Front Nacional al país gal i el creixement del partit AFD en el germànic. A més, també hi haurà eleccions a Holanda, i no es pot descartar que es convoquin eleccions a Itàlia, on el Moviment 5 Estrelles està en alça. En tots els casos, la victòria o l'augment significatiu dels partits populistes suposarien un revés per al projecte europeu i reforçarien les veus proteccionistes a nivell global. Per la seva banda, les negociacions del Brexit generaran incertesa per la possibilitat d'un canvi bruscat en el marc de relacions bilaterals, que podria tenir un impacte econòmic negatiu. En aquest context, l'actuació del BCE serà objecte d'estret seguiment per part dels inversors, no ha estat per res que les seves actuacions durant els últims anys han deixat ben clara la seva capacitat d'incidir poderosament en els mercats. Cal esperar que la institució mantingui el compromís amb la irreversibilitat de l'euro, l'estabilitat financera de l'àrea i la conveniència de donar suport al creixement. Així, si els riscos no es consumeixen, és molt probable que el BCE anunciï els passos per retirar el programa de compres d'actius; però si les coses es torcen, podria fer més intervencions.

El creixement de l'economia espanyola continuarà sent vigorós i notablement superior al de la majoria de països desenvolupats, encara que es moderarà lleugerament fins al 2,6% des del 3,2% de 2016. Aquesta desaceleració suau i gens alarmant s'explica per una empenta menor dels vents de cua cíclics, com l'evolució del preu del petroli, la política monetària del BCE i el menor impuls fiscal. No obstant això, l'evolució dels factors de fons o estructurals continuarà sent favorable. Cal destacar sis grans suports: la reducció del deute de famílies i empreses, el sanejament del sector financer, la millora sostinguda del crèdit bancari, la recuperació del sector immobiliari, el salt endavant de les empreses espanyoles en matèria d'internacionalització i l'impacte favorable de les reformes estructurals implementades en els últims anys. Ocupa un lloc destacat la del mercat laboral, ja que la creació de llocs de treball podria superar els 350.000. Això ajudarà a reduir la taxa d'atur fins al 17,9%, una taxa encara molt elevada, però que mostra una clara tendència a la baixa.

Certament, l'economia espanyola encara l'any 2017 amb fortaleeses valuoses, però també algunes debilitats que constitueixen focus de risc. D'una banda, el descontentament social que ha provocat la crisi econòmica i el prolongat període de govern interí han erosionat la confiança dels ciutadans en les institucions polítiques. Això podria conduir a paràlisis, o fins i tot retrocessos, en les reformes estructurals, principalment en l'escenari de fragmentació parlamentària d'aquesta legislatura. D'altra banda, alguns desequilibris macro, com l'elevat nivell de deute públic i la negativa posició d'inversió internacional, deixen l'economia espanyola vulnerable davant d'episodis de *risk-off* en els mercats financers internacionals.

Els factors que s'han esmentat en les seccions anteriors (Fed, la Xina, Brexit, eleccions a França i Alemanya o els esdeveniments en l'esfera política espanyola) tenen capacitat més que suficient per provocar, en qualsevol moment, turbulències, passatgeres o prolongades, en els mercats internacionals i locals. Serà molt difícil evitar per complet aquest tipus d'ensurts. Però com a escenari central esperem que la dinàmica d'alternança *risk-on/risk-off*, tan característica dels últims anys, cedeixi pas a un règim en què s'imposi el pes dels fonaments macroeconòmics i empresarials. Possiblement caldrà esperar a la segona meitat de l'any per veure-ho, un cop les incògnites polítiques es vagin resolent de forma favorable. Llavors, la millora del pols econòmic i la normalització gradual de les polítiques monetàries hauria d'impulsar

moderadament a l'alça els tipus d'interès monetaris i les taxes de rendibilitat dels bons. En relació amb les borses, el creixement esperat dels beneficis corporatius el 2017 (per la millora de l'activitat econòmica i l'augment d'ingressos del sector energètic després de la recuperació del preu del petroli) hauria d'apuntalar la continuació del cicle alcista actual. En aquest context, el diferencial elevat, en termes històrics, entre les rendibilitats implícites de la renda variable i la renda fixa, atraurà cap a les borses inversors desitjosos de més rendibilitat per a les seves carteres, cosa que provocarà un flux de compres que ajudarà les cotitzacions. A més, la bona situació financera de les empreses i les condicions de finançament favorables continuaran impulsant el nombre i volum d'operacions de fusió i adquisició.

Les disparitats geogràfiques poden tornar a ser grans, però amb papers canviats respecte a 2016. Sembla que el recorregut potencial a l'alça de la borsa dels EUA serà més aviat modest, tenint en compte dels elevats nivells que mostren ràtios com el PER ajustat al cicle. En el cas específic d'Europa, la millora dels beneficis serà de notable magnitud, que unida a unes valoracions de partida sensiblement més baixes que als EUA, haurien d'ajudar a recuperar terreny respecte a la borsa nord-americana. Les borses emergents també parteixen de nivells que brinden un recorregut alcista ampli. Pel que fa a les perspectives per sectors, esperem que continuï el bon desenvolupament dels sectors cíclics als EUA per la fortalesa del consum, la bona salut del mercat laboral i la política fiscal expansiva de l'administració Trump. A l'eurozona els sectors cíclics també tindran un bon comportament, perquè es beneficiaran dels mateixos factors enunciats en el cas dels EUA. A més, la constatació que s'anirà deixant endarrere l'etapa de tipus d'interès negatius ha d'afavorir les entitats financeres, que aniran recuperant gradualment nivells de rendibilitat propers al seu cost de capital i amb uns balanços cada vegada més sanejats.

10. FETS POSTERIORIS

En data 31 de gener de 2017, ha arribat al venciment l'emissió de deute subordinat d'un import de 1.505 milions d'euros. En aquesta data, Criteria ha procedit a la seva amortització.

Adicionalment, en data 6 de febrer de 2017, s'ha col·locat, mitjançant la modalitat de col·locació accelerada o accelerated book building entre inversors institucionals o qualificats, un paquet de 318.305.355 accions de CaixaBank titularitat de Criteria, representatives d'aproximadament el 5,3% de seu capital social. L'import de l'operació ha pujat a un total de 1.069 milions d'euros, amb un preu de venda de 3,36 euros per acció. A la data de formulació d'aquests comptes anuals, el percentatge de participació de la Societat en el capital social de CaixaBank puja al 40,00%.

11. INFORME DE GOVERN CORPORATIU CORRESPONENT A L'EXERCICI 2016

La Llei 16/2007, de 4 de juliol, de reforma i adaptació de la legislació mercantil en matèria comptable per a la seva harmonització internacional sobre la base de la normativa de la Unió Europea, va fer una nova redacció de l'article 49 del Codi de Comerç, que regula el contingut mínim de l'Informe de gestió. Sobre la base d'aquesta regulació, Criteria inclou en una secció separada de l'Informe de gestió l'Informe anual de govern corporatiu.

A continuació es presenta una edició maquetada del text íntegre de l'Informe Anual de Govern Corporatiu de Criteria Caixa, SAU corresponent a l'exercici 2016 que ha aprovat el Consell d'Administració de la Societat en la sessió de data 24 de febrer de 2017. L'informe original, elaborat d'acord amb el format i la normativa vigent, està disponible a la pàgina web www.criteria.com i a la de la Comissió Nacional del Mercat de Valors.

12. ANNEX – GLOSSARI D'INFORMACIÓ FINANCERA

MESURES ALTERNATIVES DE RENDIMENT

Perímetre de Gestió. Inclou Criteria a nivell individual i les societats sota gestió directa i la participació de les quals és del 100% (Inclou les societats: Inmo Criteria Caixa, SAU, Arrendamiento Inmo Criteria Caixa, SLU, Servihabitat Alquiler, SL, Servihabitat Alquiler II, SLU, Els Arbres de la Tardor, SLU i Mediterránea Beach & Golf Community, SAU).

Actius cotitzats sobre GAV. Quocient entre «Total cotitzat» i «GAV» (en %).

Bons bescanviables: Suma del nominal de les emissions de deute, en què els seus tenidors tenen la possibilitat de bescanviar-la a un preu prefixat, en accions de CaixaBank.

Bons simples (sènior). Suma del nominal de les emissions de deute l'única garantia de les quals és el patrimoni de la societat, de les societats incloses en el perímetre de gestió de Criteria.

Caixa. Suma de la tresoreria de les societats incloses en el perímetre de gestió de Criteria.

Deute brut. Suma de «Deute CaixaBank», «Deute subordinat», «Bons simples/sènior», «Bons bescanviables» i «Préstecs bancaris ex CaixaBank/bilaterals».

Deute CaixaBank. Suma del nominal del deute bancari amb CaixaBank que tenen les societats incloses en el perímetre de gestió de Criteria.

Deute net. Diferència entre «Deute brut» i «Caixa i equivalents».

Deute subordinat. Suma de les emissions de deute, col·locada a través de la xarxa de CaixaBank entre clients detallistes i la prelació de cobrament de les quals es troba supeditada al pagament del deute sènior i préstecs bancaris, de les societats incloses en el perímetre de gestió de Criteria.

Equivalents. Suma dels comptes a cobrar i a pagar a curt termini de les societats incloses en el perímetre de gestió de Criteria.

Préstecs bancaris ex CaixaBank/bilaterals. Suma dels préstecs bancaris formalitzats amb entitats financeres nacionals i internacionals diferents de CaixaBank, de les societats incloses en el perímetre de gestió de Criteria.

Ràtio d'endeutament. Quocient entre «Deute net» i «GAV» (en %).

Valor Brut dels Actius (GAV, per les seves sigles en anglès). Suma del valor brut dels actius de les societats incloses en el perímetre de gestió de Criteria:

- **Total cotitzat.** Es classifica entre:
 - **Cartera bancària.** Inclou les accions d'entitats bancàries cotitzades, propietat de Criteria, valorades pel preu de l'acció en els seus respectius mercats borsaris.
 - **Cartera industrial i de serveis.** Inclou les accions de societats industrials i de serveis cotitzades, propietat de Criteria i de societats sota gestió directa, valorades pel preu de l'acció en els seus mercats borsaris respectius.

- **Total no cotitzat.** Es classifica entre:
 - o **Cartera industrial i de serveis.** Inclou les accions de societats industrials i de serveis no cotitzades, propietat de Critería, valorades segons el seu valor net comptable en els estats financers individuals de Critería.
 - o **Cartera immobiliària.** Inclou els actius immobiliaris, propietat de Critería i de societats sota gestió directa, valorats segons el seu valor net comptable en els estats financers individuals de cada societat tenidora.

Valor Net dels Actius (NAV, per les seves sigles en anglès). Diferència entre «GAV» i «Deute net».

En relació amb el compte de resultats individual de gestió, a continuació es descriuen els epígrafs següents:

Dividends cartera bancària. Considera els dividendes meritats a Critería per la seva participació en les entitats bancàries CaixaBank, el Grupo Financiero Inbursa i The Bank of East Asia.

Dividends cartera industrial. Considera els dividendes meritats a Critería per la seva participació en societats industrials i de serveis, que són, bàsicament, les mantingudes a Gas Natural Fenosa, Abertis, Inversiones Autopistas, Cellnex Telecom, Saba Infraestructuras, Suez, Aigües de Barcelona Empresa Metropolitana de Gestió del Cicle Integral de l'Aigua.

Gestió d'actius immobiliaris. Considera el resultat de l'activitat immobiliària desenvolupada per Critería, més les dotacions per deteriorament, si s'escau, de les participacions en filials immobiliàries: Inmo Critería Caixa, Servihabitat Alquiler, Servihabitat Alquiler II, i Mediterrànea Beach & Golf Community.

Despeses d'estructura. Consideren, bàsicament, les despeses generals, despeses de personal i amortitzacions, no afectes a l'activitat immobiliària.

Resultat d'explotació. Suma de «Dividend Cartera Bancària», «Dividend Cartera Industrial», «Gestió d'actius immobiliaris» i «Despeses d'estructura».

Resultat financer. És la diferència entre els ingressos financers i les despeses financeres associats al «Deute brut» i «Caixa», respectivament.

Resultat per vendes i altres. Considera, bàsicament, les plusvàlues i minusvàlues per venda de participacions accionàries.

Resultat abans d'impostos. Suma de «Resultat d'explotació», de «Resultat financer» i «Resultat per vendes i altres».

INFORME ANUAL DE GOVERN CORPORATIU - 2016

CRITERIA CAIXA, S.A., SOCIEDAD UNIPERSONAL

DADES IDENTIFICATIVES DE L'EMISSOR

DATA FI DE L'EXERCICI DE REFERÈNCIA: 31/12/2016

CIF: A 63379135

Denominació social: CRITERIA CAIXA, S.A., SOCIEDAD UNIPERSONAL

Domicili social: AVINGUDA DIAGONAL 621, BARCELONA

**INFORME ANUAL DE GOVERN CORPORATIU D'ALTRES ENTITATS –
DIFERENTS DE LES CAIXES D'ESTALVIS– QUE EMETIN VALORS QUE
ES NEGOCIÏN EN MERCATS OFICIALS**

A ESTRUCTURA DE LA PROPIETAT

A.1 Detall dels accionistes o partícips més significatius de la seva entitat a la data de tancament de l'exercici:

NIF o CIF	Nom o denominació social de l'accionista o partícp	% sobre capital social
G-58899998	FUNDACIÓ BANCÀRIA CAIXA D'ESTALVIS I PENSIONS DE BARCELONA, "LA CAIXA"	100

A.2 Indiqui, si escau, les relacions de caràcter familiar, comercial, contractual o societari que hi ha entre els accionistes o partícips significatius, en la mesura que siguin conegudes per l'entitat, llevat que siguin escassament rellevants o derivin del gir o tràfic comercial ordinari:

NIF o CIF	Noms o denominacions socials relacionats	Tipus de relació	Breu descripció
	*Vegeu Nota en l'apartat G		

A.3 Indiqui, si escau, les relacions de caràcter comercial, contractual o societari que hi ha entre els accionistes o partícips significatius i l'entitat, llevat que siguin escassament rellevants o derivin del gir o tràfic comercial ordinari:

NIF o CIF	Noms o denominacions socials relacionats	Tipus de relació	Breu descripció
G-58899998	FUNDACIÓ BANCÀRIA CAIXA D'ESTALVIS I PENSIONS DE BARCELONA, "LA CAIXA"	SOCIETÀRIA	Fundació Bancària Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, "la Caixa" és l'accionista únic de la Societat

A.4 Indiqui, si escau, les restriccions a l'exercici dels drets de vot així com les restriccions a l'adquisició o transmissió de participacions en el capital:

Sí ✓

No

Descripció de les restriccions
TRANSMISSIÓ DE PARTICIPACIONS EN EL CAPITAL: Les limitacions a la transmissibilitat de les accions es recullen en l'article 9 dels Estatuts Socials. Són lliures les transmissions que es facin a favor (i) d'altres accionistes, (ii) del cònjuge, dels ascendents o descendents de l'Accionista transmissor i (iii) de societats que pertanyin al mateix grup de societats que l'Accionista transmissor. Excepte en aquests casos, l'accionista que es proposi transmetre les seves accions en la Societat ho haurà de comunicar per escrit a l'òrgan d'administració, indicant el nombre, classe i sèrie de les accions que vol transmetre, el nom, el domicili i la nacionalitat de la persona a qui les vol transmetre, el preu o contraprestació de cada acció i les condicions de l'operació. En els terminis i de conformitat amb el procediment previst en els Estatuts Socials, la resta d'accionistes tindran dret d'adquisició preferent i, si escau, de la Societat mateixa.
EXERCICI DE DRETS DE VOT: No hi ha restriccions a l'exercici dels drets de vot de les accions de CRITERIA CAIXA, SAU.

B JUNTA GENERAL O ÒRGAN EQUIVALENT

B.1 Enumeri el quòrum de constitució de la junta general o òrgan equivalent establerts en els estatuts. Descrigui en què es diferencia del règim de mínims previst a la Llei de societats de capital (LSC) o la normativa que hi sigui aplicable.

De conformitat amb l'article 16 dels Estatuts Socials, la Junta General quedarà vàlidament constituïda, en primera convocatòria, quan els accionistes presents o representats tinguin, almenys, el 25% del capital subscrit amb dret a vot. En segona convocatòria és vàlida la constitució, sigui quin sigui el capital que hi concorri. Perquè la Junta General, ordinària o extraordinària, pugui acordar vàlidament l'emissió d'obligacions, la supressió o limitació del dret de subscripció preferent, l'augment o la reducció de capital, la transformació, fusió, escissió, cessió global d'actiu i passiu i trasllat de domicili a l'estranger, així com qualsevol modificació dels Estatuts Socials, caldrà, en primera convocatòria, la concurrència d'accionistes, presents o representats, que tinguin almenys el 50% del capital subscrit amb dret a vot. En segona convocatòria, serà suficient la concurrència del 25% d'aquest capital. Tot això sense perjudici d'altres supòsits establerts en les lleis i, en particular, lleis especials que siguin aplicables a la Societat.

Actualment, l'Entitat disposa d'un únic accionista; per tant, en aquest sentit s'aplica el règim previst en el text refós de la Llei de societats de capital.

- B.2 Expliqui el règim d'adopció d'acords socials. Descrigui en què es diferencia del règim previst a la LSC o en la normativa que hi sigui aplicable.

De conformitat amb l'article 18 dels Estatuts Socials, els acords de la Junta s'adoptaran per majoria simple dels vots dels accionistes, presents o representats en la Junta General. Un acord s'entendrà adoptat quan obtingui més vots a favor que en contra del capital present o representat en la Junta.

El règim d'adopció d'acords de la Junta General previst a l'article 18 dels Estatuts Socials és el mateix que el previst a la Llei de societats de capital.

D'acord amb el que indica el punt anterior, la Societat té la condició d'unipersonal.

- B.3 Indiqui breument els acords adoptats a les juntes generals o òrgans equivalents celebrats durant l'exercici a què es refereix aquest informe i el percentatge de vots amb què s'han adoptat els acords.

Les decisions de l'accionista únic de la Societat durant el 2016 són:

14/01/2016: Delegació en el Consell d'Administració de la facultat d'emetre valors de renda fixa o instruments de deute de naturalesa anàloga, per un import conjunt de fins a 3.000 milions d'euros.

05/05/2016: Aprovació dels comptes anuals individuals i consolidats corresponents a l'exercici tancat a 31 de desembre 2015 i els seus respectius informes de gestió. Aprovació de la gestió dels administradors durant l'exercici 2015. Aplicació del resultat de l'exercici 2015. Distribució de reserves voluntàries i Reelecció d'auditor.

30/06/2016 i 08/09/2016: Distribució de reserves voluntàries.

- B.4 Indiqui l'adreça i forma d'accés al web de l'entitat i a la informació sobre govern corporatiu.

La informació sobre govern corporatiu de Criteria Caixa, SAU està disponible en el web corporatiu de la Societat (www.criteria.com).

- B.5 Assenyali si s'han celebrat reunions dels diversos sindicats, que, si escau, hi hagi, dels tenidors de valors emesos per l'entitat, de l'objecte de les reunions celebrades durant l'exercici a què es refereix aquest informe i dels principals acords adoptats.

El 17 de novembre de 2016 es va celebrar, en primera convocatòria, l'Assemblea General del Sindicat de Bonistes de l'emissió de bons sènior simples de Criteria Caixa, SAU, d'import 1.000.000.000 €, a un tipus de l'1,625% anual amb venciment el 21 d'abril de 2022 (codi ISIN ES0205045000, *Common Code* 122180085).

De conformitat amb l'ordre del dia inclòs en la convocatòria de l'assemblea, els Bonistes, representats per Caixabank, SA, van resoldre per unanimitat aprovar la gestió del Comissari Provisional del Sindicat de Bonistes fins al dia de l'assemblea i ratificar-ne el nomenament, així com aprovar la versió definitiva dels Estatuts del Sindicat sense cap modificació sobre la redacció inclosa en els Termes Finals de l'emissió dels bons de data 15 d'abril de 2015, llevat del canvi relatiu a la nova denominació social de l'emissor (que, a la data d'emissió, era Criteria CaixaHolding, SAU).

C ESTRUCTURA DE L'ADMINISTRACIÓ DE L'ENTITAT

C.1 Consell o òrgan d'administració

C.1.1 Detalli el nombre màxim i mínim de consellers o membres de l'òrgan d'administració previstos en els estatuts:

Nombre màxim de Consellers/membres de l'òrgan	20
Nombre mínim de Consellers/membres de l'òrgan	8

C.1.2 Completi el quadre següent sobre els membres del consell o òrgan d'administració, i la seva diferent condició:

CONSELLERS/MEMBRES DE L'ÒRGAN D'ADMINISTRACIÓ

NIF o CIF del Conseller	Nom o denominació social del Conseller/membre de l'òrgan d'administració	Representant	Última data de nomenament
36456287-E	Isidre Fainé Casas	-	18/12/2013
40260078-G	Alejandro García-Bragado Dalmau	-	26/06/2014
37590507-C	Javier Godó Muntañola	-	26/06/2014
37175025-X	Salvador Gabarró Serra	-	26/06/2014
15766311-H	José Antonio Asiáin Ayala	-	18/12/2013
28744747-Z	Marcos Contreras Manrique	-	18/12/2013
X1596112G	Jean-Louis Chaussade	-	18/12/2013
46215647-E	Isabel Estapé Tous	-	18/12/2013
46672425-C	Francisco Javier García Sanz	-	18/12/2013
46309503-S	Víctor Grífols Roura	-	26/06/2014
46302019-Y	Josep-Delfí Guàrdia Canela	-	18/12/2013
Y2771477-Z	Heinrich Haasis	-	18/12/2013
42942802-P	Francesc Homs Ferret	-	18/12/2013
36467929-A	Juan José López Burniol	-	26/06/2014
39335259-S	Josep Joan Simón Carreras	-	18/12/2013

C.1.3 Identifiqui, si escau, els membres del consell o òrgan d'administració que assumeixin càrrecs d'administradors o directius en altres entitats que formin part del grup de l'entitat:

NIF o CIF del Conseller	Nom o denominació social del Conseller/membre de l'òrgan d'administració	Denominació social de l'entitat del Grup	NIF o CIF de l'entitat del Grup	Càrrec
36456287-E	Isidre Fainé Casas	Fundació Bancària Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, "la Caixa" *Vegeu Nota en l'apartat G	G-58899998	President del Patronat
40260078-G	Alejandro García-Bragado Dalmau	Fundació Bancària Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, "la Caixa" *Vegeu Nota en l'apartat G	G-58899998	Vicepresident i Vicesecretari del Patronat
37590507-C	Javier Godó Muntañola	Fundació Bancària Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, "la Caixa"	G-58899998	Patró
37175025-X	Salvador Gabarró Serra	Caixabank, SA	A-08663619	Conseller
28744747-Z	Marcos Contreras Manrique	Banco Europeo de Finanzas, SA *Vegeu Nota en l'apartat G	A-78963816	Vicepresident

NIF o CIF del Conseller	Nom o denominació social del Conseller/membre de l'òrgan d'administració	Denominació social de l'entitat del Grup	NIF o CIF de l'entitat del Grup	Càrrec
46302019-Y	Josep-Delfí Guàrdia Canela	VidaCaixa, SA de Seguros y Reaseguros	A-58333261	Conseller
42942802-P	Francesc Homs Ferret	Fundació Bancària Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, "la Caixa"	G-58899998	Patró
		Inmo Criteria Caixa, SAU (abans Foment Immobiliari Assequible, SAU)	A-63346290	Vicepresident
36467929-A	Juan José López Burniol	Fundació Bancària Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, "la Caixa" *Vegeu Nota en l'apartat G	G-58899998	Patró

C.1.4 Completi el quadre següent amb la informació relativa al nombre de conselleres que integren el consell d'administració i les seves comissions, així com la seva evolució en els últims quatre exercicis:

Nombre de Conselleres				
	Exercici 2016 Nombre %	Exercici 2015 Nombre %	Exercici 2014 Nombre %	Exercici 2013 Nombre %
Consell d'Administració <i>*Vegeu Nota en l'apartat G</i>	1 6,66%	1 6,66%	1 5,88%	6 30%
Comissió Executiva	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
Comissió d'Auditoria i Control	1 33,33%	1 33,33%	1 33,33%	N.A.
Comissió de Nomenaments i Retribucions	1 33,33%	1 33,33%	1 33,33%	N.A.

C.1.5 Completi el quadre següent respecte a la remuneració agregada dels consellers o membres de l'òrgan d'administració, meritada durant l'exercici:

Concepte retributiu	Milers d'euros	
	Individual	Grup
Retribució fixa	3.110	1.058
Retribució variable		
Dietes		
Altres remuneracions		
TOTAL:	3.110	1.058

C.1.6 Identifiqui els membres de l'alta direcció que no siguin al seu torn consellers o membres de l'òrgan d'administració executius, i indiqui la remuneració total meritada a favor seu durant l'exercici:

NIF o CIF	Nom o denominació social	Càrrec
36017940D	Marcelino Armenter Vidal	Director General
46533282G	Jaume Giró Ribas	Director General de Comunicació
38805438E	Francesc Bellavista Auladell	Sotsdirector General
46109324M	Javier José Paso Luna	Director de l'Àrea Fiscal i Legal
35114207S	Óscar Valentín Carpio Garijo	Sotsdirector General Adjunt
46119725X	Xavier Moragas Freixa	Sotsdirector General Adjunt
15851133Q	Enrique Goñi Beltrán de Garizurieta	Adjunt a Presidència

Remuneració total Alta Direcció (milers d'euros)	4.102
--	-------

C.1.7 Indiqui si els estatuts o el reglament del consell estableixen un mandat il·limitat per als consellers o membres de l'òrgan d'administració:

Sí ✓	No
Nombre màxim d'exercicis de mandat	Quatre (4) anys

C.1.8 Indiqui si els comptes anuals individuals i consolidats que es presenten per a aprovació al consell o òrgan d'administració estan prèviament certificats:

Sí

No ✓

Identifiqui, si escau, la persona o les persones que han certificat els comptes anuals individuals i consolidats de la Societat, perquè el Consell en faci la formulació:

Nom	Càrrec

C.1.9 Expliqui, si n'hi ha, els mecanismes establerts pel consell o òrgan d'administració per evitar que els comptes individuals i consolidats que formuli es presentin a la junta general o òrgan equivalent amb excepcions en l'informe d'auditoria.

Amb caràcter general, la Comissió d'Auditoria i Control és l'encarregada de vetllar per l'elaboració correcta de la informació financera i entre les seves funcions trobem les següents, que porten implícit evitar l'existència d'informes d'auditoria amb excepcions:

- (i) Servir de canal de comunicació entre el Consell d'Administració i els auditors, avaluar els resultats de cada auditoria i les respostes de l'equip de gestió a les seves recomanacions i mitjançar en els casos de discrepàncies entre aquells i aquest en relació amb els principis i criteris aplicables en la preparació dels estats financers, així com examinar les circumstàncies que, si escau, hagin motivat la renúncia de l'auditor.
- (ii) Establir les oportunes relacions amb els auditors de comptes per rebre informació sobre aquelles qüestions que puguin posar en risc la independència d'aquests, perquè siguin examinades per la Comissió d'Auditoria i Control, i qualssevol altres relacionades amb el procés de desenvolupament de l'auditoria de comptes, així com aquelles altres comunicacions previstes en la legislació d'auditoria de comptes i en les normes tècniques d'auditoria.
- (iii) Supervisar el compliment del contracte d'auditoria, procurant que l'opinió sobre els comptes anuals i els continguts principals de l'informe d'auditoria siguin redactats de manera clara i precisa.
- (iv) Revisar els comptes de la Societat i la informació financera periòdica que hagi de subministrar el Consell als mercats i als seus òrgans de supervisió, i, en general, vigilar el compliment dels requisits legals en aquesta matèria i la correcta aplicació dels principis de comptabilitat generalment acceptats, així com informar amb caràcter previ el Consell d'Administració

sobre la informació financera periòdica i les propostes de modificació de principis i criteris comptables suggerits per la Direcció.

C.1.10 El secretari del consell o de l'òrgan d'administració té la condició de conseller?

Sí

No ✓

C.1.11 Indiqui, si n'hi ha, els mecanismes establerts per preservar la independència de l'auditor extern, dels analistes financers, dels bancs d'inversió i de les agències de qualificació de risc.

La Comissió d'Auditoria i Control és l'encarregada d'elevat al Consell d'Administració, perquè siguin sotmeses al Soci Únic, les propostes de selecció, nomenament, reelecció i substitució dels auditors externs de comptes d'acord amb la normativa aplicable a la Societat, així com les seves condicions de contractació i recollir regularment d'ell informació sobre el pla d'auditoria i la seva execució, a més de preservar la seva independència en l'exercici de les seves funcions.

La Comissió d'Auditoria i Control rep anualment dels auditors externs la declaració de la seva independència en relació amb l'entitat o entitats vinculades a aquesta directament o indirectament, així com la informació dels serveis addicionals de qualsevol classe prestats i els corresponents honoraris percebuts d'aquestes entitats per l'auditor extern o per les persones o entitats vinculades a aquest d'acord amb el que disposa la legislació sobre auditoria de comptes. Així mateix, la Comissió d'Auditoria i Control emet anualment, amb caràcter previ a l'informe d'auditoria de comptes, un informe en què s'expressa una opinió sobre la independència dels auditors de comptes. Aquest informe conté, en qualsevol cas, la valoració de la prestació dels serveis addicionals a què fa referència aquest apartat, individualment considerats i en el seu conjunt, diferents de l'auditoria legal i en relació amb el règim d'independència o amb la normativa reguladora d'auditoria.

Amb l'objectiu de garantir el compliment de la normativa aplicable i la independència dels treballs d'auditoria, la Societat disposa d'una Política de Relació amb l'Auditor Extern, aprovada per la Comissió d'Auditoria i Control, així com pel Consell d'Administració de la Societat.

C.2 Comissions del consell o òrgan d'administració

C.2.1 Enumeri les comissions del consell o òrgan d'administració:

Nom de la Comissió	Nre. de membres
Consell d'Administració	15
Comissió d'Auditoria i Control	3
Comissió de Nomenaments i Retribucions	3

C.2.2 Detalli totes les comissions del consell o òrgan d'administració, els seus membres i la proporció de consellers executius, dominicals, independents i altres d'externs que les integren (les entitats que no tinguin la forma jurídica de societat de capital no han d'emplenar la categoria del conseller en el quadre corresponent i en l'apartat amb el seu règim jurídic i la manera com aquests compleixen les condicions de composició de la comissió d'auditoria i de la de nomenaments i retribucions):

COMISSIÓ EXECUTIVA O DELEGADA

NIF o CIF	Nom	Càrrec	Categoria

% de Consellers executius	
% de Consellers dominicals	
% de Consellers independents	
% d'altres d'externs	
Nombre de reunions	

Expliqui les funcions que té atribuïdes aquesta Comissió, descrigui els procediments i les regles d'organització i funcionament i resumeixi les actuacions més importants durant l'exercici.

--

COMISSIÓ D'AUDITORIA I CONTROL

NIF o CIF	Nom	Càrrec	Categoria
46215647-E	Isabel Estapé Tous	President	Independent
37175025-X	Salvador Gabarró Serra	Vocal	Dominical
28744747-Z	Marcos Contreras Manrique	Vocal	Independent

% de Consellers executius	0%
% de Consellers dominicals	33,33%
% de Consellers independents	66,67%
% d'altres d'externs	0%
Nombre de reunions	6

Expliqui les funcions que té atribuïdes aquesta Comissió, descriu els procediments i les regles d'organització i funcionament i resumeixi les actuacions més importants durant l'exercici.

D'acord amb el que estableixen els Estatuts, el Consell d'Administració va designar una Comissió d'Auditoria i Control que té les competències i regles de funcionament previstes en la normativa vigent. La Comissió d'Auditoria i Control està formada per Consellers no executius i composta per un mínim de 3 i un màxim de 5 membres, i almenys un dels membres és independent.

El Consell d'Administració va designar els membres de la Comissió d'Auditoria i Control tenint present els coneixements, les aptituds i l'experiència dels Consellers i les funcions de la Comissió. La Comissió d'Auditoria i Control va designar d'entre els membres independents un President. Així mateix va designar un Secretari i un Vicesecretari no membres d'aquesta. En cas de no fer aquestes designacions actuaran com a Secretari i Vicesecretari els del Consell. Els membres de l'equip directiu o del personal de la Societat estaran obligats a assistir a les sessions de la Comissió d'Auditoria i Control i a prestar-li la seva col·laboració i accés a la informació de què disposin quan la Comissió així ho sol·liciti. La Comissió podrà igualment requerir l'assistència a les seves sessions dels auditors de comptes de la Societat.

En qualsevol cas, sense perjudici de qualssevol altres funcions que li puguin ser assignades en cada moment pel Consell d'Administració, la Comissió d'Auditoria i Control ha d'exercir les funcions bàsiques següents:

- a) Informar la Junta General d'Accionistes sobre les qüestions que hi plantegin els accionistes en matèria de la seva competència.
- b) Elevar al Consell d'Administració, perquè siguin sotmeses a la Junta General o al Soci Únic, les propostes de selecció, nomenament, reelecció i substitució dels auditors externs de comptes d'acord amb la normativa aplicable a la Societat, així com les seves condicions de contractació i recollir regularment d'ell informació sobre el pla d'auditoria i la seva execució, a més de preservar la seva independència en l'exercici de les seves funcions.
- c) Supervisar els serveis d'auditoria interna, comprovant-ne l'adequació i integritat, i proposar la selecció, designació i substitució dels seus responsables; proposar el pressupost d'aquests serveis i verificar que l'Alta Direcció té en compte les conclusions i recomanacions dels seus informes.
- d) Servir de canal de comunicació entre el Consell d'Administració i els auditors, avaluar els resultats de cada auditoria i les respostes de l'equip de gestió a les seves recomanacions i mitjançar en els casos de discrepàncies entre aquells i aquest en relació amb els principis i criteris aplicables en la preparació dels estats financers, així com examinar les circumstàncies que, si escau, hagin motivat la renúncia de l'auditor.
- e) Supervisar el procés d'elaboració i presentació de la informació financera

- preceptiva i l'eficàcia dels sistemes de control interns i de gestió de riscos de la Societat, incloent-hi els fiscals; així com discutir amb els auditors de comptes les debilitats significatives del sistema de control intern que, si escau, es detectin en el desenvolupament de l'auditoria.
- f) Establir les oportunes relacions amb els auditors de comptes per rebre informació sobre aquelles qüestions que puguin posar en risc la independència d'aquests, perquè siguin examinades per la Comissió d'Auditoria i Control, i qualssevol altres relacionades amb el procés de desenvolupament de l'auditoria de comptes, així com aquelles altres comunicacions previstes en la legislació d'auditoria de comptes i en les normes tècniques d'auditoria. En tot cas, hauran de rebre anualment dels auditors externs la declaració de la seva independència en relació amb l'entitat o entitats que hi estiguin vinculades directament o indirectament, així com la informació dels serveis addicionals de qualsevol mena prestats i els corresponents honoraris percebuts d'aquestes entitats per l'auditor extern o per les persones o entitats que hi estiguin vinculades d'acord amb el que disposa la legislació sobre auditoria de comptes. Així mateix, la Comissió d'Auditoria i Control ha d'emetre anualment, amb caràcter previ a l'informe d'auditoria de comptes, un informe en què s'expressarà una opinió sobre la independència dels auditors de comptes. Aquest informe haurà de contenir, en tot cas, la valoració de la prestació dels serveis addicionals a què fa referència aquest apartat, individualment considerats i en el seu conjunt, diferents de l'auditoria legal i en relació amb el règim d'independència o amb la normativa reguladora d'auditoria.
 - g) Supervisar el compliment del contracte d'auditoria, procurant que l'opinió sobre els comptes anuals i els continguts principals de l'informe d'auditoria siguin redactats de manera clara i precisa.
 - h) Revisar els comptes de la Societat i la informació financera periòdica que hagi de subministrar el Consell als mercats i als seus òrgans de supervisió, i, en general, vigilar el compliment dels requisits legals en aquesta matèria i la correcta aplicació dels principis de comptabilitat generalment acceptats, així com informar amb caràcter previ el Consell d'Administració sobre la informació financera periòdica i les propostes de modificació de principis i criteris comptables suggerits per la Direcció.
 - i) Supervisar el compliment de la normativa respecte a les operacions amb parts vinculades i informar, amb caràcter previ, el Consell d'Administració sobre aquestes operacions. En particular vetllarà perquè es comuniqui al mercat la informació sobre aquestes operacions, en compliment del que estableix la normativa, i informarà sobre les transaccions que impliquin o puguin implicar conflictes d'interès.
 - j) Supervisar el compliment del Reglament Intern de Conducta en Matèries Relatives al Mercat de Valors i, en general, de les regles de govern corporatiu que li siguin aplicables.
 - k) Informar, amb caràcter previ, el Consell sobre la creació o adquisició de participacions en entitats de propòsit especial o domiciliades en països o territoris que tinguin la consideració de paradisos fiscals, així com qualssevol altres transaccions o operacions de naturalesa anàloga que, per la seva complexitat, puguin menyscabar la transparència de la Societat o del grup al qual pertany.

- l) Considerar els suggeriments que li facin arribar el President del Consell d'Administració, els membres del Consell, els Directius i els Accionistes de la Societat i establir i supervisar un mecanisme que permeti als empleats de la Societat, o del grup al qual pertany, de manera confidencial i, si es considera apropiat, anònima, comunicar les irregularitats de potencial transcendència, especialment financeres i comptables, que adverteixin en el si de la Societat.
- m) Rebre informació i, si escau, emetre un informe sobre les mesures disciplinàries que es pretengui imposar a membres de l'alt equip directiu de la Societat.
- n) Qualsevol altres que li siguin atribuïdes en virtut de la Llei i altra normativa aplicable a la Societat.

En tot el que no està previst expressament per a la Comissió d'Auditoria i Control, s'han d'aplicar les normes de funcionament establertes en aquests Estatuts en relació amb el Consell d'Administració, sempre que siguin compatibles amb la naturalesa i funció de la Comissió corresponent.

Com a conseqüència de les facultats atribuïdes, les actuacions més importants de la Comissió d'Auditoria i Control durant l'exercici 2016 han estat:

En la reunió de data 03/02/2016: Aprovar el tancament de l'exercici 2015.

En la reunió de data 23/02/2016: Aprovar i elevar al Consell d'Administració, entre d'altres: 1) Informe Financer Anual. Formulació dels comptes anuals individuals i consolidats i dels informes de gestió. l'Informe anual de govern corporatiu. Proposta d'aplicació del resultat de l'exercici 2015; 2) Norma reguladora de la Consolidació Prudencial; 3) Planificació financera i 4) Polítiques i normativa interna (Prevenició de Blanqueig de capitals, Matriu de riscos penals, Reglament intern de conducta).

En la reunió de data 29/04/2016: Aprovar i elevar al Consell d'Administració de la Societat, entre altres: 1) Informe Anual del Procés Intern d'Avaluació de l'Adequació del Capital (ICAAP); 2) Informe Anual del Procés Intern d'Avaluació de l'Adequació de la Liquiditat (ILAAP); 3) Informació amb Rellevància Prudencial (IRP); 4) Sistema de Control Intern de la Informació Financera (SCIIF) i 5) Assumptes de caràcter regulatori.

En la reunió de data 27/07/2016: Informació sobre el sistema de Control Intern sobre Informació Financera (SCIIF); Aprovar i elevar al Consell d'Administració de la Societat, entre altres: 1) Tancament dels estats financers del 1r semestre de 2016; 2) Auditoria Interna; 3) Aspectes regulatoris sobre consolidació prudencial (Marc d'Apetit al Risc, Pla de Recuperació).

En la reunió de data 29/09/2016: Aprovar i elevar al Consell d'Administració de la Societat, entre altres: 1) Pla de Recuperació del Grup CriteriaCaixa; 2) Informe Anual de l'expert independent en matèria de prevenició de blanqueig de capitals i finançament al terrorisme.

En la reunió de data 04/11/2016: Aprovar i elevar al Consell d'Administració de la Societat, entre altres: 1) Estats financers intermedis consolidats i de l'informe de gestió intermedi del 3r trimestre de 2016; 2) Política de Gestió de Conflictes d'Interessos regulatoris del Grup CriteriaCaixa; 3) Protocol

Intern de Relacions; 4) Reglament Intern de Conducta.
En la reunió de data 19/12/2016: Aprovar i elevar al Consell d'Administració de la Societat, entre altres: 1) Esmena i nova publicació de la Informació amb Rellevància Prudencial; 2) Pla d'Auditoria Interna 2016 i 2017.

COMISSIÓ DE NOMENAMENTS I RETRIBUCIONS

NIF o CIF	Nom	Càrrec	Categoria
46215647-E	Isabel Estapé Tous	President	Independent
15766311-H	José Antonio Asiáin Ayala	Vocal	Independent
36467929-A	Juan José López Burniol	Vocal	Dominical

% de Consellers executius	0%
% de Consellers dominicals	33,33%
% de Consellers independents	66,67%
% d'altres d'externs	0%
Nombre de reunions	5

Expliqui les funcions que té atribuïdes aquesta Comissió, descriu els procediments i les regles d'organització i funcionament i resumeixi les actuacions més importants durant l'exercici.

De conformitat amb el que estableixen els Estatuts Socials, el Consell d'Administració va designar del seu si una Comissió de Nomenaments i Retribucions que té les competències i es regirà per les regles de funcionament previstes en la normativa vigent. La Comissió de Nomenaments i Retribucions està formada exclusivament per Consellers no executius i composta per tres membres, dos dels quals són independents. La Comissió de Nomenaments i Retribucions va designar un President d'entre els Consellers independents que en forma part. Així mateix, va designar un Secretari i un Vicesecretari no consellers.

En qualsevol cas, sense perjudici de qualssevol altres funcions que li pugui assignar en cada moment el Consell d'Administració, la Comissió de Nomenaments i Retribucions exercirà les funcions bàsiques següents:

- Avaluar les competències, coneixements i experiència necessaris en el Consell d'Administració. A aquests efectes, definirà les funcions i aptituds necessàries en els candidats que hagin de cobrir cada vacant i avaluarà el temps i dedicació necessaris perquè puguin exercir eficaçment la seva comesa.
- Establir un objectiu de representació per al sexe menys representat en el Consell d'Administració i elaborar orientacions sobre com assolir aquest objectiu.
- Elevar al Consell d'Administració les propostes de nomenament de Consellers independents per a la designació per cooptació o perquè siguin

sotmeses a la decisió de la Junta General d'Accionistes, així com les propostes per a la reelecció o separació d'aquests Consellers per la Junta General d'Accionistes.

- d) Informar de les propostes de nomenament de la resta de Consellers per a la designació per cooptació o perquè siguin sotmeses a la decisió de la Junta General d'Accionistes, així com les propostes per a la reelecció o separació per la Junta General d'Accionistes.
- e) Informar de les propostes de nomenament i separació dels alts directius i les condicions bàsiques dels seus contractes.
- f) Examinar i organitzar la successió del President del Consell d'Administració i del primer executiu de la Societat i, si escau, formular propostes al Consell d'Administració perquè aquesta successió es produeixi de manera ordenada i planificada.
- g) Proposar al Consell d'Administració la política de retribucions dels Consellers i dels Directors Generals o dels qui duguin a terme les seves funcions d'Alta Direcció sota la dependència directa del Consell, de Comissions Executives o de Consellers Delegats, així com la retribució individual i les altres condicions contractuals dels Consellers executius, vetllant per la seva observança.

En tot el que no s'ha previst expressament per a la Comissió de Nomenaments i Retribucions, s'aplicaran les normes de funcionament establertes en aquests Estatuts en relació amb el Consell d'Administració, sempre que siguin compatibles amb la naturalesa i funció de la Comissió corresponent.

Com a conseqüència de les facultats atribuïdes, les actuacions més importants de la Comissió de Nomenaments i Retribucions durant l'exercici 2016 han estat:

En la reunió de data 29/02/2016: Aprovar i elevar al Consell d'Administració: 1) Categories dels Consellers; 2) Informe Anual de Govern Corporatiu; 3) Remuneració d'Alts Directius.

En la reunió de data 29/04/2016: Aprovar i elevar al Consell d'Administració, entre d'altres: 1) Proposta d'Informe sobre Idoneïtat de candidats a Consellers; 2) Informació de Rellevància Prudencial; 3) Determinació del Col·lectiu Identificat de la Societat i Política de Remuneració de Consellers i Alta Direcció.

En la reunió de data 27/07/2016: Aprovar i elevar al Consell d'Administració, entre d'altres: 1) Remuneració del President del Consell; 2) Modificació de les condicions contractuals dels Càrrecs Adjunts a la Presidència i del Director General i Informar el Consell d'Administració de l'Informe Anual d'Avaluació interna de la Política de Remuneracions.

En la reunió de data 29/09/2016: Aprovar i elevar al Consell d'Administració l'acord de condicions de reincorporació del Sr. Gual.

En la reunió de data 19/12/2016: Aprovar i elevar al Consell d'Administració, entre d'altres: 1) Dimissió del Secretari del Consell; 2) Modificació de les addendes dels contractes laborals del Col·lectiu Identificat; 3) Dimissió del Subdirector General; 4) Procés de valoració d'idoneïtat de Consellers i Alts Càrrecs (Avaluació Contínua del 2016 i requeriment de Banc d'Espanya).

COMISSIÓ _____

NIF o CIF	Nom	Càrrec
	** Vegeu Nota Apartat G	

D OPERACIONS VINCULADES I OPERACIONS INTRAGRUP

D.1 Detalli les operacions efectuades entre l'entitat o entitats del seu grup, i els accionistes, partícips cooperativistes, titulars de drets dominicals o qualsevol altre de naturalesa equivalent de l'entitat.

Les operacions més significatives entre CriteríaCaixa o les seves filials i l'Accionista Únic, la Fundació Bancària Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, "la Caixa", han estat les següents:

Nom o denominació social de l'Accionista significatiu	Nom o denominació social de la societat o entitat del seu grup	Naturalesa de la relació	Tipus de l'operació	Import (milers d'euros)
Fundació Bancària "la Caixa"	CriteríaCaixa	Societària	Distribució de reserves	375.000
Fundació Bancària "la Caixa"	CaixaBank	Societària/c ontractual	Préstec	86.000
Fundació Bancària "la Caixa"	CaixaBank	Societària/c ontractual	Dipòsits a la vista i a termini	27.000

En la Nota 40 dels comptes anuals consolidats de Critería Caixa, SAU apareixen de forma agregada tots els saldos de l'accionista únic amb societats del Grup CriteríaCaixa.

D.2 Detalli les operacions dutes a terme entre l'entitat o entitats del seu grup, i els administradors o membres de l'òrgan d'administració, o directius de l'entitat

No hi ha operacions que siguin fora del tràfic ordinari ni condicions que no siguin de mercat.

En la Nota 40 dels comptes anuals consolidats de Criteris Caixa, SAU apareixen de forma agregada tots els saldos amb administradors i directius.

D.3 Detalli les operacions intragrup

Les operacions més significatives efectuades per la Societat amb altres entitats que pertanyen al mateix Grup han estat les següents:

Denominació social de l'entitat del Grup	Tipus de l'operació	Import (milers d'euros)
CaixaBank	Dipòsits a la vista i a termini	1.667.000
CaixaBank	Acords de finançament: préstecs	550.000
CaixaBank	Contractes de cobertures de tipus d'interès (se n'indica el valor nominal)	1.100.000
CaixaBank	Acord de permuta	** Vegeu Nota en l'apartat G

Les operacions més significatives efectuades per la Societat i/o Societats del seu Grup amb entitats associades i multigrup han estat les següents:

Denominació social de l'entitat del Grup	Tipus de l'operació	Import (milers d'euros)
Gas Natural	Saldos en imposicions a termini i a la vista a CaixaBank	499.000
Repsol	Saldos en imposicions a termini i a la vista a CaixaBank	672.000
Abertis	Inversió de VidaCaixa en renda fixa d'Abertis Infraestructuras	823.000

Vegeu la Nota 40 dels comptes anuals consolidats del Grup Criteriacaixa i la Nota 21 dels comptes anuals individuals de Criteriacaixa.

D.4 Detalli els mecanismes establerts per detectar, determinar i resoldre els possibles conflictes d'interessos entre l'entitat o el seu grup i els seus consellers o membres de l'òrgan d'administració o directius.

La Societat manté informats els Consellers de les seves obligacions i, en particular, del deure d'evitar conflictes d'interès previstos a la Llei de societats de capital. Amb caràcter anual, el Secretari del Consell d'Administració remet a cadascun dels Consellers un formulari en què aquests poden posar de manifest l'existència de qualsevol conflicte d'interès, per fer-ho constar en la Memòria dels comptes anuals i, si escau, poder valorar si és procedent atorgar la dispensa que permetria, en casos singulars, autoritzar la realització de determinades actuacions al Conseller que ho hagi sol·licitat.

Amb caràcter addicional, la societat disposa d'un Reglament Intern de Conducta en l'Àmbit del Mercat de Valors, l'última versió del qual va ser aprovada pel Consell d'Administració el novembre de 2016 per a la seva adaptació al Reglament d'Abús de Mercat, aplicable tant a consellers com a directius de l'entitat, entre d'altres. En aquest Reglament s'estableixen diverses obligacions, com ara la d'abstenció de fer determinades operacions en certs períodes, el deure de comunicar i d'informar la Societat sobre determinades operacions, i el deure de salvaguarda i d'actuació en relació amb informació que es pugui qualificar d'informació privilegiada.

E SISTEMES DE CONTROL I GESTIÓ DE RISCOS

E.1 Expliqui l'abast del Sistema de Gestió de Riscos de l'entitat.

El control dels riscos està plenament integrat en la gestió, i l'organització està implicada en la seva posada en pràctica. L'Alta Direcció participa directament en aquesta tasca, en el manteniment del marc de control intern, que el Grup assegura en una execució prudent, i en processos continus de gestió i planificació del capital i de la liquiditat.

Després de la reorganització del Grup "la Caixa" el 2014 (Nota 1 dels comptes anuals), Criteriacaixa gestiona el patrimoni empresarial del Grup "la Caixa" compost de les participacions accionaries en sectors estratègics com ara el bancari, l'energètic, les infraestructures, els serveis i el negoci immobiliari. El BCE ha inclòs Criteriacaixa en el perímetre de supervisió prudencial, ja que es considera societat financera mixta de cartera i matriu d'un Conglomerat Financer i no li són aplicables les limitacions establertes per a la Fundació Bancària.

En el marc legal de supervisió prudencial i en el context d'avaluació de qualitat de govern corporatiu del Grup Criteriacaixa per part del Banc Central Europeu, Criteriacaixa ha dut a terme les actuacions següents durant l'exercici 2016:

- 1) Ha formalitzat el procés d'autoavaluació de capital, segons el qual s'ha definit el perfil de risc del Grup CriteríaCaixa i s'ha avaluat la suficiència dels recursos propis. L'Informe Anual del Procés d'Autoavaluació del Capital (ICAAP) va ser aprovat pel Consell d'Administració de CriteríaCaixa el 29/04/2016.
- 2) Ha dut a terme el procés d'autoavaluació de liquiditat, segons el qual Grup CriteríaCaixa compleix folgadamente amb el nivell regulatori de LCR (*liquidity coverage ratio*) en base consolidada. L'Informe Anual del Procés d'Autoavaluació de la Liquiditat (ILAAP) va ser aprovat pel Consell d'Administració de CriteríaCaixa el 29/04/2016.
- 3) Ha publicat l'Informe de Rellevància Prudencial del Grup CriteríaCaixa (IRP), amb l'objectiu de facilitar als agents del mercat l'avaluació de la suficiència de capital del Grup CriteríaCaixa i proporcionar la informació addicional del que aporta CriteríaCaixa, com a societat dominant de CaixaBank, al perímetre de consolidació prudencial del Grup CriteríaCaixa. L'Informe de Rellevància Prudencial va ser aprovat pel Consell d'Administració de CriteríaCaixa el 29/04/2016 i publicat el mateix dia. En data 19/12/2016 el Consell d'Administració de CriteríaCaixa va aprovar una lleugera modificació a l'Informe de 2015.
- 4) Ha actualitzat el Marc d'Apetit al Risc (RAF, *Risk Appetite Framework*) de CriteríaCaixa amb motiu de la revisió anual que n'estableix la governança aprovat pel Consell d'Administració de CriteríaCaixa el 29/07/2016. En data 19/12/2016 el Consell d'Administració va aprovar una Addenda al RAF incloent-hi els requeriments de la decisió de l'SREP per a 2017 (més informació en l'Apartat E.4).
- 5) Ha elaborat el Pla de Recuperació (*Recovery Plan*) del Grup CriteríaCaixa, aprovat pel Consell d'Administració de CriteríaCaixa el 29/09/2016. Algunes de les mètriques del RAF han estat seleccionades com a indicadors de *Recovery Plan* (*recovery indicators*). Per a aquestes mètriques s'han definit els llindars de recuperació que, si s'activessin, desencadenarien els processos de comunicació i de governança propis, d'acord amb la gravetat de les situacions definides.

El Consell d'Administració de CriteríaCaixa va aprovar el 2015 un Catàleg de Riscos Corporatiu que facilita el seguiment i *reporting* dels riscos de CriteríaCaixa. El Consell d'Administració va actualitzar el catàleg el 29/07/2016 i el va aprovar el mateix dia. Vegeu més detalls del Catàleg a E.3.

El Sistema de Gestió de Riscos del Grup CriteríaCaixa funciona de manera descentralitzada, en el sentit que les societats del Grup disposen de les seves pròpies estructures de control i supervisió de les seves respectives activitats. No obstant això, a CriteríaCaixa, perquè és la capçalera del Conglomerat, s'hi afegeix una estructura complementària per a la gestió de riscos propis i per al seguiment dels riscos de les seves societats participades.

Grup CaixaBank:

D'acord amb la sol·licitud existent a la Circular 7/2015 de la CNMV, de 22 de desembre, la Societat expressa que de les descripcions que hi consten, la que s'ajusta més a l'abast del seu Sistema de Gestió de Riscos és la número 1, és a dir:

“...El Sistema de Gestió de Riscos funciona de manera integral i contínua, i consolida aquesta gestió per àrea o unitat de negoci o activitat, filials, zones geogràfiques i àrees de suport (com per exemple recursos humans, màrqueting o control de gestió) en l'àmbit corporatiu...”.

En altres paraules, el control dels riscos està plenament integrat en la gestió i l'organització està implicada a posar-lo en pràctica. El mateix Consell d'Administració, amb l'assessorament i la revisió més profunda i freqüent de la Comissió de Riscos, és qui determina les polítiques i les estratègies de control i gestió de riscos.

L'Alta Direcció participa directament en aquest acompliment, en el manteniment del marc de control intern, que l'Entitat assegura en una execució prudent, i en processos continus de gestió i planificació estratègica i financera, que garanteixen l'adequació al perfil i apetit de risc de l'Entitat. El Sistema de Gestió de Riscos funciona de manera integral i exhaustiva, amb una translació adaptada i racionalitzada a les filials i unitats de negoci, segons criteris de materialitat i raonabilitat.

El Sistema de Gestió de Riscos està format pels elements següents:

- Govern i organització: Els òrgans de govern són la Junta General d'Accionistes i el Consell d'Administració, que tenen les facultats que, respectivament, se'ls assignen en la Llei i en els Estatuts, i de conformitat amb aquests, en els desenvolupaments que s'estableixin en els Reglaments d'un i altre òrgan. En conseqüència, la Societat és administrada i regida pel seu Consell d'Administració: és l'òrgan de representació i, al marge de les matèries competència de la Junta General, és el màxim òrgan de decisió.
- Mapa de Riscos Corporatiu: El Grup CaixaBank disposa d'un «Mapa de Riscos Corporatiu» per a la identificació, el mesurament, el seguiment, el control i el *reporting* dels riscos, que ofereix una visió integral dels riscos associats a les activitats corporatives i del seu entorn de control. Com a punt de partida del Mapa de Riscos Corporatiu, el Catàleg de Riscos Corporatiu, actualitzat al desembre de 2016 (més informació a aquest respecte en el punt E.3), classifica els Riscos per categories, incloent-hi els riscos de naturalesa fiscal, i en facilita el seguiment i *reporting*, intern i extern, cosa que contribueix a la mateixa determinació del Perfil de Risc del Grup, la formalització d'un Marc d'Apetit al Risc, unifica nomenclatures dels riscos i facilita l'adaptació al report de Riscos requerit pel Mecanisme Únic de Supervisió (MUS/SSM).
- Marc d'Apetit al Risc (MAR): Eina integral i prospectiva amb què el Consell d'Administració del Grup CaixaBank determina la tipologia i els llindars de risc que està disposat a acceptar, en la consecució dels objectius estratègics del Grup.
- Avaluació i planificació de riscos: Com a complement i reforç que retroalimenta tant el Mapa de Riscos Corporatiu com el Marc d'Apetit al Risc, el Grup CaixaBank disposa de processos institucionals i mecanismes per avaluar tant l'evolució del perfil de risc (recent, futur i hipotètic en escenaris d'estrès) com la seva pròpia capacitat per assegurar un adequat govern, gestió i control.
- Cultura de risc en l'organització: En desenvolupament continu. Es plasma en la (i) formació, exemplificada a través de la denominada «Escola de Riscos», en què la formació es planteja com una eina estratègica orientada a donar suport a les

àrees de negoci en els temes de risc, alhora que és el canal de transmissió de la cultura i les polítiques de riscos de la companyia per a la seva adequada gestió, i ofereix formació, informació i eines a tots els professionals de l'Entitat (a través de cursos de formació, tant presencials com virtuals, a través dels mitjans telemàtics disponibles), (ii) informació (publicació dels principis generals de gestió del risc, normes, circulars i manuals a aquest respecte, comunicacions en les reunions mensuals del Conseller Delegat i l'Alta Direcció amb els màxims responsables de la xarxa i de Serveis Centrals...) i (iii) incentius (actualment, impacte en la retribució variable de nivells Directius determinats relacionats amb l'originació i la gestió de risc).

- Marc de Control Intern: Proporciona un grau de seguretat raonable en la consecució dels objectius del Grup i que, en línia amb les directrius dels reguladors i les millors pràctiques del sector, s'estructura en base al model de les 3 línies de defensa.
 - La primera línia de defensa formada per les unitats de negoci i de suport del Grup, responsables d'identificar, mesurar, controlar, mitigar i comunicar els riscos principals que l'afecten en l'exercici continu de la seva activitat. L'any 2015 es van reforçar les funcions de control en la primera línia de defensa. Entre d'altres, amb la creació de la Direcció Corporativa de Control de Negoci, com a unitat específica de control de la Direcció General de Negoci.
 - La segona línia de defensa està formada per tres Unitats de Control: Compliment Normatiu, integrada en la Subdirecció General de Control & Compliance creada al desembre de 2015, la Unitat de Control Intern de Riscos, integrada en la Direcció General de Riscos i la Unitat de Control Intern d'Informació i Models Financers, integrada en la Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital. La segona línia de defensa actua independentment de les unitats de negoci i té la funció d'assegurar que hi ha polítiques i procediments de gestió i control de riscos, monitorar-ne l'aplicació, avaluar l'entorn de control i reportar tots els riscos materials del Grup.
 - La 3a línia de defensa, constituïda per Auditoria Interna, avalua l'eficàcia i eficiència de la gestió i control dels riscos.

El desembre de 2016 s'ha constituït el Comitè de Control Intern, presidit per la Subdirecció General de Control&Compliance i integrat per les Unitats de Control de segona i tercera línia de defensa i la Unitat de Control de Negoci. Les Unitats de Control, cada una sota el seu àmbit d'actuació, tenen les funcions següents:

- Assegurar que hi ha polítiques i procediments adequats amb relació a la gestió dels riscos, i que es compleixin de manera efectiva.
- Assegurar un Entorn de Control adequat i efectiu que mitigui els riscos, sota el seu àmbit d'actuació, que n'inclogui la monitoració a través d'Indicadors.
- Detectar l'existència de *gaps* de control, establir plans per solucionar-los i efectuar-ne el seguiment de la implantació
- Assegurar que hi ha el *reporting* adequat al Comitè de Control Intern.
- Fomentar la cultura de control i compliment en el seu àmbit d'actuació.

Vegeu més informació sobre les Unitats de Control en l'apartat E.6

El Comitè de Control Intern té la missió d'assegurar, raonablement, a la Direcció i als Òrgans de Govern l'existència, el disseny adequat i l'aplicació efectiva de les Polítiques i Procediments de Control dels Riscos en l'organització i avaluar l'Entorn de Control dels Riscos del Grup CaixaBank.

Per a més Informació vegeu la Nota 3 dels Comptes Anuals Consolidats del Grup Criteriacaixa corresponents a l'exercici 2016.

E.2 Identifiqui els òrgans de l'entitat responsables de l'elaboració i execució del Sistema de Gestió de Riscos.

Òrgans d'administració

Criteriacaixa: El Consell d'Administració de Criteriacaixa, mitjançant la Comissió d'Auditoria i Control, supervisa els serveis d'auditoria interna i tot el procés d'elaboració i presentació de la informació financera de Criteriacaixa, abans que el Consell d'Administració els aprovi.

Així mateix, el Consell d'Administració de Criteriacaixa és l'últim responsable del compliment de les condicions de Conglomerat Financer.

Grup CaixaBank: El Consell d'Administració de CaixaBank és l'òrgan màxim que, dins de les seves competències, determina i monitora el model de negoci i l'estratègia de risc de l'entitat, estableix el Mapa de Riscos Corporatiu, el Marc d'Apetit al Risc i és responsable de les polítiques de govern intern i de la gestió i el control de riscos. Més concretament, el mateix Consell es va reservar unes matèries de decisió respecte a la Gestió de Riscos:

- Adopció i seguiment dels mètodes per mesurar els riscos i calcular els requeriments regulatoris de capital que comporten.
- Organització al màxim nivell de les funcions de control.
- Establiment de límits globals de risc.
- Dictamen de les polítiques generals d'actuació de l'entitat en matèria de riscos i coneixement de la seva evolució.

En el pla general, les funcions del Consell d'Administració serien:

- Definir els principis generals de gestió del risc.
- Establir la distribució de funcions al si de l'organització i els criteris per a la prevenció de conflictes d'interès.
- Aprovar i revisar periòdicament les estratègies i polítiques d'acompliment, gestió, control i reducció dels riscos.
- Aprovar les estratègies i procediments generals de control intern.
- Conèixer els resultats de la funció de gestió i control dels riscos i de la situació de control intern.

El Consell ha delegat algunes matèries en les Comissions Delegades, el funcionament de les quals està regulat en el Reglament del Consell d'Administració (article 11 i següents). Concretament, el Consell ha designat del seu si una Comissió Executiva, una Comissió de Riscos, una Comissió de Nomenaments, una Comissió de Retribucions i una Comissió d'Auditoria i Control. La Comissió de Riscos està composta exclusivament per consellers no executius i que posseeixin els oportuns coneixements, capacitat i

experiència per entendre plenament i controlar l'estratègia i la propensió al risc. Aquesta comissió és l'encarregada del seguiment recurrent de la gestió de riscos, les funcions concretes i composició de la qual s'han detallat en el punt C.2.5 i com a últim garant dels mecanismes de control, sense perjudici de les funcions del Consell d'Administració en matèria de gestió i control de riscos, la Comissió d'Auditoria i Control, igualment detallada en l'Apartat C.2.5 d'aquest mateix Informe.

Òrgans de Direcció

CriteriaCaixa: La prioritat de la Direcció de CriteriaCaixa és identificar els riscos principals en relació amb els negocis significatius i aplicar les polítiques amb un alt grau de descentralització, atesa la gran varietat de negocis i el seu alt grau d'especialització. Per al mesurament i anàlisi adequats de riscos inherents a l'activitat de CriteriaCaixa com a Societat Financera Mixta de Cartera, capdavantera del Grup, la Direcció de CriteriaCaixa utilitza les eines i metodologia de CaixaBank, que té una Direcció Corporativa de Models i Polítiques de Risc pròpia, d'acord amb les millors pràctiques del sector financer.

La normativa de conglomerats financers estableix una capa addicional de supervisió per als denominats Conglomerats Financers, plasmada en uns requeriments qualitius i quantitius addicionals als que estableix la normativa sectorial aplicable (representats en el sector bancari, bàsicament, per la Directiva de Requeriments de Capital (CRD IV), i el Reglament de Requeriments de Capital (CRR)). En aquest sentit, el Grup ha treballat en combinar aquests requeriments amb l'autonomia de gestió entre CriteriaCaixa i el Grup CaixaBank, ja que tenen models de negoci diferents i naturaleses de riscos diferents. Per a això ha implantat una sèrie de procediments de govern, control de riscos i control intern que reforcen els estàndards de compliment de la regulació de conglomerats financers.

Grup CaixaBank: L'Alta Direcció del Grup actua en el marc de les atribucions delegades pel Consell d'Administració i les seves Comissions, tant de manera col·legiada (Comitè de Direcció) com individualment a través de la figura del Director General de Risc. CaixaBank disposa d'una Direcció General responsable del funcionament correcte del Sistema de Gestió de Riscos del Grup. Queden fora de la seva responsabilitat directa el risc reputacional (gestionat per la Direcció Corporativa de Comunicació, Relacions Institucionals, Marca i Responsabilitat Corporativa), el risc legal/regulatori, incloent-hi el risc fiscal (que depèn de la Secretaria General) i el de compliment normatiu (que depèn de la Subdirecció General de Control i Compliment).

L'Alta Direcció del Grup CaixaBank integra els comitès següents:

Comitès que reporten a les Comissions Delegades del Consell:

- Comitè de Direcció
- Comitè Permanent de Crèdits
- Comitè Global del Risc

Així mateix, dels comitès que reporten al Comitè de Direcció, destaquen:

- Comitè de Gestió d'Actius i Passius (ALCO)
- Comitè de Transparència
- Comitè de Regulació
- Comissió de Planificació
- Comitè de Govern de la Informació i Qualitat de la Dada (CGIQD)

- Comitè de Protecció de Dades
- Comitè de Plans de Reestructuració i Resolució
- Comitè de Reputació

Finalment, dels comitès de gestió del risc, que estableixen polítiques generals d'actuació, concedeixen operacions al màxim nivell, gestionen els riscos de negoci del Grup i reporten al Comitè Global del Risc, pel seu pes en la gestió i control de riscos, cal destacar-ne els següents:

- Comitè de Polítiques de Risc
- Comitè de Risc Operacional
- Comitè de Models i Paràmetres
- Comitè d'Impairment
- Comitè de Recuperacions i Morositat
- Comitè de Valoració i Adquisició d'Actius Immobiliaris
- Comitè de Control Intern

Per a més Informació a aquest respecte, vegeu la Nota 3 dels Comptes Anuals Consolidats del Grup Criteriacaixa corresponents a l'exercici 2016.

E.3 Assenyali els principals riscos que poden afectar la consecució dels objectius de negoci.

Criteriacaixa:

El Catàleg de Riscos Corporatiu següent va ser aprovat pel Consell d'Administració de Criteriacaixa el 2015 i modificat posteriorment, el 29/07/2016.

- Riscos específics de negoci:
 - Liquiditat. Principalment el risc d'actius líquids (falta de liquiditat d'alguna de les seves inversions i possible pèrdua sobtada de valor dels actius), risc de finançament (incapacitat per renovar finançament o la necessitat de fer-ho a un cost elevat) i el risc de concentració de liquiditat (concentració de fonts de finançament).
 - Crèdit. Possibilitat que alguna de les contraparts no atengui les obligacions de pagament i les possibles pèrdues que se'n derivin. Aquest risc comprèn el risc d'impagament i el de concentració de crèdit. S'inclou conceptualment en aquest tipus de risc la inversió en cartera d'entitats de grup, multigrup i associades.
 - Mercat. Pèrdua de valor dels actius o increment de valor dels passius per fluctuacions dels tipus o preus en els mercats en què aquests actius/passius es negocien. Inclou la variació de valor de les inversions en altres empreses, classificades com a actius financers disponibles per a la venda, i el risc de l'activitat immobiliària.
 - Situació de recursos propis. Restricció de la capacitat de Criteriacaixa per adaptar el seu volum de recursos propis a les exigències normatives o a la modificació del seu perfil de risc
- Riscos per a la continuïtat de l'activitat:
 - Risc legal o regulatori. Al·ludeix a possibles modificacions legislatives o decisions judicials contràries.
 - Risc de compliment. Fa referència a possibles sancions derivades de l'incompliment de disposicions normatives

- Risc operacional. Al·ludeix al frau intern, extern, relacions laborals i seguretat en el lloc de treball, clients, processos i sistemes i danys materials.
- Risc reputacional. Correspon al risc que es deteriori la confiança d'algun dels grups d'interès.
- Risc de fiabilitat de la informació financera. Fa referència a qüestions de transparència i aplicació de la normativa comptable, al frau comptable i a errors en la informació financera.

Grup CaixaBank:

L'evolució del sistema financer i la transformació del Marc Regulatori posen de manifest la rellevància creixent de l'avaluació dels riscos i del seu entorn de control. En aquest Marc, el Grup CaixaBank té un "Mapa de Riscos Corporatiu" per a la identificació, mesurament, seguiment, control i *reporting* dels riscos.

El Mapa de Riscos Corporatiu inclou un Catàleg de Riscos Corporatiu actualitzat al desembre de 2016 (comentat en el Punt E.1), que facilita el seguiment i *reporting*, intern i extern, dels riscos del Grup agrupats en tres categories principals: Riscos de Model de Negoci, Riscos específics de l'activitat financera de l'Entitat i Risc Operacional i Reputacional.

Els principals riscos que es reporten de manera periòdica a la Direcció i els Òrgans de Govern de CaixaBank són:

Risc de model de negoci:

- Rendibilitat del Negoci: Obtenció de resultats inferiors a les expectatives del mercat o als objectius del Grup que impedeixin, en darrera instància, assolir un nivell de Rendibilitat Sostenible superior al Cost de Capital.
- Recursos Propis/Solvència: Restricció de la capacitat del Grup CaixaBank per adaptar el seu volum de recursos propis a les exigències normatives o a la modificació del seu perfil de risc.
- Liquiditat i Finançament: Dèficit d'actius líquids, o limitació en la capacitat d'accés al finançament del mercat, per satisfer els venciments contractuals dels passius, els requeriments regulatoris o les necessitats d'inversió del Grup.

Riscos específics de l'activitat financera:

- Crèdit: pèrdua de valor dels actius del Grup CaixaBank davant una contrapartida pel deteriorament de la capacitat d'aquesta per fer front als seus compromisos.
- Deteriorament d'Altres Actius: Reducció del valor en llibres de les participacions accionaries i dels actius no financers (materials, immaterials, Actius Fiscals Diferits i altres actius) del Grup CaixaBank.
- Mercat: Pèrdua de valor dels actius o increment de valor dels passius inclosos en la cartera de negociació i inversió del Grup, per fluctuacions dels tipus, *spread* de crèdit, factors externs o preus en els mercats on es negocien aquests actius o passius.
- Estructural de tipus: Efecte negatiu sobre el Valor Econòmic del balanç o sobre els resultats, per la renovació de masses d'actiu i passiu a tipus diferents dels establerts anteriorment, a causa de canvis en l'estructura de la corba de tipus d'interès.
- Actuarial: Increment del valor dels compromisos contrets per contractes d'assegurança amb clients (negoci assegurador) i per pensions amb empleats

(compromisos per pensions) arran de la divergència entre les estimacions de sinistralitat i tipus i l'evolució real d'aquestes magnituds.

Risc Operacional i Reputacional:

- Legal/Regulatori: Pèrdues per errors d'interpretació o aplicació de la legislació i de la regulació vigent o per decisions judicials adverses. Addicionalment, inclou el risc de patir un impacte advers en el valor econòmic per canvis legislatius o regulatoris.
- Conducta i Compliment: aplicació per part de CaixaBank de criteris d'actuació contraris als interessos dels seus clients i els seus grups d'interès i deficiències en els procediments que originin actuacions o omissions no ajustades al marc jurídic i regulatori, o als codis i normes internes, de les quals es puguin derivar sancions administratives o danys reputacionals.
- El risc fiscal, entès com el risc d'ocurrència d'efectes negatius per als estats financers o la reputació del Grup CaixaBank derivats de decisions d'índole tributària adoptades bé per la mateixa entitat o bé per les autoritats tributàries i judicials, estaria cobert per la gestió i control del risc legal i de compliment.
- Tecnològic: pèrdues degudes a la inadequació o les errades del *hardware* i el *software* de les infraestructures tecnològiques, que poden comprometre la disponibilitat, integritat, accessibilitat i seguretat de les infraestructures i les dades.
- Processos operatius i esdeveniments externs: pèrdues o danys provocats per errors operatius en els processos vinculats a l'activitat de l'Entitat, per esdeveniments externs que escapen al control de l'Entitat, o per terceres persones alienes a aquesta, tant de forma accidental com dolosa.
- Fiabilitat de la informació financera: deficiències en l'exactitud, integritat i criteris d'elaboració de les dades necessàries per a l'avaluació de la situació financera i patrimonial del Grup CaixaBank.
- Reputacional: menyscabament de la capacitat competitiva per deteriorament de la confiança en CaixaBank d'algun dels seus grups d'interès, a partir de l'avaluació que aquests grups efectuen de les actuacions o omissions, realitzades o atribuïdes, de l'Entitat, la seva Alta Direcció o els seus Òrgans de Govern.

Per a més informació: Vegeu la Nota 3 dels Comptes Anuals Consolidats del Grup Criteriacaixa corresponents a l'exercici 2016.

E.4 Identifiqui si l'entitat té un nivell de tolerància al risc.

CriteriaCaixa: Tal com s'ha comentat en l'Apartat E.1, al juliol de 2016 CriteriaCaixa ha actualitzat el seu Marc d'Apetit al Risc (RAF). Posteriorment, el desembre de 2016, el Consell d'Administració ha formalitzat una modificació sobre aquest RAF adequant els requisits de capital regulatori partint de les decisions rebudes el novembre del Banc Central Europeu. Constitueix una eina de gestió amb la qual ha establert la tipologia i els nivells de risc que està disposada a acceptar en la consecució dels seus objectius de negoci, amb l'objectiu de mantenir en tot moment l'equilibri entre rendibilitat i risc. Així mateix, el RAF permet fer un seguiment i control de totes les obligacions prudencials. En aquest marc s'expressen les polítiques, els processos de govern i els indicadors a través dels quals s'estableix, es comunica i es monitora l'apetit al risc de CriteriaCaixa.

S'han definit 15 indicadors (10 per al perímetre de gestió i 5 per al perímetre prudencial del Grup CriteriaCaixa), que s'emmarquen en el mapa de riscos identificats per CriteriaCaixa, d'acord amb la seva naturalesa de societat patrimonial de caràcter patrimonial.

Per als indicadors de gestió, el perímetre de referència en el RAF és el consolidat de CriteriaCaixa sense integrar-hi globalment CaixaBank, que coincideix amb el perímetre de gestió de riscos. Conseqüentment, aquest «perímetre de gestió» és el més apte i representatiu per a la gestió dels riscos d'una Societat. Aquest perímetre no es correspon ni amb els comptes consolidats públics ni amb els estats financers consolidats reservats, utilitzats a l'efecte de la consolidació prudencial.

D'altra banda, en els indicadors regulatoris s'utilitza el perímetre consolidat del Grup CriteriaCaixa, incloent-hi CaixaBank, per al còmput de límits de necessari compliment prudencial, atès que, malgrat que no és dins d'aquest «perímetre de gestió», la seva vulneració pot sotmetre CriteriaCaixa a restriccions addicionals en el desenvolupament de la seva activitat mentre que CriteriaCaixa estigui subjecta a la supervisió prudencial del BCE.

Per als indicadors del RAF s'han calibrat tres llistats diferents a través d'un sistema de semàfors d'alerta (objectiu: verd, alerta primerenca: ambre, i límit: vermell). Amb aquest calibratge s'aconsegueix un enfocament gradual que atorga a CriteriaCaixa més flexibilitat i capacitat de prevenció i reacció davant un escenari de crisi, i s'especifiquen els nivells de tolerància al risc assumibles per CriteriaCaixa.

Addicionalment, algunes de les mètriques del RAF han estat seleccionades com a indicadors de *Recovery Plan* (*recovery indicators*). Per a aquestes mètriques s'han definit els llistats de recuperació (semàfor negre) que, si s'activés, desencadenaria els processos de comunicació i de governança propis, d'acord amb la gravetat de les situacions definides.

La Subdirecció General Adjunta de Finances, Mitjans i Recursos Humans és l'encarregada de recopilar i consolidar informació i reportar-la al Comitè de Direcció. També s'encarrega de coordinar amb la Subdirecció General, responsable de l'Àrea

d'Inversions, i amb la Subdirecció General Adjunta de Gestió d'Actius, les mesures per gestionar els riscos de CriteriaCaixa.

El Comitè de Direcció rep i revisa la informació de la Subdirecció General Adjunta de Finances, Mitjans i Recursos Humans, i la fa arribar a la Comissió d'Auditoria i Control i al Consell d'Administració.

La Comissió d'Auditoria i Control té com a funció revisar el RAF enviat pel Comitè de Direcció i elevar la seva opinió al Consell d'Administració, que és l'òrgan responsable de l'establiment i l'actualització anual de l'apetit al risc, del seguiment continuat del perfil de risc i d'assegurar la consistència entre tots dos.

CaixaBank:

L'Entitat té nivells de tolerància al risc, englobats en el denominat marc d'apetit al risc (ja introduït en el Punt E.1, com a part integrant del seu Sistema de Gestió del Risc).

El marc d'apetit al risc de CaixaBank consta de declaracions qualitatives i quantitatives.

- Declaració d'Apetit al Risc, que transmet el perfil de risc objectiu mitjançant quatre dimensions clau:
 1. Protecció davant de pèrdues: L'objectiu de CaixaBank és mantenir un perfil de risc mitjà-baix i una adequació de capital còmoda.
 2. Liquiditat i finançament: Amb el propòsit de tenir una base de finançament estable i diversificada, es vol tenir la certesa d'estar permanentment en condicions de complir les obligacions i necessitats de finançament, fins i tot en condicions adverses de mercat.
 3. Composició de negoci: S'aspira a mantenir una posició de lideratge en el mercat de banca detallista i aconseguir una generació d'ingressos i de capital de manera equilibrada i diversificada.
 4. Riscos per a la franquícia: el Grup es compromet amb els estàndards més alts ètics i de governança en la seva activitat, fomentant la sostenibilitat i l'acció social responsable i vetllant activament per assegurar la seva pròpia excel·lència operativa.

Així mateix, hi ha declaracions de mínim apetit al risc, que inclouen, entre d'altres, el seguiment del risc fiscal com a part del risc legal i de compliment.

- Mètriques quantitatives, que es resumeixen en quadres de comandament:
 1. Mètriques primàries (Nivell 1), els l·lindars d'apetit i tolerància dels quals fixa el Consell d'Administració.
 2. Indicadors Complementaris (Nivell 2), de més detall, per desglossar o complementar la monitoració dels riscos que fa l'equip directiu i, en particular, el Comitè Global de Riscos.
- Palanques de Gestió (Nivell 3), per assegurar un trasllat coherent i eficaç a la gestió del negoci i els seus riscos. Plasmades a través de:
 1. Formació i comunicació
 2. Metodologies de mesurament i valoració de riscos
 3. Límits, polítiques i facultats en aprovació de noves posicions de riscos
 4. Incentius i nomenaments
 5. Eines i processos

Per a cadascuna de les dimensions clau definides, s'estableixen, addicionalment a les declaracions qualitatives, diverses mètriques quantitatives amb l'apetit que es pretén mantenir i els llindars de tolerància; això, juntament amb les palanques de gestió, permet direccionar el perfil de risc que pot assumir l'equip directiu.

Es fixen nivells d'"**Apetit**" i de "**Tolerància**" per a cadascuna de les mètriques a través d'un sistema de semàfors d'alerta:

- «Semàfor Verd»: objectiu de risc
- «Semàfor Ambre»: alerta precoç
- «Semàfor Vermell»: incompliment

Addicionalment, i per a una selecció de mètriques que també estan recollides en el *Recovery Plan* (presentat a continuació), s'ha definit un «Semàfor negre» que, si s'activés, desencadenaria uns processos de comunicació i de governança propis, d'acord amb la gravetat de les situacions definides.

Finalment, i en línia amb la Directiva 2014/59/UE, de 15 de maig de 2014, per la qual s'estableix un marc per a la reestructuració i resolució d'entitats de crèdit, CaixaBank manté actualitzat un «Pla de Recuperació» (*Recovery Plan*).

El Pla de Recuperació pretén facilitar la implantació de mesures de recuperació per part de l'Entitat, amb l'objectiu de restablir la seva posició financera després d'un deteriorament rellevant d'aquesta. El Pla de Recuperació pretén donar resposta a situacions de deteriorament greu de l'Entitat en termes de solvència i liquiditat. Per a tot el que fa referència a la gestió del Pla de Recuperació, s'ha creat el Comitè de Plans de Recuperació i Resolució (CPRR).

En el procés d'elaboració del Pla de Recuperació, el CPRR determina l'abast del Pla i les àrees implicades, en proposa l'actualització amb freqüència mínima anual d'acord amb la normativa aplicable i dirigeix el projecte, supervisant i controlant el procés d'elaboració, que correspon a l'Oficina del Projecte.

En el procés d'aprovació del Pla de Recuperació, el CPRR valida l'Informe proposat per l'Oficina del Projecte i l'eleva al Comitè de Direcció.

En relació amb els indicadors de recuperació, el CPRR revisa trimestralment l'informe que elabora l'Oficina del Projecte i l'eleva al Comitè de Direcció.

Amb això, s'assegura un procés integral de monitorització i escalat de potencials deterioraments en el perfil de risc de l'Entitat, i que regula la involucració oportuna i selectiva dels òrgans d'administració.

Finalment, en l'àmbit dels plans de resolució, el CPRR coordina les peticions d'informació de les autoritats de resolució nacionals (Banc d'Espanya / FROB) i europea (Junta Única de Resolució).

Per a més informació: Vegeu la Nota 3 dels Comptes Anuals Consolidats del Grup Criteriacaixa corresponents a l'exercici 2016.

E.5 Indiqui quins riscos s'han materialitzat durant l'exercici.

Els Riscos, identificats a través del Catàleg de Riscos Corporatiu, que classifica els Riscos per categories, incloent-hi els riscos de naturalesa fiscal, s'han detallat en el punt E.3; i l'eina integral (de gestió, control, etc.) i prospectiva és el Marc d'Apetit al Risc (descriu en el punt E.4). Durant el 2016 no hi ha hagut modificacions en els nivells de compliment/tolerància de les mètriques del Marc d'Apetit al Risc respecte a desembre 2015, i s'ha mantingut una de les mètriques en la zona d'incompliment.

En concret, l'alta litigiositat que estan havent d'afrontar les entitats financeres amb temes com les clàusules terra o la Llei 57/68 (bestretes a promotors) hi està tenint impacte, per bé que CaixaBank està prenent les mesures necessàries per mitigar els efectes relacionades amb ambdós temes.

Les iniciatives adoptades i els plans d'acció en curs han de permetre la reconducció dels nivells de risc als estipulats com a apetit de l'Entitat.

A títol informatiu, es resumeixen les xifres principals que han caracteritzat el risc de crèdit el 2016:

- Morositat. A 31 de desembre de 2016 els deutors morosos del Grup s'han situat en 14.754 milions d'euros (6,9%). A tancament de 2015 eren 17.100 milions (7,9%).
- La ràtio de mora de CaixaBank es compara molt favorablement amb la del sector privat resident del total del sistema, que ha passat del 10,1% (31 de desembre de 15) al 9,23% (31 de desembre de 16).
- Promoció immobiliària i actius adquirits en pagament de deutes. A 31 de desembre de 16, l'import brut del finançament destinat a la promoció immobiliària del Grup era de 8.024 milions d'euros (9.825 a 31/12/15) i el valor comptable net dels actius adjudicats en pagament de deutes (cartera disponible per a la venda) pujava a 6,3 milers de milions d'euros (7,3 milers de milions a 31 de desembre de 15).
- Per a la cobertura de la morositat, el Grup ha comptabilitzat el 2016 unes dotacions per a insolvències de 314 milions d'euros(*) (1.593 el 2015), descomptades les recuperacions. Incloent-hi aquestes dotacions, els fons totals per a insolvències de crèdit eren de 6.880 milions d'euros a tancament de 2016 (9.512 a tancament de 2015).
- Tot això culmina en un cost de Risc (*Cost of Risk*) del 0,46% el 2016 davant d'un 0,73% el 2015.

(*) En el quart trimestre de 2016 s'ha produït alliberament de provisions, entre d'altres, derivat de l'aplicació de la nova Circular 4/2016. La ràtio del cost del risc puja a 0,15%.

Funcionament dels sistemes de gestió i control

Malgrat que ha desenvolupat l'activitat en un entorn complex, la capacitat de generació de valor del Grup a llarg termini no s'ha vist afectada.

A això contribueix significativament l'adequat funcionament dels sistemes de gestió i control de riscos durant el 2016. S'ha informat de la seva evolució al Consell d'Administració del Grup.

E.6 Expliqui els plans de resposta i supervisió per als principals riscos de l'entitat.

El Consell d'Administració de CriteriaCaixa monitora l'evolució de les seves participades i fa seguiment periòdic dels sistemes de control intern i gestió de riscos implantats a CriteriaCaixa a aquest efecte.

Així mateix, la Comissió d'Auditoria i Control és l'encarregada de supervisar el procés d'elaboració i presentació de la informació financera regulada i l'eficàcia dels sistemes de control intern i de gestió de riscos de la Societat.

La Direcció de CriteriaCaixa duu a terme un seguiment continuat de les participacions de manera individualitzada amb la finalitat de poder adoptar en cada moment les decisions més oportunes en funció de l'evolució observada i prevista dels mercats i de l'estratègia de CriteriaCaixa. Així mateix, semestralment fa proves de deteriorament per a totes les seves participacions amb l'objectiu de registrar, si escau, la correcció valorativa corresponent.

Per assegurar que la cartera d'actius immobiliaris figura registrada d'acord amb el seu valor raonable en el balanç, la Direcció de CriteriaCaixa utilitza models interns per determinar els ajustos sobre la valoració de referència atorgada en taxacions individuals completes o sobre el resultat de mètodes automatitzats de valoració. El procés de taxació es fa periòdicament; així, més de la meitat dels actius tenen taxacions amb una antiguitat inferior a un any i la resta no supera els dos anys, en gairebé la totalitat dels casos.

CriteriaCaixa té equips especialitzats que fan un seguiment continuat de les operacions de les entitats participades, en major o menor mesura, segons el grau d'influència sobre l'entitat concreta, mitjançant l'ús de tot un seguit d'indicadors que són actualitzats periòdicament. Addicionalment, conjuntament amb la Direcció Corporativa de Gestió Global del Risc de CaixaBank, es fan mesuraments del risc de les inversions, des del punt de vista del risc implícit en la volatilitat dels preus de mercat utilitzant models VaR (*Value at Risk* o valor en risc) sobre el diferencial de rendibilitat amb el tipus d'interès sense risc, així com des del punt de vista de l'eventualitat de la fallida, aplicant models basats en l'enfocament PD/LGD.

El risc de tipus d'interès es manifesta principalment en la variació dels costos financers pel deute de CriteriaCaixa. Amb l'objecte de mitigar aquest risc, la Direcció de CriteriaCaixa avalua l'oportunitat d'entrar en contractes de permuta financera, tenint en compte els tipus d'interès presents i les expectatives d'interès futures. En aquest sentit, CriteriaCaixa ha subscrit determinats contractes de permuta financera.

Tal com s'ha explicat en l'apartat E.4 anterior, hi ha un govern corporatiu en el marc del RAF en què es determinen les responsabilitats de supervisió i, si escau, d'actuació davant els riscos.

A fi de gestionar el risc de compliment normatiu, els òrgans d'administració i direcció impulsen la difusió i promoció dels valors i principis d'actuació inclosos en el Codi Ètic i en el Reglament Intern de Conducta en l'àmbit del Mercat de Valors, i tant els seus membres com la resta d'empleats i directius han d'assumir-ne el compliment com a criteri principal i orientador de la seva activitat diària.

Així mateix, el Consell d'Administració de Criteriacaixa va aprovar un Manual de Prevenció de Blanqueig de Capitals i Finançament del Terrorisme en què es recullen les obligacions establertes en la Llei 10/2010, de 28 d'abril, de Prevenció de Blanqueig de Capitals i Finançament del Terrorisme, així com en el Reial decret 304/2014, de 5 de maig, pel qual es crea el Reglament d'aquesta Llei. Finalment, el Consell d'Administració de Criteriacaixa va aprovar la Política de Gestió de Sancions i de Contramesures Financeres Internacionals i el Codi d'Ús dels Sistemes d'Informació el 30 de juliol de 2015.

Les consultes i denúncies sobre possibles incompliments del Codi Ètic, del Sistema de Control Intern sobre la Informació (SCIIF) i del Codi d'Ús dels Sistemes d'Informació es poden formular a través del canal confidencial de denúncies disponibles a la Intranet de la Societat per a tots els empleats.

L'Àrea d'Auditoria i Control Intern està desenvolupant el projecte de Mapa de Riscos Corporatius propis de Criteriacaixa. En concret, el Consell d'Administració va aprovar el 2015 el Mapa d'Activitats de Criteriacaixa, així com el catàleg de riscos que hi estan associats. El Catàleg de Riscos Corporatiu va ser actualitzat i aprovat el 29/07/2016 pel Consell d'Administració.

Grup CaixaBank:

Els principals riscos de l'Entitat són, com ja s'ha comentat anteriorment, els inclosos en el catàleg de riscos corporatiu.

Per a tots s'han establert clarament les responsabilitats de supervisió i, si escau, resposta dins el Marc d'Apetit al Risc.

El **Consell d'Administració** és l'òrgan responsable de definir i supervisar el perfil de risc del Grup, actualitzar anualment el marc i monitorar el perfil de risc efectiu.

La **Comissió de Riscos** assessora el Consell d'Administració sobre la propensió global de l'Entitat al risc, quant a la situació actual i a la previsible, i sobre les línies estratègiques en aquest àmbit.

El **Comitè Global del Risc** és un òrgan executiu que reporta directament a la Comissió de Riscos. Monitora amb periodicitat mínima mensual el compliment efectiu del marc. Si s'excedeixen els nivells establerts, s'adopten en la gestió les mesures necessàries per reconduir la situació.

Per atendre les necessitats d'informació, gestió i control dels òrgans abans esmentats, s'ha definit el sistema de *reporting* mínim següent:

- **Presentació mensual** en el **Comitè Global de Risc**, indicant tant la situació del mes/trimestre anterior com la tendència de les mètriques de primer i segon nivell. En el cas que els nivells de risc de primer nivell siguin superiors al llindar de:
 - **Apetit:** s'assigna un «semàfor ambre o alerta primerenca» a l'indicador, i es designa el responsable o Comitè directiu encarregats de preparar un pla

de resposta (denominats pla d'acció) per tornar a la zona «verda», amb indicació del calendari.

- Tolerància: s'assigna un «semàfor vermell», amb una explicació del motiu de la ineficàcia del pla d'acció anterior (si n'hi ha), així com una proposta d'accions correctives o mitigants per reduir l'exposició, que ha d'aprovar la Comissió de Riscos.
 - Informe d'indicadors de recuperació, enquadrat en el Pla de Recuperació (introduït a la resposta al punt E.4).
- **Presentació trimestral** a la **Comissió de Riscos**, sobre la situació, plans d'acció i previsions per a les mètriques de primer nivell.
 - **Presentació al Consell d'Administració amb periodicitat semestral**, sobre la situació, plans d'acció i previsions per a cadascuna de les mètriques de primer nivell.

En aquestes sessions, el Consell podria establir la modificació o actualització de les mètriques i dels llindars prèviament assignats.

Així mateix, i en cas que en algun dels riscos se superi el nivell de tolerància definit i això pugui suposar una amenaça per a la viabilitat del Grup, el Consell podria activar alguna de les accions establertes en el Pla de Recuperació.

Com a exemple de «Pla de Resposta», addicionalment al Pla de Recuperació explicat anteriorment, podem citar el «Pla de Contingència de Liquiditat», elaborat per la Direcció d'Anàlisi i Seguiment de Balanç i ratificat pel Consell d'Administració. Aquest Pla disposa de:

- Marc de Governança detallat en què es distingeixen les fases d'activació (definició i seguiment d'alertes, avaluació de l'impacte/escenari/severitat i activació formal del pla de contingència), execució (pla de comunicació, quantificació necessitats de liquiditat i mesures de liquiditat i plans d'acció) i cessament (avaluació d'alertes i límits i cessament);
- Inventari de mesures factibles a cadascun dels escenaris de crisi en què es valoren totes les mesures d'obtenció de liquiditat indicant per a cada escenari si aquesta és possible, el termini d'execució, el venciment de la font de finançament, el cost i la freqüència amb què es pot utilitzar i
- Descripció de plans d'acció en tres àmbits (comunicació, mercats majoristes i mercats detallistes) i en dos moments temporals (curt termini i llarg termini).

Addicionalment, en aquest Pla de Contingència de liquiditat s'expliquen les diferències entre aquest i el Pla de recuperació amb relació a la governança i la intensitat de la crisi.

Pel que fa al risc fiscal, s'emmarca dins de l'Estratègia Fiscal (que recull els seus principis tributaris estratègics) i de la Política de Control i Gestió del Risc Fiscal, ambdues aprovades pels Òrgans de Govern del Grup.

Així mateix, en compliment del compromís de CaixaBank en l'àmbit fiscal, el Consell d'Administració de CaixaBank va aprovar el 2015 l'adhesió de l'entitat al Codi de Bones Pràctiques Tributàries del Fòrum de Grans Empreses.

Les Unitats de Control que integren la segona i tercera línia de defensa, d'acord amb el Marc de Control Intern del Grup, són:

- **Control Intern de Riscos**
- **Control Intern d'Informació i Models Financers**
- **Compliment Normatiu**
- **Auditoria Interna**

Control Intern de Riscos

L'objectiu del departament de Control Intern de Riscos és unificar en un únic àmbit organitzatiu, dependent directament de la Direcció General de Riscos, les diverses funcions de segona línia de defensa en funcionament dins d'aquesta Direcció.

La direcció s'organitza en les següents funcions:

1) Control Intern de Risc Operacional i de Crèdit i Control de Mercats.

L'objectiu d'aquestes funcions és monitorar, com a segona línia de supervisió:

- La definició i implementació de processos d'acord amb les polítiques del banc en matèria de riscos, assegurant que la presa de riscos sempre es duu a terme dins del marc que han definit i amb un marc de control adequat.
- La consistència i efectivitat dels controls exercits des de la primera línia de defensa sobre els processos d'assumpció de risc per part de l'entitat.
- El seguiment i control dels riscos assumits, així com reportar-los recurrentment a, entre d'altres, les àrees de presa o gestió dels riscos, l'Alta Direcció i els comitès competents, així com a organismes de supervisió i terceres entitats.

2) Validació interna

La criticitat i importància del procés de gestió del risc i de la determinació del capital exigeix disposar d'entorns de control adequats que garanteixin la fiabilitat de les estimacions. A més, cal que l'entorn de control sigui suficientment especialitzat i que es faci de manera contínua en les entitats. En aquest sentit, la validació interna ha de complir les exigències regulatòries, i ha de representar un suport fonamental a la gestió del risc, en les seves responsabilitats d'emissió d'opinió tècnica i autorització a l'ús de models interns.

La normativa estableix la validació interna com un requisit ineludible previ a la validació supervisora que ha de dur a terme una unitat suficientment independent i especialitzada dins la mateixa entitat, amb funcions clarament establertes.

A CaixaBank, la funció de control de Validació Interna la desenvolupa Validació de Models de Risc, un departament especialitzat i independent la responsabilitat principal del qual és emetre una opinió tècnica sobre l'adequació dels models interns utilitzats a l'efecte de gestió interna o de caràcter regulatori del grup CaixaBank.

D'acord amb la missió, l'àmbit d'actuació de Validació de Models de Risc engloba els riscos de Crèdit, Mercat i Operacional a més del Capital Econòmic, i revisa els aspectes

metodològics, de gestió (usos dels models i eines de gestió, polítiques de risc, nivell de cobertura, controls, governança, implantació dels models en els processos de gestió) i la verificació de l'existència d'un entorn tecnològic amb la qualitat de dades suficient per donar suport a les necessitats dels models.

Control Intern d'Informació i Models Financers

L'objectiu del departament de Control Intern d'Informació i Models Financers és la supervisió dels riscos associats a la Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital i s'organitza en les funcions següents:

1) Sistema de Control Intern sobre la Informació Financera (SCIIF)

El SCIIF, com a part del Control Intern de l'Entitat, es defineix com el conjunt de processos que es duen a terme per proporcionar seguretat raonable respecte a la fiabilitat de la informació financera que l'entitat publica en els mercats. Està dissenyada d'acord amb el que estableix la Comissió Nacional del Mercat de Valors (CNMV) en el seu document «Control intern sobre la informació financera en les entitats cotitzades» (entitats emissores de títols admesos a cotització). Com a segona línia de defensa, supervisa que les pràctiques i els processos desenvolupats a l'Entitat per elaborar la informació financera en garanteixen la fiabilitat i conformitat amb la normativa aplicable. En concret, aquesta funció ha d'avaluar que la informació financera elaborada per les diverses entitats que constitueixen el Grup compleix amb els principis següents:

- a) Les transaccions, els fets i altres esdeveniments recollits per la informació financera efectivament hi són i s'han registrat en el moment adequat (existència i ocurrència).
- b) La informació reflecteix la totalitat de les transaccions, els fets i altres esdeveniments en els quals l'Entitat és part afectada (integritat).
- c) Les transaccions, els fets i altres esdeveniments es registren i valoren de conformitat amb la normativa aplicable (valoració).
- d) Les transaccions, els fets i altres esdeveniments es classifiquen, presenten i revelen en la informació financera d'acord amb la normativa aplicable (presentació, desglossament, i comparabilitat).
- e) La informació financera reflecteix, en la data corresponent, els drets i obligacions a través dels corresponents actius i passius, de conformitat amb la normativa aplicable (drets i obligacions).

A l'Informe Anual de Govern Corporatiu de l'exercici 2016 es presenta el detall d'aquesta funció, així com les activitats que s'han dut a terme en el període.

2) Intervenció

Amb l'objectiu de garantir la consecució de l'objectiu de seguretat raonable sobre la informació financera i comptable, el departament de Control Intern d'Informació i Models Financers compta amb la funció d'Intervenció, composta d'un equip d'especialistes comptables en determinades operatives de negoci, i la responsabilitat principal de la qual és assegurar la raonabilitat dels impactes comptables de les operatives de negoci en cada tancament comptable (individual i consolidat). Les seves funcions principals consisteixen en els aspectes següents:

- a) Intervenir el procés de tancament mensual per verificar la raonabilitat dels registres comptables que procedeixen de les aplicacions o apunts manuals, comprovar que hi ha inventaris que justifiquen els saldos comptables corresponents i denunciar les incidències perquè es corregeixin.
- b) Assegurar que els controls de la generació dels apunts comptables han funcionat correctament.
- c) Interactuar de forma regular amb l'àrea de negoci per anticipar impactes comptables potencials i oferir criteri davant de noves operatives, i per proposar millores en els seus processos i controls.
- d) Col·laborar amb l'àrea de negoci i amb Comptabilitat en l'anàlisi de canvis normatius que puguin afectar l'operativa de l'àrea, les seves aplicacions, o els seus registres comptables, en col·laboració amb el departament de Polítiques Comptables.

Actualment, la funció d'Intervenció cobreix, principalment, les operatives de negoci següents: inversió creditícia, riscos contingents, actius immobiliaris, comissions, divisa, sucursals internacionals, fiscal, contingències legals, despeses generals, tresoreria, passiu i titulitzacions.

3) Control Intern de Models de Planificació Financera (CIMPF)

Aquesta funció, creada fa poc, té per objectiu exercir el control intern de segona línia de defensa de les activitats desenvolupades per la Direcció Corporativa de Planificació i Capital, assegurar que hi ha polítiques i procediments adequats que es compleixen de manera efectiva i vetllar perquè hi hagi un Entorn de Control adequat i efectiu que mitigui els riscos associats a aquestes activitats. Així mateix, la funció està orientada a detectar si hi ha *gaps* de control, establir plans de remediació si n'hi ha i efectuar-ne el seguiment d'implantació. La funció s'ha organitzat partint d'un procés de validació fonamentat en dues visions:

- Validació amb visió «producte» de les activitats de la Direcció Corporativa (Pla Operatiu, Pla Estratègic, ICAAP, ILAAP, IRP, *Recovery Plan*, *Stress Test*...).
- Validació «en línia»: el procés de validació es fa en paral·lel a l'elaboració del producte, amb l'objectiu de tenir les conclusions abans de la presentació al Consell d'Administració.

Amb l'objectiu de mitigar els riscos, la funció CIMPF cobreix tant aspectes quantitius com qualitius. Els elements essencials del procés de validació global cobreixen les àrees de revisió següents:

- ✓ Entorn tecnològic i bases de dades utilitzades
- ✓ Metodologies i hipòtesis utilitzades
- ✓ Govern corporatiu
- ✓ Integritat de la documentació
- ✓ Integració en la gestió

Compliment Normatiu

L'objectiu de la funció de Compliment Normatiu és la supervisió del risc de compliment. L'Àrea de Compliment Normatiu supervisa el risc de compliment derivat de possibles deficiències en els procediments implantats, mitjançant l'establiment de controls de segon nivell dins del seu àmbit d'actuació (entre d'altres, a través d'activitats de *monitoring*, la revisió de procediments interns o l'anàlisi de deficiències detectades en informes d'experts externs, informes de les inspeccions dels organismes

supervisors, reclamacions de clients, etc.). En cas de detecció de deficiències, l'Àrea de Compliment Normatiu insta les àrees de gestió afectades que desenvolupin propostes d'accions de millora sobre les quals es fa un seguiment periòdic.

Així mateix, l'Àrea de Compliment Normatiu duu a terme activitats d'assessorament sobre les matèries de la seva competència i accions de formació i comunicació per potenciar la cultura del compliment a l'organització. Una altra activitat que desenvolupa és vetllar per les bones pràctiques en matèria d'integritat i normes de conducta, per a la qual cosa disposa, entre altres mitjans, del Canal confidencial de consultes i denúncies intern per a empleats implantat en l'entitat. Aquest Canal serveix, a més, per resoldre les denúncies relacionades amb les irregularitats de naturalesa financera i comptable que es puguin produir.

Finalment, cal destacar que l'Àrea de Compliment Normatiu és l'interlocutor, en matèries de la seva competència, dels principals organismes supervisors nacionals i internacionals i, si escau, coordina els requeriments que aquests organismes puguin remetre. Sobre totes aquestes activitats, l'Àrea de Compliment Normatiu fa el report periòdic a l'Alta Direcció, la Comissió d'Auditoria i Control i la Comissió de Riscos.

L'Àrea de Compliment Normatiu desenvolupa la seva activitat a través de 4 direccions: la direcció de Riscos Normatius, la direcció de Prevenció de Blanqueig de Capitals i Finançament del Terrorisme, la direcció d'Internacional i Grup i la direcció de Compliment en l'Àrea de Corporate & Institutional Banking - CIB.

Auditoria Interna

Auditoria Interna de CaixaBank desenvolupa una activitat independent i objectiva d'assegurament i consulta, concebuda per agregar valor i millorar les activitats. Contribueix a la consecució dels objectius estratègics del Grup CaixaBank i aporta un enfocament sistemàtic i disciplinat en l'avaluació i millora dels processos de gestió de riscos i controls, i del govern intern.

D'acord amb el model de control de 3 línies de defensa implantat a CaixaBank, Auditoria Interna actua com a tercera línia de defensa i supervisa les actuacions de la primera i segona línies.

Per a més informació: Nota 3 dels Comptes Anuals Consolidats del Grup CriteriaCaixa corresponents a l'exercici 2016.

F SISTEMES INTERNS DE CONTROL I GESTIÓ DE RISCOS EN RELACIÓ AMB EL PROCÉS D'EMISSIÓ DE LA INFORMACIÓ FINANCERA (SCIIF)

F.1. Entorn de control de l'Entitat: L'objectiu que es persegueix és facilitar al mercat informació dels mecanismes específics que l'Entitat ha habilitat per mantenir un ambient de control intern que propiciï la generació d'informació financera completa, fiable i oportuna (incloent-hi la que serveixi de punt de partida per elaborar-la), i que prevegi la possible existència d'irregularitats i les vies per detectar-les i posar-hi remei.

F.1.1. Quins òrgans i/o funcions són els responsables de: (i) l'existència i el manteniment d'un SCIIF adequat i efectiu; (ii) la implantació d'aquest sistema, i (iii) la seva supervisió.

Les entitats haurien d'incloure, en la contestació, informació sobre si el Consell d'Administració ha assumit formalment, per exemple a través del seu reglament, la responsabilitat última de l'existència i el manteniment d'un SCIIF adequat i efectiu, si aquest reglament i els Estatuts del Comitè d'Auditoria incorporen la responsabilitat de supervisar-lo, i si altres codis interns atribueixen a l'Alta Direcció la responsabilitat de dissenyar-lo i implantar-lo.

El Consell d'Administració de CriteriaCaixa, com a màxim Òrgan de Govern de la societat, és el responsable que hi hagi un SCIIF adequat i eficaç des de l'octubre de 2014.

La Comissió d'Auditoria i Control es responsabilitza, entre altres funcions, de:

- Supervisar l'eficàcia del control intern de la Societat, l'auditoria interna i els sistemes de gestió de riscos, així com discutir amb els auditors de comptes les debilitats significatives del sistema de control intern detectades en el desenvolupament de l'auditoria.
- Supervisar el procés d'elaboració i presentació de la informació financera regulada. En aquest sentit, la Comissió d'Auditoria i Control vetllarà per la seva eficàcia i obtindrà prou evidències del seu correcte disseny i funcionament.

La Subdirecció General Adjunta de Finances, Mitjans i Recursos Humans de la Societat és la responsable del disseny, implantació i funcionament del SCIIF.

Aquesta atribució de responsabilitats està recollida en la *Norma de caràcter intern «Sistema de Control Intern sobre la Informació Financera»*, aprovada per la Comissió d'Auditoria i Control i el Consell d'Administració, i que desenvolupa la Funció de Control Intern sobre la Informació Financera.

En relació amb la Norma interna del SCIIF, el Grup CaixaBank, com a part molt significativa de la informació financera del Grup CriteriaCaixa, té una Política «Sistema de control intern sobre la informació financera» i la Norma homòloga, aprovades el 2016 després de separar-les (prèviament només existia la Norma).

La Política SCIIF ha estat aprovada pel Consell d'Administració. S'hi descriuen les seccions més conceptuals del SCIIF, com ara la informació financera que

s'ha de cobrir, el model de control intern, la supervisió de la política, la seva custòdia i aprovació, etc.

D'altra banda, la Norma SCIIF ha estat aprovada pel Comitè de Direcció de l'Entitat. S'hi desenvolupa la Funció de Control Intern sobre la Informació Financera (d'ara endavant, CIIF) que és responsable de:

- Supervisar que les pràctiques i els processos desenvolupats en el Grup per elaborar la informació financera garanteixen la seva fiabilitat i la conformitat amb la normativa aplicable.

- Avaluar que la informació financera elaborada per les diferents societats que constitueixen el Grup compleix els principis següents:
 - i. Les transaccions, els fets i altres esdeveniments recollits per la informació financera efectivament hi són i s'han registrat en el moment adequat (existència i ocurrència).
 - ii. La informació reflecteix la totalitat de transaccions, fets i altres esdeveniments en què la Societat és part afectada (integritat).
 - iii. Les transaccions, els fets i altres esdeveniments es registren i valoren de conformitat amb la normativa aplicable (valoració).
 - iv. Les transaccions, els fets i altres esdeveniments es classifiquen, presenten i revelen en la informació financera d'acord amb la normativa aplicable (presentació, desglossament i comparabilitat).
 - v. La informació financera reflecteix, en la data corresponent, els drets i obligacions a través dels corresponents actius i passius, de conformitat amb la normativa aplicable (drets i obligacions).

Així mateix, la Norma regula les responsabilitats dels centres responsables comptables i de les àrees de negoci involucrades en l'elaboració de la informació financera. Les seves responsabilitats en aquesta matèria suposen la certificació, amb la periodicitat requerida, de l'execució efectiva dels controls clau identificats, així com la col·laboració en la identificació i formalització dels riscos, controls i activitats dels processos que afecten la generació de la informació financera.

Atesa la importància de CaixaBank en la generació de la informació financera consolidada de Criteriacaixa, diverses funcions relatives al SCIIF del Grup Criteriacaixa es troben subcontractades al Departament de Control Intern de la Informació Financera (d'ara endavant, CIIF), que depèn de la Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital de CaixaBank.

F.1.2. Si hi ha, especialment en el que fa referència al procés d'elaboració de la informació financera, els elements següents:

Departaments i/o mecanismes encarregats: (i) del disseny i revisió de l'estructura organitzativa; (ii) de definir clarament les línies de responsabilitat i autoritat, amb una distribució adequada de tasques i funcions, i (iii) del fet que hi hagi procediments suficients per difondre-ho correctament a l'Entitat, en especial, en el que fa referència al procés d'elaboració de la informació financera.

L'Entitat hauria d'informar de les principals característiques dels procediments de disseny, revisió i actualització de l'estructura organitzativa, de les línies de responsabilitat i autoritat i si s'han documentat i distribuït entre tots els que intervenen en el procés d'elaboració de la informació financera en l'Entitat i el seu grup consolidable.

La revisió i aprovació de l'estructura organitzativa i de les línies de responsabilitat i autoritat la duu a terme el Consell d'Administració de Criteriacaixa, a través del Director General, del Comitè de Direcció i la Comissió de Nomenaments i Retribucions.

En l'elaboració de la informació financera estan definides les línies d'autoritat i responsabilitat. Així mateix, es duu a terme una planificació exhaustiva, que preveu, entre altres qüestions, l'assignació de tasques, les dates clau i les diferents revisions que ha de fer cada un dels nivells jeràrquics. Tant les línies d'autoritat i responsabilitat com la planificació abans esmentada estan documentades i s'han distribuït entre tots els participants en el procés d'elaboració de la informació financera.

Cal destacar, així mateix, que totes les entitats del Grup Criteriacaixa que tenen implantat un model SCIIF actuen de manera coordinada.

Codi de conducta, òrgan d'aprovació, grau de difusió i instrucció, principis i valors inclosos (indicant-hi si hi ha mencions específiques al registre d'operacions i elaboració d'informació financera), òrgan encarregat d'analitzar incompliments i de proposar accions correctores i sancions.

En relació amb el codi de conducta, l'Entitat hauria d'incloure informació sobre la manera com el distribueix, si ha de ser subscrit formalment pels empleats i en què consisteix la formació sobre aquest codi.

Criteriacaixa disposa d'un **Codi Ètic** aprovat pel seu Consell d'Administració, que estableix els valors que específicament es pretén preservar i la manera en què l'empresa ha d'exercir la seva activitat societària professional, establint estàndards reforçats d'actuació als quals s'han d'ajustar totes les persones que prestin els seus serveis professionals a Criteriacaixa, siguin administradors, directius o empleats. El seu grau de difusió és universal a través de la Intranet corporativa. A més, tant el text inicial com les modificacions successives aprovades pel Consell d'Administració de Criteriacaixa són remeses a les persones subjectes al Codi Ètic, i se'n recull un comprovant de recepció. El Codi Ètic és subscrit per les noves incorporacions a la plantilla de Criteriacaixa.

Els estàndards reforçats de conducta de Criteriacaixa són: el compliment normatiu, la prevenció de conflictes d'interès, la protecció dels béns i actius de la Societat, la preservació de la reputació corporativa, la promoció de la competència entre els proveïdors, l'excel·lència en l'exercici professional de les activitats encomanades, el treball en equip, la integritat mitjançant rigor en el control intern, la prevenció de pràctiques fraudulentes i la prohibició d'acceptar regals i obsequis, el compliment del protocol intern de relacions entre el Fundació Bancària "la Caixa" i les seves empreses dependents, d'una banda, i CaixaBank i les seves empreses dependents, de l'altra, i, finalment, la preservació de la confidencialitat. Així mateix, són valors de Criteriacaixa el respecte per les persones, la seva dignitat i la seva diversitat, el respecte per les cultures i la contribució al progrés i el compromís amb la responsabilitat social i mediambiental.

Els empleats tenen a la seva disposició una via de comunicació d'incompliments i dubtes sobre el codi ètic que es gestiona internament, amb la qual cosa Criteriacaixa garanteix la confidencialitat, la identitat del comunicant i la seva indemnitat.

A més, en compliment de la legislació aplicable en l'àmbit del Mercat de Valors per als emissors de valors, Criteriacaixa disposa d'un **Reglament Intern de Conducta en l'Àmbit del Mercat de Valors (RIC)** que regula la conducta dels empleats, directius, membres del Consell d'Administració i determinats tercers que prestin serveis a l'entitat de manera que tots ells ajustin les seves actuacions a les normes de conducta que la Llei del Mercat de Valors, el Reglament 596/2014, del Parlament Europeu i del Consell, sobre l'Abús de Mercat i les seves disposicions de desplegament preveuen per als emissors de valors, fomentant així la transparència en els mercats i preservant, en tot moment, l'interès legítim dels inversors.

El seu grau de difusió és universal a través de la Intranet corporativa. A més, tant el text inicial com les successives modificacions aprovades pel Consell d'Administració de Criteriacaixa com la que es va fer al novembre de 2016 es remeten a les persones subjectes i l'Òrgan de Seguiment en recull el comprovant de recepció.

Així mateix, Criteriacaixa té un **Codi d'Ús dels Sistemes d'Informació** que va aprovar el Consell d'Administració al juliol de 2015 i que és aplicable a tots els directius i empleats.

Els objectius principals d'aquest Codi d'Ús dels Sistemes d'Informació són conscienciar i garantir el bon ús i seguretat dels mitjans tecnològics de l'entitat i de la informació que contenen i gestionen. El Codi ha estat remès a tots els empleats i s'ha recollit un comprovant de la seva recepció. A més, està a disposició de tots els empleats de Criteriacaixa de manera permanent a través de la intranet corporativa.

Durant el 2016 s'ha dut a terme formació presencial per a tots els empleats, a través de diverses sessions divulgatives del Codi.

Les comunicacions sobre possibles incompliments del Codi d'Ús dels Sistemes d'Informació o els dubtes que pugui suscitar la seva interpretació o aplicació es remeten al Director General.

El Codi conté regles clares per a un ús adequat i eficient de les comunicacions i de les eines informàtiques per garantir la qualitat, integritat, confidencialitat i inviolabilitat de la informació, respectant així també els compromisos assumits amb contraparts, clients, proveïdors i empleats.

Grup CaixaBank:

D'altra banda, atesa la rellevància del subgrup CaixaBank dins el Grup Criteriacaixa, cal destacar que CaixaBank disposa d'un Codi Ètic i Principis d'Actuació, aprovat pel Consell d'Administració, que estableix els valors i principis ètics que inspiren la seva actuació i que han de regir l'activitat de tots els empleats, directius i membres dels seus òrgans d'administració. El seu grau de difusió és universal a través de la Intranet corporativa. Així mateix, pot ser consultat pels accionistes, clients, proveïdors i altres parts interessades en la pàgina web de CaixaBank, a l'apartat de Responsabilitat Corporativa.

Els valors i principis d'actuació que recull el Codi són els següents: el compliment de les lleis, el respecte, la integritat, la transparència, l'excel·lència, la professionalitat, la confidencialitat i la responsabilitat social.

En relació amb la informació que l'Entitat facilita a clients i accionistes, el Codi Ètic estableix que aquesta informació ha de ser precisa, veraç i comprensible quant a les seves operacions, comissions i procediments per tal de canalitzar reclamacions i resoldre incidències. Així mateix, indica que es posarà a disposició dels accionistes tota la informació financera i corporativa rellevant, de conformitat amb la normativa vigent.

El Codi Ètic és subscrit per les noves incorporacions a la plantilla de CaixaBank.

L'anàlisi dels possibles incompliments i les propostes d'actuacions correctores i de sancions correspon al Comitè del Canal de Consultes i Denúncies, format per Compliment Normatiu, Secretaria General, Assessoria Jurídica i Recursos Humans. Complementàriament, i derivat de la normativa vigent, o bé mitjançant acords d'autoregulació impulsats per la Direcció i els òrgans de govern, hi ha altres normes que regulen la conducta dels empleats sobre matèries concretes. Aquestes són:

- I. Reglament intern de conducta en l'àmbit del mercat de valors (RIC).
- II. Codi de Conducta Telemàtic.
- III. Canal confidencial intern de consultes.

Totes i cadascuna d'aquestes matèries s'inclouen en la Formació Normativa de l'Entitat, i són d'obligada realització per part dels empleats. Per a la seva validació formal, cada treballador ha d'aprovar un test de coneixements en finalitzar el curs.

En concret, els cursos que hi ha avui dia són els següents:

- Curs sobre el Codi Ètic i el canal confidencial de consultes relatiu al Codi Ètic i al Codi de Conducta Telemàtica i el canal confidencial de denúncies. El curs, en format *e-learning*, té una durada aproximada d'una hora i mitja.
- Curs sobre Seguretat de la Informació, en què es proporcionen coneixements sobre les mesures i els criteris de protecció que cal adoptar sobre la informació, i el contingut del qual inclou les pautes d'actuació regulades en el Codi de Conducta Telemàtic. El curs, també en format *e-learning*, té una durada aproximada d'una hora.
- Addicionalment, l'Entitat disposa de dos cursos de formació en format *e-learning* en matèria del RIC (Reglament Intern de Conducta):
 - o Un d'adreçat a les persones adherides al Reglament i;
 - o un segon curs adreçat a la totalitat dels empleats, enfocat a la detecció i comunicacions d'operacions sospitoses d'abús de mercat, la política de conflictes d'interès i els deures generals en relació amb la informació privilegiada.

El 2016 s'ha convocat els nous empleats perquè facin aquests cursos.

Canal de denúncies, que permeti la comunicació al Comitè d'Auditoria d'irregularitats de caràcter financer i comptable, en addició a eventuais incompliments del codi de conducta i activitats irregulars en l'organització. Si és de caràcter confidencial, se n'ha d'informar.

Pel que fa a les principals característiques del canal de denúncies, l'Entitat hauria d'informar de les vies de comunicació en què es basa (telefònica, correu electrònic, correspondència escrita...) i com garanteix, si escau, la confidencialitat de les denúncies abans que siguin examinades pels membres del Comitè d'Auditoria.

Les comunicacions sobre possibles incompliments del Codi Ètic i del Sistema de Control Intern de la Informació Financera i de l'Ús de Sistemes d'Informació es remeten a través d'un canal confidencial de denúncies, disponible per a tots els empleats a la intranet de la Societat. Una vegada rebuda la comunicació, es tria un membre del Comitè de Direcció que investiga la comunicació, salvaguardant en qualsevol cas la confidencialitat del remitent. Finalitzada la investigació, es crea un comitè format, entre d'altres, pel Director General, sempre que els fets denunciats no afectin aquesta persona. En aquest cas, la persona afectada és substituïda pel següent Directiu de més alt rang en l'Entitat i que no estigui afectat per la comunicació. Aquest Comitè decideix sobre la procedència de les denúncies i, si escau, les actuacions que cal dur a terme respecte a aquestes.

Les comunicacions són personals i confidencials, i se salvaguarda la identitat del denunciador, que només és revelada als qui duguin a terme la investigació si és imprescindible i únicament amb l'autorització del denunciador. A més, es garanteix la indemnitat del denunciador, excepte en els casos de denúncia dolosa o de participació en els fets denunciats.

Les comunicacions sobre possibles incompliments del Reglament Intern de Conducta en l'àmbit del mercat de valors s'adreçaran a l'Òrgan de Seguiment del Reglament Intern de Conducta, compost per tres membres de Criteriacaixa designats pel Consell d'Administració. L'Òrgan de Seguiment és l'encarregat de fer complir les normes de conducta dels mercats de valors i les regles del mateix Reglament Intern de Conducta, interpretar-ne el contingut i instruir els expedients disciplinaris en cas d'incompliment.

En el cas de denúncies relacionades amb la informació financera i comptable se n'informa la Comissió d'Auditoria i Control.

Grup CaixaBank:

En el cas de CaixaBank, pel que fa a les característiques principals del canal de denúncies, l'entitat hauria d'informar de les vies de comunicació en què es basa (telefònica, correu electrònic, correspondència escrita...) i com garanteix, si escau, la confidencialitat de les denúncies abans que siguin examinades pels membres del comitè d'auditoria.

Les comunicacions sobre possibles incompliments del Codi Ètic i del Codi de Conducta, així com les denúncies relacionades amb possibles irregularitats relacionades amb la informació financera i comptable, s'han de remetre a l'Àrea de Compliment Normatiu a través del Canal Confidencial de Denúncies, implantat a CaixaBank a través de la Intranet i disponible per a tots els empleats. Aquesta àrea n'és responsable de la gestió, i la resolució de les denúncies és competència del Comitè del Canal de consultes i denúncies abans comentat i que, addicionalment, és l'encarregat d'informar la Comissió d'Auditoria i Control sobre les denúncies relacionades amb la informació financera i comptable, d'acord amb la normativa del SCIIF.

Es tracta d'un canal intern (exclusiu per als empleats) i visible (és accessible a través de diversos enllaços des de la Intranet de l'Entitat). Les comunicacions són personals i confidencials, i se salvaguarda la identitat del denunciador, que només serà revelada a les àrees que duguin a terme la investigació si és imprescindible i únicament amb l'autorització prèvia del denunciador. A més, es garanteix la indemnitat del denunciador, excepte en els casos de denúncia dolosa o de participació en els fets denunciats.

Cal destacar que durant el 2016 l'Entitat ha fet formació sobre l'existència i l'ús d'aquest canal.

Programes de formació i actualització periòdica per al personal involucrat en la preparació i la revisió de la informació financera, així com en l'avaluació del SCIIF, que cobreixin, almenys, normes comptables, auditoria, control intern i gestió de riscos.

Pel que fa als programes de formació i actualització, les entitats haurien de facilitar informació resumida sobre quines àrees de coneixement s'han cobert, així com altres dades rellevants de caràcter quantitatiu (com ara el nombre d'empleats que han rebut la formació, etcètera) o qualitatiu.

En el marc de la formació del Grup, durant l'exercici 2016 a Criteriacaixa s'han fet programes de formació per als empleats. S'han assolit 799 hores de formació tècnica, principalment de l'Àrea de Finances i Àrea d'Inversions, en temàtiques com control intern i gestió del risc, auditoria interna i tancament fiscal i comptable.

Cal destacar que, al desembre de 2016 es va llançar el curs de formació en línia en matèria de SCIIF per a 13 empleats de l'àrea de participacions bancàries i consolidació, que se sumen als 9 empleats que es van convocar al 2015 i als 43 del 2014.

Així mateix, la Subdirecció General Adjunta de Finances, Mitjans i Recursos Humans de Criteriacaixa està subscripta a diverses publicacions, revistes i webs d'àmbit Comptable/Financer, tant nacionals com internacionals, els continguts i comunicats de les quals es revisen periòdicament, per assegurar que en l'elaboració de la informació financera es consideren les novetats en aquesta matèria.

Grup CaixaBank:

CaixaBank i les seves societats filials vetllen per proporcionar un Pla de formació continuat en matèria comptable i financera, adaptat a cadascun dels llocs i les responsabilitats del personal involucrat en la preparació i la revisió de la informació financera.

Durant l'exercici 2016, la formació s'ha centrat, principalment, en les temàtiques següents:

- Comptabilitat
- Auditoria
- Control Intern
- Jurídica/Fiscal
- Gestió de Riscos
- Compliment Normatiu
- Riscos

Aquestes accions formatives s'han adreçat a persones que desenvolupen les seves funcions en la Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital, Direcció General Adjunta d'Auditoria, Control and Compliance, Morositat i Recuperacions i Riscos, així com als membres que formen l'Alta Direcció de l'Entitat. S'estima que s'han impartit prop de 3.670 hores en aquest tipus de formació.

Respecte a la formació sobre el SCIIF, cal destacar que en l'últim trimestre de 2016 s'ha relançat el curs de formació en línia sobre aquesta matèria. La convocatòria s'ha adreçat a 51 empleats d'Intervenció i Comptabilitat, Informació Corporativa i Control de Participades, Planificació i Capital i Riscos, entre d'altres, que se sumen als 81 que es van convocar l'any 2015, 64 el 2014 i 236 el 2013.

El curs, amb una durada aproximada de dues hores, té com a objectiu donar a conèixer als empleats que intervenen (directament o indirectament) en el procés d'elaboració de la informació financera la rellevància d'establir mecanismes que en garanteixin la fiabilitat, així com el seu deure de vetllar pel compliment de les normes aplicables. Disposa d'un primer bloc dedicat a la Normativa aplicable al SCIIF, i posa l'accent en la Guia de Recomanacions emesa per la CNMV el juny de 2010. Posteriorment hi ha un segon bloc, que aborda la metodologia implantada en el Grup CaixaBank per aconseguir els requeriments normatius vigents en matèria de SCIIF.

Així mateix, la Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital està subscripta a diverses publicacions, revistes i webs d'àmbit comptable/financer, tant nacional com internacional, amb uns continguts i comunicats que es revisen periòdicament, assegurant així que en l'elaboració de la informació financera es consideren les novetats en aquesta matèria.

En el marc del Pla Estratègic 2015-2018 de CaixaBank s'inclou com a element estratègic *«aconseguir ser líders en qualitat de servei i disposar de l'equip humà més preparat i dinàmic, a més de desenvolupar les capacitats professionals dels empleats de la Xarxa d'Oficines i dels Serveis Centrals»*.

El 2015 es va posar en marxa l'Escola de Riscos, en col·laboració amb l'Institut d'Estudis Borsaris (IEB), la Universitat Pompeu Fabra (UPF) i la Universitat Oberta de Catalunya (UOC). L'objectiu principal és donar suport a la formació de capacitats professionals crítiques, així com impulsar un model de descentralització en la gestió on cada vegada els empleats disposin de més facultats per a l'aprovació d'operacions d'actiu.

En relació amb la formació impartida pels Consellers i membres dels Òrgans de Govern principals de CaixaBank, durant l'any 2016 s'han impartit més de 30 sessions, de 2 hores cada una, de formació específica relacionada amb la gestió de riscos, auditoria interna i externa, instruments de capital, mercat de valors i negoci bancari, entre d'altres. Aquestes sessions s'han establert segons el perfil de cada conseller i els requeriments de formació més adequada que el Supervisor hagi estimat per a cadascun, i s'ha prestat una atenció especial als nous nomenaments.

A l'Entitat s'ha impartit **formació** i s'ha donat cobertura, entre altres continguts, a les normes comptables, auditoria, control intern i gestió de riscos, combinant la formació presencial amb la virtual. En aquest últim àmbit destaca la clara aposta de CaixaBank per la formació transversal a través de la **plataforma d'e-learning**, «Virtaula», on els empleats comparteixen coneixement.

F.2. Avaluació de riscos de la informació financera: L'objectiu és fer conèixer al mercat el grau de desenvolupament i sistematització del procés pel qual l'Entitat identifica les fonts i els riscos d'error o irregularitats en la informació financera. Les activitats associades a aquest component haurien de tenir en compte tant les transaccions rutinàries com les operacions menys freqüents i potencialment complexes.

F.2.1. Quines són les principals característiques del procés d'identificació de riscos, incloent-hi els d'error o frau.

En relació amb el procés d'identificació de riscos d'error o frau, les entitats haurien d'incloure en la resposta la informació que se sol·licita sobre el procés establert, sense que sigui necessari enumerar els riscos d'error o frau identificats.

Quines són les principals característiques del procés d'identificació de riscos, incloent-hi els d'error o frau, pel que fa a:

- Si el procés existeix i està documentat.
- Si el procés cobreix la totalitat d'objectius de la informació financera (existència i ocurrència; integritat; valoració; presentació, desglossament i comparabilitat, i drets i obligacions), si s'actualitza i amb quina freqüència.
- L'existència d'un procés d'identificació del perímetre de consolidació, tenint en compte, entre altres aspectes, la possible existència d'estructures societàries complexes, entitats instrumentals o de propòsit especial.
- Si el procés té en compte els efectes d'altres tipologies de riscos (operatius, tecnològics, financers, legals, reputacionals, mediambientals, etc.) en la mesura que afectin els estats financers.
- Quin òrgan de govern de l'Entitat supervisa el procés.

El procés seguit pel Grup CriteriaCaixa en relació amb la identificació de riscos és el següent:

1. Identificació de l'abast, que inclou la selecció de la informació financera, epígrafs rellevants i entitats del Grup que la generen, partint de criteris quantitatius i qualitatius. L'any 2016, aquesta activitat s'ha fet a principis d'any amb dades de tancament de desembre de 2015 i s'ha revisat a principis del segon semestre, amb dades de tancament de juny de 2016.
2. Identificació dels processos materials del Grup que intervenen directament i indirectament en l'elaboració de la informació financera.
3. Actualització del mapa de riscos de fiabilitat de la informació financera i identificació dels riscos que mitiga cada procés.
4. Documentació de les activitats de control existents per mitigar els riscos crítics identificats.
5. Categorització i valoració de riscos i controls. Permet valorar la criticitat de riscos i controls, per identificar, d'aquesta manera, el nivell de cobertura del SCIIF.
6. Avaluació contínua de l'eficàcia del sistema de control intern sobre la informació financera. Emissió d'informes.

Tal com s'indica en la Norma que desenvolupa la Funció de Control Intern sobre la Informació Financera, el Grup té una *metodologia per a la identificació de processos, àrees rellevants i riscos associats a la informació financera*, inclosos els d'error o frau.

La norma desenvolupa la metodologia d'identificació de les àrees materials i processos significatius de la informació financera relatives al procés d'identificació de riscos, mitjançant:

- L'establiment de pautes específiques pel que fa a responsabilitats i moment de la seva execució i actualització.
- l'establiment dels criteris que cal seguir i les fonts d'informació que s'hauran de fer servir en el procés d'identificació,
- l'establiment de criteris que cal seguir per identificar les societats filials rellevants per al SCIIF.

El procés d'identificació de riscos pren en consideració tant les transaccions rutinàries com aquelles menys freqüents i potencialment més complexes, així com l'efecte d'altres tipologies de riscos (operatius, tecnològics, financers, legals, reputacionals, mediambientals, etc.).

En particular hi ha un procés d'anàlisi, dut a terme per part de les diferents àrees que lideren les transaccions i operacions corporatives, operacions no recurrents o especials, en què s'estudien els efectes comptables i financers d'aquestes operacions, i els seus impactes es comuniquen oportunament.

La funció de CIIF revisa, amb una periodicitat mínima anual, tots els riscos definits de l'abast del SCIIF, així com les activitats de control dissenyades per mitigar-los. Aquest procés es fa en col·laboració amb les diferents àrees involucrades. No obstant això, si en el transcurs de l'exercici es posen de manifest circumstàncies que afectin l'elaboració de la informació financera, CIIF avalua l'existència de riscos que s'hagin d'afegir a aquells ja identificats. Els riscos es refereixen a possibles errors amb impacte potencial material, intencionats o no, en el marc dels objectius de la informació financera: existència i ocurrència; integritat; valoració; presentació, desglossament i comparabilitat, i drets i obligacions.

Així mateix, els òrgans de govern i la Direcció reben informació periòdica sobre els principals riscos en matèria d'informació financera, i la Comissió d'Auditoria i Control supervisa els processos de generació, elaboració i revisió de la informació financera basant-se en la feina d'Auditoria Interna, i en les opinions de l'Auditoria Externa i dels organismes supervisors.

D'altra banda, el perímetre de consolidació és avaluat amb periodicitat mensual per part de la Funció de Consolidació, integrada en l'Àrea d'Intervenció i Comptabilitat, per a tot el Grup consolidable, a través d'un contracte de serveis entre Criteriacaixa i CaixaBank.

F.3. Activitats de control: L'objectiu és facilitar al mercat un coneixement fonamentat de l'extensió de les activitats de control específiques que l'Entitat té implementades per mitigar els riscos d'error o irregularitats en la informació financera. L'experiència pràctica ha permès identificar com a àrees crítiques comunes: (i) els procediments de confirmació d'estimacions i judicis crítics; (ii) les funcions externalitzades en tercers, i (iii) la sistematització i la documentació dels procediments de tancament.

F.3.1. Procediments de revisió i autorització de la informació financera i la descripció del SCIIF, a publicar en els mercats de valors, indicant-ne els responsables, així com de documentació descriptiva dels fluxos d'activitats i controls (incloent-hi els relatius a risc de frau) dels diferents tipus de transaccions que puguin afectar de manera material els estats financers, incloent-hi el procediment de tancament comptable i la revisió específica dels judicis, estimacions, valoracions i projeccions rellevants.

La generació, elaboració i revisió de la informació financera és responsabilitat de la Subdirecció General Adjunta de Finances, Mitjans i Recursos Humans, que reclama de la resta d'Àrees i de les societats del perímetre de consolidació la col·laboració necessària per obtenir el nivell de detall suficient d'aquesta informació que es considera adequat. Criteriacaixa se serveix d'un contracte de serveis amb la Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital de CaixaBank per executar els processos de tancament consolidat del Grup Criteriacaixa.

La informació financera constitueix un element essencial en el procés de seguiment i presa de decisions dels màxims òrgans de govern i de Direcció de l'Entitat.

La generació i la revisió de la informació financera es fonamenten en uns mitjans humans i tècnics adequats que permeten al Grup facilitar informació precisa, veraç i comprensible de les seves operacions, de conformitat amb la normativa vigent.

En particular, el perfil professional de les persones que intervenen en el procediment de revisió i autorització de la informació financera és l'adequat, amb amplis coneixements i experiència en matèria de comptabilitat, auditoria i/o gestió de riscos. D'altra banda, els mitjans tècnics i els sistemes d'informació garanteixen, mitjançant l'establiment de mecanismes de control, la fiabilitat i integritat de la informació financera. Així mateix, la informació financera és objecte de supervisió per part dels diversos nivells jeràrquics de la Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital de CaixaBank i de la Subdirecció General Adjunta de Finances, Mitjans i Recursos Humans de Criteriacaixa, i de contrast, si escau, amb altres àrees del Grup. Finalment, la informació financera rellevant publicada en el mercat és examinada i, si escau, aprovada, per part dels màxims òrgans de govern del Grup.

Pel que fa a les activitats i controls relacionats directament amb transaccions que puguin afectar de manera material els estats financers, el Grup té establert un procés continu de revisió de la documentació i formalització de les activitats, dels riscos en què es pot incórrer en l'elaboració de la informació

financera i dels controls necessaris que mitiguin els riscos crítics, que permet assegurar que és completa i està actualitzada.

En aquest sentit, en la documentació dels processos crítics i les activitats de control es detalla la informació següent:

- Descripció dels processos i subprocessos associats.
- Descripció dels riscos d'informació financera juntament amb les seves assercions financeres i la possibilitat de risc per frau. En aquest sentit, cal destacar que els riscos es concreten segons categories de risc i models de risc que formen part del Mapa de Riscos Corporatiu del Grup.
- Activitats de control dutes a terme per mitigar el risc amb les seves característiques:
 - Importància: clau / estàndard
 - Finalitat: preventiu / detectiu / correctiu
 - Automatització: manual / automàtic / semiautomàtic
 - Freqüència: periodicitat de l'execució del control.
 - Evidència: evidència / prova del funcionament correcte del control.
 - Component COSO – Tipus d'activitat del control, segons classificació COSO (*Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission*)
 - Sistema: aplicacions o programes informàtics involucrats en el control.
 - Executor del control: persona responsable de fer el control.
 - Validador del control: persona que supervisa l'execució correcta del control.

Les activitats i els controls es dissenyen per garantir el registre, la valoració, la presentació i el desglossament adequats de les transaccions esdevingudes.

Com a part del procés d'avaluació del SCIIF Criteriacaixa disposa d'un Procés de certificació interna ascendent de controls clau identificats, que té com a objectiu garantir la fiabilitat de la informació financera coincidint amb la seva publicació al mercat. Per fer-ho, cadascun dels responsables dels controls clau identificats ha de certificar, per al període establert, l'execució eficaç dels controls. El procés es fa amb una periodicitat mínima trimestral, per bé que es fan certificacions *ad hoc* en els casos en què les activitats de control sobre la informació financera es fan en un període diferent.

El Subdirector General Adjunt de Finances, Mitjans i Recursos Humans de Criteriacaixa presenta al Comitè de Direcció i a la Comissió d'Auditoria i Control el resultat obtingut en el procés de certificació. Així mateix, remet aquest resultat al Consell d'Administració, perquè en tingui coneixement.

Durant l'exercici 2016, el Grup ha dut a terme amb periodicitat trimestral el procés de certificació, més la certificació d'alguns controls *ad hoc*, sense que s'hagin manifestat en cap d'ells incidències significatives que podrien afectar de manera material la fiabilitat de la informació financera.

Per la seva part, Auditoria Interna duu a terme funcions de supervisió segons el que es descriu en els apartats F.5.1 i F.5.2.

En l'elaboració dels estats financers s'utilitzen judicis, estimacions i assumpcions efectuats per l'Alta Direcció per quantificar actius, passius, ingressos, despeses i compromisos. Aquestes estimacions es fan en funció de la millor informació disponible en la data d'elaboració dels estats financers, tot emprant mètodes i tècniques generalment acceptats i dades i hipòtesis observables i contrastades.

Els procediments de revisió i aprovació dels judicis i estimacions han estat formalitzats mitjançant la Política de revisió i aprovació de judicis i estimacions, document que forma part de la Norma de caràcter intern sobre SCIIF, aprovada pel Comitè de Direcció i el Consell d'Administració.

En aquest exercici s'han abordat, principalment:

- El valor raonable de determinats actius i passius financers.
- El valor raonable dels actius, passius i passius contingents en el context de l'assignació del preu pagat en les combinacions de negoci.
- Les pèrdues per deteriorament de determinats actius financers, i del valor raonable de les garanties que hi estan associades.
- La valoració de les participacions en negocis conjunts i associades.
- La determinació dels resultats de les participacions en societats associades.
- La vida útil i les pèrdues per deteriorament d'altres actius tangibles i actius.
- La valoració dels fons de comerç i dels actius intangibles.
- Les pèrdues per deteriorament dels actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda.
- Hipòtesis actuàries utilitzades en el càlcul dels passius per contractes d'assegurança.
- Hipòtesis actuàries utilitzades en el càlcul de passius i compromisos postocupació.
- La valoració de les provisions necessàries per a la cobertura de contingències laborals, legals i fiscals.
- La despesa de l'impost de societats determinat sobre el tipus impositiu esperat a final d'any, i l'activació dels crèdits fiscals i la seva recuperabilitat.

F.3.2. Polítiques i procediments de control intern sobre els sistemes d'informació (entre altres, sobre seguretat d'accés, control i operació de canvis, continuïtat operativa i segregació de funcions) que suportin els processos rellevants de l'Entitat en relació amb l'elaboració i la publicació de la informació financera.

Els sistemes d'informació a què es refereix aquesta qüestió són aquells en què es basa la informació financera, i que s'utilitzen de manera directa quan es prepara, o que són rellevants en el procés o control de les transaccions que es reflecteixen en aquesta informació.

D'altra banda, les polítiques i els procediments a què es refereix la qüestió són aquells que estableixen com s'operen els sistemes i les aplicacions per tal de: (a) mantenir un control adequat sobre els accessos a les aplicacions i els sistemes; (b) establir els passos que cal seguir per assegurar que les noves aplicacions, o les actuals quan són modificades, processen les transaccions de manera adequada i faciliten informació fiable, i (c) establir mecanismes que permetin la recuperació de dades en cas que es perdin, així com donar continuïtat al procés i el registre de les transaccions quan es produeixi una interrupció dels sistemes operats habitualment.

Els sistemes d'informació que suporten els processos per a la generació de la informació financera estan subjectes a polítiques i procediments de control intern per garantir la integritat de l'elaboració i publicació d'aquesta informació.

En concret, el Grup disposa de les següents polítiques en relació amb:

Sistema de Gestió de Seguretat de la Informació: El Grup CaixaBank té un Sistema de gestió de la seguretat de la Informació (SGSI) basat en les millors pràctiques internacionals. Aquest SGSI ha obtingut i renovat anualment la certificació ISO 27001:2013 del The British Standards Institution (BSI). Aquest sistema defineix, entre altres polítiques, les d'accés als sistemes d'informació i els controls (interns i externs) que permeten garantir l'aplicació correcta de totes i cadascuna de les polítiques definides.

Continuïtat operativa i de negoci: El Grup CaixaBank disposa d'un Pla de Contingència Tecnològica per garantir la continuïtat dels serveis informàtics. S'han desenvolupat estratègies que permeten la recuperació de la informació en el mínim temps possible. Així mateix, CriteriaCaixa ha elaborat un Pla de Continuïtat de Negoci, la finalitat del qual és garantir la no interrupció de les operacions que donen suport als processos de negoci, davant un eventual incident o indisponibilitat greu. Aquest Pla es troba en procés de revisió i actualització.

Adicionalment, The British Standards Institution (BSI) ha certificat el compliment del Sistema de Gestió de la Continuïtat de Negoci del Grup de conformitat amb la Norma ISO 22301:2012. El certificat acredita:

- El compromís de l'alta direcció amb la Continuïtat de Negoci i la Contingència Tecnològica.

- La realització de les millors pràctiques respecte a la gestió de la Continuitat de Negoci i la Contingència Tecnològica.
- L'existència d'un procés cíclic amb la millora contínua com a meta.
- Que el Grup té implantat i operatiu un Sistema de Gestió de la Continuitat de Negoci i Contingència Tecnològica, d'acord amb normes internacionals de prestigi reconegut.

I aporta:

- Confiança als nostres clients, inversors, empleats i a la societat en general sobre la capacitat de resposta de l'Entitat davant d'incidents greus que afectin les operacions de negoci.
- Compliment de les recomanacions dels reguladors –Banc d'Espanya, MiFID, Basilea III– en aquesta matèria.
- Beneficis en la imatge i la reputació de l'Entitat.
- Auditories anuals, internes i externes, que comproven que el nostre sistema de gestió es manté actualitzat.

Govern de Tecnologies de la Informació (TI): El model de Govern de TI del Grup CaixaBank garanteix que els seus Serveis Informàtics estan alineats amb l'estratègia de negoci de l'organització i donen resposta als requisits regulatoris, operatius o del negoci. El Govern de TI constitueix una part essencial del govern en el seu conjunt i aglutina l'estructura organitzativa i directiva necessària per assegurar que TI suporta i facilita el desenvolupament dels objectius estratègics definits. El model de Govern ha estat dissenyat i desenvolupat seguint la norma ISO 38500:2008, tal com va certificar Deloitte Advisory, SL el juliol de 2014.

Aquest disseny dels serveis informàtics de CaixaBank dóna resposta a les necessitats del negoci, i garanteix, entre altres temes:

- Segregació de funcions;
- Gestió de canvis;
- Gestió d'incidents;
- Gestió de la qualitat TI;
- Gestió dels riscos: Operacionals, fiabilitat de la informació financera, etc.;
- Identificació, definició i seguiment d'indicadors (quadre de comandament);
- Existència de comitès de Govern, Gestió i Seguiment;
- Report periòdic a la Direcció;
- Controls interns severos que inclouen auditories internes i externes amb caràcter anual.

Així mateix, Criteriacaixa també disposa d'un model de Govern de TI que garanteix que els seus Serveis Informàtics estan alineats amb l'estratègia de negoci de Criteriacaixa.

F.3.3. Polítiques i procediments de control intern destinats a supervisar la gestió de les activitats subcontractades a tercers, així com d'aquells aspectes d'avaluació, càlcul o valoració encomanats a experts independents, que puguin afectar de manera material els estats financers.

En relació amb les activitats subcontractades a tercers, la informació s'hauria de referir a les encaminades a executar o processar transaccions que es reflecteixen en els estats financers, a supervisar-ne l'adequada execució o procés i altres activitats que siguin rellevants en el context del SCIIF de l'Entitat.

Respecte a les valoracions, judicis o càlculs fets per tercers, l'Entitat hauria d'indicar si hi ha procediments establerts per comprovar la capacitat i la independència del tercer i altres aspectes rellevants (mètodes emprats, principals hipòtesis, etcètera).

El volum de contractació i el nombre de proveïdors de Criteriacaixa és poc significatiu en relació amb el total del Grup. L'activitat de Criteriacaixa que té més intervenció de proveïdors externs correspon a l'activitat immobiliària.

En relació amb aquesta activitat, periòdicament es compara el valor net comptable dels seus immobles amb el seu valor recuperable. En la determinació d'aquest valor recuperable, els administradors consideren fonamentalment les taxacions efectuades per tercers experts independents. Per fer-ho el Grup Criteriacaixa té una política corporativa que garanteix la competència professional, la independència i objectivitat de les agències de valoració externes, d'acord amb el que estableix la normativa, que requereix que les agències de valoració compleixin els requisits de neutralitat i credibilitat per tal que l'ús de les seves estimacions no menyscabi la fiabilitat de les seves valoracions.

Grup CaixaBank:

D'altra banda, el Grup CaixaBank, la importància del qual en relació amb el Grup és molt significativa, té una Política de Costos, Gestió Pressupostària i Compres que regula el Model de Gestió de la despesa en tot el seu cicle (Pressupostació, gestió de la demanda, negociació amb proveïdors, subministrament i facturació). Aquesta política es desenvolupa en una norma interna del Grup en què es regulen, principalment, els processos relatius a:

- L'elaboració, aprovació, gestió i liquidació del pressupost.
- L'execució del pressupost: compres i contractació de serveis
- El pagament de factures a proveïdors.

La majoria dels processos que s'estableixen entre les entitats del Grup i els seus proveïdors estan gestionats i informatitzats mitjançant aplicacions que recullen totes les seves actuacions, i és el Comitè d'Eficiència l'òrgan encarregat d'assegurar que l'execució material del pressupost s'efectua seguint la normativa.

Per garantir la gestió adequada dels costos, el Comitè d'Eficiència de CaixaBank delega en dues comissions:

- Comissió de Despeses i inversió (CDI): revisa i ratifica les propostes de despesa i inversió presentades per les àrees i filials a través de projectes,

qüestionant-ne la necessitat i raonabilitat a través d'una anàlisi de rendibilitat o d'eficiència per a l'Entitat.

- Mesa de compres: vetlla per la consecució del màxim estalvi en la contractació de béns i serveis, i fomenta la igualtat d'oportunitats entre proveïdors. Tal com s'indica en el Codi Ètic de l'Entitat, la compra de béns o la contractació de serveis s'ha de fer amb objectivitat i transparència, eludint situacions que puguin afectar l'objectivitat de les persones que hi participen. Per això, les modalitats de contractació acceptades per la Mesa de Compres són les subhastes i les peticions de pressupost. Serà obligatori haver acarat un mínim de tres ofertes de proveïdors.

El Grup CaixaBank disposa d'un Portal de Proveïdors que permet establir un canal de comunicació senzill i àgil entre proveïdors i empreses del Grup. Mitjançant aquest portal, les empreses subcontractades poden aportar tant la documentació imprescindible per optar a qualsevol procés de negociació com la documentació necessària en funció dels serveis una vegada contractats. D'aquesta manera, se segueix garantint el compliment de la normativa interna de Compres alhora que se'n faciliten la gestió i el control.

CaixaBank disposa d'una política d'externalització de Serveis que estableix el marc metodològic i els criteris a considerar en la subcontractació d'activitats per part de l'Entitat. La política determina els rols i les responsabilitats per a cada activitat i exigeix que les externalitzacions es valorin per la seva criticitat, definint diferents nivells de control i supervisió d'acord amb la seva classificació.

L'empresa de serveis professionals Deloitte Consulting, SLU va certificar el compliment del disseny i redacció del govern de l'externalització de conformitat amb la Norma ISO 37500:2014, que acredita:

- El compromís de l'Alta Direcció de CaixaBank amb el govern de l'externalització.
- La realització de les millors pràctiques respecte a la gestió de les iniciatives d'externalització.
- L'existència d'un procés cíclic de millora contínua.

La formalització d'aquesta política suposa:

- Confiança en els nostres clients, inversors, empleats i la resta de *stakeholders*, sobre el procés de decisió i control de les iniciatives d'externalització.
- Compliment de les recomanacions dels reguladors, com ara Banc d'Espanya, MiFID i Basilea III, en aquesta matèria.
- Beneficis en la imatge i la reputació de l'Entitat.

CaixaBank vetlla perquè la futura externalització no suposi una pèrdua de capacitat de supervisió, anàlisi i exigència del servei o activitat objecte de contracte. Quan es produeix una nova iniciativa d'externalització, se segueix el procediment següent:

- Anàlisi d'aplicabilitat del model d'externalització al proveïdor.
- Valoració de l'externalització.
- Contractació del proveïdor.

- Traspàs del servei al proveïdor extern.
- Seguiment i monitorització de l'activitat o el servei prestat.

Totes les activitats subcontractades disposen de mesures de control basades, fonamentalment, en indicadors de rendiment. Cada responsable d'una externalització a l'Entitat sol·licita al proveïdor l'actualització i el report dels seus indicadors, que són internament revisats de manera periòdica.

En l'exercici 2016, les activitats encomanades a tercers relacionades amb valoracions i càlculs d'experts independents han estat relacionades, principalment, amb:

- Determinats serveis d'auditories internes i tecnològiques.
- Determinats serveis de consultories financeres i de *business intelligence*.
- Determinats serveis de màrqueting i compres diverses
- Determinats serveis informàtics i tecnològics.
- Determinats serveis financers.
- Determinats serveis d'assessorament financer, fiscal i legal.
- Determinats processos relacionats amb recursos humans i compres diverses.
- Determinats processos relacionats amb els sistemes d'informació.

F.4. Informació i comunicació: La informació per desglossar ha de permetre al mercat saber si l'Entitat disposa de procediments i mecanismes per transmetre, al personal involucrat en el procés d'elaboració de la informació financera, els criteris d'actuació aplicables, així com els sistemes d'informació emprats en aquests processos.

F.4.1. Una funció específica encarregada de definir, mantenir actualitzades, les polítiques comptables (àrea o departament de polítiques comptables) i resoldre dubtes o conflictes derivats de la seva interpretació, mantenint una comunicació fluïda amb els responsables de les operacions en l'organització, així com un manual de polítiques comptables actualitzat i comunicat a les unitats a través de les quals opera l'Entitat.

Les entitats haurien d'indicar quin departament o àrea assumeix aquesta responsabilitat, quina posició ocupa en l'organització i si aquesta funció és exclusiva. Pel que fa al manual de polítiques comptables, l'Entitat hauria de completar la qüestió informant d'aspectes com ara: (i) amb quina freqüència s'actualitza; (ii) les característiques principals del procés, i (iii) quan s'ha produït la darrera actualització.

Des del punt de vista individual, la responsabilitat de la definició dels criteris comptables de CriteriaCaixa recau en la Subdirecció General Adjunta de Finances, Mitjans i Recursos Humans. Aquesta és l'encarregada de resoldre qualsevol qüestió comptable que presenti dubtes sobre la seva interpretació, o bé perquè es tracta d'una nova tipologia d'operació, o bé per qualsevol canvi normatiu. Així mateix, en el cas d'operacions singulars, es prepara documentació relativa a la seva anàlisi comptable. Addicionalment, hi ha una política d'Informació comptable accessible a la intranet de CriteriaCaixa.

Com que l'activitat bancària és la més representativa del Grup CriteriaCaixa pel fet de consolidar CaixaBank per integració global, la definició dels criteris comptables consolidats recau en l'Àrea d'Intervenció i Comptabilitat – Departament de Polítiques i Circuits Comptables, integrada en la Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital de CaixaBank.

Aquests criteris es determinen i documenten sobre la base de les característiques del producte/operació, definides per les àrees de negoci implicades, i de la normativa comptable que li és aplicable, i es concreta en la creació o modificació d'un circuit comptable. Els diferents documents que componen un circuit comptable expliquen el detall de tots els esdeveniments possibles pels quals pot transitar el contracte o l'operació i descriuen les principals característiques de l'operativa administrativa, la normativa fiscal i els criteris i normes comptables aplicats.

L'esmentat Departament de CaixaBank és l'encarregat de resoldre qualsevol qüestió comptable no recollida en un circuit o que presenti dubtes sobre la seva interpretació. Les altes i modificacions en els circuits comptables es

comunicuen immediatament a l'organització i la majoria es poden consultar a la intranet de CaixaBank.

Els criteris comptables a CaixaBank són actualitzats de forma contínua davant qualsevol nova tipologia de contracte o operació o qualsevol canvi normatiu. El procés es caracteritza per l'anàlisi de tots els nous esdeveniments que són comunicats al departament, i que puguin tenir impactes comptables, tant individualment com en l'elaboració de la informació consolidada. La revisió es produeix de manera conjunta entre les diferents àrees implicades en els nous esdeveniments. Les conclusions de les revisions efectuades es traslladen i s'implementen en els diferents circuits comptables i, en cas necessari, en els diferents documents que integren el conjunt de documentació comptable. La comunicació a les àrees afectades de CaixaBank es fa a través dels mecanismes existents, principalment a través de la Intranet i del manual de polítiques comptables.

Durant l'any 2016, igual que en els exercicis precedents, el Departament de Polítiques i Regulació Comptables de CaixaBank ha continuat fent, considerant un llindar de materialitat, una revisió de les polítiques comptables.

Addicionalment, el Departament s'ocupa de l'anàlisi i estudi de l'impacte comptable d'operacions singulars i del seguiment i desenvolupament normatiu *ex ante* i *ex post*. En aquest últim capítol, el departament té entre les seves responsabilitats fer la formació i actualització tècnica a les àrees afectades.

F.4.2. Mecanismes de captura i preparació de la informació financera amb formats homogenis, d'aplicació i utilització per totes les unitats de l'Entitat o del Grup, que facin de suport dels estats financers principals i les notes, així com la informació que es detalli sobre el SCIIF.

En relació amb aquesta qüestió, les entitats haurien d'informar de les característiques essencials de les aplicacions informàtiques emprades per les unitats que componen l'Entitat i el seu Grup, per tal de facilitar la informació que sustenta els estats financers, incloent-hi els utilitzats en el procés d'agregació i consolidació de la informació reportada per les diferents unitats.

El Grup disposa d'eines informàtiques desenvolupades internament, que assegurin la integritat i l'homogeneïtat en els processos de captura i elaboració de la informació financera. Així mateix, totes les aplicacions disposen de mecanismes de contingència tecnològica, de manera que s'assegura la conservació i l'accessibilitat de les dades davant qualsevol circumstància.

Cal destacar que CaixaBank està immersa en un projecte de millora de l'arquitectura de la informació comptable, que té per objecte l'increment en la qualitat, integritat, immediatesa i accés a les dades que proporcionen les aplicacions de negoci. De forma gradual, les diverses aplicacions informàtiques s'estan incloent dins de l'abast del projecte, que actualment ja integra una materialitat de saldos molt significativa.

A l'efecte d'elaborar la informació consolidada, el Grup fa servir, a través d'eines especialitzades, mecanismes de captura, anàlisi i preparació de les dades amb formats homogenis. Així mateix, el pla de comptes comptables, integrat en l'aplicació de consolidació, s'ha definit per complir els requeriments dels diferents reguladors.

En relació amb els sistemes utilitzats per a la gestió del SCIIF, el Grup té implantada l'eina SAP Governance, Risk and Compliance (SAP GRC), a fi de garantir-ne la integritat, reflectint de manera uniforme la totalitat de processos i subprocessos i associant-los als riscos i controls existents. L'eina suporta també, entre d'altres, el Mapa de Riscos Corporatiu (MRC) de CaixaBank i els Indicadors de Risc Operacional (KRI), responsabilitat de l'Àrea de Control Intern i de l'Àrea de Models de Risc de Crèdit, respectivament.

F.5. Supervisió del funcionament del sistema: La informació per desglossar hauria de permetre entendre com se supervisa el SCIIF, per tal de prevenir i resoldre deficiències en el disseny i el funcionament, així com per corregir les incidències o debilitats detectades. La informació per desglossar està relacionada amb la supervisió del SCIIF, que té com a responsable el Comitè d'Auditoria, i hauria de ser un reflex de les actuacions que s'hagin dut a terme durant l'exercici.

F.5.1. Les activitats de supervisió del SCIIF dutes a terme pel Comitè d'Auditoria, així com si l'Entitat té una funció d'auditoria interna que tingui entre les seves competències la de suport al Comitè en la seva tasca de supervisió del sistema de control intern, incloent-hi el SCIIF. Així mateix, cal informar de l'abast de l'avaluació del SCIIF duta a terme en l'exercici i del procediment pel qual l'encarregat d'executar l'avaluació comunica els seus resultats, si l'Entitat disposa d'un pla d'acció que detalli les eventuais mesures correctores, i si s'ha considerat el seu impacte en la informació financera.

Les activitats de supervisió del SCIIF es refereixen a les fetes pel Comitè d'Auditoria. L'Entitat hauria d'incloure, en la resposta, informació sobre si aquestes activitats inclouen (i) l'aprovació dels plans d'auditoria; (ii) la determinació de qui els ha d'executar; (iii) l'avaluació de la suficiència dels treballs efectuats; (iv) la revisió i l'avaluació dels resultats i la consideració del seu efecte en la informació financera, i (v) la prioritització i el seguiment de les accions correctores.

En relació amb la funció d'Auditoria Interna, s'hauria d'informar de la seva posició en l'organigrama, de les seves relacions de dependència, principals activitats que duu a terme i altres aspectes rellevants (recursos disponibles, exclusivitat en el desenvolupament de la funció, etcètera).

Les revelacions sobre l'abast de l'avaluació del SCIIF haurien de permetre saber fins a quin punt els diferents components de la informació financera publicada han estat supervisats en l'exercici i amb quina extensió (per exemple, si s'ha avaluat el procés d'identificació i avaluació de riscos d'error en la informació financera; si s'han avaluat les pràctiques sobre l'entorn de control i els controls

sobre els sistemes d'informació; si s'han revisat tant l'eficàcia del disseny com el funcionament efectiu del sistema, etcètera).

Sense perjudici de les funcions del Consell d'Administració en matèria de gestió i control de riscos, correspon a la Comissió d'Auditoria i Control supervisar el procés d'elaboració i presentació de la informació financera regulada i l'eficàcia dels sistemes de control interns i de gestió de riscos de la Societat, així com discutir amb els auditors de comptes les debilitats significatives del sistema de control intern en cas que es detectin en el desenvolupament de l'auditoria.

Aquestes funcions i activitats de la Comissió d'Auditoria i Control relacionades amb la supervisió del procés d'elaboració i presentació de la informació financera s'expliquen amb detall en l'epígraf F 1.1.

A més, la Comissió d'Auditoria i Control duu a terme, entre altres, les activitats següents:

- Aprovació del Pla Anual d'Auditoria Interna, avaluant que el seu abast sigui suficient per donar una cobertura adequada als principals riscos a què es troba exposada Criteriacaixa.
- La revisió i avaluació de les conclusions de les auditories efectuades i el seu impacte en la informació financera, si escau.
- El seguiment continuat de les accions correctores, considerant la prioritització atorgada a cadascuna.

Criteriacaixa i CaixaBank tenen les seves respectives Àrees d'Auditoria i Control Intern, la missió de les quals consisteix a assegurar la gestió i supervisió adequades del Marc de Control Intern del Grup.

Criteriacaixa:

En el cas de Criteriacaixa, la funció d'auditoria interna recau en l'Àrea d'Auditoria i Control Intern, que reporta funcionalment a la Comissió d'Auditoria i Control, i depèn administrativament de la Direcció General. Duu a terme la seva activitat sota els principis d'independència, objectivitat i confidencialitat, tal com recull la seva Norma Reguladora de la funció d'Auditoria Interna, aprovada per la Comissió d'Auditoria i Control.

La seva missió consisteix, d'una banda, a agregar valor i millorar l'efectivitat del sistema de control intern en les diferents àrees del Grup, contribuint a la consecució dels objectius del Grup i, de l'altra, a aportar un enfocament sistemàtic i disciplinat en l'avaluació i millora dels processos de gestió de riscos i controls, actuant com a tercera línia de defensa en el Marc de Control Intern del Grup Criteriacaixa.

Auditoria Interna es responsabilitza de:

- Dur a terme la seva actuació professional de conformitat amb les normes i els procediments d'auditoria generalment acceptats.
- Elaborar una planificació anual de les activitats d'Auditoria Interna, centrada en els riscos principals identificats dins el Grup Criteriacaixa. Presentar el Pla a la Comissió d'Auditoria i Control perquè en faci la revisió i, si escau, l'aprovi.

- Atendre els requeriments dels organismes reguladors o supervisors, i donar resposta a les sol·licituds *ad hoc* formulades pels òrgans de govern i/o l'Alta Direcció.
- Fer el seguiment de la implantació de les recomanacions formulades en els informes d'Auditoria.

En la realització dels seus treballs, Auditoria Interna de Criteriacaixa:

- Identifica els objectius del projecte de què es tracti.
- Analitza l'efectivitat dels controls establerts.
- Verifica el compliment adequat dels controls establerts.
- Identifica oportunitats de millora d'aquests controls.
- Comunica les seves conclusions a l'àrea auditada, a la qual demana una resposta sobre la conclusió.
- Emet un informe en què consten l'opinió i les recomanacions sobre el procés auditat.

Auditoria Interna de Criteriacaixa emet anualment un informe global en què s'inclou una avaluació del funcionament del SCIIF durant l'exercici que, juntament amb la revisió dels controls en auditories d'altres processos, permet concloure sobre l'estat del SCIIF en l'àmbit de Grup.

L'avaluació anual del SCIIF a 31/12/2016 s'ha centrat en:

- Revisió de l'aplicació del Marc de Referència definit en el document «Control Intern sobre la informació financera en les entitats cotitzades» promogut per la CNMV com un estàndard de bones pràctiques en la matèria.
- Verificació de l'aplicació de la metodologia recollida en la Norma de caràcter intern «Sistema de Control Intern sobre la Informació Financera» per garantir que el SCIIF en l'àmbit de Grup és adequat i eficaç.
- La valoració del funcionament del procés de certificació interna ascendent dels controls clau.
- L'avaluació de la documentació descriptiva dels processos, riscos i controls rellevants en l'elaboració de la informació financera.

Els resultats de l'avaluació del SCIIF es comuniquen a la Comissió d'Auditoria i Control, i a l'Alta Direcció. En els informes que contenen l'avaluació efectuada s'inclou un pla d'acció que detalla les mesures correctores, la seva criticitat per mitigar els riscos en la informació financera i el termini de resolució.

Grup CaixaBank:

En relació amb CaixaBank, la funció d'Auditoria Interna, integrada en la Direcció General Adjunta d'Auditoria, es regeix pels principis establerts en l'Estatut d'Auditoria Interna de CaixaBank, aprovat pel Comitè de Direcció i pel Consell d'Administració. La seva missió és garantir una supervisió eficaç del sistema de control intern mitjançant una avaluació continuada dels riscos i controls de l'organització i donar suport a la Comissió d'Auditoria i Control mitjançant l'elaboració d'informes i el report periòdic dels resultats dels treballs executats

Auditoria Interna de CaixaBank disposa d'auditors distribuïts en diversos equips de treball especialitzats en la revisió dels principals riscos als quals està exposada l'Entitat. Entre aquests equips hi ha la Direcció d'Auditoria Financera, Participades i Compliment Normatiu on hi ha un grup assignat a la supervisió

dels processos de la Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital, responsable de l'elaboració de la informació financera i comptable de l'Entitat. El Pla Anual d'Auditoria Interna inclou la revisió, en base plurianual, dels riscos i controls de la informació financera en tots els treballs d'auditoria on aquests riscos són rellevants.

En cada treball, Auditoria Interna de CaixaBank:

- Identifica els controls necessaris per mitigar els riscos associats a les activitats pròpies del procés revisat.
- Analitza l'efectivitat dels controls existents a partir del seu disseny.
- Verifica l'aplicació d'aquests controls.
- Comunica les conclusions de la revisió i emet una opinió sobre l'entorn de control.
- Formula recomanacions en les quals es proposen accions correctores.

Auditoria Interna de CaixaBank ha desenvolupat un programa de treball específic per a la revisió del SCIIF, que se centra en la revisió periòdica dels processos rellevants (transversals i de negoci) definits per l'equip CIIF (Control Intern sobre la Informació Financera), complementat amb la revisió dels controls existents en auditories d'altres processos. Actualment aquest programa de treball es complementa amb la revisió contínua de les evidències d'execució efectiva dels controls. Amb tot això, Auditoria emet anualment un informe global en el qual s'inclou una avaluació del funcionament del SCIIF durant l'exercici.

L'avaluació anual del SCIIF a 31/12/2016, s'ha centrat en:

- Revisió de l'aplicació del Marc de Referència definit en el document «Control Intern sobre la informació financera en les entitats cotitzades» promogut per la CNMV com un estàndard de bones pràctiques en la matèria.
- Verificació de l'aplicació de la Política «Sistema de Control Intern sobre la Informació Financera» i de la metodologia recollida a la mateixa Norma de caràcter intern per garantir que el SCIIF en l'àmbit de Grup és adequat i eficaç.
- La valoració del funcionament del procés de certificació interna ascendent dels controls clau.
- L'avaluació de la documentació descriptiva dels processos, riscos i controls rellevants en l'elaboració de la informació financera.

Adicionalment, en l'exercici 2016, Auditoria Interna de CaixaBank ha fet diverses revisions de processos que afecten la generació, elaboració i presentació de la informació financera, centrats en els àmbits financer i comptable, instruments financers, legal i de compliment normatiu, sistemes d'informació, i els negocis assegurador i mitjans de pagament, entre d'altres.

Els resultats de l'avaluació del SCIIF es comuniquen a la Comissió d'Auditoria i Control, i a l'Alta Direcció. En els informes que contenen l'avaluació efectuada s'inclou un pla d'acció que detalla les mesures correctores, la seva criticitat per mitigar els riscos en la informació financera i el termini de resolució.

F.5.2. Si disposa d'un procediment de discussió mitjançant el qual l'Auditor de Comptes (d'acord amb el que estableixen les NTA), la funció d'Auditoria Interna i altres experts puguin comunicar a l'Alta Direcció i al Comitè d'Auditoria o Administradors de l'Entitat les debilitats significatives de control intern identificades durant els processos de revisió dels comptes anuals o aquells altres que els hagin estat encomanats. Així mateix, cal informar de si disposa d'un pla d'acció que tracti de corregir o mitigar les debilitats observades.

L'Entitat hauria d'informar de si el Comitè d'Auditoria ha establert un procediment formal que asseguri la comunicació sobre les debilitats significatives de control intern als òrgans esmentats en la qüestió, així com si aquest procediment inclou l'avaluació i la correcció dels seus efectes en la informació financera.

El Grup disposa de procediments periòdics de discussió amb l'Auditor de Comptes. L'Alta Direcció està permanentment informada de les conclusions que s'assoleixen en els processos de revisió dels comptes anuals. L'auditor de comptes assisteix a la Comissió d'Auditoria i Control, en què informa tant del pla d'Auditoria com de les conclusions preliminars assolides abans de la publicació de resultats i de les conclusions finals abans de la formulació dels comptes, incloent-hi, si escau, les debilitats de control intern. Així mateix, en el marc de la tasca de revisió de la informació financera trimestral, s'informa la Comissió d'Auditoria i Control de la feina feta i les conclusions assolides.

D'altra banda, les revisions d'Auditoria Interna, en els diferents àmbits d'actuació, conclouen amb l'emissió d'un informe que avalua els riscos rellevants i l'efectivitat del control intern dels processos i les operacions que són objecte d'anàlisi; que identifica i valora les possibles debilitats i carències de control, i que formula recomanacions per a la seva esmena. Els informes d'Auditoria Interna es remeten a l'Alta Direcció i s'informa la Comissió d'Auditoria i Control de les conclusions principals de tots els informes. A més, hi ha un *reporting* recurrent a la Comissió d'Auditoria i Control a cadascuna de les seves sessions ordinàries sobre les activitats que ha desenvolupat l'àrea d'Auditoria Interna, amb informació específica sobre les debilitats significatives que s'han detectat en les revisions fetes en el període de *reporting*.

Auditoria Interna fa un seguiment continuat del compliment de totes les recomanacions emeses, amb especial èmfasi a les referides a debilitats de risc alt i crític, que es reporten periòdicament. Aquesta informació de seguiment, així com les incidències rellevants identificades en les revisions d'Auditoria es comuniquen a la Comissió d'Auditoria i Control i a l'Alta Direcció.

F.6. Altra informació rellevant: Les entitats, segons les seves circumstàncies particulars, han de desglossar en aquest apartat totes les informacions addicionals que considerin necessari facilitar per interpretar millor els mecanismes que componen el SCIIF, sempre que no estiguin ja recollides en la resposta a les qüestions anteriors.

N/A

F.7. Informe de l'auditor extern

F.7.1. Si la informació del SCIIF remesa als mercats ha estat sotmesa a revisió per part de l'auditor extern, cas en el qual l'Entitat hauria d'incloure l'informe corresponent com a annex. En cas contrari, hauria d'informar-ne dels motius.

Si l'apartat F de l'IAGC, relatiu a la descripció de les principals característiques dels sistemes interns de control i gestió de riscos en relació amb el procés d'emissió de la informació financera, ha estat revisat per l'auditor extern, d'acord amb la guia d'actuació professional establerta per les corporacions, l'informe es publicarà íntegrament com a annex a l'IAGC. En cas contrari, l'IAGC haurà de contenir una explicació de les raons que justifiquen que la informació relativa al SCIIF no hagi estat revisada per l'auditor.

Alternativament, en cas que l'auditor hagi fet una revisió de més abast sobre la base d'estàndards d'auditoria generalment i internacionalment reconeguts i utilitzant com a referència un marc de control intern generalment reconegut, que ofereixin un cert nivell de seguretat sobre el disseny i/o funcionament i/o eficàcia, del SCIIF (com, per exemple, l'informe a l'efecte del compliment de la Llei SOX als EUA), l'informe s'haurà de publicar, així mateix, com a annex a l'IAGC.

En aplicació de la recomanació inclosa en la Guia d'Actuació sobre l'Informe de l'Auditor referida a la informació relativa al Sistema de Control Intern sobre la Informació Financera de les entitats cotitzades, publicada per la Comissió Nacional del Mercat de Valors en la seva pàgina web, Criteriacaixa ha sotmès a revisió per part de l'auditor de comptes anuals el contingut de la informació relativa al Sistema de Control Intern de la Informació Financera. En l'informe resultant es conclou que, com a resultat dels procediments aplicats sobre la informació relativa al SCIIF, no s'han posat de manifest inconsistències o incidències que la puguin afectar.

L'informe s'inclou com a annex a aquest Informe Anual de Govern Corporatiu.

G ALTRES INFORMACIONS D'INTERÈS

- A.2: Criteriacaixa té un únic accionista, per la qual cosa no pertoca emplenar aquest apartat.

C.1.3: El Sr. Fainé i el Sr. López Burniol van presentar la dimissió dels seus càrrecs de President i Membre del Consell d'Administració de Caixabank, SA, respectivament, el dia 30 de juny de 2016.

Pel que fa al Sr. García-Bragado, es fa constar que, amb data d'efecte 31 de desembre de 2016, d'una banda, va presentar la seva renúncia com a Vicepresident i Vicesecretari de la Fundació Bancària "la Caixa" i, de l'altra, va acceptar amb data d'efecte 1 de gener de 2017 el càrrec de Conseller de Caixabank, SA.

Quant al Banco Europeo de Finanzas, SA, on el Sr. Contreras és Conseller, es tracta d'una societat multigrup.

- C.1.4: Tal com es va exposar en l'Informe Anual dels exercicis 2015 i 2014, les dades que s'inclouen en l'apartat 2013 de la taula es refereixen als Consellers de la societat SERVIHABITAT XXI, S.A.U., llavors íntegrament participada per CRITERIA CAIXAHOLDING, SAU (ara denominada Criteriacaixa, SAU). El desembre de 2013 SERVIHABITAT XXI, SAU i Criteriacaixa, SAU es van fusionar. La societat absorbent va ser SERVIHABITAT XXI, SAU i la societat absorbida, CRITERIA CAIXAHOLDING, SAU (fusió inversa). La societat absorbent, SERVIHABITAT XXI, SAU, va adoptar la denominació social de la societat absorbida, que actualment és CRITERIA CAIXA, SAU. Per tant, la informació proporcionada pel que fa a l'exercici 2013 es refereix a SERVIHABITAT XXI, SAU.

El desembre de 2013, amb motiu de la fusió per absorció inversa, van cessar els membres del Consell d'Administració de la societat absorbent i es van nomenar nous Consellers de la societat els qui ocupaven aquest càrrec en la societat absorbida (l'antiga CRITERIA CAIXAHOLDING, SAU). Des d'aquell moment i fins al 26 de juny de 2014 sis (6) del total de vint (20) membres del Consell d'Administració eren dones, això és, un 30% del total. Cinc (5) del total de les sis (6) dones ocupaven el seu càrrec en representació del llavors accionista Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, "la Caixa" i eren, al seu torn, membres del Consell d'Administració d'aquesta entitat. El juny del 2014 aquestes cinc (5) Conselleres van cessar en el càrrec per haver cessat al seu torn del seu càrrec de Conselleres de Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, "la Caixa" en el marc de l'adequació de l'estructura del Grup de la Fundació Bancària "la Caixa" a la nova normativa de caixes d'estalvis i fundacions bancàries.

Durant el 2015, no es van produir variacions pel que fa al nombre de conselleres, per bé que el percentatge en el Consell d'Administració va variar amb motiu de la dimissió presentada per dos consellers. Durant el 2016, la situació s'ha mantingut sense canvis.

- C.1.6: Amb data d'efecte 30 de juny de 2016, el Sr. Gual, després de ser nomenat President de Caixabank, SA, va presentar la seva renúncia al càrrec de Director General de Planificació i Desenvolupament Estratègic de Criteriacaixa, SAU. Així mateix es fa constar que, amb data d'efecte 1 de gener de 2017, el Sr. Bellavista va renunciar al càrrec de Subdirector General de Criteriacaixa, SAU.
- C.1.10: Amb data d'efecte des del 18 d'octubre de 2016, el Sr. Alepuz va presentar la seva dimissió com a Secretari del Consell d'Administració.

- C.2.2: No hi ha comissió executiva o delegada. Tampoc no hi ha cap comissió estratègica i inversions ni cap altra comissió diferents de les d'Auditoria i Control i Nomenaments i Remuneracions.
- D.3 El 30 de maig de 2016, una vegada obtingudes totes les autoritzacions administratives preceptives i complertes les condicions previstes, es va perfeccionar l'acord de permuta entre Critería Caixa, SAU i CaixaBank, SA aprovat el 3 de desembre de 2015. D'aquesta manera, Critería Caixa va transmetre a CaixaBank, SA un nombre d'accions pròpies de CaixaBank, SA representatives d'aproximadament el 9,89% de seu capital social en aquell moment i un import en efectiu que va quedar fixat en 678 milions d'euros i, al seu torn, CaixaBank, SA va transmetre a CriteríaCaixa la seva participació a The Bank of East Asia, Limited, representativa d'aproximadament un 17,30% de seu capital social, i a Grup Financer Inbursa, SAB de CV, representativa d'aproximadament un 9,01% de seu capital social.
- En aquest Informe Anual de Govern Corporatiu es fa constar que tota la informació que conté sobre CaixaBank, pel que fa als processos de gestió de riscos i sistemes interns de control i gestió de riscos en relació amb el procés d'emissió de la informació financera de CaixaBank, ha estat elaborada partint d'informació proporcionada per aquesta entitat.

Aquest informe anual de govern corporatiu ha estat aprovat pel consell o òrgan d'administració de l'entitat, en la seva sessió de data 24/02/2017.

Indiqui els Consellers o membres de l'òrgan d'administració que hagin votat en contra o s'hagin abstingut en relació amb l'aprovació d'aquest informe.

Aquest informe anual de govern corporatiu ha estat aprovat per unanimitat.

INFORME D'AUDITOR REFERIT A LA "INFORMACIÓ RELATIVA AL SISTEMA DE CONTROL INTERN SOBRE LA INFORMACIÓ FINANCERA (SCIIF)" DE CRITERIA CAIXA, S.A.U. CORRESPONENT A L'EXERCICI 2016

Als Administradors de Criteria Caixa, S.A.U.,

D'acord amb la sol·licitud del Consell d'Administració de Criteria Caixa, S.A.U. (d'ara endavant, l'Entitat), i amb la nostra carta proposta de data 13 de desembre de 2016, hem aplicat determinats procediments sobre la "Informació relativa al SCIIF" adjunta a l'Apartat "Sistemes Interns de Control y Gestió de Riscos en relació amb el Procés d'Emissió de la Informació Financera (SCIIF)" de l'Informe Anual de Govern Corporatiu de l'Entitat corresponent a l'exercici 2016, en el qual es resumeixen els procediments de control intern de l'Entitat en relació amb la informació financera anual.

El Consell d'Administració és responsable d'adoptar les mesures oportunes per garantir raonablement la implantació, manteniment i supervisió d'un sistema de control intern adequat, com també del desenvolupament de millores de l'esmentat sistema i de la preparació i establiment del contingut de la informació relativa al SCIIF adjunta.

En aquest sentit, cal tenir en compte que, amb independència de la qualitat del disseny i operativitat del sistema de control intern adoptat per l'Entitat, en relació amb la informació financera anual, aquest només pot permetre una seguretat raonable, però no absoluta, en relació amb els objectius que persegueix, degut a les limitacions inherents a tot sistema de control intern.

En el curs del nostre treball d'auditoria dels comptes anuals, i d'acord amb les Normes Tècniques d'Auditoria, la nostra avaluació del control intern de l'Entitat ha tingut com a únic propòsit el fet de permetre'ns establir l'abast, la naturalesa i el moment de realització dels procediments d'auditoria dels comptes anuals de l'Entitat. En conseqüència, la nostra avaluació del control intern, realitzada a l'efecte d'aquesta auditoria de comptes, no ha tingut l'extensió suficient per permetre'ns emetre una opinió específica sobre l'eficàcia d'aquest control intern sobre la informació financera anual regulada.

A l'efecte de l'emissió d'aquest informe, hem aplicat exclusivament els procediments específics descrits tot seguit i indicats a la *Guia d'Actuació sobre l'Informe de l'auditor referit a la Informació relativa al Sistema de Control Intern sobre la Informació Financera de les entitats cotitzades*, publicada per la Comissió Nacional del Mercat de Valors en la seva pàgina web, que estableix el treball a realitzar, l'abast mínim del mateix, així com el contingut d'aquest informe. Com que el treball resultant dels esmentats procediments té, en qualsevol cas, un abast reduït i substancialment menor que el d'una auditoria o una revisió sobre el sistema de control intern sobre la informació financera, no expressem una opinió sobre la seva efectivitat, ni sobre el seu disseny i la seva eficàcia operativa, en relació amb la informació financera anual de l'Entitat corresponent a l'exercici 2016 que es descriu a la Informació relativa al SCIIF adjunta. En conseqüència, si haguéssim aplicat procediments addicionals als determinats per la citada Guia, o haguéssim realitzat una auditoria o una revisió sobre el sistema de control intern en relació amb la informació financera anual regulada, es podrien haver posat de manifest altres fets o aspectes sobre els quals els hauríem informat.

Així mateix, com que aquest treball especial no constitueix una auditoria de comptes ni es troba sotmès a la normativa reguladora de l'activitat d'auditoria de comptes vigent a Espanya, no expressem una opinió d'auditoria en els termes que preveu l'esmentada normativa.

Tot seguit s'esmenten els procediments aplicats:

1. Lectura i comprensió de la informació preparada per l'Entitat en relació amb el SCIIF – informació de desglossament inclosa a l'Informe de Gestió – i avaluació de si l'esmentada informació tracta la totalitat de la informació requerida que seguirà el contingut mínim descrit en l'apartat F, relativa a la descripció del SCIIF, del model de l'IAGC segons s'estableix a la Circular nº7/2015 de la CNMV de data 22 de desembre de 2015.
2. Preguntes al personal encarregat de l'elaboració de la informació detallada en el punt 1 anterior, per tal de: (i) obtenir una comprensió del procés seguit en la seva elaboració; (ii) obtenir informació que permeti avaluar si la terminologia utilitzada s'ajusta a les definicions del marc de referència; (iii) obtenir informació sobre si els procediments de control descrits estan implantats i en funcionament a l'Entitat.
3. Revisió de la documentació explicativa suport de la informació detallada en el punt 1 anterior, i que comprendrà, principalment, aquella directament posada a disposició dels responsables de formular la informació descriptiva del SCIIF. En aquest sentit, l'esmentada documentació inclou informes preparats per la funció d'auditoria interna, alta direcció i altres especialistes interns o externs en les seves funcions de suport a la Comissió d'Auditoria i Control.
4. Comparació de la informació detallada en el punt 1 anterior amb el coneixement del SCIIF de l'Entitat, obtingut com a resultat de l'aplicació dels procediments realitzats en el marc dels treballs de l'auditoria de comptes anuals.
5. Lectura d'actes de reunions del Consell d'Administració, Comissió d'Auditoria i Control i altres comissions de l'Entitat, a l'efecte d'avaluar la consistència entre els assumptes que s'hi emprenen en relació amb el SCIIF i la informació detallada en el punt 1 anterior.
6. Obtenció de la carta de manifestacions relativa al treball realitzat adequadament signada pels responsables de la preparació i formulació de la informació detallada en el punt 1 anterior.

Com a resultat dels procediments aplicats sobre la informació relativa al SCIIF no s'han posat de manifest inconsistències o incidències que puguin afectar a la mateixa.

Aquest informe ha estat preparat exclusivament en el marc dels requeriments establerts per l'article 540 del Text Refós de la Llei de Societats de Capital i per la Circular nº7/2015 de data 22 de desembre de la Comissió Nacional del Mercat de Valors a l'efecte de la descripció del SCIIF als Informes Anuals de Govern Corporatiu.

DELOITTE, S.L.

Francisco Ignacio Ambrós

24 de febrer de 2017